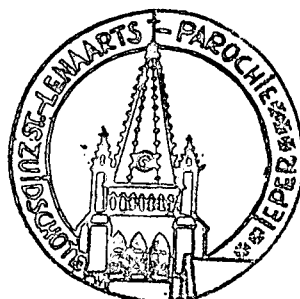

BOEKDEEL 5

NOËL FAVOREL

'ZANTINGEN'

AFL. 13-15

Noël Favorel
pastor in Luidschote

'PRO MANUSCRIPTO'

1984

NOËL FAVOREL

'ZANTINGEN'

AFL. 13

A. REPRESSIE ONDER ALVA (1567-1573):

I. TERECHTSTELLINGEN TE IEPER.

II. CONFISCATIES TE ZUIDSCHOTE, NOORDSCHOTE, ELVERDINGE EN WOESTEN.

B. TAXATIES VOOR VESTINGBOUW IN DE
'WESTHOEK' VANAF 1647.PRO MANUSCRIPTO
ZESDE PAASZONDAG

-1984-

A. WREEDAARDIGE REPRESSIE ONDER ALVA, landvoogd der Nederlanden (1567-1573).

I TERECHTSTELLINGEN TE IEPER IN 1568

In de delen VI en VII van onze 'ZANTINGEN' hebben we reeds een beeld geschetst van de beeldstormvrij in onze streken, de opstand tegen Spanje en de gruwelijke repressie die erop volgde.

Wá de tekenen des tijds verstond, besefte dat stormwolken zich samenpaktten boven de Nederlanden. Calvinistische predikanten trokken het land door en hitsten het volk op tegen de 'papisten'. De graanprijzen waren al sedert lang aan het stijgen. In verscheidene gebieden heerste zware hongersnood en vele mensen stierven van gebrek. Het gütte onder de massa. De storm brak los in de industriesteden en verspreidde zich vandaar naar de overige delen van het land. De kerken werden bestormd door woedende menigten. De verwoesting was verschrikkelijk. Op een oude gravure van F. Hogenberg zien we hoe mannen de heiligen uit de nissen slaan. Anderen zagen de altaren kapot, hakken de retabels vaneen, verscheuren de kerkelijke gewaden, vernielen de versters, slaan de beelden met bijlen aan stukken. Vrouwen gaan weg met grote zakken buit geladen... 'Affgodendienaars' - klonk het-, 'zuïmen', 'stinkende mis'. Kortom: de meest volkomen versachting voor het geloof van de tegenstander. De volkswoede was even onbeheerst als redeloos..

Doch de koning van Spanje, Filips II (1527-1598) zwoer een bloedige wraak.

In de nazomer van 1567 hield Don Fernando Álvarez de Toledo, hertog van Alva, zijn intocht in Brussel. Nauwelijks een maand na zijn aankomst werden de graven van Egmond en van Hoorn, vertegenwoordigers van de hoge adel en samen met Willem van Oranje, leiders van de oppositie, gevangen genomen en op 5 juni 1568 samen naar het schavot geleid en onthoofd.

Noanden voordien had Alva de instelling bevolen van een speciale rechtbank, die alle oproerkraaiers zou moeten berechten. Dit was de zogenaamde Raad van Geroerte, die van de bevolking al vlug de naam 'Bloedraad' kreeg. Het schrikbewind kon beginnen. Er volgden massale terechtstellingen (84 personen b.v. op 4 januari 1568...) Zo ging het jaar op jaar door. Het is onmogelijk te zeggen hoeveel mensen het slachtoffer zijn geworden van Alva's repressie.

De Gereformeerde Leer, in het bijzonder het Calvinisme had in die jaren ook bij ons een belangrijke aanhang gevonden, b.v. in steden als Ieper, Moneu en Kortrijk. Tal van Calvinistische predikanten - opgeleid in Genève, Lausanne, in Straatsburg en Heidelberg - wisten ook de Luidelike Nederlanden binnen te dringen, vermomd en onder valse namen, als dat nodig was. 's Nachts, in kelders of op afgelegen plekken buiten de steden, verzamelden zich groepen mensen om hen heen, voor wie zij preekten. De geschriften van Calvijn werden op steeds groter schaal gelezen. Verborgens in rollen stof en andere koopwaren werden die de steden binnen gerookeld, om vervolgens in de kring van de geloovigen van hand tot hand te gaan. Onder alle rangen en standen der maatschappij vond het Calvinisme ingang, en in het gehele land zou de onderdrukking onbarmhartig toelaten, hiër en elders.

Kent U het verhaal over de "KWADEN HOOP" in 't Westkwartier en het einde van Jan Camerlynck en zijn bende, waarover E.H. Antoon Vlaeme zo boeiend schreef in BIEKORF, jaargang 45, 1929, blz. 219-226.

We laten het hier volgen:

Al de kroniekschryvers uit den Geuzentijd vertellen over Jan Camerlynck en zijn bende, over hun moorden en rooftochten in het Houtland, tussen Belle en Hond-schoote. Uit het onderzoek der documenten is gebleken, dat die Camerlynck werkelijk het hoofd was van een moordenaarsbende, van den "Quaden Hoop", zoals de Ieperlingen ze noemden.

Die geduchte bende 'Bosgeuzen' van de Westhoek schijnt in samenstelling en aantal zeer veranderlijk geweest te zijn. Enkele keren waren ze met veertig man te zamen. Bij de aankouding waren veertien man bijeen, "werkende" leden, die van buiten "ghesustineert" werden door herbergiers, rijke kooplieden en geuz-gezinde edelen.

In januari 1568 pleegden Camerlynck en zijn trawanten de beruchte moord op de parochiepriesters van Reningelst, waarover we vroeger reeds een woord gezegd hebben.

In zijn Iepers Dagboek tekende Augustijn van Hennighem daarover het volgende aan:

« Op den 12^{den} dach <van januari 1568> zoo hebben zy die drie priesters, alle van Ronaghels, tsnachts ontrent de x. uren gaen doen disputeren want zy hadden twee ministers (= predikanten, calvinotische bedienaars) meede, en maer veele woorden <n> die zy onder cleander hadden onde veele versmaetheit (= smadelijke bezogeningen) die zy hemlieden an deden, zoo hebben zy gheseyt: "Wel an ghy papen (paap = scheldnaam voor een katholieke geestelijke), ghy moet er ars, bereet u ter doot want ghy moet sterven, ten es (=tenzij) dat ghy u lieden ghalove of ghaem wilt", ende <de drie priesters> baden om roepyt (= uitstel) van een coorten tydt ende <zij> ghavert hem lieden, ende daer naer zoo hebben se zeer jammerlyck ghetraecteert (= 'getraiteert' = behandeld) onde meenden hem lieden den hal's af te slaen, maer en hebben niet connen doen ende hebben se de ooren af ghebraden, de neuse (= neus) ende menighe stabe ghagheren tot der doot, onde hebben den pastor van Donnouter (= Dranouter) allaene levens ghalouden (levend achtergelaten), die bin <nen> drie daghen daer naer heeft hy hem zelven met gods hulpe ontmaecht (= summen?); ende men heeft dat feyt (= die driedubbele moord) niet gheweten voor dat den pastor van Donnouter dat uut gebracht heeft, ende bin vyf daghen daer naer die zelve dooden alle drie ghevonden op een halve mille naer Belle, ende zyn te Belle ghebrocht, die welcke van menich onnsche zeer bitterlyck becla(e)cht waeren, ende van Belle zoo waeren zy ghebrocht tot Ronaghels ende daer begraven" (Dagboek I, bl. 99-100 - daarover leze men het onderzoek van E.H. G. Lamerant in BIEKORF 1923, bl. 121 en IV. en ANNALS DE LA SOCIÉTÉ D'ÉMULATION, 1909, bl. 226 en IV.).

Vlaamse martelaars... uit een gruwelyke tijd. Maar ze waren op verre na niet de enigen. Want:

Rond dezelfde tijd werden de priesters van Houtkerke, Oostcappel, Hond-
scheute en Rexpoede (= allemaal dicht-bijelkaar- gelagen parochies in 'Franck-
Vlaanderen') (eveneens) vermoord.

Camerlynck was telkens de kopman van de moordzuchtige bende. Hij was
ook 'kapitein' bij 't vermoorden van de zes soldaten van de baljuw van Sint-
Winkelbergen in de kerke Sint-Joris te Roerbrugge.

In de eerste helft van 't jaar 1568 werden de kerken van Reningelst,
Westouter, Loker, Dranouter, Kimmel, Nieuwkerke en Niepkerke (= Nieppe)
door mannen van den 'Quaden Hoop' bestormd.

Te Ieper werden in juli 1568 nieuwe maatregelen betreffende den 'Qua-
den Hoop' afgeroepen. Op elke medeplichtigheid stond voortaan de doodstraf.

Op het hoofd van iedere booswicht werd een premie van 50 gulden gesteld.
Aan de overlopers uit de bende werd genade en een gelijke premie toegezegd.

Wij lezen in het Dagboek van Augustijn van Herrighem, bl. 117, het vol-
gende: "Noch zoo wasser (= was er) (< op 27 juli 1568 >) een placact (=
plakkaat = aanplakbiljet met een verordening van de overheid) gheroupen
ter causen vanden quaeden hoop, die welke daghelyck veel quaet deden,
niet en cesserden (= ophielden) maer van lancx te meer persevererden;
zoo wasser gheroupen indien der hem yemaent (= iemand) sustineerden
van eenighe zaden op het levende lyf, noch indien der eenighe personen
consten (= bonden) ghecryghen ofte gevanghen eenighe vanden quaeden
hoop, zonden hebben nor elcken wonsche 50 gulden, inde zonden hem-
lieden - indien t noot waere-moeghen doot smyten, zonder mesdoen, ende
een yeghelyck was vanger ghemact".

De bendelieden werden dus vogelvrij verklaard: iedereen mocht hen
doden. Terloops: Filips II zal Willem van Orange later ook vogelvrij verklaren.
Balthazar Gerards, een jonge Fransman, zal de Prins op 10 juli 1584 te Delft
met drie kogels dodelyk treffen. De moordenaar werd vrijwel dadelyk gegre-
pen; hij werd vreed gefolterd en daarna terechtgesteld...).

"Noch boven dien, om dies wille datmen zoude moeghen den hoop mynderen
zoo was gheordoneert indien der eenighe vanden quaeden hoop leetschap hadde
(= leedwezen, berouw had), eenighe van zyn complyren (= complices = medeplichti-
gen) brochte ghevanghen, zoude gratie hebben de anbringhen ende noch 50 gul-
den daer toe."

Jan Camerlynck moet werkelijk een echte "kapitein" geweest zijn. Nu en
dan vallen er van zyn mannen in de handen van het gerecht, doch steeds
weet hij een bende samen te houden. Opmerkelijk is, dat de bende waarmee
hij in februari 1568 opereerde, geheel anders samengesteld was dan degene
waarmee hij acht maanden later naby Belle in de val liep.

Op Samsoevord (= 1 oktober) in den donkeren, "ontrent de 9 huere" kwam
het konwooi van den Quaden Hoop binnen Ieper. Twee wagens, waarop twaalf
mannen lagen "ghebonden zeer sterck", en met een sterke wacht van dertig
soldaten.

Het was de stadhouder (hier: de 'plaatsvervanger'?) van den hoogbaljuw, Joris van Hallen, die met een troep gewapende landslieden de kwade bende overvallen had en gevangens genomen "in een busch by Castere" (= Caestre = Kaaster, niet ver van de Katsberg). Dit gebeurde op Sint-Michielsavond (28 september). De moordenaars - waarvan er verscheidene zwaar gekwetst waren - werden eerst naar Belle overgebracht. Op Sint-Michielsdag zelf (29 september) kwam de voogd van Ieper met zijn soldaten om de vangst aldaar af te halen. Twee gevangenen verkeerden echter in sterfensgevaar; daarom de beel van Ieper 's anderendaags haastig naar Belle om er de twee stervende misdadigers te halsspreken... Na deze terechtstelling vertrok het konvooi met de twaalf gevangenen naar Ieper.

De kroniekschrijver Augustijn van Herminghem, die de zaken van justitie steeds nauwkeurig aantekent, vermeldt hun namen en herkomst als volgt:

"Jan Camerlynck, van Hondtschote, bewlieder hoofd. — Jan van Penen, van Ruuscheure (= Ruisscheure). — Ryckaert Inghelstan. — Marten Ghysel, van Steenvoerde. — Joos Winnebroot, van Castere (= Kaster). — Claes van Hems, van Moorbeke (= Moorbeke, bij Harzebroek) — Pieter de Buussere, (eveneens) van Moorbeke. — Hercules Notzette, van Antwerpen. — Jan Coppe, van Woorshoudt (= Wormhout). — Jan de Codts, van Killeem (bij Hondtschote). — Pieter Dammen, van Ruubrouck (= Ruibroek). — (in tenslotte:) Mahieu Verbliet, (eveneens van Ruubrouck)." (Dagboek I, Bl. 124).

De eerste van de bende die 't schavot opmoest, was Pieter de Buussere, "in de wandelynge hooghe van zette" genaamd. Hij was "zeere gequest in zyn hant geshoten int vanghen"; dit was misschien de reden waarom men geen tijd met hem verloor.

Van Herminghem, die van beroep beëdigd kronmster was te Ieper, heeft nieuwsgierig alles gade gelagen en nauwkeurig aangehouden. Op 6 oktober werd het schavot opgetrokken "in de middel van de maert (= markt), ende daer was een Sinte Andriaes cruus (= kruis in de vorm van een X) op ghebrocht, ende daer was een stake ghestelt op eenen houck vanden schavote, ende men brochte een stee met een vlake (= van wissel gevlochten horde) daer op..."

Om acht uur 's morgens werd (de) Buussere naar de vierschaar gelaid om er zijn vonnis te hooren. Iedereen was er toegelaten en van Herminghem was er bij; het vonnis dat hij de griffier hoorde voorlezen was echter zo lang, dat hij in zijn dagboek aantekende: "ende men hadde noyt ghelooft dat een mensche zoo veela quaet ghedaen zoude hebben, want hij hadde in meest alle quaede feyten gheweist, die wleke den quaden hoop ghedaen hadden, van het beghinsel, want hy hadde wel 15 moorden ghedaen ende helpen doen, de kercke van Oudtkerke (= Houtkerke) verbrant, (de) prochiepape (= pastoor) vermoort, tweleke te lanck zoude vallen te schryven."

De strafuitvoering daarentegen heeft onze Iepense Lorenmeter tot in de gruwelykste details beschreven.

Eerst werd de Buussere op de slaak rondgevoerd; daarna werd hij "by den officier ghegheselt in de vier houcken vander maert, en hy creesch (= kreest) yeere om gratie int gheselen, ende de maert en was niet af ghestelt. Aldus ghebrocht synde op het schavot naect, zoo beghonste hy te gaen synghen een psalm ende den officier verboot hem dat, ende hij liet (= hield er mee op). Zoo waeren syn ooghen verbonden (= hy werd geblinddoekt) ende gheluyt op het cruusse zoo syn voeten ende handen uut ghereet synde, zoo heeft de officier syn beenen ende syn armen met het yeere in stucken ghebrooken, ende daer naer van dat cruus ghedaen, omme ghekeert met den buuck nederwaert op het schavot ende 2 slaghen met dat yeere op syn benedenen gheslegghen ende levende ghestelt op dat wial, dat datmen noyt dorelycker (= deerlijker) yake en zach int op stellen van het wial.

Ende hy (Pieter de Buussere) sprack noch zeer vroom, begherende an zoo-ryx van Hallen datmen syn pynen coorten (= verkorten) zoude, roupen (de) albyts met luuder stemme, ende den souveraayn (= 'soverein', hier: de stadsbestuurder ontboot den officier (hier: de beul) op de halle (= het stadhuis) ende laste (= gelaste) hem, dat hy zoude gaen op het schavot ende noch eenen slach gheven op syn roupere van syn hals, ende daer mede verloos hy zyn taele, ende coorts (= kort) daer naer zoo staarf hy, ende was ghevoert (= gevoerd) buuten ende gherecht? (Dagboek I, bl. 127).

Welk een wreedaardige en afschrikwekkende terechtstelling en dit in 't openbaar. De rechterlyke macht was niet zachtvaardig, in dien tyd en de executie van een vonnis voor halbmisdaden was gewoonweg gruwelyk. De politiamacht was toen niet wat hy nu is. Vele moordenaars bleven ongrifpbaar. Doch als men er één of meerdere kon vatten, dan geschiedde de terechtstelling - waar het mogelyk was - ten aanschouwen van elkeen, die het zien wilde. Het was een hoogst afschrikwekkende methode, die mede tot doel had de menschen van de misdaad of te houden door de verschrikkelijkheden van de bestraffing in 't openbaar te tonen.

Men lezen verder: En paar weken later, nl. op 22 oktober, volgden een zevental andere leden van den 'Quaden Hoop'.

Jan Winnebroot, samen met een ander bendelid, onderging dezelfde straf als Pieter de Buussere. Voor het radbraken werden hem echter eerst de oren afgheneden "want hy hadde (sener) prike)ster de ooren afgheneden."

Twee andere, waaronder de Antwerpenaar, werden geradbraakt en daarna als batters bevond verbrand. Hercules Notzette, afkomstig van Antwerpen, heeft geen vlaams-blinkende naam. Lou het niet om een Calvinistische predikant ('minister') gaen, die zich by de bende had aangesloten. Een dwepzyche vreemdeling? De twee bendeliden werden te zamen op het schavot gebracht "met bruelen (= engels: 'bridle' = breidel = mondijzer) in huerliader mont, omdat zy niet afgaen en wilden huerliader opinie."

Een vijfde werd gestraft "metten coorde ... an de crycke (= paal met dwars-
stuk, kruik, galg?) voor het bezant" (dit kan een woning, een herboeg, onz-
zijn, die een bezant in het wapenschild of uithang bord had. Een bezant is, in
de Wapenkunde een goeden schijf); "het welke groote gratie was voor hem (!...),
maer hy en hadde niet den quaen hoop niet meer dan 5. ofte 6. daghen gheloo-
pen, ende gheen bloet gestoort." De 'booswicht' mocht zich nog gelukkig achten,
hij werd niet zo wreed behandeld als zijn metgezellen, hij werd 'kort en goed' op-
geknoopt !...

's Anderendaags (23 oktober 1568) ondergingen nog twee mannen, waaronder Jan
de Cootts, dezelfde strafuitvoering als Pieter de Bussere. Te laatster stonde spraken
zij hun biecht; daartoe bewogen door de bekeerde predikant Pieter Hazze, die den-
zelfden dag onthoofd werd.

Jan Camerlynck werd door de hoogbaljuw op de Halle onderhoofd, drie dagen
lang. En telkens ontrent de ganse dag. Op 2 oktober; vier uren lang; dondag 3 oc-
tober; van 8 uur 's morgens tot 7 uur 's avonds, "twelcke noyt niet veele ghesien
en was"; en de maandag weerom van 's morgens tot 's avonds, "ende altyt
wasser volck ter maert om hem te ziene (bij het binnen- en buitendeiden), ende hy
was zere ghequetst in zyn beenen, zoo was hy gheschoten met zaet, zoo dat
hy quaelyck gaen conste."

Erst op 20 november (1568) werd Jan Camerlynck op de Markt te Ieper terechtge-
steld. Zo hij zes weken langer dan zijn mannen in leven gehouden werd, dan was
het, omdat men hem, als kapitein van de bonde wilde uithoeken over de plannen
van een inval, die de gevluchte Geuzen in Engeland tegen onze gewesten beraam-
den.

Door zyn schrikbewind dreef Alva, 'de Yperen Hertog', grote scharen Calvinisten en po-
litieke tegenstanders het land uit, zij vluchtten naar hun geloofsgenoten in Frankrijk
(?de Hugenoten?), Engeland en Duitsland. En tal van 'geuzen' begonnen een zwerfend
leven ter zee te leiden (de zgn.: Watergeuzen, te onderscheiden van de 'Bosgeuzen').
De Watergeuzen werden van lieverlede zeerovers. Meer dan eens kwamen ze ook aan
land, plunderden hooven, dorpen en steden en sleepten een rijke buit naar hun
schepen. In de nacht van 31 maart op 1 april 1572 slaagden zij er zelfs in Den Briel,
aan de monding van de Maas, in te nemen. De Watergeuzen hadden een allerbehalve
goede naam. Het waren merendeels ruwe kerels, die vernielden en plunderden
waar ze maar de kans kregen. Willem van Oranje had kaperbrieven voor hen uitge-
vaardigd, die hun het 'recht' gaven in het kanaal rond te zwerfen en schepen buit
te maken. Zij hadden hun basis in Engelse havens. Wellicht had bondeleider Jan
Camerlynck - zelf een 'bosgeus'-contacten met die zeerovers en met naar Engeland
gevluchte geuzen. In elk geval bevond er zich onder de aangehouden bondeladen
een "Inghelsman". Wat dat een verbindingsman? Wie weet!

In het Iepers Dagboek, deel I, bl. 131-132 staat er een uitgebreid relaas te lezen
- eigenhandig door van Herminghem geschreven - over de wrede terechtstelling
van Jan Camerlynck, de kopman van den quaeden hoop". De schrijver heeft de
strafuitvoering persoonlijk bijgewoond. Hij is ooggetuige geweest.

Zulke publieke terechtstellingen lokten - hoe zijn de menſten! - massa's volk. Dat was trouwens ook de bedoeling van de overheden. De doodvonnissen werden door aanplakbiljetten en omroepers bekendgemaakt. Men kende dagen voordien de plaats van de strafuitvoering en de menſten stroomden er heen ... ook Luidschotenars. Zie hier dan het gruwelijk verslag van Augustijn van Herniſhem over de executie van Jan Camerlynck, van Hondtschote, "kooft van den 'Quaden Hoop':

"Op den 20sten daech van novembre [1568], twelcke was op eenen saterdag (een marktſdag?) "ontrent de noene zoo wasser een ſcharvot ghemact voor de Halle, zoo op ander tyden onde in de zelve plecke in de middel van de maert ende daer was een peck tonne ghestelt op een ſtake ende terre daer in ghedaen ende drie ketens an de ſtake ende erde op het ſcharvot om dat <het> met den brande niet bernen zoude ('in brand ſchieten').

Ende ontrent de 2 hueren zoo was Camerlynck binn ghebrocht met veel dienaars (= 'gerechtsdienaars', 'politie-agenten') ende daer stonden voor de Halle zoo menich menſche dat wonder was.

Ende daer naer was hy in vierschaere ghebrocht ende alle syn delicten daer ghelesen ende daer naer ſententie gheut (= de straf uitgevoerd.) alzoo hier naer volcht.

Ontrent de 3 hueren en half was hy ghebrocht van de Halle naect, ende recht voor de ſtegher (> ſteiger; trap) van de Halle zoo was hem syn ooren af ghesneden, ende daer naer ghebonden op een vlake, ende daer stondt op de herte (= horde) een groote tele met gloeyende coelen (= kolen) ende een gloeyen de tanghe daer in ligghende, zoo was hy ghevoert duer de celstrate ende over de <Ieper>leert voor de cloester poorte was hy met de gloeyende tanghe syn boeseme ghenepen, duer welcke pyne hy zeer creesch" (wat een barbaarsche 'windingrykheid' bij het bedenken van folteringen!...), "ende ter zelve plecke met roeden gheghebelt ende alzoo ghevoert over de zuvel maert (= de Botermarkt) voor den roozen hoet (weer een gebouw met een uithangbord) duer de dixsmuilde strate; op alle houcken van de straeten met de gloeyende tanghe ghenepen ende gheghebelt ende in de vier houcken vander maert ghelekenen ghedaen hadde op de houcken vander straten.

Daer naer ghestelt op het ſcharvot zeer roupende tot god ende den b(e)ſch(e)ft(e) van(d)er albyts hem vermanende tot patientie, zoo was hy ghebonden met drie ketens an de ſtake, albyts roupende ende god biddende <om> ghenade, es hy met een pecktonne boven syn hooft met terre met een cleen vier ghebrandt (twelcke was een compaſſieuse zake om te anxiene) ende het vier was in de tonne ghesteken ende begonste al bennende te truppen (= druppen) op syn byf, maer het vier was hem naer, zoo dat hy ter stonde vanden brant verwonnen was; daer naer gherecht. Ende het was een man van ontrent de 43 ofte 44 jaeren."

Naderhand moesten nog enkele medeplichtigen boeten.

Op Kerstavond was het de beurt van Joris de Cods van Killeen, "een zeer rycke man,

ende hadde den quaen hoop ghesustineert (= financieel gesteund), ende was ghehanghen voor het Bezandt an de crycke de welke daer gherecht stondt, ende als hy drie heeren daer ghehanghen hadde, zoo was hy afghedaen ende begraven tot de predicaeren (= Predikheren, Dominicanen) (Dagboek I, bl. 134).

De Engelman Ryckaert kwam het er' 't goedkoopst' van af. Op 1 februari 1569 werlt hij 'ant perlorijn' (> peldaryn > pellarin > pilori = schandpaal) met een strop aan de hals tentoongesteld, gezeseld en verbaunen, "twelech was een groot gheluck voor hem, maer alle dander van den quaen hoop hadden voor hem ghesproeken dat hy gheen groot seult van het quaet dat zy ghedaen hadden, dat hij onnosel (= onschuldig) daer af (= aan) was."

Nog liepen er enbale mannen uit 'den Quaden Hoop' op vrije voeten. om jaren later, zoals b.v. Pieter Waels, in de handen van den hoogbaljuw te vallen (Cfr J. Opdeddrinch, Poperinghe tijdens de godsdienstberoerten, Brugge, 1898, bl. 84). Het einde van Jan Camarlynck betakende echter tegelyk het einde van die beruchte benda 'bosgewizen' van het Werthwartier.

Vit wat voorafgaat blykt duidelyk hoe genadeloos de repressie in de Spaansche Nederlanden was ten tijde van de "lyeren Hertog". Het is dan ook te begripen dat zoveel Hervormingsgezinden en andere tegenstanders van het Spaans bewind het land trachten te ontvluchten en uitweken naar het buitenland.

De bezittingen van de opstandelingen (die in de gevangenis verbleven, terechtgesteld of verbaunen werden, of hadden kunnen vluchten) werden geconfisqueerd. Alva had b.v. beslag gelegd op de eigendommen van Willem van Orange. Hij had zich zelfs meester gemaakt van de twaalfjarige zoon van de Prins, Philips Willem, die toen aan de universiteit van Leuven studeerde. De jonge 'gijzelaar' werd naar Spanje overgebracht om daar aan het hof van de koning te worden opge-

Ook bij ons werden de roerende en onroerende goederen van de protestanten en van de aanhangers van Orange inbeslaggenomen.

II. CONFISCATIES

De overheden haastten zich de eigendommen, waarop beslag gelegd was, te doen inventariseren en de waarde ervan te doen schatten. Het huiskraad (huishouderel inbegrepen), het meubilair en de waardevolle zaken werden nadien (opkoopbaar) verkocht, voor zover plunderende soldaten alles al niet vroeger - zoals te Kortryk b.v. - weggehaald hadden en als buit mee-gebleept. De onroerende eigendommen - huizen, landerijen, hofsteden, enz. - werden onder de kamer gebracht, maar meestal gewoon tot staats-eigendom verklaard en verhuurd of in pacht gegeven.

Ambtenaars werden aangesteld tot ontvanger van de verbeurd-verklaarde bezittingen. Regelmatig dienden zij de staat van inkomsten (uit verkopeningen, huur- en pachtgelden aan de Rekenkamer voor te leggen,

Dat méér dan één "receveur des confiscations" het mýn van het dýn niet wist te onderscheiden en - voor eigen zak - zoveel voordeel als mogelijk uit de situatie trachtten te halen, ligt voor de hand.

Jean Vanden Vvere, receveur des confiscations dans les villes et chàtellenies (= harsaluyen) de Furnes et Poperinghe, moet zo'n heerschappij geweest zijn. Toen hij zijn zes rekeningen over de jaren 1574-1578 aan de Rekenkamer had voorgelegd kreeg hij het deksel op de neus. Er werden tal van onregelmatigheden vastgesteld. Een huis en een polder die hem toebehoorden werd aangeblagen en verkocht, om zodoende "les arrearages de sa gestion" (= de achterstallige renten, de schulden van zijn beheer) te recupereren (Rijksarchief Brussel, Rekenkamer, nrs. 18.860 tot en met 18845).

Dat er hier in de streek ernstige misbruiken ^{bestonden} en dat huurders en pachters soms ernstige schade onderkwamen door de onrechtige handelingen van onreelijke ontvangers staat buiten kijf.

In deel XII, p. 48 hebben we reeds een tekst geciteerd in verband met den ontfanghere van confiscatiën van de stad Ieper, die het al te bont had gemaakt. Hij had niet alleen eigendommen van 'gevluchte' Protestanten verkocht, maar zelfs 'goedynghen van diverse lasten deser Casselbrye' (dus van pachters of huurders van dergelijke geconfisqueerde goederen). Hij had de persoonlijke bezittingen al mee verkocht!), 'ten groote prejudicie (= nadeel, schade) vande selve ende yeghens huurliedes privilegien'. Het moet klachten geregend hebben. Het stadsbestuur van Ieper besloot daarom, op 5 december 1579, benevens de voogd en de schepenen, nog enkele 'ghedeputeerde' te zenden om bij de Hogere Overheid de weinig lieve zaak uit de doeken te doen. Zij verzochten de Hogere Instanties er om, dat deze ten minste de 'absenten wesenende inde ghedebunierde provincies' voor de rechtbank zouden dagen (Staatsarchief Brugge, Kasselbrj Ieper, 1° reeks, nr 77, ff. 15).

Het Algemeen Rijksarchief te Brussel voor personen die zich aan locale geschiedenis interesseren. Alleen al het zo omvangrijk Fonds van de Rekenkamer bevat een overvloed aan gegevens die ook huidige toestand aangebelangen.

Wij citeren enkele titels verzameld onder de hoofding;

"Compte des confiscations pour cause des troubles du XVIe siècle."

Het nr. Rekenkamer, 18.858 draagt als titel:

"de la recepte des biens mobilières (het gaat hier dus om 'roerende goederen) annottez et saisis (= inbeslaggenomen), pour et au proffit du Roy, en la ville de Courtray, appartenans aux rebelles absens, executez (er zijn er heel wat...) et à ceulx residents (= verblijvende) es (= in der) lieux, villes et pays, tenans party contraire à Sa Majesté; ensemble des successions, debtes (= schulden, lasten) et proffictz (= profijten)

escheuz (= 'échu', 'te beurt gevallen') au prouffict d'iceulx par les
brassars (= het overlijden) de leurs parents, advenuz depuis la réduction de
ladicte ville de Courtray en l'obéissance de Sadiete Majesté, qui fut le
XXVIIe jour de fevrier XVe quatre-vingtz, et finy en octobre IIII^{xx} III (= 1583).

Kortrijk was op 28 februari 1580 door de 'Malcontenten', onder bevel
van Montigny, op de Calvinistische huertroepen heroverd geworden.

De inventaris van de inbeslaggenomen inboedels werd in oktober 1583 afge-
sloten. Naast vele namen staat er 'prisonnier', 'absent' of 'fugitif'. Wat
de gevangenen betreft werd meermalen naderhand bijgevoegd: 'pendu
par la corde'!...

Het nr. 18.859 van het Fonds 'Chambre des Comptes' bevat een 'comptezien
du par André Heye, licentié en droit, receveur des confiscations des vil-
la et metier de Furnes, et des paroisses d'Elverdinghe, Flamertinghe, Soera,
Beninghelst, Woosten, Noordschote, Suydschote et Watou du 5 juillet 1580 à
la St.-Remi 1581.' We hebben hier dus te doen met de rekeningen van Veur-
ne-stad en Veurne-ambacht en van de 'Generaliteyt van d' Acht Prochie's',
gaande van 5 juli 1580 tot St.-Remigiusdag 1581. St.-Remigius wordt
gevierd op 1 oktober. Zijn feestdag valt dus op dezelfde dag als die van
Sint-Barvo. 1 oktober was inmiddels een vervaldag, waarop de landpachters
te betalen waren.

De Rekenkamer bezit onder nr. 18.860 - 18.865 - zoals reeds aange-
stipt - zes rekeningen van de ontvanger Jean Vanden Vivere, voor de jaren
1584-1593; verder 8 rekeningen (nrs. 18.866 - 18.873) betreffende de jaren
1594 tot en met 1604 en tenlotte nog 3 rekeningen over de jaren 1605 tot en
met 1604 (nrs. 18.874 - 18.876). De rekeningen van 1594 tot en met 1608
betreffen de kasselrijen 'Furnes et Dixemude'.

Het nummer 18.860 is getiteld: 'compte rendu par Jean Vanden Vivere,
receveur des confiscations dans les villes et châtellenies de Furnes et Poperin-
ghe 1584-1588.' 'Noordschote' bestaat de folio's cxix^o tot en met ff
cxliii^o. 'Suidschote' alleen folio cxliii recto en verso.

Alleen voor de jaren 1582 en 1583 zijn er geen rekeningen voorhanden.
Dit is ook te begrijpen. De Gentse volksleider, Frans van der Kethulle, Raer
van Pyghove, had zich waton meester te maken van Ieper, Veurne, Diksmu-
uide, enz. Het Roomsgezind stadsmagistraat werd in de door de Calvinis-
ten heroverde steden vervangen door een comité van achtien mannen, allen
uitgesproken vijanden van de katholieke godsdienst. Alle sleutelposities vie-
len in hun handen, zodat ze ongehinderd de teugel konden voeren aan
hun duergreucht en overdraagzaamheid. Doch niet voor lang!

Diksmuide en Veurne werden in juli 1583 heroverd. Ieper capituleerde
op 7 april 1584. De repressie - enkele jaren onderbroken - kon weer verder
gaan...

De Rekenkamer bezit een rekening van "confiscations depuis le 1er avril
1573 jusqu'au 30 juin 1574" (nr. 18.803) en een andere getiteld: "comptes..."

... des deniers procedez (de opbrengst voortkomend) tant de biens meubles que immeubles (= zowel van roerend als roerend goed), escheuz (= toekomend) à Sa Majesté, par droit de confiscation, par tout le pays et provinces de par deça, à cause des troubles et rebellions y advenues, du 16/11/1573 au 31/12/1577.

De rekeningen uit die jaren 1573-1574-1577 heb ik nog niet kunnen inzien, echter wel de rekeningen van ontvanger André Hève (8 juli 1580 t/m 1 oktober 1581) (Rekenkamer, nr. 18.859) en deze van ontvanger Jean Vanders Neve (1584-1588) (ibidem, nr. 18.860).

Om de lagere en lagere van elders te gerieven hebben wij uit het dossier nr. 18.859 de bladzijden overgenomen die betrekking hebben op de confiscaties te 1) Elverdinge: 10 bladzijden (= folio's: CXXVIII^{ro} t/m CXXVIII^{ro}), 2) Noordschote: 14 bladzijden (= folio's: CXLVIII^{ro} t/m CLI^{ro}), 3) Westen: 9 bladzijden (= folio's: CLIX^{ro} t/m CLXIII^{ro}) en, rangselfsprekend, 4) Zuidschote: slechts 3 bladzijden (= folio's: C/1ro - C/11ro).

Het gaat om de rekeningen van André Hève, "receveur des confiscations..." over de periode "du 8 juillet 1580 à la St.-Remi 1581".

Het betaamt dat we eerst ZUIDSCHOTE behandelen; slechts 3 bladzijden tekst en slechts 7 verbeurdverklarde eigendommen, waarvan de grondepacht telkens wordt aangeduid. Wij publiceren die tekst in extenso:

"Zuutschote

"Recepte du Village de Zuutschote:

(1) De Jacques Desprez la somme de neuf livres de X^e gros, come le rendage (> rendement > opbrengst, pacht) de deux mes^(ur)es et demie (2 1/2 gemeten) de terre, aiant appartenues a Jean de Fardieu, demeurant à Ypres, d'une année escheue (= vervallen) à la St. Remi 1111^{XX}, partant icy ----- 1X £

Jacques Desprez pacht dus, voor 9 ponden's jaars, 2 1/2 gemeten, die eens toebehoorden aan Jean de Fardieu, uit Ieper.

(2) De Jean Puyckewaert la somme de vingt quatre livres de X^e gros, come le rendage de vingt quatre mesures de terres (24 gemeten 'lants' = (ca. 10 ha 61 1/2 a!)), aiant appartenues à François van Dixmude, demeurant à Ypres, d'une année escheue comme dessus. Partant icy ----- XXIIII £

(3) De Martin Monneau (?) la somme de cinquante quatre livres de X^e gros, pour le rendage d'une cense (= pachthoeve) de bronte neuf mesures (= haast 17 1/4 ha.) de terre, aiant appartenue à Pierre Reynier, demeurant à Ypres, d'une année escheue à la St. Remi 1111^{XX} (= <15780), partant icy ----- LIIII £

- (4) de Jean Schier la somme de quatre livres de x^e gros, pour le rendage de trois mesures et demie de terre, aians appartenues à M^r(ai)tre Jean Kingiaert, demeurant à Ypre, d'une année escheue comme dessus, partant icy ----- 1111 L^s ts
- (5) de Jagues Sperlaecken la somme de quatre livres de x^e gros, pour le rendage de cinq lynes (= "lynen") de terre, aians appartenues à Waultre (= Walter, Wouter) de Beer, demeurant à Nieuwpoort, d'une année escheue comme dessus, partant icy ----- 1111 L^s ts
- (6) de Vincent Heiche la somme de cinquante livres de x^e gros, pour le rendage d'une cense, contenant vingt quatre mesures; deulx lynes ^{prester} ~~prester~~ ^{prester} ~~prester~~ quatre verges (= roeden) de terre (= ca. 14 ha), aiant appartenue audict Waultre de Beer, de la dernière année de son bail (= pacht), escheue à la St. Remy 1111^{xx} (= 1580), partant icy ----- L L^s ts
- (7) de Nicolas Van Estene la somme de trente solz (= schellingen = 1 1/2 pond) tournois (= le Tourz geslagen), come le rendage de quatre lynes dixhuict verges de terre, aians appartenues à Franchois van Dixmude, demeurant à Ypre, de la penultimie (= voorlaatste) année de son bail, escheue comme dessus, partant icy ----- XXX s.

Die 7 posten leveren te samen een pacht op van CXVI L^s Xs (ols), d.i. 146 1/2 pond tournois. De hier gebruikte munt is het pond tournois, verdeeld in 20 solz (= sou's) of Franse stuivers; de sol of sou had een waarde van 4 liards of 12 deniers (= pennningen). Een pond parisis (te Parijs geslagen) gold 26 solz tournois.

Nog een paar aanmerkingen bij de geciteerde tekst; er werden te Luidschote dus twee pachtboeren inbeslaggenomen plus vijf percelen land, die een totale oppervlakte hadden van 96 gemeten, 2 lynes en 52 roeden. Omgerekend in tegenwoordige landmaat betekent dit méér dan 42 ha 83 a, wat méér is dan 1/10 van het grondgebied van Luidschote (de totale oppervlakte bedraagt thans 410 ha).

We kennen door die tekst ook de namen van vijf grondbezitters op wier eigendommen beslag was gelegd. Vier ervan verbleven te Ieper en één te Nieuwpoort. Wouter de Beer was hier vóór de confiscatie van zijn goederen eigenaar van de nrs. 5 (5 lynes land) en 6 (een pachtgoed van rond de 14 ha). Frans van Dixmude bezat de nrs. 2 (24 gemeten) en 7 (4 lynes en 18 roeden).

Ik vermoed dat zowel "Jean de Gardieu" en "Franchois van Dixmude" tot de adel behoorden. Nog ten tijde van Margartha van Parma, landvoogdes der Nederlanden, namelijk in november 1565 hadden honderden edelen een document onderte-

land, waarbij zij zich verbonden de Inquisitie in de Nederlanden met alle midde-
len, die hun ten dienste stonden, tegen te werken. In april van het jaar daarop ver-
scheen er op het paleis te Brussel een deputatie, een paar honderd man sterk en aan-
gevoerd door de graaf van Broderode, de leider van het eedgenootschap. De afgevaardigden
overhandigden de hertogin een smeeschrift met het verzoek de strenge decreten van
Filips II in verband met de invoering van de Inquisitie in de Nederlanden te milderen.

De landvoogdes stelde haar antwoord uit. Doch toen kwam Alva. Margaretha van Par-
ma werd aldus opzij geschoven en tegen het eind van 1567 werd ze, tot haar grote opluch-
ting, van haar ambt als landvoogdes ontheven. De 'Raad van Beroerte' kon zijn gruwelijk
werk beginnen. Alle oproerkraaiers moesten berecht worden. Willem van Oranje
kon zich tijdig in veiligheid brengen, maar de graven van Egmond en Hoorn weiger-
den uit te wijken. Ze zouden het met hun leven bekopen... (5 juni 1568).

Ook bij ons waren er veel edellieden en andere invloedrijke personen, die (in het ge-
heim) aanhangers van Oranje waren en in (naam) contact met hem stonden.

Alva's verordeningen in zake belastingen ('de tiende penning' $\approx 10\%$) bij de verkoop
van handelswaren en ander roerend goed, b.v.) dreef de verbittering ten top. Koop-
lieden en industriëlen weken in groten getale uit, en onder degenen, die in het
land bleven, ontstond lijdelijk verzet. Doch de Yzeren Hertog zon de oproerlingen
hardhandig straffen. Een van de methoden die hij toepaste was juist de confisca-
tie van al hun goederen, waarover wij het hier hebben.

Nog iets dat mij opgevallen is bij het lezen van de tekst betreffende Luidschote
is dit: zowel de familiënamen 'de beer' (debeir) als 'van dixmuyde' staan ver-
meld in ^{het} Oude Pachtboek van Luidschote. In de 'Verpachtinghe' van 1688 lezen wij
immers: bl. 9, onder nr. 13 ... "eene lynne xxviii roe(de)n lants liggende inden ...

loobilek ..., t'oosteinde tlant vande... lyn(daren) van Jan de beer."

: bl. 22, onder de 'Onse lieve Vrouwe gildelanden in Zuytschoten, west den Ipre-
leek, nr. 40 ... "twee lynen preter (= min, behalve) vyf roeden, stre-
ckende oost ende west, met den oosteinde op den waterganck, twest-
einde op de weststracte, de noorts(yd)e t' d'isschalant abhier ofte
kerckenwech, de zuytsyde tlant van Jan debeir onde Michiel Outers."

: bl. 23, ook onder de "gildelanden en onder nr. 43: "... een lynne dertich
roeden ... met den westeinde op de ooststracte, t'oosteinde op t'riool-
lant van Ipre, de noortsyde tlant van Jan de beer..."

De familie 'van dixmuyde' ontmoeten wij op p. 11, onder nr. 18: "... een half ge-
met xviii roeden lants streckende met den oosteinde op de middelstracte,
twesteinde ende zuytsyde tlant van hoirs (= erfgenamen) boonaert,
de noork(yd)e tlant van wylent Jo(ncke)z quislain van dixmuyde."

eatus g̃ leonardus tēporib; anastasi i impatoris.
 in puincia galliarū claris parentib; extitit nat̃. Conla-
 terales ũ clodouei regis francie parentes eius erant. &
 int̃ satellitē palacii p̃matū milicie p̃ regē habebant. Ipse
 aut̃ clodoueus in p̃ordio sue etatis. scđm morē gentiliū
 fuit pagañ. sed p̃ p̃dicationē sc̃i remigii rem̃siū archiepi.
 ad fidē xpi conūsus fact̃ ē xpiañ. Qui deniq; scđm uerba
 testiū ueridicorū puerū leonardū suscepit de sacro fonte. ob
 parentū nobiliū carissimū amorē. Puer aut̃ leonard̃ p̃quā
 euasit increm̃ta iuuenilia. adolesceñ fact̃ iuxta mansue-
 tudinē parenteū regali noluit implicari milicia. sed spū
 diuino tact̃ peci uoluit sequi archipontificiū remigii uestri-
 gia. Cui salutaria monita ñ ut surdū auditor̃ intendebat.
 uerū ut prudens & futurū seminatarū in secretariū cordi audita
 audita reponebat. Nā sicut p̃dict̃ pontifex beã remigius
 olī francigeni suaserat regib; ut tale p̃ dī honore sc̃irent
 editū. q̃teñ sc̃ientēq; intrarent aut secul̃ transirent ciuitatē
 rem̃siū q̃rūq; impedim̃to dimitterent̃ liberi. qđ uq; hodie
 conseruat̃. Si quando quippe rex gallis ad p̃dictā urbē deuer-
 tit. om̃s ex carcerib; absoluti exeunt. & ad reddendā grā obui-
 a p̃siliunt. Ad imitationē ũ boni magistri remigii. leo-
 nardū boñ discipulū. ocipsū expecit a rege humillimis
 sc̃ib; quateñ om̃s q̃ in ergastuloꝝ custodia detinerent̃. si cō
 ipse uoluisse uisitare. om̃ino soluerent̃. Quā rē a rege. cū
 benignolentia impetrauit. & ubicūq; in carceratō ēē
 audiebat. ñ piger ad eorū absolutiōnē toti uirib; currebat.
 Sciebat enī scriptū. istud ũbū euaglicū. In carcere erā. et

De rekeningen van de confiscaties lopen tot en met het jaar 1608. Het vermoeden ligt dus voor de hand, dat er rond die tijd een soort algemene amnestie werd en dat eigendommen, waarop eertijds beslag gewerd werd en die nog konden gerecupereerd worden, aan de oorspronkelijke eigenaars of hun erfgenamen teruggeschonden worden. Dit zou kunnen gebeurd zijn na de ondertekening van "het twaalfjarig bestand" in 1609

Om volledig te zijn moeten we nog een randnota vermelden naast het nr. 5: "Repris (= repris, hernomen) et la partie (= het perceel) enregistreé fo 11° XLVII ..."

Na Luidschote komen wij bij Noordschote.

De confiscatier rekeningen van deze gransgemeente belopen niet minder dan 15 pagina's (tegenover amper 3 voor Luidschote. Zij betreffen liefst 4 verbeurdverklaarde eigendommen (tegenover slechts 7 te Luidschote).

We zullen al die folio's in verband met de confiscaties te Noordschote niet in detail publiceren - dit zou te veel plaats in beslag nemen - maar de tekst samenvatten en alleen de hoofdzaken (pachter, aard en oppervlakte van het geconfisqueerde goed, pachtprijs, vroegere eigenaar, duur of einddatum van de pachtvereeniging) aantsippen. Vinden we een of andere bijzonderheid, die de locale geschiedschrijving kan aanbelangen, dan zullen we die eveneens aangeven. Hetzelfde zullen we nadien doen voor Elverdijnghe en Woesten. De integrale tekst is trouwens altoos ter beschikking van de personen die er belang in stellen. Hier volgt dus eerst de

"Recepte (= recette, ontvangingen) du village de Noordschote" voor het pachtjaar vervallen 'à la St. Remy' (= 1 oktober) 'iiii xx' (= 1580)

NR.	PACHTER	PACHTPRIJS	OPPERVLAKTE	VRÖEGERE EIG.	(VR.) VERBLIJFPL.	PACHTTERMIJN
1.	Jaspaz van der goote	"tournois" 6-0-0	3 gem. - 1 lijn - O R land 6-L-R.	Mada (noise) elle Marguerite Sproncholte	"s'estant au- bessois retirée en la villa de Dixmude, seule mont pour quel- que temps, com- me elle dit"	laatste pachtjaar
2.	Victor Coolen	4-0-0	0-4-0 l.	M'aitre Jean Kaingaert	'pensionnaire' (= raadsman) ... d'ypre	jaarlijkse pacht
3.	Jaques Pollet	12-0-0	6-0-0 l.	idem	(idem)	voorlaatste j.
4.	Adrien Vieren	4-0-0	0-4-0 l.	idem	(idem)	laatste pacht- jaar

NR.	PACHTER	PACHTPRIJS	OPPERVLAKTE	VRĒG. EIGENAAR	(NR.) VERBLĪFFPLAATS	PACHTTERMĪN
5.	Jaspar Verghote	6-0-0	2-0-0 l.	Maultre Debeer	Moeufport	voorlaatste j.
6.	Henry de Wyn- tere	3-10-0	1 $\frac{1}{2}$ -0-0 l.	Hubert Bo- naert	Ypre	" " "
7.	Gille Van(don)- bussche	17-0-0	pachthoere v. 11-0-0 l.	Guilam Baelde	gand	7e. 9e j.
8.	George Van Holleboeke	72-0-0	pachthoere v. 48-0-0 l.	" "	"	7e. 9e j.
9.	Jean Ruebrecht	39-0-0	pachthoere v. 26-0-0 l.	Mattre Gh(i) Lippe Meur- fellers	Malines	5e. 9e j.
10.	Jean Olivier	9-0-0	6-0-0 l.	Frans(Louis) de dixmude	Ypre	laatste jaar
11.	Adrien Vieren	3-10-0	1-0-48 l.	Pierre Van(de) Weerde	Moeufport	7e. 9e j.
12.	De weduwe v. Marghel Cathelynsso- ne	9-0-0	3 $\frac{1}{2}$ -0-0 l.	Jaques Mat- toen	Ypre	6e. 9e j.
13.	Pierre Mer- lereda	20-0-0 15 jaars, doch niets ontvang.	6-0-30 l.	"Confrerie de n(ost)re Dame de l'eglise de Brielen l'ez. Ypre		
<p>De volledige tekst luidt:</p> <p>"Des six mesures quatrevingtz verges de terra, appartenantz a la Confrerie de n(ost)re Dame de l'eglise de Brielen l'ez ypre tenues en ferme par Pierre merlereda pour vingt livres p(ari) an, n'at eotée rien receu par ce compteur (= ontvanger), d'aultan (= d'autant) que les confreres d'icelle, se tenans (= verblĳvende) passé long temps a Lille et aultres villes de par deça recoivent mesmes le temporel (= ontvangen zelf de inkomsten) de leur dicte confrerie. Partant icy: ne'ant" (= niets).</p>						
14.	Antoine de grave	40-0-0	16-0-0 de terre'amasees	Madalouise) lle Margrie- te Spronckoffs	(cf supra) lib no 1	voorlaatste j. vervallen in mei 1581.
15.	Antoine de graere	0-50-0	1-0-0 l.	" "	" "	voorlaatste j. vrijdag 1 oct. 1580.
16.	" "	9-0-0	4 $\frac{1}{2}$ -0-0 l.	" "	" "	" "

NR.	PACHTER	PACHTPRIJS	OPPERVLAKTE	VROEG.EIGENAAR	(VR)VERBUÏFFPL.	PACHTTERMÏJN
17.	Guillaume Cheys	0-45-0	1-0-0 l.	aan de voor- gaande	(cfr. supra.)	op twee na het laatste
18.	Antoine de graere	0-45-0	1-0-0 l.	M(ait)re Jean Keingaert "comme avec Jean son frere, demeu- rant en Espagne"	Ypre	als voorgaan- de
19.	Adrien Allaert	0-55-0	0-4-0 l.	" "	" "	laatste jaar
20.	de Weduwe v. Marghel Cathé- lynssone	75-0-0	pachthoere van 30-0-0 l.	" "	" "	laatste jaar
21.	Pierre Pourye en nilla Keyers en Jean de Buick?	57-0-0	de helft v. een pachthoere v. 37-0-0 l.	de hofstede was voor de helft eigendom v. voorgaande, en voor de an- dere helft v. zijn schoonbroeders;	" "	9de j.
22.	Antoine de graere	8-0-0	2-0-0 l.	Waultre de Beer	Noeuport	voorlaatste j.
23.	Franchols burier	10-0-0	0-2-0 l.	idem	(idem)	laatste jaar
24.	Guillaume Houfrenaghele	3-0-0	0-4-0 l.	idem	(idem)	idem
25.	Pierre Zwaels	0-35-0	1-0-37 l.	idem	(idem)	idem
26.	Guillaume Cheys	"ndant"	4-0-0 l.	idem	(idem)	-
	niets ontvangen. Voornoemde Cheys "maintient" die vier gemeten te mogen gebruiken "en payant tant seulement les charges et contributions."					
27.	Jean Vierens	0-12-0	0-1-0 l.	idem	(idem)	4e. 9e j.
28.	Jean Vierens	5-0-0	0-10-0 l.	idem	(idem)	idem
29.	We citeren de volledige tekst: "de la cense (= pachthoere) avec neuf mesu- res deulx lynes (= 9-2-0) de terre, alant appartenue audict (de) Beer, te nue (= gebruikt) l'année de ce compte par Leursen Vierens, sans expresse convention (= duidelijke overeenkomst) n'at esté rien recue, d'aultant que le (dict) Vierens souffrant avoir plus employé et desboursé (= uitgege- ven) aux refections nécessaires de ladicte cense que son rendement (pacht) poueroit porter. Pour ce icy: ndant." Naast de tekst schreef een andere hand: "Soit au compte suffisamment?" "respondu du rendement de ceste ferme, sans accepter telles quelles excuses ou protestes."					

NR.	PACHTER	PACHTPRIJS	OPPERVLAKTE	VROEG. EIGEN.	(VR.) VERBLÏFFPL.	PACHTTERMIJN
30.	Jean de puudt	12-0-0	6-0-0 l.	(Waulpre de beer)	cf. supra	13. vervallen 1 oct. (1580)
31.	Adrien Vieren	5-0-0	0-7-0 l.	idem	" "	6 ^e . 9 ^e f.
32.	Michiel Clemons	0-50-0	0-2-50 l.	idem	" "	13./1 oct 1580
33.	Nicolas de beer	5-0-0	29-562 l.	idem	" "	" "
34.	Jean Coolen	4-0-0	0-8-0 l.	idem	" "	" "
35.	Guillaume Houfrenaghela	5-0-0	4-0-0 l.	Hubert Bonaert	ypre	13/1 oct. 1580
	" en une partie de huit mesures dont la resta appartient aud(ict) Guillaume Houfrenaghela et Jean Vieren, demeurans en ce vilage et ce par moderati-on d'une année escheue à la St. Remy IIII ^{XX} . Par tant icy v l."					
36.	Jean Vieren	5-5-0	3½-0-0 l.	Hubert Bonaert (ypre)		13/1 oct. 1580
	" en une partie de quarante deulx mesures, et ce pour une année escheue à la St. Remy XV ^e IIII ^{XX} . Par tant icy v l v solz."					
37.	Jagues Pollet	néant	12-0-0 l.	Hubert Bonaert (ypre)		—
	" des douze mesures de terre, ayant appartenues audict Hubert Bonaert, tenues par Jagues pollet n'a rien esté receu. d'aultant que le dict Pollet maintient par accord fait avec ledict Bonaert les pouvoirs occuper en payant les charges et manans despens. Par ce icy néant					
38.	Jean Luux, alias Ghytelen	néant	4-0-0 l.	Hubert Bonaert (ypre)		—
	" semblablement n'at esté receu aucune chose des quatre mesures de terre amassées, alans appartenues audict Hubert Bonaert tenues l'année de ce compte par Jean Luux, alias Ghytelen, pour la raison allignée en l'artic ^{le} précédent..."					
39.	Adrien Schaets	néant	0-5-0 l.	(Hub.) Bonaert (ypre)		—
	" Des cinq lynes de terre, alans appartenues audict Bonaert, tenues et occupées l'année de ce compte par Adrien Schaets, n'at esté rien receu pour la cause mentionnée aux artic ^{les} précédents. Pour ce icy... néant."					
40.	Guillaume Houfrenaghela	0-30-0	0-2-25 l.	" l'eglise de nre Dame ou de Brielen bez ypre."		laatste jaar v. 24m pacht 1/10/1580
41.	Jassar Verghoote	15-0-0	6-0-42 l.	Martin Meris	Gand	idem
42.	Martin Panhouche	10-0-0	3-0-75 l.	Louys de Vieren	Dixmude	idem

We moeten wel enkele aantekeningen ^{maken} bij de tabel, waarin wij de goederen, die te Noordschote werden verbeurdgeklaard, op een overzichtelijke manier hebben traecten samen te ratten.

- 1) Allereerst valt het groot aantal confiscaties op. De rekeningen behalven niet minder dan 42 artikels, tegenover 'slechts' 7 voor Zuidschote.
- 2) Ook de oppervl. van de inbeslaggenomen landeigendommen is veel groter te Noordschote. We telden de aangegeven 'landmaten' geduldig samen en kwamen tot een totaal van 116 ha 46 1/2 a of daaromtrent (te Zuidschote werd 'slechts' beslag gelegd op 42 ha 83 a!!!)
- 3) Voor het Rekeningjaar 1580 bracht de pacht van de te Noordschote geconfisqueerde goederen 469 pond 7 schellingen in de Staatskas, wat méér dan driemaal zoveel als te Zuidschote (> 146 1/2 pond). Alle berekeningen in pond Tournois.
- 4) Les grondgebruikers te Noordschote weigerden dat jaar - om uiteenlopende redenen, pacht te betalen, zodat de opbrengst van 469 p. 7 solz in feite opgebracht werd door 42-6 = 36 verschillende 'posten'.

beuren (= houvrens) VIEREN haalde als reden voor het niet betalen aan, dat hij méér had uitgegeven voor de herstellingen aan zijn hofstede, dan de jaarlijkse pacht bedroeg (nr. 29).

De pachters Jacques Pollet (nr. 37), Jean Luux (nr. 38) en Adrien Schaets (nr. 39) hielden staande dat hun vroegere eigenaar, Hubert Bonaert, uit Ieper, er (vroeger) mee akkoord ging, dat ze alleen maar de onderhouds-uitgaven (= 'charges') en de belastingen (= 'de grondlasten' e. a., = 'contributions' betaalden.

Wat de 6 gemeten 80 roeden land betreft, (voorspronkelijk) eigendom van de Broederschap van O.-L.-Vrouw van de kerck van Brielen, bij Ieper, liggen de zaken anders.

In zijn 'epischiedenis van het Kerkelyk en godsdienstig Leven in West-Vlaanderen' schrijft Kanunnik Descouhier o.m.: - dat in 1088 begonnen werd met het bouwen van de St.-Maartenskerk te Ieper (het gaat zeker om vast niet om de oudste kerk...), - dat de St.-Pieterskerk aldaar reeds vermeld wordt in 1101, - dat de St.-Jacobskerk er reeds stond in 1119, en dat de Kapel van Onze Lieve Vrouw van den Brielen gebouwd werd in het jaar 1187. Deze laatste - schrijft hij verder - werd in 1196 verheven tot parochiekerk van het aartsbisdom Ieper. Brielen is dus de oudste Onze-Lieve-Vrouw-parochie van de Stad Ieper.

De stad telde in de jaren 1200 zes parochies ('4' intra muros', nl.: St.-Maartens, St.-Jacobs, St.-Miklaas en St.-Pieters - en 2' extra muros: t.w.: O.-L.-Vrouw Brielen en de St.-Jan-parochie.

Kan. Descouhier schrijft dat St.-Jan reeds in 1200 een parochie was. De kerk stond aan de huidige Stoffelstraat ('Hagewind'). Ze werd in 1578 - de periode waarover wij het in deze bladzijden afgebroken - bij het uitvoeren van vestingwerken. Het zou me niet 7 de kerk van Brielen verwonderen moest

de kerk van Brielen, die toen aan 'de rand' van de 'versterkte' stad lag (bij het tegenwoordige bank-station Heite) hetzelfde lot ondergaan hebben. Ondertussen waren de parochianen van St.-Jan aangewezen, voor de kerkelijke diensten, op de kapel van de Begijnen (op St.-Maartensparochie). Dit was niet maar de jure van de pastoor en de kerkmeesters van de nu grote stadparochie.

Op 15 september 1570 verloot Mgr. Pieter Simons, koadjutor bisschop van Ieper, daar ook de Sint-Jansparochie te verenigen met deze van St.-Jacobs. Dit viel niet in goede aarde bij de 'St.-Jannaars' en in de volgende eeuwen gebruikten ze de kapel van het laagstaande leprozengesticht.

In 1810 was St.-Jan alteszins een zelfstandige parochie. Misschien had men de herordening van 15 september 1570 nooit toegepast. Doch op 1 april 1810 liet Mgr. de Broglie, bisschop van Gent, St.-Jan (opnieuw) bij St.-Jacobs roegen. St.-Jan werd nadien een zelfstandige gemeente en de Raad besloot op 17 februari 1825 een twee onderpastoor aan te vragen voor St.-Jacobs, die zich als 'kapelaan' op de 'plaatse' van St.-Jan zou vestigen om de bewoners van St.-Jan ten dienste te zijn en tevens de zieken van St.-Jacobs, die 'buiten de muren' wonen te bezoeken en te be-rechten.

Op 12 mei 1832 richtte de Gemeenteraad van St.-Jan een schrijven tot de Bisschop van Gent, Mgr. Joannes-Franciscus Vanderveelde (1829-1838) — het bisdom Brugge werd bij bulle van 27 mei 1834, door Paus Gregorius XV heropgericht — met het verzoek de kapel van de leprozerij wederom te verheffen tot parochiekerk.

Dit werd op 10 augustus 1833 ingewilligd en het werd in 1834 een feit. De nieuwe kerkraad van Sint-Jan kocht de kapel van de leprozen aan het bestuur der Godshuizen te Ieper, met het kerkhof van 24 aren, voor de som van 7.500 fr. Later werd de 'kapel' hersteld en vergroot.

Na de verwoesting in 1914-1918 werd de kerk in de jaren 1922-1924 heropgebouwd (Cfr. het werk van Corneille, Ieper door de eeuwen heen, 1930).

Merken we nu terug naar het oude Brielen, waarom de kerk en de aldaar gevestigde Confrerie van O.-L.-Vrouw enige landeigendom had te Noordbechte.

Guillaume Houfrenaghale pachtte er nog in 1580 (het laatste jaar van zijn (eerste?) pachttermijn) 2 lijnen en 25 roeden, "appartenantz à l'église de nos. re. Dame ou de Brielen lez Ypres", en dit voor 30 solz tournois (= 1½ pond t.) 's jaars. De tekst zegt wel "appartenantz" (= toebehoorend) en niet zoals bij de meeste andere 'artikels', "aiants appartenance a..." (= toebehoord hebbende aan...)(nr. 110).

Waarom de jaarlykse pacht dan toch in de confiscatierekeningen wordt geboekt, is mij niet duidelijk.

Ook artikel 13 noemt vraagtekens op. De "confrerie de n[ost]re Dame de l'Eglise de Brialen lez Ypre", was nog in 1580 eigenares van 6 gemeten, 80 roeden land te Noordschote (er staat weer: "appartenantz à la confrerie" en niet "alant appartenues"!); Pierre Marlevede pachtte toen dit land tegen 20 pond tournois 's jaars. Maar hij betaalde de pachtprijs niet uit aan de ontvanger der confiscatie, die deze soms trouwens niet in de eindbalans opnam. Als reden voert deze laatste aan, dat de leden van de Broederschap sinds lange tijd ("passé long temps") te Ryssel en in de andere steden van de Nederlanden ("et autres villes de par deçà") verblyven en zelf de pachtopbrengsten en de inkomsten van hun confrerie ontvangers (nr. 13).

Wel een eigenaardige toestand! Pächter Houfvenaghala betaalt voor zijn perceel hermland van Brialen wel pacht aan de ontvanger van de te Noordschote geconfisqueerde goederen en Pierre Marlevede geeft die in handen van de leden van de O.-d.-Vrouw-Broederschap, die toen niet meer te Ieper verbleven, maar sinds geruime uitgeweken waren naar Ryssel en andere steden van de (Spaanse) Nederlanden.

De twee 'percelen' worden vermeld in de rekeningen van de confiscatie en blijven toch nog eigendom te zijn van de confrerie (nr. 13) en de herf (nr. 40) van O.-d.-Vr.-Brialen. Voor de eerste partij wordt werkelijk pacht geïnd door ontvanger André Hève en voor de tweede gaat de pachtprijs naar de Confrerieleiders...

Maar waarom die twee eigendommen dan toch in de rekeningen van de inbeslaggenomen goederen, al blijven ze ogenschijnlijk eigendom van Brialen en zijn Confrerie? Waarom zijn de leden van de Broederschap - in die troebele jaren - uitgeweken naar Ryssel en andere steden in de Nederlanden? Was het om redenen van persoonlijke veiligheid van Ieper regelmatig van 'meesters' verwisselde? Of waren sommige of het merendeel van de Confrerie-leden - uiteraard welstellende 'Ieperse' notabelen - anti-Spaans-gezind of de reformatorische ideeën toegedaan? Al vragen die ik nog niet kan beantwoorden.

5) We telden 27 verschillende pächters voor de 42 'verbeurdverklaarde' goederen. Dat zullen wel meest boeren of althans inwoners van Noordschote geweest zijn. Onder die eigendommen, die aangeblagen werden, waren er liefst zes pachtboeren: (nr. 7 - uitgebaat door 'gille van den' busche - 11 gemeten groot; nr. 8 - George van Hollabeke - 48 g.; nr. 9 - Jean Huebrecht - 26 g.; nr. 20 - de weduwe Marghel Cathalynsone - 20 g.; nr. 21 - Pierre Porreye - 37 g.; en nr. 29) - Leuren. Viereren - 9 g. 2 lynen. De grootste pachtboer was deze beboerd door Georges van Hollabeke; 48 gemeten; d.i.: haast $21 \frac{1}{4}$ ha.

We laten hier - in alphabetische volgorde - de namen volgen van die 27 pachters, met telkens de vermelding van het rangnummer van het goed (of de partijen) die ze gebruikten: 1) allaert adrien (nr. 19) - 2) burier francois (nr. 23) - 3) cathelynesone Marghel ^{de weduwe v.} (nrs. 12 en 20) - 4) chays guillame (nrs. 17 en 26) - 5) cloments michiel (nr. 32) - 6) coo- len jean (nr. 34) - 7) coolen victor (nr. 2) - 8) de beer nicolas (nr. 33) - 9) de grave (de graere) antoine (nrs. : 14, 15, 16, 18 en 22 = samen: 30 1/2 gemet) - 10) de puedt jean (nr. 30) - 11) de wyntere henry (nr. 6) - 12) houfvenaghele guillame (nrs. : 24, 35 en 40) - 13) luunckx jean (andere gezegd: ghyvelen) (nr. 38) - 14) menlevede pierre (nr. 13) - 15) olivier jean (nr. 10) - 16) panckoucke martin (nr. 42) - 17) pollet jaques (nrs. 3 en 37) - 18) por- reys pierre (nr. 21) - 19) ruebrecht jean (nr. 9) - 20) schaets adrien (nr. 39) - 20) - 21) van hollabecke george (nr. 8) - 22) van den busche gille (nr. 7) - 23) van der goote jasper (ook: verghoote en verghote) (nrs. 1, 5 en 41) - 24) vieren adrien (nrs. 4 en 31) - 25) vieren jean (nrs. 27, 28 en 36) - 26) vieren Leuren (nr. 29), en turslotte - 27) zwaels pierre (nr. 25).

Als we de confiscatierekening van 1580 vergelijken met de tellingstaat van november 1697 - dan we vinden we, hoe verwonderlijk ook, haast geen familiënamen die in beide lijsten opgetakend staan: we vonden in 1697 slechts het gezin Allaert Philippe (schoenmaker van beroep), de landbouwersfamilie vander Ghote Jaques en Vieren Paul, een 'arme man', die bij het gezin Hernaert Jean (eveneens 'pauvre') inwoonde. Bij de volkstelling, gelast door Lodwijk XIV telde Noordschote 87 woonstim, 79 'volwassen' mannen, 78 'volwassen' vrouwen, 27 'grands garçons' (= plus 14 jaar oud), 26 'grands villes' (d.i. ouder dan 12 jaar), 96 jongens onder de 14 j. en 82 'petites filles' (beneden de 12 j.). Bovendien telde men er 57 'valets' en 59 'servantes', die - meestal bij de boeren - inwoonden. Al deze getallen samen geven precies 500 inwoners. Zuidschote telde er in 1697 slechts 311 voor 54 woningen.

De mensen - ook de boeren - waren in die verre periode toch niet zo 'hondsvat' als men wel zou gedacht hebben. Maar ja!; 't waren toen zo'n beroerde tijden!... Hierles maar eens de teksten uit 1579 en 1586 die wij op blz. 48 en 49 van deel XII van onze ZANTINGEN citveerden in verband met de 'exaction ende rudetschen, die laaghelicx' in het Sepvische (en elders) geschiedden 'ter ruine' van de ingezetenen 'onde ter inestimable raeddele monde agriculture.'

Nog iets in verband met de rond 1580 hier geldende pachtprijsen. Die varieerde vanzelfsprekend volgens de kwaliteit van de gronden en hun aard (graabland, akkerland), enz.

Voor zover we de rekeningen mogen vertrouwen stellen we vast dat sommige grondgebruikers $1\frac{1}{4}$ of $1\frac{1}{2}$ pond tournois per gemet betaalden. Voor anderen werd er per gemet dikwijls 2 en $2\frac{1}{2}$ pond gerekend. Antoine de graeve moest echter voor 2 gemeten 8 pond betalen (nr. 22) en François Surier zelfs 40 pond voor 2 linnen, d.i. $\frac{2}{3}$ van een gemet. Het gaat in beide laatste gevallen wel duidelijk om de pacht van het jaar 1579-1580 of waren er toch achterstallen?

... In verhouding tot de 'losse' percelen was de pacht prijs voor een hofstede (met gebouwen en al) verbaazend laag. George van hollebecke betaalde in 1580 slechts 72 pond voor een pachthoeve van 48 gemeten (dus $1\frac{1}{2}$ p. per gemet; idem voor Jean Huebrecht 29 p. voor 26 g.: wederom slechts $1\frac{1}{2}$ p. per g.).

De weduwe van Marghel Cathelynssone betaalde 9 pond voor een perceel van $3\frac{1}{2}$ gemet (nr. 12) en voor haar boerderij van 20 gemeten: 76 pond (nr. 20).

De pachttermijn blijkt (meestal) 9 jaar te zijn geweest. Bij vele pachters verviel het laatste jaar van hun pacht ('la dernière année de son bail') op 1 oktober 1580 ('à la St.-Remy ⁱⁱⁱⁱ XX'); zodat ^{we} wel veilig kunnen aannemen dat vele inbeslaggenomen goederen reeds vanaf het najaar 1571 door de overheid in pacht werden gegeven. De confiscatie en de inventarisatie moet echter nog vroeger gebeurd zijn, want er kwam daar heel wat administratief werk bij kijken. Ik herhaal het: Alva kwam hier al in de nazomer van 1567 toe en begon omzeggens onmiddellijk met zijn schrikbewind. Doch vooraleer al zijn repressie maatregelen door de ondergeschikte instanties in de praktijk werden omgezet ging er vanzelfsprekend heel wat tijd voorbij.

6) Wat Zuidschote en Noordschote hebben we - zo dunkt ons - meer dan voldoende gezegd over de pachters van de eigendommen waarop de Spaanse Overheid beslag had doen leggen. Doch over de voornaamste slachtoffers van die confiscatie, met name de eigenaars, hebben we nog maar weinig gezegd.

We beginnen met de namen te vernoemen - alphabetisch gerangschikt - van de 'getroffen' grondbezitters, die één of méér eigendommen hadden te Zuidschote en Noordschote. Tussen haakjes duiden we de verblijfplaats aan, waar ze (oorspronkelijk) woonden en die in de confiscatierekeningen vermeld staat. Tussen haakjes plaatsen we de verwijzing naar het dorp (N = Noordschote; Z = Zuidschote, gevolgd door het nummer van de betrokken eigendom in het confiscatiedossier.

We telden voor de 49 insbeslaggenomen grondeigendommen slechts 15 eigenaars, dit in de veronderstelling dat we de heren van Brielen en de aldaar gevestigde Broederschap van O.-L.-Vrouw hier mogen bijrekenen.

We geven bij iedere naam ook de oppervlakte en de hoedanigheid van van de verbeurdverklaarde goederen.

- 1) BAELDE Guilain ('gand') N⁷; Pachthoeve van 11 gemeten + N⁸ Pachthoeve van 48 g.
(= 59 g. land $\approx$ 26 ha $9\frac{1}{2}$ a).
- 2) BONAERT Hubert ('Ypre') N⁶ - N³⁵ - 36 - 37 - 38 en 39 (hetzij samen; 26 gemeten & lijnen = > 11 ha 79 a).
- 3) BRIELEN a) 'Confrérie de N^{ost}re Dame de l'Église de Brielen lag Ypre, N¹³ en
(6 g. 30 z. = bijna 2 ha 70 a). De leden van de confrérie bevinden, "passé long temps" te Rijsel en in andere steden "de par deçà".
- 4) b) 'l'Église de N^{ost}re Dame ou de Brielen lag Ypre, N⁴⁰ (2 lijnen en 25 roeden = $\approx$ 33 a 16 ca).
- 5) DE BEER Waultre ('Nœufport' = Nieuwpoort) Z⁵; 5 lijnen en een pachthoeve van 24 g. 2 l. min 34 roeden - N⁵ - 22 - 23 - 24 - 25 - 26 - 27 - 28 - 29 (= een pachthoeve van 9 g. 2 l.) - 30 - 31 - 32 - 33 en 34.
Een van de belangrijkste grondezitters zowel te Zuidschote als te Noordschote. Twee hofsteden (Z⁶ en N²⁹) plus heel wat 'losse' percelen, die te samen een oppervlakte hebben van iets meer dan 28 ha 45 a.
- 6) DE PARDIEU Jean ('Ypre') Z¹; 2 $\frac{1}{2}$ g.
- 7) DE VIVERE Louys ('Dixmude') N⁴²; 3 g. en 75 z.
- 8) KEINGAERT (ook KEINGIAERT) Maître Jean... ('Ypre). Z⁴, N² - 3 - 4 - 18 - 19 - 20 (= pachthoeve van 30 gemeten) en N²¹ (de helft van een hofstede van 37 g.).
Het maakt samen 63 gemeten of meer dan 27 ha 86 a.
- 9) MATTOEN Jacques ('Ypre') N¹²; 3 $\frac{1}{2}$ g.
- 10) MERFVELLES Philippe ('Malines'), Maître...; N⁹; een pachthoeve van 2 g.
- 11) MERIS Martin ('gand'), N⁴¹; 6 g. 42 roeden.
- 12) REYNIÉRE Pierre ('Ypre'). Z³; een pachthoeve van 39 gemeten.
- 13) SPRONCHOLFS, Mlle Marguerite... ('Dixmude')
- 14) VAN (DE) NEERDE Pierre ('Nœufport') N¹¹; 1 g. 48 z.
en tenslotte:
- 15) VAN DIXMUDE (ook DE DIXMUDE) Franchois ('Ypre) Z²; 24 g.; 27; 4 l. 18 z. en N¹⁰; 6 gemeten.

Van die 15 grondezitters in Zuidschote en Noordschote zijn of waren er 5 woonachtig te Ieper, 3 te Dixmude, 2 te Gent en eveneens 2 te Nieuwpoort en 1 te Mechelen.

'Meester' Jean Keing(i)aert was, blijkens N², 'pensionnaire de la ville d'Ypre'. Uit N¹⁸ zou men kunnen afleiden dat hij evenals zijn broeder Jean in 1580 in Spanje verbleef. Het kan echter ook betekenen dat het 1 gemet land, waarvan in N¹⁸ sprake is, medeëigendom was van deze broer, die toen in Spanje verbleef. Maître Jean Keingiaert was voor de helft

eigenaar van de pachtbove N²¹. De andere helft was eigendom van zijn schoonbroeders 'Cornille Reyers' en 'Jean de buuck'. Een pensionaris was eertijds in de 'Republiek der Verenigde Nederlanden' een bezoldigd raadman van een stad of gewest en bijgevolg een voornaam ambtenaar. De naam van het ambt wijst erop dat Meester Jean Keingiaert aan de zijde stond van de anti-Spaansgezinden.

Wat er met elk van die 15 'voormalige' grondbezitters te Luidschote en te Noordschote gebeurd is, weet ik niet. Hun bezittingen werden in elk geval geconfisqueerd.

Of sommigen onder hen door de 'Raad van Beroerte' of een ondergeschik. te rechtbank tot gevangenisstraf, verbanning of zelfs de doodstraf veroordeeld werden, laat zich raden. Het merendeel zal misschien wel tijdig naar het 'buitenland' uitgeweken zijn.

Uit het handschrift nr. 18,859 van de Rekenkamer, dat zich in het Algemeen Rijdsarchief van Brussel bevindt, hebben wij ook de rekening van ontvanger André Heve overgenomen, die betrekking heeft op de goederen die te Elverdinge verbeurdverklaard werden.

Deze "Recepte du village de ELVERDINGHE" beslaat 10 pagina's van het manuscript (folio's CXXIII recto tot en met CXXVIII verso) en omvat 26 artikels.

Wij vatten deze in onderstaande tabel samen:

Nr.	PACHTER	PACHTPRIJS	OPPERVLANTE	VR. EIGENAAR	VR. VERBUÏFPL.	PACHTTERMIJN
1.	Jean Rabanet	6-0-0 L	2½-0-0 l.	Jaques de chersf, advoë	de... Ypre	v. 17 ^e j.
2.	Guillame van/der>straete	42-0-0 L	17-0-0 l.	Pasquier Steren	Ypre	v. 17 ^e j.
3.	Jean Willoot "appartenantes à la table des pauvres (=de disch' de St. nicolas en la vil. la d'Ypre	8-0-0 L	2½-0-0 l.			voorlaetste j.
4.	Christien de leghere eigenaar van de andere	16-5-0 L	½ v. een pacht-boere v. 14 g. helft is Georges van Nieukerschar.	Franchors de Poort Langhamarck	Ypre	11 ^e . 1 ^e j.
5.	Jaques francdom "appartenantes à la Pierre en la ville	3-10-0 L	0-7-0 l.		d'Ypre	1111 ^e . VII ^e j.
6.	Adrien de Rynder	0-40-0 L	0-2-0 l.	Jaques de chersf	Ypre	17 ^e -17 ^e

NR.	PACHTARJES	OPPERVLAKTE	VROEG. EIGEN.	VR. VERBLÏFPL.	PACHTER	PACHTERMÏYN
7.	40-0-0 L t.	pachthoeve v. 19½ gemet. l.	Pierre van thune	ypre	vrij. v. wijlen Matthijn de quicke	voorlaatste jaar.
8.	18-0-0 L gr	7-0-0 l.	Guillaume van (de) caemere	harlem en hollande	Jacques Van hellacker	laatste jaar.
9.	85-0-0 L gr	26-0-0 l. pachthoeve	Guillaume (de) caemere	ypre	Guillaume pauwels	voorlaatste
10.	20-0-0 L par. a de la ceste, mannars	(10-0-0 l.) pachthoeve	André vande clyte	St-Winoks- bergen	Jean de Crop	?
			dix mesures, dont l'on rend xx l par (vins), aiant ap- partenu a Mattheus andré van (de) clyte, greffier de la ville de Ber- ghes St-Winnoeg, tenue par Jean de crop, n'at esté rien receu, d'aillant que ledict crop maintient la pouvoir tenir et en tous pour les charges et deppens, au regard des presens troubles; par tant icy néant			
11.	40-0-0 L t. « filz de Jacques demeurant à	pachthoeve 13-0-0 l.	Jacques Kannequin,	ypre	Toussain de hets	laatste jaar
12.	50-0-0 L gr	pachthoeve 24-0-0 l.	Jacques Kannequin	< » >	Colart Ver- slype	idem
13.	17-10-0 L t.	pachthoeve 5-0-0 l.	Jacques Kersteman	ypre	Jean de Wintere	v. 17 ^e f.
14.	13-0-0 L gr.	4½-0-0 l.	Pierre Emme- loot	ypre	Josse Mortier	voorl. jaar
15.	15-0-0 L gr.	al. pachthoeve 6½-0-0 l.	de (mouelle) Josyne de corte, veuve de feu Jacques Venderylle, demeurant à Anvers	Anvers	Victor de man	v. 17 ^e f.
16.	7-10-0 L t.	3-0-0 l. amazees	Guillaume de Hoorne	ypre	Clement Angoen	laatste j.
17.	5-0-0	2-0-0 l.	heritiers de Walrand Angeron		Pierre Meenssone	
			rien receu par ce compteurs, d'aillant qu'iceulx (dix erfgenamen) se tien- nent tres toutz en pays reconcilé. Par ce icy -- -- -- néant			
18.	50-0-0 L gr	pachthoeve v. 26½-0-0 l.	Guillaume de hoorne	< ypre >	Christien Ja- mel	15. novellen 1/10/1580
19.	10-15-0 L t. « alencontre de Inghelram la soeur dudict vos, demeurant tre moitié, »	½ v. 11-0-0	Guilam de vos Cabellian, ayant espousé en lieu contribuant, propriétaire de l'autre	ypre	Jean Maens- sone	11 ^e . 17 ^e f.

N ^o .	PACHTER	PACHTPRIJS	OPPERVLAKTE	VOEGERE EIGENAAR	(VOEGERE) VER- BLIJFPLAATS	PACHTTERMIJN
20.	Jaques ^(Jesu) Mauwers	?	$\frac{1}{2}$ van $\frac{1}{2}$ 12-0-0 l. pachthoeve	Guillaume de Vos	(ypre)	?
<p>« quant à la moitié d'une cense de douze mesures de terre, aiants appartente- and<ict> Vos, allencontre dud<ict> Inghelram Cabilian, son beaufrere, tenues par> le feu (=wiften) Jaques mauwers, n'en at este rien receu par> ce compteurs pour le trespas (= h. overlyden) et insolence (= insolventie, onvermogen om te betalen) dud<ict> mauwers mention<n>ée au Quayes (= cahier) des annotat<ions> fo cxliiii. Par tant icy ndant</p>						
21.	Jean Ghelle- Baert	54-0-0 l. gr.	pachthoeve v. 20-0-0 l.	Franchois Beuncken	Bruges	voorlaatste j.
22.	Pierre lam- moot	8-10-0 l. t.	2-1-27 l. amatees	Victor Fructier	ypre	VII. ^o IX. ^o f.
23.	Jean Bergof	50-0-0 l. gr.	pachthoeve v. 21-0-0 l.	Marcq Bar- delboos	Furnes	voorlaatste jaar
24.	?	ndant	4-2-15 bois à coppe	Sieur de Ry- hove, colonel des Gambhois		ndant
<p>« n'at este rien receu par ce compteurs, d'aillant que icelle croist au prouffict du propriétaire; n'estant que de l'age de quatre ans ou en- viron, par tant icy -</p>						
25.	Pierre van(de) catf<ois>oise	60-17-6-t	43-0-0 l. amatees,	Pierre Col<ois>- ten	Furnes	op twee na- het laatste
<p>com<mu>nes en une cense (pachtgoed) de quarante sept mesures dont la reste appartient à Pierre de chery et Jaquemynne, sa soeurs, aulx enfants de deu- rend de wynt et Jean Denys, dem<eurant>z tres toutz au plat pays. »</p>						
26.	Jaques van (der) heryt	62-10-0 l. t.	pachthoeve v. 30-0-0 l.	Gille de la barre	ypre	laatste j.

Aan pacht werd er, per 1 oktober 1580, door ontranger Andre' Here in totaal 11° 1x l<ivres> VII S<ob> 11 d<eniers> = 660 p. 7 sch. en 6 den. geïnd, het hoogste be- drag, dat we tot nog toe ontmoet hebben (Vgl. : Noordshote : 469-7-0 en Zuid- shote : 146 $\frac{1}{2}$ pond tournois). Deze opbrengst is afkomstig van 22 eigendommen,

vermits er in 1580 niets ontrangeren werd van de nummers 10, 17, 20 en 24:

nr. 10. Jean de Crop, pachter van een hofstede van 10 gemeten, houdt staande dat hij dit goed mag uitbaten mits alleen de hooten en lasten te betalen, ge- zien de tegenwoordige troebelen.

nr. 17 Niets ontrangeren voor 2 gemeten land, te meer dat de erfgenamen van de vroegere eigenaar allemaal "en pays reconcilie" verblijven.

nr. 20 De pachter is ondertussen overleden en insolvent.

nr. 24 Een partij behoudt, die slechts ca. 4 jaar oud is en dus te jong om te hap- pen.

De totale oppervlakte van de landeigendommen, die te Elverdünge ge-expropriëerd werden, bedraagt 287½ gemeten 42 roeden, hetzij 124 ha 60 a.

Elverdünge heeft een uitgestrektheid van 1.363 ha 71 a 51 ca. Meer dan 1/9 van het grondgebied werd dus in beslag genomen (Vgl de getallen voor Zuidschote: iets meer dan 1/10; en voor Noordschote ± 116 ha 46 a op 1055 ha. (dit maakt iets meer dan 11% van de totale oppervlakte van dit dorp).

Terloops gezegd: ook Noordschote heeft veel te lijden gehad in de tijd van de Gueuzenberoerten. In 1579 werden kerk en dorp geplunderd en verwoest. Die kerk was gebouwd in 1498. Wat Elverdünge in de Gueuzentijd te verduren kreeg hebben we eerder al aangestipt. Zuidschote zal het niet beter getroffen hebben.

Keren we nu terug naar de confiscatie-rekeningen van Elverdünge, anno 1580. We beginnen met de namen aan te geven van de pachters der onteigende goederen. Dit kan plaatselijke historici wellicht interesseren. We rangschikken ze alfabetisch, naar trouwe gewoonte. We kunnen er 25. — 1) ANGOIN Clement — 2) BERGOF Jean — 3) DANIEL Christien — 4) DE CROP Jean — 5) DE METS Toussain(7 — 6) DE WYNDER Adrien — 7) DE LE-GHERE Christien — 8) DE MAN Victor — 9) DE QUICHE Matthieu, de erfgenaam van wijlen... — 10) DE WINTERE Jean — 11) FRANEDOM Jaques — 12) GHELEBAERT Jean — 13) LAMMOOT Pierre — 14) MAUWERS Jaques, wijlen... — 15) MEENSSONE Jean — 16) MEENSSONE PIERRE — 17) MORTIER Jone — 18) PAUWELS Guillaume — 19) RABANET Jean — 20) VAN(DE) CAT-F(?)OIRE Pierre — 21) VAN(DER?) HEYST Jaques — 22) VAN(DER) STRAETE Guillaume — 23) VAN HELLACKER Jaques — 24) VERSLYPE Colart en — 25) WILLOOT Jean.

Van die 25 familienamen uit het jaar hebben wij er slechts 'en enkele teruggevonden in de tellingstaat van Elverdünge anno 1697. Een te meer een bewijs hoezeer de beroerten van de Gueuzentijd de bevolking van onze streek uiteengeblagen hebben. We citeren vroezer reeds een tekst uit deel III van de Jaarboeken van Kewene, etc. waarin gezegd wordt dat vele parochiën ten jare 1584 ontvolkt waren (Harünge, Oostvateren, Proun, Stavele, Rininge, Westvateren. In een aantal dorpen woonde er toen slechts zeer weinig volk.

Onder de goederen die te Elverdünge onteigend werden (26 in het totaal), bestond de helft (13) uit pachtboeren. We geven — voor wie er belang in stelt — de oppervlakte van die hofsteden, met de kleinste beginnend 1 5½ - 6½ g. — 10 g. — 12 g. — 13 g. — 14 g. — 19½ g. — 20 g. — 21 g. — 24 g. — 26 g. — 26½ g. en — 30 g. De grootste boerderij besloeg slechts ± 13 ha 27 a!

Nu een woord over de ex-eigenaars van die 26 eigendommen.

Vooraf dienen we echter te zeggen dat we niet weten waarom de nr's. 3 en 5 door 'André Hare, 'receveur des confiscations' voor Kewene, Kewene-

Ambacht en 'de Acht Parochies' in zijn rekeningen worden opgenomen. Er wordt van die twee goederen pacht geïnd, dus moeten ze in de boekhouding. Maar waarom komt de opbrengst ten goede aan de Schatkist. De 2¹/₂ gemeten land van nr. 3 behoren, volgens de bevoordelingen door de ontvanger gebruikt, (nog altijd) toe aan de 'Amunditch' van de St.-Niklaasparochie te Ieper en de 7¹/₂ linnen land van nr. 5 aan 'la table des pauvres de St. Pierre en la ville d'Ypre'. Die percelen zijn eigenlijk niet geconfisqueerd, doch waarom mag de Staatshas de inkomsten opstrijken? We stelden diezelfde vraag reeds in verband met de kerk- en confreriebezittingen van Brielen te Noordschote.

We kunnen die vraag nog altijd niet beantwoorden.

Ziehier dan de namen van de gewezen eigenaren, van wie de bezittingen te Elverdijnghe verbeurdverklaard werden:

- 1) ANGERON Walrand, de erfgenamen van... Deze laatste verblijven allen 'en pays reconcilié'. E¹⁷ - 2 gemeten land.
- 2) BARDELOOS Marcq, uit Veurne, E²³ - een pachthoeve van 21 gemeten.
- 3) BEUNEN Franchois, uit Brugge. E²⁴ - een " " " 20 " "
- 4) COTTEN Pierre, uit Veurne. E²⁵ - 13 gemeten.
- 5) DE CHERF Jaques, 'advocé' (= avoué = procureurs) 'de la ville d'Ypre'. E¹ - 2¹/₂ g.; E⁶ - 2 linnen.
- 6) DE CORTE Jossyne, weduwe van wijlen Jaques VENDEVILLE, uit Antwerpen. E¹⁵ - een pachthoeve van 6¹/₂ gemeten.
- 7) DE HOORNE Guillaume, uit Ieper. E¹⁶ - 3 g.; E¹⁸ - pachtgoed van 26¹/₂ gemeten.
Deze Willem van Hoorne zal wel geen familielid zijn van de graaf van Hoorne, bij zijn volle naam: Filips van Montmorency, graaf van Hoorne. Deze laatste was tegenstander van geloofsovervolging en werd op 5 juni 1568, samen met de graaf van Egmond, op het schavot onthoofd.
- 8) DE LA BARRE Gille, uit Ieper. E²⁶ + hofstede van 30 gemeten.
- 9) DE POORT Franchois, uit Ieper. E⁴ - 7 gemeten.
- 10) DE RYHOVE, Steur (= Fonker), Colonel der Gantois. Het gaat hier werkelijk om de Gentse volksheren, Frans van de Kethulle, heer van Ryhove, die samen met Jan van Hembyze, in oktober 1577, de macht greep te Gent, waardoor de stad vast in handen kwam van de opstandelingen. Een comité van 18 mannen, allen duceppische tegenstanders van de katholieke religie, werd gevormd. Het kwam weldra tot een nieuwe, schandelijke beeldenstorm. Op 1 juni 1578 werden verschillende kerken voor de hervormde eredienst beschikbaar gesteld.

Tegelijk drong Gent zijn diktateur op aan het grootste gedeelte van het graafschap en bewerkte gewelddadig een ommekeer, o.a. in Brugge, Bekke, Hulst, Ieper, Kortrijk en Oudenaarde. In al die plaatsen werden de vroegere stadsbesturen omvergeworpen en vervangen door comité's van XVIII.

Schotse huurtroepen, in dienst van de Gentsche Calvinisten, werden in verscheidene steden ingekwartierd en begingen er veel gruwelen. Ryhove zelf stroopte met zijn soldaten het platteland af. Kloosters worden geplunderd en volkomen verwoest, Ganse wagenladingen buit komen dagelijks te Gent toe, waar zij op het stadhuis openbaar verkocht worden.

Op 13 maart 1578 maakt Ryhove zich meester van Kortrijk. Vier compagnieën Schotten worden bij de burgers gehuisvest. Alle sleutelposities komen in handen van het inmiddels samengesteld comité van XVIII, wiens leden en hun aanhang: nu ongehinderd de teugel kunnen vieren aan hun fanatisme en overdrasgzaamheid. Onnoemelijke verwoestingen werden aangericht, ontzettende baldigheden gepleegd. "... by laste van den allerboosten Prince van Oranjen ... wiert... fortseliche gheveert al het berkylvere, cloeken ende metael' uit de kloosters en de andere kerckelyke instellingen, door de 'gontsche soldaten ende quatuwillighe borghers van Curtryck. Item van dezelve wierden ghebroken alle de outaerttafels, beelden ende schilderyen. Helft' de boomen ende haaghen wierden ghegeven te pillage."

Onderwijl zetten de Geuse troepen hun vandalenwerk voort in de dorpen. De blokken werden tot kanonnen omgegoten. Alles wint waarde had werd geroofd en te gelde gemaakt, de kerckgebouwen zelf verwoest of in brand gestoken.

Doch het tij zou keren. Montigny heroverde Kortrijk - we schreven het al - op 28 februari 1580. De repressie zal vreselijk zijn... Ook De Ryhove zal er het slachtoffer van worden. Te Elverdinge wordt zijn bos met hakhout in beslag genomen.

- 11) DE VOS Guillem (ook Guillaume), uit Ieper. E¹⁹ - de helft van 11 gemeten; E²⁰ - de helft van een hofstedeke van 12 gemeten.
- 12) EMMELOOT Pierre, uit Ieper. E¹⁴ - 4 $\frac{1}{2}$ gemeten.
- 13) FRUCTIER Victor, uit Ieper. E²² - 2 g. - 1 lyn en 27 roeden.
- 14) KARSTEMAN Jaques, uit Ieper. E¹³ - 5 gemeten.
- 15) STEVEN Pasquier, uit Ieper. E² - 17 gemeten.
- 16) VANDE CLYDE André, uit St.-Winoxbergen, waar hij griffier geweest is. E¹⁰ - een hoeve van 10 gemeten.
- 17) VAN(DEN) CAEMERE (ook: V(er)caemere) Guillem, uit Haarlem in Holland. E⁸ - 7 gemeten. + E⁹ - een boerderij van 26 gemeten.
- 18) VAN THUNE Pierre, uit Ieper. E⁷ - een pachthoeve van 19 $\frac{1}{2}$ g. En tentlotte.
- 19) ZANNEQUIN Jaques, uit Ieper. Twee hofsteden: E¹¹ - 13 g. en E¹² - 24 g.

Van die 19 personen waarvan goederen te Elverdingen werden aangeblagen, zijn er 11 van wie gezegd wordt dat ze te Ieper woonachtig zijn (of waren...). Wel eigenaardig: geen enkele van die regentien had bezittingen te Noordshote en te Zuidshote.

de laatste 'grensgemeente' van Luidreholte die wij, in verband met de confiscaties de jaren 1570, willen bespreken is

WOESTEN

De 'Compte rendu' van André Hève, ontvanger der confiscaties, over de periode 8 juli 1580 tot 1 oktober 1581 (RABrussel, Rekenkamer, nr. 18.859), bevat 9 pagina's (= folio's clix^{vo} tot en met c/xiii^{vo}), die betrekking hebben op de "Recepte du village de Woestine."

Er worden niet minder dan 28 kleinere of grotere eigendommen beschreven waarop beslag gelegd werd, doch 17 (!) ervan brachten in gezegd dienstjaar helemaal niets op...

Het loont de moeite de verschillende artikels ^{meer} in extenso te publiceren.

- 1) "Des deulx mesures de bois à coppe (= hakhout), aiant appartenues à Jacques Kelngiaert, dem(euran)t à Ypre, n'at esté rien receu par le compteur; pour icelle croistre (= groeien) au proffict du propriétaire, et n'estre que de l'age de quatre ans ou environ. Par tant icy... néant."
  - 2) "Des quarante deulx mesures quatorze verges de bois à coppe, estant (= stant, wezende) fief (= leen), aians appartenues à Jean Van den camere, dem(euran)t à Ypre, n'at esté rien receu, d'aillant que la dicte coppe n'estoit encores, l'année de ce compte en esge competent (= geschikt om gehakt te worden). Pour ce... néant."
  - 3) "Des quatre mesures de bois à coppe, aians appartenues a Jean Van de steenbraete, dem(euran)t aud(ict) Ypre n'a rien esté receu pour la cause que dessus. Par ce cy... néant."
  - 4) "De la mesure et demie de bois à coppe, aiant appartenue aux héritiers d'Adrien Versbarre, achaptée et desponible l'année de ce compte par Pierre cattoir, dem(euran)t à Elverdinghe, n'at esté rien receu par ce compteur, pour n'avoir seue entendre le prix de l'achapt de ladicte coppe. Par tant icy... néant."
- Deze partij hakhout was gekapt geworden en verkocht aan een inwoner van Elverdinge, doch de ontvanger is niet kunnen te weten komen!...
- 5) "De la mesure de bois à coppe, aiant appartenue à la veuve (= weduwe) de Jacques Van de Walle, dem(euran)t a Ypre, n'at esté rien receu; pour icelle n'avoir esté, l'année de ce compte en esge competent. Pour ce cy... néant."

(1) Naast artikel nr. 1 schreef een andere hand nadien: "En soit respon- du on temps due" (= ten gepastem tijde).

- 6) Pour la cause que dessus, n'at esté rien receu de la mesure de bois à coppe, aiant appartenue à la veuve d'antoine rootse, demeurant à Ypre. Parce cy ----- "ndant."
- 7) Des neuf mesures une lyne de bois à coppe, aians appartenues à Jean de rouck, demeurant à Ypre, n'at esté receue aucune chose.
..... De partij was nog niet 'hakrijp'. Dus ook hier ----- "ndant."
- 8) Om dezelfde reden werd er niets ontrangen van 8 gemeten hakhout, die vroeger toebehoorden aan franchois leys, uit Ieper. Dus weer "neant".
- 9) Idem voor 4 gemeten hakhout, certijds eigendom van christien lammoot, eveneens uit Ieper. Bijgevolg weer al ----- "ndant".
- 10) Idem voor 1½ gemet hakhout, eens het bezit van de weduwe van Eustace van<der> meerich, uit Ieper. De partij was nog maar zes jaar 'oud' en dus nog niet 'bekwaam' om gekapt te worden. Bijgevolg: "ndant".
- 11) Hetzelfde voor een perceel van anderhalf gemet hakhout, dat toebehoort ("appartenante") aan hubert bonaert, (uit Ieper) --- Weerom: "ndant."
- 12) Eerste ontrangst! Jean meensone betaalde 44 pond 10 schelling tournois voor een jaar pacht (vervaldag 'la St.-Remy iiii^{xx} = 1580) van een hofstedeke van 12 gemeten, vroeger eigendom van de weduwe en de kinderen van Antoine dersteman, uit Ieper. Het was het voorlaatste jaar van zijn pacht.
- 13) Van de weduwe van Martin hellachere ontving de "receveur des confiscations" 50 schellingen tournois als pachtgeld voor 2 gemeten land, die eerder, ^{het} bezit waren (in artikel 12) genoemde weduwe en kinderen
- 14) Vier lijnen hakhout die vroeger toebehoorden aan de weduwe van george Matsou, uit Ieper, brachten in het besproken dienstjaar niets op. Het hout had niet de vereiste ouderdoms.
- 15) De weduwe van Martin van hellacher vereffende haar pacht: 18 pond groot voor 14 gemeten land, die certijds in het bezit waren van Jean Onochaert, uit gent.
- 16) De ontranger boekte een bedrag van 44 pond gr., hem door franchois de drivere uitbetaald als pacht voor 42 gemeten hakhout. Deze waren vroeger eigendom van Meester christien hardewyn, uit gent.
- 17) Jaques tronsseau diende 20 pond gr. te betalen voor eveneel gemeten land, die toebehoord hadden aan Guilam van<den> bilek, uit Ieper.
- 18) Rogier Veruissone pachtte 2 gemeten land, eens bezit van Guillame de la tourre, uit Ieper. Daarvoor betaalde hij, per 1 october 1580, 50 schellingen.
- 19) George debacher, uit gent, was destijds eigenaar van 7 gemeten land. De weduwe Jaques van<de> Walla hield deze in pacht voor 6 pond : 's jaars, doch de ontranger kon niets boeken om reden van "l'insolence et pauvreté de ladicté veuve, allagnée au Quayes des a(n)nota(ti)ons en ce village."

- 20) Jaan de schildere betaalde 15 pond gr. voor het pachten van een bepaalde tiende ("certaine dime"), waarvan Meester Jaan Nerrebrouck, uit Gent, nog eigenaar was geweest.
- 21) Adrien van (de) steene en Jaques karsteman hadden acht lijnen, 34 roeden hakhout gekocht, die nog toebehoord hadden aan Pierre be-haeghel, overloden te Antwerpen ("traspasé en Anvers"). Per 1 oktober 1580 betaalden ze 4 pond gr. als laatste afbetaling ("pour le dernier paiement").
- 22) "de Jean Rueben la somme de cinquante six livres, treize sols, quatre deniers tournois, pour le achapt et coupe de trois mesures, une lyne de bois, aiantz appartenues à Adrien de clercq, demeurant à Ypre; en une partie de cinq mesures p(ro)te(r) (= praeter, behalve, min...) une lyne, despouillees (= ontbloot, 'afgehakt') lesdictes trois mesures, une lyne l'année de ce compte, à l'advenant (= 'à l'avenant' = naar verhouding de dixsept livres chascune mesure".
- 23) Dit artikel betreft 2 gemeten, 1 lijn 'de bois à coppe', die waren vroeger eigendom van Pierre marmal; 'recteur des confiscations de l'enemy au quartier d'ypre.'
 Er geschiedden dus ook verbeurdverklaringen in 't Ieper's Kwartier, toen 'de vijand' het in zijn macht had.
 Voor het hakhout onder nr. 23 werd er in het betrokken dienstjaar niets ontvanger. Het hout was nog maar drie jaar geleden gekapt.
- 24) Acht gemeten 'de bois de coppe' waren in beslag genomen van franchois thibault, 'résident en la ville d'ypre'. Er kon geen opbrengst gemoteerd worden in het betrokken boekjaar, "parce que les sept lynes desdictes quatre mesures" (= zeven lijnen van deze vier gemeten) ont au premier esté despouillees (= voor het eerst gehakt) l'an iii^{ix} (= 1580); de resterende 5 lijnen "nestoient l'année de ce compte que de l'age de deulx ans."
- 25) Franchois de dryvere diende een bijzonder hoog bedrag uit te betalen, nl. niet minder dan 100 pond gr., maar dit was "en paiement de l'achapt de la taille de huit mesures de bois à coppe", die bosgrond, waarvan de Staat het hakhout nu voor eigen rekening verkocht, was geconfisqueerd geweest ten nodale van Josse Valche, 'résident à Bruges.'
- 26) De weduwe van Jaques Houffrenaghele had ook moeten gelogen dat haar 4 gemeten 'bois à coppe' in beslag werden genomen. De vroegere eigenares was intussen te Ieper overloden. Ze had trouwens niet kunnen verschijnen voor de Commissarissen belast "des confiscations de l'age ny occupaur d'icelles" 4 gemeten bosgrond? Bygvolg: weer geen opbrengst voor dit artikel.

27) De Pachthoeve van 35 gemeten land, eens bezit van Parquier Steven uit Ieper, werd beboord door Jean Chieux tegen een jaarlijkse pacht van 144 pond gr.'s jaars. Er werd in vovornoemd rekeningjaar niets ontrangen, doordat gezeyde gebruiker wel verscheenen was. voor de Commissie en rapport had uitgebracht over zyn pacht, doch zijk nadien had teruggetrokken naar de rebellen ('s'est retiré vers les rebelles'), om aldus zyn pacht niet te moeten betalen...

Er volgt een randnota nadien bijgeschreven door iemand anders: "lad(ice)te cense a esté tabaillée (= herverpacht) à Jehan de puedt polu > 2 l'année 1582 pour xxiii s(ol)z cha(eus)ne mesure. Parquoy en soit respondu." De pacht bedroeg nog slechts 23 schellingen per gemet = 1 p - 3 s. - 0 d.

28) Laatste post in de rekening; Jean Butssone betaalde een bedrag van 4 p. - 5 s. tournois "pour le randage de dix lynes de bois à coppe", die eertyds eigendoms waren van Waultre Stoet, uit Brugge. Het voorlaatste jaar van zyn pacht verviel "à la St. Remy iiiii s."

Slechts 11 nummers op 28 brachten per 1 oktober 1580 pacht op voor een totaal bedrag van iii^c xxxi l^r xiii s(ol)z iiiii d(enierv) = 331 p. - 13 s. - 4 d.

De rekeningen van Woesten zyn, onder méer dan één oogpunt, zeer leerrijk. In totaal werd er daar, ^{door} de 'Spaanse Overheid' beslag gelegd op ruim 105 ha 70 vross grond + een tiende, verpacht voor 15 p. gr. Daarvan was slechts ± 40 ha 70 a. niet 'bebost'. Er waren twee pacht-hoeven verbeurd verklaard; een hele kleine van 12 gemeten (... slechts iets méer dan 5 ha 30 a.) en een grotere van 35 gemeten of ca. 15 ha 48 a.) (W¹² en W²⁷). Van de nrs. W¹⁷ (20 g.) en W¹⁹ (7 g.) wordt gezegd dat het gaat om "mesures de terre amasées". We hebben dit byvoeglijk naamwoord al eerder ontmoet, doch de betekenis van dit oud-frans woord heb ik niet kunnen terugvinden. Is het een benaming, ^{uit} de 'aanroering' terminologie (zoals b.v. het woord: allodiaal = erogengeërfd) of heeft de term iets te maken met de aard van de grond in de zin van ... gemeten 'vaag' land, waar men b.v. schapen en geiten kon laten grazen. Ik weet het niet. De 20 gemeten 'amasées' van nr. 17 waren verpacht voor 1 p. gr. per gemet. Voor de pachthoeven (gebouwen inclus) diende te Woesten een veel hogere prijs betaald. De pacht van de hofstede nr. 12 (12 gemeten groot) bedroeg 44 p. 10 schell. tournois s'jaars; het zij ca. 1 p. 4 sch. per gemet. Voor de tweede pachthoeve (W²⁷; 35 g. groot) beliep de huur zelfs 144 p. gr.'s jaars., d.i. haast 4 p. 12 sch. per gemet.

gewoontegatrouw geven we eerst de lijst van de personen die de te Woesten aangeslagen landeigendommen in pacht hadden of opbechten. We rangschikken ze ook nu in alfabetische volgorde. Er worden ben niet allen met name vernoemd.

- 1) BUTSSONE Jean (W 28) — 2) CATTOIR Pierre, uit Elverdinge (W 4) — 3) Chieux Jean (W 24) — 4) DE DRIVERE (ook DE DRYVERE) franchois (W 16 en W 25) — 5) DE SCHILDERE Jean (W 20) — 6) HELLACKERE Martin, de weduwe van... (W 13 en 15) — 7) KARSTEMAN Jaques (W 24) — 8) MEENSSONE Jean (W 12) — 9) RUEBEN Jean (W 22) — 10) TROUSSEAS Jaques (W 17) — 11) VAN<DE>STEENE Adrien (W 24) — 12) VAN<DE>WALLE Jaques, de weduwe van... (W 19) en als laatste — 13) VERWESONE Rogier (W 18), + 14) DE PUYDT Jehan die de hofstede van 35 gemeten in 1582 pachtte (W 27)

We namen opnieuw het dossier ter hand van de Volkstelling in 'de Acht Parochies' anno 1697. Woesten telde op 26 oktober van laatstgenoemd jaar 314 inwoners. We kunnen de namen van 72 gezinshoofden, slechts twee familienamen komen zowel in 1580 als in 1697 nog te Woesten voor, nl.: DE PUYDT (de arme weduwe van Mahieu... WO 62, die nog een kleine dochter thuis heeft) en VAN DE STEENE (het gezin Jean ---; een timmerman met 4 kleinere kinderen. WO 48).

En nu de namen van de onteigendes grondbezitters:

- 1) BEHAEGHEL Pierre (W 21) — 0-8-34 'Hakhout' (+ Antwerpen).
  - 2) BONAERT Hubert (W 11) — $1\frac{1}{2}$ -0-0 " (Ieper).
- Van dezelfde eigenaar werden er te Noordschote zes partijen land (samen 26 gemeten 2 lijnen groot) in beslag genomen.
- 3) ENOCHAERT Jean (W 15) — 14-0-0 gemeten land (Gent).
  - 4) DEBACKER George (W 19) — 7-0-0 " " (Gent).
  - 5) DE CLERQ Adrien (W 22) — 3-1-0 'Hakhout' (Ieper).
  - 6) DELA TOURRE Rogier (W 18) — 2-0-0 gemeten land (Ieper).
  - 7) DE ROUCK Jean (W 7) — 9-1-0 " 'Hakhout' (Ieper).
  - 8) HARDEWYN, Meester Christien... (W 16) — 42-0-0 gemeten 'Hakhout' (Gent).
  - 9) HOUFVENACHELE Jaques, de weduwe... (W 26) — 4-0-0 " " (+ Ieper).
  - 10) KEINGIAERT Jaques (W 1) — 2-0-0 gemeten 'Hakhout' (Ieper).
  - 11) KERSTEMAN Antoine, de weduwe en kinderen -- (W 12) Pachthoeve v. 12-0-0 (Ieper).
  - 12) LAMMOOT Christien (W 9) — 4-0-0 gemeten 'Hakhout' (Ieper).
  - 13) LEYS Franchois (W 8) — 8-0-0 " " (Ieper).
  - 14) MARMAL Pierre, rector van de confiscaties door de 'vijand ondernomen' in het Ieper's Kwartier (W 23) — 2-1-0 g. 'Hakhout' (Ieper).
  - 15) METSU George (W 14) — 0-4-0 l. " (Ieper).
  - 16) ROOTSE Antoine, de weduwe -- (W 6) — 1-0-0 g. " (Ieper).

- 17) STEVEN Fabquier (W 27) - een pachtboere van 35 gemeten (Ieper)
- 18) STOET Waultre (W 28) - 0-10-0 l. 'Hakhout' (Brugge).
- 19) THIBAUT Franchois (W 24) - 8-0-0 g. " (Ieper).
- 20) VALCKE Josse (W 25) - 8-0-0 gemeten 'Hakhout' (Brugge).
- 21) VAN(DEN) BILCK Guilam (W 17) - 20-0-0 gemeten land (Ieper).
- 22) VAN(DEN) CAMERE Jean (W 2) - 42-0-0 " 'Hakhout' (Ieper).
- 23) VAN(DE) STEENSTRAETE Jean (W 3) - 4-0-0 " " (Ieper).
- 24) VAN(DE) WALLE Jaques (W 5) - 1-0-0 " " (Ieper).
- 25) VERSARRE Adrien, de erfgenamen van -- (W 4) - $1\frac{1}{2}$ g. 'Hakhout' (niet vermeld)
- 26) WERREBROUCK, Meester Jean - (W 20) - een tiende (Gent).

Van de 26 ex-eigenaars, waarvan wij het domicilie kennen, zijn er twee Bruggeelingen, vier Gentenaars, één welke te Antwerpen gestorven is. Alle overigen (18) zijn Ieperlingen.

Ant¹ WOESTEN, zelfs nog in de jaren 1580, zijn naam nog ten volle rechtvaardigde zal iedere lezer (vs) wel opgevallen zijn. Niet minder dan 20 verbouwdverblaaide 'parcelen' op 27 (W 20 rekenen we hier niet mee, vermits het om 'een tiende' gaat) bestaan uit 'bois à coupe', d.i. 'bois à coupes' = hakhout (dus bosgrond waarvan het hout op gezegelde tijd - laten we zeggen om de 7 à 9 jaar - gekapt werd. En onder de 7 restende partijers gaf er wel een deel land zijn dat niet in cultuur was gebracht, heidegrond die nog altijd niet tot akkerland was gemaakt. Circa 64 ha 80 a op ongeveer 105 ha 70 a (d.i. $\pm 61\frac{1}{2}\%$) zijn werkelijk bosgrond, waarbij vermoedelijk nog een flink percent 'heideland' moet gerekend worden. We zijn zeer waarschijnlijk niet ver van de waarheid als we stellen dat in de jaren 1580 circa 7/10 van het grondgebied van Woesten nog niet in cultuur was gebracht.

Honderd jaar later gaf er nog niet zo erg veel veranderd zijn. We kennen uit het Dossier van het 'Dénombrement' van 1697 de namen in de 'hoedamigheid' (doorgaans het beroep) van circa 1750 gezinshoofden uit 'de Acht Parochies'. Welnu de enige twee herders (of 'scharpers') die wij in die tellingsstaten als zodanig vermeld vinden, zijn allebei woonachtig te Woesten en hebben er een eigen woning, en een eigen gezin (W 20; Josse de Camp en W 49; Roger Willeman. Vele boeren hadden toen ook kuddes schapen, wat er weer op wijst, dat er in diën tijd ruimte te over was waar de dieren te grazen konden worden geleid; dus veel 'heidegrond' en 'vaag' land.

Merken wij ook nog op dat er te Woesten, anno 1697, geen beroeps-houtvesters vermeld worden. Voor gans het grondgebied hebben wij er

slechts drie gevonden, die uitdrukkelijk als 'abatteur de bois' geboekt staan, en alle drie dan nog alleen te Reningelst.

In de confiscatierekeningen van 1580 is er voor Woesten - in alle gevallen waar het om bosgrond gaat - zonder e'en uitzondering sprake van "bois à coupe" en om dit te hebben waren er niet noodzakelijk 'gespecialiseerde' houthesters van doen.

Ik heb hier voor mij een overdruk liggen uit de "Annales de la Société d'Émulation de Bruges", tome LXXV (1932). Op bl. 123-130 is er een artikel afgedrukt, geschreven door E.H. Achiel Six en getiteld: "De Woestyn tussen Ieper en Poperinghe en de keure van 1161 zgg. voor de Acht Parochiën."

In zijn korte verhandeling bewijst de auteur klaar en duidelijk dat de streek van het Ieperse en het Poperinghe (minstens) "hondert jaar voor het midden der twaalfde eeuw" reeds "een levende streek" was met praktisch "al de dorpen die er nog staan." Het is "eene historische ketting" - zo besluit hij te beweren, dat die streek midden de twaalfde eeuw "een" onbevoorde, eengame, eindelooze woestynij was. Een enkel dorp is dan slechts ontstaan: Woesten.

E.H. Six beroept zich o.m. op de keure van 1161, door Dirk en Philips van den Elzas verleend aan de 'solitudo reningensis'. Sommigen hebben in deze belangrijke oorkonde de wettelijke oorsprong willen zien van de generaliteit der Acht Parochiën. Die 'dorpengroep' had in ieder geval, verscheidene eeuwen lang, een min of meer 'zelfbestuur' tot aan de Franse Omwenteling.

De graven, zegt de keure van 1161, ontslaan van dienstbaarheden, lasten en verplichtingen - buiten het geval van 's lands verdediging - alle personen die zich zouden komen vestigen op de 'woestynij van Reninge': 'solitudinem Reningensem, nictui nostro specialiter deputatam' (die speciaal bestemd voor onze voorzading). Deze 'woestynij' gal (voortaan) aan geen andere parochie (meer) toebehooren. De graven zullen er een kerk doen bouwen en zelf een priester onderhouden. Deze oorkonde werd later herhaalde malen herontbeurd (in 1260, 1312 en 1367).

Meest alle historici hebben wegens in de akte van 1161 de oorsprong van Reningelst willen zien. Reningelst is echter (reel) ouder. Reeds op 14 december 1119, d.i. 42 jaar voor de graven een kerk beloven te bouwen op de solitudo Reningensis, worden de kerken van Reningelst en Boezinge, alsmede de kapel van Zuidschote, gegeven aan de reguliere kanunniken van St.-Maartens te Ieper. In laatstgenoemde oorkonde staat de dorpsnaam wel degelijk Reninghels geschreven, terwijl de keure van 1161 spreekt van de "solitudinem Reningensem".

Lang voor 1161 zijn alle ^{dorpen} van de Generaliteit der Acht Parochiën reeds in oorkonden vermeld. De grafelijke heere heeft in feite betrekking op 'de woestine' die tot dan toe deel had uitgemaakt van Reninge, en nu 'zelfstandig' wordt en één van de Acht Parochiën wordt van Veurne-Ambacht.

De elfde eeuw heeft zeven maal hongersnood meegebracht in Vlaanderen; de twaalfde eeuw zelfs elf maal. Zo valt het te begrijpen dat onze graven alle middelen inspanden om de grond meer te doen opbrengen en om nieuw volk te trekken naar sommige van de 'slechtste hoeken'.

Hier en daar lagen er dan nog uitgestrekte 'woestijnen', moerassen en velden, die de graven in cultuur wilden zien brengen. Met dit doel troffen ze een aantal schikkingen, die zeer aantrekkelijk waren voor ondernemende mensen, die deze gebieden in cultuur wilden brengen. Daarmede beoogden ze ook de nog al belangrijke uitwijking van Vlamingen naar meer oostelijk gelegen gebieden af te remmen.

Reninge hong veroude af van de Kasselrij van Veurne en bleef er bij behoren. Maar de woeste brok ervan - voortaan Woesten genoemd - overd, zoals voordien met andere delen van Reninge gebeurd was, er nu méér onafhankelijk van. Het dorp werd een van de Acht Parochiën van Veurne-Ambacht, 'maar niet meer Veurne Kasselrij als hoofdbank'.

Honderd jaar vroeger had graaf Goudesyn de 'heerlijkheid van Hofland' van Reninge afgesplitst. Hij deed dit in 1065 met de bedoeling een betere uitbating van de landerijen te bekomen. Hetzelfde gebeurde toen met het 'Vrije Landschap' van Reninge. "La Seigneurie de Hoflande en Remynghe, dépendante de la Cité Paroisses et Branches de Furneambacht" telde in 1697: 156 inwoners en het 'Landschap van Reninghe', ook een tak van 'd'Acht Parochiën': 124.

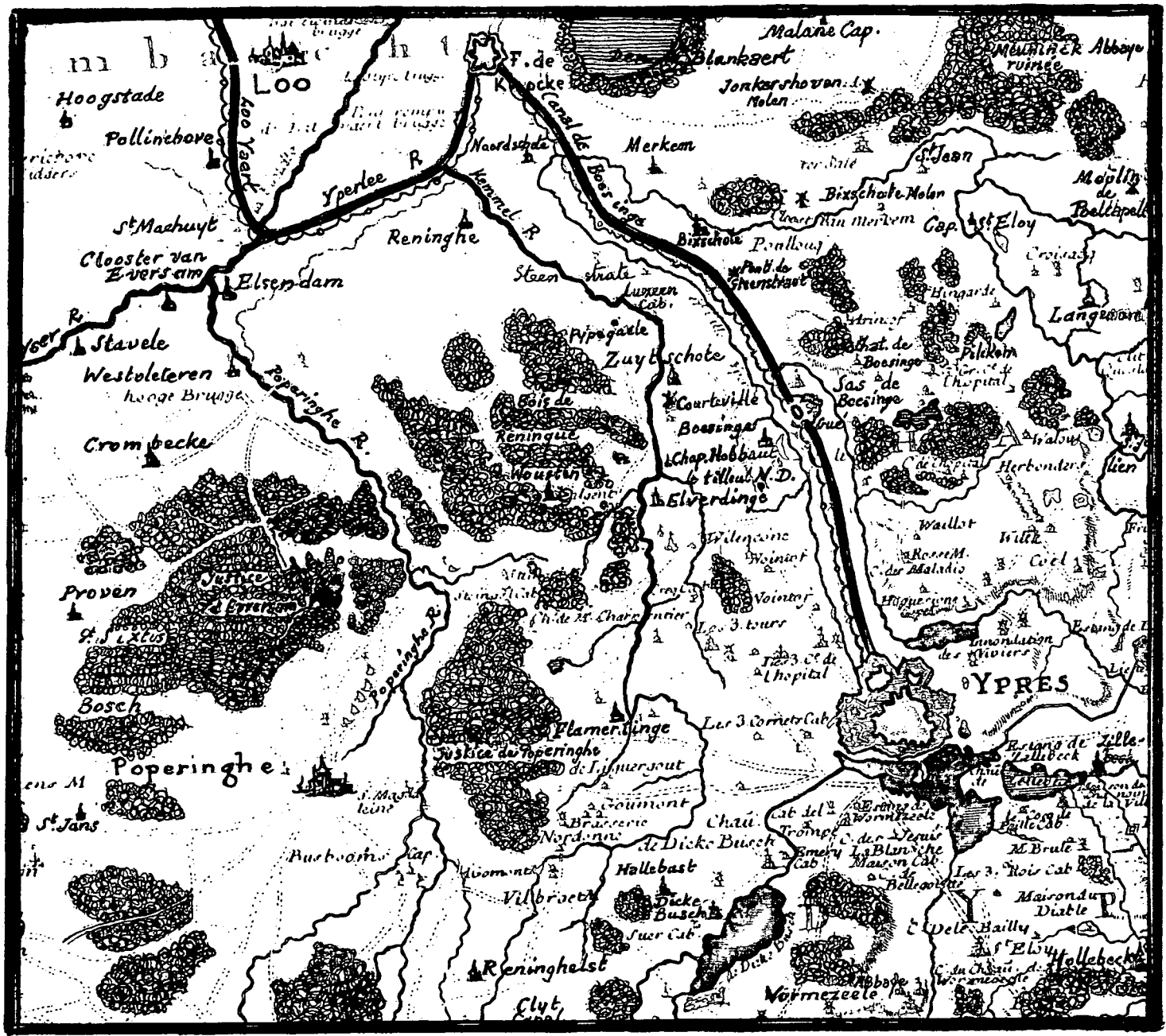
Voor de twaalfde eeuw was de streek Ieper - Poperinge reeds in 'villa's', d.i. landbouwdomeinen verdeeld. 'Daarneren, daartusschen, daarrond' waren er 'kleinere ontginningen, ook nog velden en moerassen, die zeer langzaam na honderden jaren zullen verdwijnen.

Als U deze bladzijde omslaat vindt U op p. 40 een gedraalde van een kaart, die getekend werd in 1743, "sur les mesures de Eugène Henry Felix." Voor de duidelijkheid hebben we deze kaart moeten 'over-tekenen'.

We hebben van deze gelegenheid gebruik gemaakt om enkele al te storende 'mis-schrijvingen' te verbeteren. Het was ons er echter vooral om te doen aan te tonen hoe uitgebreid het bebost gebied in die tijd hier te lande toen nog was.

EEN KAART UIT 1743
 Het ooraal op de 'Babstels' gehalten.

We hebben in voorgaande bladzijden uitvoerig gehandeld over de confiscaties te Luidschote, Noordschote, Elverdinge en Hoesten. We deden dit aan de hand van de rekeningen van André Hère, "licencié en droit, receveur des confiscations des villes et métiers de Furnes", enz., Zijn "comptes rendus" loopt van 8 juli 1580 à la St.-Remi 1581 (RABz., Rekenkamer, nr. 18.859).

In deel XII van onze 'ZANTINGEN' hebben wij op p. 49 een citaat aangehaald in verband met de maatregelen, die de 'bailliu ende schepenen' van Ieper, begin 1586, namen om te kunnen weerstaan aan 'de viansden van Oostende, sluus ende andere vybuutens' welke 'daeghalicx by fortse ende ghewelda' het ommeland afstroopten. Veel land bleef 'onghecultiveert'. Vergeten we trouwens niet dat Ieper slechts op 7 april 1584 heroverd was geworden.

In het Fonds Rekenkamer van het Rijksarchief te Brussel zijn er, met betrekking tot onze streek, geen rekeningen van geconfisqueerde goederen te vinden uit de jaren 1582 en 1583. Ieper was toen in handen van de Calvinisten.

De nrs. 18.860-18.865 bevatten 'six comptes, rendus par Jean Vandenvivere, receveur des confiscations dans les villes et chàtellenies de Furnes et Foperinghe pour les années 1584-1593.'

Het nummer 18.860 bestrijkt de periode 1584-1588. We hebben de tekst betreffende Noordschote (folio's cxxxix 2° tot en met cxliiii 2°) en Luidschote (folio cxliiii recte en verso) hier voor ons liggen. Wat stellen we vast?

Er wordt geen enkele ontvingst geboekt in die jaren. Alle destijds inbeslaggenomen ^{goederen} worden één voor één vermeld (7 te Luidschote en 42 te Noordschote) doch nergens enige opbrengst. De vroegere eigenaars worden nog wel vermeld maar geen enkele pachter.

We geven één voorbeeld voor Luidschote. Onder nr. 1 lezen we: 'de deux mesures et demie de terre ayant appartenu à Jean de pardieu riens n'a esté receu. par tant icy ----- ndant.'

En zo gaat het verder: 'ndant'... 'ndant'... 'ndant'... ..!

Het zal nog jaren en jaren duren vooraleer er in onze gewesten weer vrede zal heersen. Alle pogingen om Oostende, het voornaamste bolwerk van de opstandelingen in het Zuiden, te bemachtigen en hierdoor en hierdoor een einde te stellen aan de rampzalige stroperijen die het Oostende garnizoen door geheel Vlaanderen organiseerde, bleven lange tijd vergeefs. Een zeer groot gedeelte van de bevolking leefde aan de rand van pauperisme en hongersnood. Aan de allende die razzia's van soldaten en roverbenden over onze weerloze dorpen brachten kwam slechts een einde na de verovering van Oostende op 20 september 1604, de wapenstilting van Hoof bedongen door de Aartshertogen Albrecht en Isabella en de ondertekening van het Twaalfjarig Bestand, op 9 april 1609.

B. TAXATIES VOOR VESTINGBOUW VANAF 1647

In het zo omvangrijk Fonds van de Rekenkamer, bewaard in het Algemeen Rijksarchief te Brussel, bevinden er nog veel andere dossiers welke betrekking hebben op de Westhoek en waarin er ook gegevens te vinden zijn die Zuidschote aambelangen. Zo o.m. de bundels, genummerd 26.632 tot en met 26.642.

We hebben tot dusver alleen het dossier nr. 26.632 in handen gehad. Het bestaat drie delen.

1) Het eerste draagt de hoofding: "Compte des Deniers reçus pour le payement des nouvelles Fortifications d'Ypres 1647 à 1648".

Vanaf 1643/1644 beleven de Zuidelijke Nederlanden wederom een bange tijd.

Na de Spaanse nederlaag te Rocroi op 25 mei 1643, waren de Franse legers Vlaanderen binnen gevallen. Ze maakten zich meester van een groot aantal steden waaronder Menen (23 september 1645; door de Spaanse troepen heroverd op 16 augustus 1646), Kortrijk (29 juni 1646; terug in Spaanse handen op 16 mei 1648), Keurne (dat tot driemaal toe werd genomen en heroverd), Waasten, Toper, enz. Ook onze streek zal in de sombere jaren, die aan de Westfaalse Vrede (ondertekend op 26 oktober 1648) voorafgaan, veel te lijden hebben onder de aanhoudende krijgsoperaties.

Het Spaanse ^{legers} leger verwoed tegenstand. Met man en macht werd gewerkt om de bestaande vestingen te versterken, om nieuwe forten en verdedigingswerken aan te leggen. Dit was te Toper het geval in de loop van de jaren 1646-1647. Om de nieuwe fortificaties of de uitbreiding van de bestaande te behoeven was er veel geld van doen. Aan alle steden en dorpen uit de Westhoek werden een zware oorlogsschatting opgelegd. En dit in de naaste toekomst herhaaldelijk gebeuren.

Wij raadpleegden de rekeningen van Gilles Stalins, conseiller (de sa Majesté) (= de Spaanse koning Filips IV, 1621-1665) et receveur général des domaines de West-Flandre, betreffende "la taxation extraordinaire, faite sur les villes et châtelainies (= kastellanijen) de Bailloul (= Belle), Warneton (= Waasten), Cassel et Bergues - Saint-Winoc (= Sint-Winoksbergen); les villes et juridictions de Foparinghe, Nervieq et Loo; les villages dits les huit paroisses: Elverdinghe, Namertinghe, Woesten, Watou, Penninghelot, Loker, Noortschote et Zuidschote; et quelques villages de la châtelainie de Furnes, pour les nouvelles fortifications d'Ypres, du 11 mai 1647 au 27 mai 1648, date de la prise de cette ville par les Français." De eerste rekening van ontvanger-generaal Gilles Stalins betreft dus de inkomsten van de speciale belasting, die geheven werd voor de behoeven van de nieuwe verdedigingswerken ('pour le payement de diverses nouvelles fortifications, faictes à la ville d'Ypres, durant l'année XVIe quarant

te six et l'autre suivante, par ordre de son excellencye le marquis de Caracera (elders staat or Carasena). Deze markies was kapitein-generaal van de Nederlanden. Don Francisco de Mola, een talentvolle staats- en krijgsman, was toen waarnemend gouverneur van de Spaanse Nederlanden. Hij had de kardinaal-Infant Frederik, overleden in 1641, in deze functie opgevolgd.

We herhalen even: het eerste bundel onder nr. 26.632 betreft dus "la recepte extraordinaire de certains deniers, receuz des chastellenies et villeges, cy apres declarés" (we hebben ze grosso modo reeds opgesomd), employez aux fortifications de la ville d'Ypre, depuis le XIe de may XVIe quarante sept jusques à ce que ladite ville ait esté prinse (= prise) par l'ennemy (= l'ennemi) franchois, que fut (= wat gebeurde) le XXVIIe de may de l'année XVIe quarante huit."

Het is klaar en duidelijk: ondanks de nieuwe versterkingwerken werd Yper de 27ste mei 1648 toch ingenomen door "l'ennemy franchois".

De eerste rekening van ontvanger-generaal Gilles Stalins zegt dat hij de inkomsten ~~verregeeft~~ in livres, de quarante gros, ... monnaye de Flandre, la livre. In de tekst zelf gebruikt hij de term: (pond) townois. Is dit evenwaardig? Het is niet gemakkelijk om wijs te geraken uit de vele soorten munten, die vóór de Franse Revolutie 'wettigen omloop' hadden in onze streken. Behalve het pond townois kende men hier ^{de} het pond paris (= 20 sols townois), de franse kroon (= 6 pond townois), de pistool (= 10 pond townois), het pond grote (= circa 111 pond townois), het pond grote Vlaams. Had de waarde van een pond zilver. Een daalder (deu) was 3 pond paris's waard. "Niet te verwonderen" - schrijft Meester Tamborijn - dat de menschen... een "Tarief" of boekske moesten meedoen wanneer zij naar de markt gingen."

a) Ontvanger Stalins begint met de sommen aan te geven "recens de diverses paroisses de la chastellenie de Furnes."

"	"	"	"	"	de paroisse de Stavele	159	14	coly	t.
"	"	"	"	"	de Oostvletenen	142	10	6den.	t.
"	"	"	"	"	Loo	165	15		t.
"	"	"	"	"	Haringhe	118	15	6	t.
"	"	"	"	"	Westvletenen	103	2		t.
"	"	"	"	"	Provene	99	15	9	t.
"	"	"	"	"	Hoogstade	402	10		t.
"	"	"	"	"	Lampernisse	237	10	11	t.
"	"	"	"	"	Alverghem	319	6	5	t.

.....	{ " des inhabitants de la paroisse de "	Ghiverrinchove	79	16	4	6
"	"	St.-Ryquiers	81	14	8	6
"	"	Izenberghe	87	10	0	6
"	"	Houthem	318	10	8	6
"	"	Wulverghem	158	14	0	6
"	"	Arceappelle	88	0	0	6
"	"	Egghewaentcappelle	88	10	0	6
"	"	Steenkerke	237	10	8	6
"	"	Leynscele	386	15	8	6
"	"	Crombeke	34	10	0	6
"	"	Beveren	175	8	8	6
"	"	Valcheraven	69	10	6	6
"	"	Stuivinkinskerke	152	10	8	6
"	"	Wellemscapelle	66	11	8	6
"	"	Caschinskerke	98	15	7	6
"	"	Leautenay	34	10	0	6
"	"	Oeren	66	18	8	6
"	"	Vinkem	108	10	0	6

We tellen 27 dorpen uit de hertelery van Veurne die in het totaal 3.882 pond 15 schellingen en 10 pennningen moeten inleveren, en het zal niet de enige keer.

Let op sommige schrijfformen van die polderdorpen: 'Leynscele' b.v. voor 'Leisele', 'Caschinskerke' voor 'Kaaskerke' en 'Leautenay' voor 'Loutenaie'. Er zijn ook een paar dorpen tussen die later geen echte parochie meer waren; b.v. 'Wellemscapelle' (= 's Kerk Willemskapelle) en 'Valcheraven'.

Leisele heeft de hoogste schatting te betalen, gevolgd door Alveringem.

Vervolgens vermeldt de ontvinger-generaal de taxatie 'des inhabitants des huit paroisses, lesquelles sont celles d'Elverdynghes, Namertinghe, Woesterne, Watou, Remynghalst, Loker [en], Noortschote et Luytschote. Hij geeft echter de afzonderlijke 'bijdragen' van elk van deze gemeenten niet op. De generaliteit had alles te samen, voor deze 'taxation extraordinaire', 'la somme de mille neuf cent septante huit livres, trois sols tournois' (= 1978-13-0 l.) te betalen. Jammer dat hij de belasting opgelegd aan de 'Acht Prochie' en hun 'branken' ('Elzendamme, Couthove, Compernelle, Tempeliers, enz..) niet specificeert. De generaliteit vormde toen al een betrekkelijk onafhankelijke groepering, waarvan Elverdinge - dat ten andere het eerst vermeld wordt - in zekere zin de 'hoofdplaats' was. Aan dit 'twistziek huishouden' - zo schryft Meester Tambo-

zyn - werd tenslotte door een besluit van 30 augustus 1759 'eindelijk' een einde gesteld. De Noord- en Zuidvierschare van de Veurnese kasselrij waren reeds onder het oppergezag van de Landheers, de Graaf van Vlaanderen, terwijl de Acht Prochiën - om redenen die wij al uiteenzet hebben, toen wij over de 'woestering' tussen Poperinge en Ieper spraken - een bijzonder statuut hadden. Elk van deze dorpen behoorde aan "bijzondere keeren", die in elke parochie hun baljuw en greffier aanstelden.

Zij waren aan de Kasselrij verbonden wegens het gerecht en de landkosten, daar zij ter hoofdvonnisse vóór het Magistraat moesten komen en hun Quota (= quote-part = (aan)deel) ... in de landkosten der Kasselrij betalen moesten; doch daar zij maar twee afgevaardigden hadden bij het Magistraat zoo was hun invloed in de stemmingen van geen tel. Dit gaf oorzaak tot gedwongen twisten, bijzonderlijk wanneer buitengewone lasten wegens oorlog, enz., gestemd werden, en de Acht Parochiën zochten dan ook om onafhankelijk te worden. Reeds in 1372, onder Lodewijk van Male, nam hun algemeen bestuur den naam van "De Acht Parochiën, Spleten, enz. van Westvlaenderen" aan, maar een besluit van 17 Januari 1663 verplichtte hen opnieuw te schrijven: "De Acht Parochiën van Veurne-ambacht." Het was slechts op 30 augustus 1759 dat de Acht Parochiën onafhankelijk werden verklaard onder de naam "Generaliteit van d'Acht Prochiën."

- c) Na de opbrengst 'de diverses paroisses de la chastellenie de furnes' (= a) en van de 'huict paroisses' (= b) somt ontvinger-generaal, Gilles Stalins, op wat hij ontvangen heeft van de "bourgmestryre et Echevins de la ville et jurisdiction de Poperynghe". De globale ontvangst van de taxatie bedraagt hier: 1238 £ - 5 folz - 0 d.
- d) Voor 'Werry' (= Werrik) belopen de inkomsten 666 pond en 15 schelling.
- e) "La ville et chastellenie de Cassel" dient 3.100 livres tournois en monaye de quarante gros de Flandre te dragen.
- De inkomsten van de steden en kasselarijen van Balle, St.-Winokebergen en Waasten heb ik niet kunnen overnemen. Alles samen zouden deze wel 9.494 p. - 8 sch. - 10 den. moeten bedragen hebben, wemito het algemeen totaal van de opbrengst van deze 'extraordinaire taxatie' ("Totale somme de la Recepte de ce compte") 20.360 p. 17 sch. en 8 den. bedraagt. De 5 posten onder a), b), c), d) en e) brachten samen 10.866 p. 8 sch. en 10 den. tournois op.

Ook na de Vrede van Westfalen (1648) duurde de oorlog tussen Frankrijk en Frankrijk voort. Aanvankelijk slaagde de nieuwe landvoogd, Leopold Willem, aartshertog van Oostenrijk (1648-1656), er weliswaar in enkele militaire successen te behalen en zelfs tot in het hart van het vijandelijk gebied door te dringen, doch weldra keerde de krijgskans en werd het oorlogstoneel andermaal naar de Spaanse Nederlanden verlegd. Tijdens het noodlotting bestuur van Filips IV's bastaardzoon, Don Juan van Oostenrijk (1656-1659), een van de ellendigste landvoogden die de Zuidelijke Provinciën ooit hebben gekend, verzwoond de laatste hoop op een Franse Nederlaag, de slag bij Duinkerken (14 juni 1658) eindigde met een beslissende zegenpraal van de Franse troepen, die weldra praktisch geheel Vlaanderen onder de voet liepen.

Dat de Spaanse overheid al het mogelijke deed om de verdedigingswerken te verbeteren en te verstevigen blijkt o.m. uit de delven 2) en 3) van het nr. 26.232 uit het fonds van de Rekenkamer (Algemeen Rijksarchief te Brussel). Zij bevatten een "Compte et Etat purgatif, rendu par Jean de Mystère, receveur des ouvrages et fortifications de Muepost, des travaux exécutés aux fortifications de Dixmude et Muepost et au fort de la Knocke, pendant l'année 1658."

We vinden ook een Nederlandse titel die als volgt luidt: "fortificatiën ... gedaan van weegen sijn hocheyt don Juan d'Autriche (sic! = 'd'Autriche = van Oostenrijk) onder sijn Excellentie don heer Marquis de Caracena, capiteyn en gouverneur generael van de Nederlanden ghedurende tjaer XVIe acht en ricktick ..."

De ontvangsten, waarover ontvanger Jean de Mystère rekening aflegt, moesten dienen "tot betaalen van de werken by order van sijn roon(omde) hocheyt ende Excellentie gemacht ende stadt van Dixmude, l'fort ter Knocke, omtsgaede ende wercken ende fortificatiën van Muepost ..."

De Rekenkamer bezit nog vele andere rekeningen betreffende dergelijke werken. De rekening nr. 26.633 b.v. bestrijkt de periode 10/10/1668 tot en met 1669 en bevat de uitgaven en inkomsten in verband met de fortificatiën van Ieper; de nrs. 26.634 - 26.635 behandelen de periode 20/10/1669 tot en met 27/7/1670 eveneens met betrekking tot de vestingwerken te Ieper. Ook de nummers 26.636 tot en met 26.642 bevatten rekeningen over "werken ... gemacht ... ende ... fortificatiën" in ons gewest.

De Spaanse koning Filips IV had op 7 november 1659 vrede gesloten met Lodewijk XIV: de 'beruchte' Vrede van de Pyreneeën. Spanje stond gans Artesië en verscheidene grenssteden in Frans-Vlaanderen, Hainegouwen, Normen en Luxemburg aan Frankrijk af. Keurme werd weer afgetaan aan

Spanje, evenals nog enkele andere veroverde gebieden, waaronder de Rode van Menen.

Op de Vrede van Pyrenaeën volgden er enkele betrakkelijk rustige jaren. Nauwelijks echter was Filips IV overleden (17 september 1665) of Lodewijk XIV hervatte de krijgsoperaties. Een machtig leger viel in 1667 het land binnen. Het ontmoette weinig tegenstand en weldra was een aanzienlijk deel van Vlaanderen en Henegouwen weer in Franse handen.

Kortrijk capituleerde op 19 juli 1667. Ook Menen, Ieper, enz. werden veroverd. Op 2 mei 1668 sloot hij te Aken een vredesverdrag met Spanje, krachtens hetwelke hij alle steden, die hij in Vlaanderen en Henegouwen veroverd had (waaronder Kortrijk, Menen, Ieper, Doornik en Rysel) mocht behouden.

De Vrede van Aken was in feite weinig meer dan een tijdelijke wapenstilstand.

De overvloedige landhonger van het agressieve Frankrijk zocht een nieuwe prooi. Begin april 1672 verklaarde Lodewijk XIV de oorlog aan de Verenigde Provinciën. Na wisselende krijgskansen slaagde hij erin St.-Omer, Cambrai en Valenciennes te veroveren. Tijdens de campagne van 1678 vielen Ieper en Gent hem in handen. Nu oordeelde Lodewijk XIV het ogenblik gekomen om weer vrede te sluiten. Op 10 augustus 1678 werd de zgn. Vrede van Nijmegen door de Franse en Nederlandse afgevaardigden ondertekend. Hierbij werd o.m. de 'kasselrij' van Kortrijk aan Spanje gerestitueerd, doch de Rode van Menen en ook Ieper bleven bij Frankrijk ingelijfd.

Lodewijk XIV was er zich terdege van bewust dat de grens tussen Frankrijk en de Nederlanden na de Vrede van Nijmegen geheel 'open' lag. In een belangrijk memorandum wees Sebastien, markies de Vauban, de grote vestingbouwer, Lodewijk XIV op de gevaren die zulke toestand voor de veiligheid van Frankrijk betekende. "Het is noodzakelijk" - zo schreef hij - "aldaar zo spoedig mogelijk vestingen aan te leggen die de toegangswegen tot ons land afsluiten, terwijl ze het ons gemakkelijker maken tot het gebied van de vijand door te dringen."

De plannen voor de versterking van de grens met de Nederlanden, die Vauban de Koning voorlegde, werden dusdanig uitgebreid, dat zij de gehele noord-oostgrens van Frankrijk. Vauban (1633-1707) was niet alleen een talentrijke vestingbouwer maar ook een erkend meester in de belegeringskunst. Onder zijn leiding ontstond in de loop der jaren een nieuw verdedigingstelsel met vestingen die zich uitstrekten van Duinkerken via Rysel en Metz tot aan Straatsburg.

Lodewijk XIV gaf zich ten volle rekenschap van het uitzonderlijk belang van de grensvesting Menen. Daarom liet hij deze stad vanaf 1679 door Vauban tot een - in de tijd - schier onneembaar bolwerk. Ook de fortificaties van Ieper zullen in die jaren door de beroemde vestingbouwer aanzienlijk worden versterkt en uitgebreid.

Dat de inwoners van het 'Iepers kwartier' en van het verdere ommeland er zullen moeten 'opdraaien' blijkt zonneklaar uit de desbetreffende bundels van het Fonds Rekenkamer te Brussel. De heffingen wegen zwaar op de bevolking, de ene invordering volgt op de andere.

Na de vrede van Nijmegen kenden de Zuidelijke Nederlanden - of wat er van over bleef - weliswaar enkele jaren van betrekkelijke rust, doch Frankrijk zocht naar voorwendsels om deze wankele vrede te verbreken. Reeds in 1683 viel een Frans leger onder maarschalk 'de Villaroy' (= Nicolas de Neufville, hertog van Villaroi, maarschalk van Frankrijk - 1598-1685-) zonder enige oorlogsverklaring, Vlaanderen binnen. Kortrijk werd op 4 november, na een kortstondige belegering, ingenomen, terwijl Diksmuide zich op 10 december overgaf.

Het heeft geen betoog dat al dit haast aanhoudend oorlogsgeweld in Vlaanderen, inzonderheid op het platteland, onnoemelijke schade aanrichtte. De sommen, bestaend aan de doortrekkende of ingekwartierde troepen, liepen zeer hoog op. De Franse garnizoenen ondernamen geregeld stroop- en rooftochten in de dorpen, die nog onder het gezag van de Spaanse koning stonden, terwijl de 'Staats' troepen herhaaldelijk de door Frankrijk veroverde of ingelijfde landsgedeelten kwamen plunderen en brandstakten. "In de maand Augustus <1689>" zeggen de Jaarboeken van de stad Brugge - "werd geheel 't land door de Franschen geplunderd en geroofd." De legers der geallieerden liepen in 1690 bij Fleurus en in 1694 bij Neerwinden zware nederlagen op. De vredesdruk werd, zowel in Engeland als in Engeland al maar sterker. Er volgden officiële onderhandelingen, die op 20 september 1697 door de ondertekening van de Vredetraktaten van Rijswijk hun beëindiging kregen.

Tijdens de Franse overheersing beleefden onze streken lange en droevige dagen. Vooral gedurende de veldtochten van 1683-1684 en 1688-1697 werd de ganse grensstreek haast onafgebroken geplunderd en gebrand-schat. De garnizoenssoldaten ondernamen verrekribbelijke strooptochten in de omliggende gemeenten. Ze roofden bij de boeren al het graan en vee, waargop ze de hand konden leggen. Wie weerstand durfde bieden werd gevangnen genomen en gruwelijk mishandeld. Er kwam geen einde aan de schanddadn en buitensporigheden van het ruwe soldatenvolk.

Jarenlang was het een voortdurend heen- en weertrekken van vreemde legerbenden, die zich aan allerlei roof en baldadigheid schuldig maakten. Kastelen en kofsteden, kerken en pastorieën werden geplunderd of in brand gestoken, de oogst op de akkers platgetrappeld en de schuren gele-digd; landbladers werden mishandeld en doodgeschoten, ontfijt en

vrouwen ontveerd en op wreedaardige wijze vermoord.

Een groot aantal dorpen werden in die bittere jaren totaal uitgeplunderd. In 1694 werden er - om een voorbeeld te geven - 1.500 opgeëiste paarden bijeengebracht te Maastricht. De strijdende legers leefden grotendeels op kosten van het "vijandelijk" land, de dorpen moesten levensmiddelen, roeier en andere benodigdheden leveren. Wagens, paarden en voordeur werden zonder enige vergoeding opgeëist. Ambachtlieden, zoals metters, timmerlui, wagenmakers, hoefsmeden, meubel- en slotenmakers, moesten ter beschikking staan van het leger.

De troepen, die in de streek foerageerden, berokkenen vanzelfsprekend grote schade. Niet alleen de bevoorradende als de vijandelijke legers hielden er lelijk huis. Het onderhoud van de ingekwartierde en kamperende troepenafdelingen woog uiterst zwaar op de bevolking. Daarbij kwamen nog allerlei andere krijgslasten, zoals oorlogsschattingen, verplichte bijdragen tot onderhoud en uitbreiding van de versterkingen, enz. De stad Kortrijk b.v. moest vanaf 1670 tot 1698 ca. 2.030.000 pond parisis aan oorlogslasten betalen. Een oorlogsschatting, opgelegd door Lodewijk XIV, werd op 25 oktober 1689 te Hallebeke "ghepöndt ... in advenante van een pondt, twaelf schelen par. ten bundere." Het jaar daarop eiste men er acht ponden uyt ieder bundere landt tot betaelinghe van de leverynghen die men had moeten doen tot ghendt ende in de campen van Dottenys, daelwin, ende Haerelbeke, mitgaeders tot Cortryck, soo in haver, roy, stray, claver, roeren van dierren als andersints."

Tegen het einde van de Franse Overheersing was de toestand in onze streken offenaef erbarmelyk. Vele gronden lagen "raghe en gheabandonedwert." De bevolking was in armoede gedompeld en met hongersnood bedreigd. De krijgsoperaties en troepenbewegingen die haast onophoudelijk op ons grondgebied plaats grepen, hadden uiterst nadelige gevolgen voor de economie van de streek. Niet alleen bleef de landbouwproductie ver beneden haar gewoon peil, doch ook de weinige beschikbare voorraden werden haast volledig opgebruikt door de provianderij van de legers te velde. De schaarste van de levensmiddelen deed de levensduurte steeds maar stijgen. Voor de meeste mensen waren het echte 'hongerjaren'.

Slechts toen de toestand voor hen praktisch onhoudbaar was geworden, toonden Lodewijk XIV en Filips V zich tot toegevingen bereid om de vrede te bekomen. Op 11 en 12 april 1713 sloten ze te Utrecht een vredesverdrag, waar 'bij geheel de Zuidelijke Nederlanden aan de Oostenrijke Habsburgers werden toegewezen.

Dit was het begin van een lange periode van herstel en welvaart, van rust en vrede voor onze reeds zo lang geteisterde streek.

3 mit Gode

Recepte du village Zuut Schoote,

De Jacques desprez ea somme
de vint emros du ce grob
dome ee uenage de dener mesur
de dener de terre mant
appartient a Jean de parou
d'ent a y per d'ou annee
de dener de ea f. d'ou mesur
par tant d'oy

— / —

De Jean de barbaert ea somme
de d'ou quatre emros de ce
grob dome ee uenage de
d'ou quatre mesur de terre
mant appartient a Jean fort
d'ou d'ou d'ou d'ou y per
d'ou annee de dener somme
d'ou par tant d'oy

— / —

De Martin morman ea somme
de d'ou quatre quatre emros de
ce grob dome ee uenage de d'ou
de d'ou de terre mant mesur
de terre mant appartient

Moël Favorel
† parochus
in
Luidschote
inde
a prima Septembris
1974

NOËL FAVOREL

'ZANTINGEN'

AFL. 14

DE OVERLEDENEN, TE ZUIDSCHOTE
BEGRAVEN, SEDERT 1921 :

REGISTRUM MORTUORUM II, blz. 100-133

REGISTRUM MORTUORUM III, blz. 1-58

" PRO MANUSCRIPTO "

ONS HEER HEMELVAART

1984

Misschien kan het sommige mensen van Luïdsehoek en omliggende interessen de lijst te overlopen van de personen, die hier sedert de heroprichting van de parochie ten grave werden gedragen.

Wij ontkenen alle gegevens aan het REGISTRUM MORTUORUM, delen II en III, die in het Kerkarchief berusten.

Pastoor Florimond Van Campenhoudt had hier op 10 september 1914 zijn laatste begrafenis verricht (RMO II, p. 99). Toen kwam de lange onderbreking van de Eerste Wereldoorlog en zijn nabesep.

Onderaan bl. 99 noteerde de eerste na-oorlogse pastoor, E.H. Achiel Brys, volgende veel-betekerende latijnse zin: "Bello omnia hic vastante, oves cum pastore coacti sunt aufugere initio mensis Octobris 1914; parochia reerecta fuit inde ab 15 mensis Novembris 1920."

1921

1. **BOSSAERT** Germania - Magdalena (°Z. 30-1-1921 - †Z. 21-3-1921) d. v. Emilius en Lydia Vallaey (RMO II, p. 100, nr. 1).
2. **VAN DE LANNOOTE** Carolus-Ludovicus (°gheluvelt 8-12-1839 - †Z 19-5-1921) z. v. Petrus Ludovicus en Rosalia Francisca Van de Lannootte - Six (RMO II, p. 100, nr. 2).
3. **GLORIE** Cesar, Ascharius, Josephus (°Z 16-12-1895 - †Z 7-11-1921) z. v. Placcus en Maria-Louisa Glorie - Deseure (RMO II, p. 100, nr. 3).
4. **VERFAILLIE** Adriana, Leonia (°Darvroy, Loviet, Frankrijk, 19-4-1919 - †Z. 2-12-1921) d. v. Camillus en Sylvia Verfaillie - Platevoet (RMO II, p. 100, nr. 4).

1922

1. **PRIEM** LEONIA (°Ardoye 20-9-1863 - †Z. 10-2-1922), d. v. Carolus-Ludovicus en Barbara Priem - Vanderhaeghe, echtg. v. Camillus Strobbe (RMO II, p. 100, nr. 1).
2. **VANDEVELDE**, naamloos jongetje, doodgeboren Z 5-7-1922 ("in utero matris, ante editionem in lucem, obiit puer sexus masculini"), z. v. Hieronymus en Magdalena Vandervelde - Beck (RMO II, p. 100, nr. 2).
3. **VALLAEYS** Lydia - Maria (°Boesinghe, 22-2-1884 - †schielijk Z 12-10-1922) d. v. Henricus en Eudoxia Vallaey - Dufflon (RMO II, p. 101, nr. 3).

1923

1. **PECCEU**, Hermannus, Hieronymus, Paulus (°Z. 18-12-1921 - †Z. 22-4-1923) z.v. Remigijs en Maria Pieters (RMO II, p. 101, nr. 1).
2. **DEKINDT** Suzanna, Maria (°Z. 8-12-1921 - †Z. 28-5-1923) d.v. Remigijs Dekindt en Margarita Alexander (RMO II, p. 101, nr. 2).
3. **HUYGHE** Andreaz, Rogerius (°Conty, Somme, Frankrijk, 28 november 1916 - †Z. 25-6-1923) z.v. Cyrillus en Jema Huyghe - Callens (RMO II, p. 101, nr. 3).
4. **OOGHE** Elisa, Maria (°Z. 28-1-1890 - †Z. 19-9-1923), d.v. Aloysius en Virginia Ooghe - Schorreel, echtg. v. Mauritijs Fochenoy (RMO II, p. 101, nr. 4).
5. **DEVOS** Franciscus, Josephus (°Z. 20 april 1851 - † Swevezele, 2-10-1923 en hier begraven), z.v. Carolus-Ludovicus en Barbara Cæcilia Devos - Van Costenoble (RMO II, p. 101, nr. 5).
 We begitten ook het 'rouwoprentje' v. zijn broer Charles-Louis Devos (°Z. 27-11-1843 - † Carrière-soub Bots, bij Mesnil la Roi, Seine et Oise, Frankrijk, 17-11-1917)
 Onder het 'obit' van Franciscus, Josephus Devos schreef de pastoor-deken van Poperinge: "Vidi et examinavi. Snydschote 15(?) Octobris 1923. A. (?) Vervraeke, pastoor decaanus?"
6. **HARDY** Camillus (°Z. 8-6-1874 - †Z. schielijk 29-10-1923) z.v. Henricus en Sophia Capelier, echtg. v. Lelina Matson (RMO II, p. 101, nr. 6).
7. **SERROEN**, naamloos jongetje (? anonymus (°z.† 19/20-11-1923 Z.) z.v. Victor en Flora Serroen - Vanderyvere. Het kindje werd "in utero" gedoopt door dokter Louf, uit Elverdinge (RMO II, p. 102, nr. 7).

Geloofd zij Jesus-Christus, Amen.
 TER ZALIGER GEDACHTENIS
 VAN MIJNHEERE
Franciscus-Josephus Devos
 zoon van brude wijlen
CAROLUS-LUDOVICUS EN VAN BARBARA-CECILIA VAN COSTENOBLE
 Gemeenteraadslid te Zuydschote
 Geboren te Zuydschote den 20 April 1851, en verblijvende te Swevezele waar hij godvruchtig in den Heer ontslapen is den 2 October 1923 versterkt door de H. H. Sacramenten der Stervend-
 Hij wordt begraven te ZUYDSCHOTE.
 Hij was lid van de Voorplanting des Geloofs en van de confrerie van het H. Hert

---

Met volledige onderwerping aan den wil van God heeft hij de smerten van een langdurige en pijnlijke ziekte verdragen, overtuigd dat wij met christus zullen vereelijkt worden als wij met christus zullen geleden hebben (Ad. Rom. 3)
 Hij zag het einde van zijn leven naderen met die bovennatuurlijke overtuiging en gerustheid die de kostbaarste genade is der stervenden en de zoetste vertroosting voor de levenden. (H. Aug.)
 Hoe voorzichtig en gelukkig is de mensch die nu zou leeft, gelijk hij bij zijn afsterven zal wenschen bevonden te worden. (Nav. christi 123)
 Laat ons het goede doen terwijl wij nog den tijd hebben. (Ad. Gal v. 1.)
 Het lijden is van korten duur, de glorie oneindig. Die den Heer dient zal niet vrezen. God zelf is immers zijne hoop. Daar nochtans uwe oordeelen ondoorgrondeijk zijn. O Heer, zal ik vragen aan al degene die mij bemind hebben op aarde, dat zij mij niet zouden verlaten vooraleer zij mij door hunne gebeden binnengeleid hebben in de eeuwige tabernakelen. (Eccl. XII. Paul - H. Ambr.)
 En gij mijne Teerbemide Neven heb dank voor uwe genegenheid en zorgen.
 Akt van Geloof, Hoop, Liefde. (Afl. 7j. en 7 quadr.)

Druk. GASTON Serruys Swevezele.

1924

1. **MYNGHEER** Yvonna, Joanna (° Steenbecque, Nord, Frankrijk, 15-7-1917) d.v. Henricus en Hortensia - Clementia Myngheer - Vandelanmote (†Z. 25-1-1924) (RMO II, p. 102, nr. 1).

2. VAN EXEM Valerius, Omerus (° Noordchote, 16-1-1883 — † Z. schielijk 17-3-1924) z.v. Desideratus, Leopoldus en Mathilda Van Exem — Vanden-driessche, echtg. v. Pharaïlda Geleu (RMO II, p. 102, nr. 2).
3. POLLET Eduardus, Andreas (° Z. 17-3-1924 — † Z. 18-3-1924) z.v. Anselmus (= Oscar) en Martha Pollet-Baets (RMO II, p. 102, nr. 3).
4. BECK Magdalena, Maria (° Z. 12-8-1900 — † Z. 26-3-1924) d. v. Florentius en Maria-Louisa Beck-Alexandere, echtg. v. Hieronymus Vandervelde. Eerste vrouw van bakker Jérôme Vandervelde. Hun zoontje was op 5-7-1922 'doodgeboren' (RMO II, p. 102, nr. 4).
5. LAUWERS Andreas Camillus (° en † Z. 23-8-1924) z.v. Marcellus en Celina Lauwers - Vandermeersch (RMO II, p. 102, nr. 5).
6. LUSSENTIER Sylvia, Fidelia (° Woesten, 7-12-1838 — † 18-11-1924) d. v. Petrus en Isabella, Theresia Lusschentier - Hollebeke, weduwe v. Henricus, Benedictus Leune (RMO II, p. 102, nr. 6).

1925

1. HUYGHE, Georgius, Josephus (° Z. 4-1-1925 — † Z. 20-1-1925) z. v. Cyrillus en Irma, Maria Huyghe-Callens (RMO II, p. 103, nr. 1). Een ouder broer-tje, Andreas, was op 25-6-1923 gestorven, 'gewillig' 6½ j. oud.
2. TAHON Placidus, Josephus (° Z. 9-11-1841 — † Z. 26-1-1925) z. v. Carolus en Coleta Tahon-Neyezonne, echtg. v. Eugenia Derwarte (RMO II, p. 103, nr. 2).
3. DEBACKER, Maria-Louisa (° Reninghe, 5-5-1864 — † Z. schielijk 20-5-1925) d. v. Carolus-Ludovicus en Amelia Debacker - Morlion; echtg. v. Julius Tahon (RMO II, p. 103, nr. 3).
4. DECOUSSEMAECKER Henricus (° Woesten, 1-4-1858 — † in hospicio Isegheem, 23-7-1925) z. v. Benedictus en Anna Decoussemaecker - Bulthé (RMO II, p. 103, nr. 4).

1926

1. KESTELYN Bertha, Martha (° Reninghe, 8-5-1890 — † Z. 6-2-1926) d. v. Desiderius en Nathalia Kestelyn - Demolder; echtg. v. Isidorus Van Eecke (RMO II, p. 103, nr. 1).
2. DEVISSCHERE Godeliëva, Maria, Julia (° Z. 11-4-1925 — † Z. 16-2-1926) d. v. Cyrillus en Magdalena Devisschere - Lietaert (RMO II, p. 103, nr. 2).
3. PECCU Josephus, Maria, Hieronymus (° Z. 25-7-1925 — † Z. 12-3-1926) z. v. Remigijs en Maria Peccu - Peters (RMO II, p. 103, nr. 3). Het gezin van de Burgemeester had al een zoontje, Herman, verloren op 22 april 1923.
4. FASSEEL Hortencia, Clemencia (° Langemarch, 6-5-1854 — † Z. 5-4-1926) d. v. Carolus en Carolina Fasseel - Maertens; echtg. v. Amatus Vandembroucke (RMO II, p. 103, nr. 4).

5. **MOERMAN** Leonia (°Z. 14-8-1855 - †Z. 13-4-1926) d.v. Angelus en Barbara Moerman-Plateroet (†); weduwe v. Desideratus Gryson (RMO I, p. 104, nr. 5).
6. **PAMENTIER** Magdalena, Maria, Cornelia (°Z. 20-9-1925 - †26-5-1926) d.v. Camillus en Maria, Lydia Matten (RMO II, p. 104, nr. 6).
7. **TANGHE** Stephanie (°Z. 24-5-1880 - †Zeevinghe, 26-5-1926; hier begraven met schriftelijke toestemming van P.H. Vanneste, pastoor 'in Boesinghe') d.v. Petrus en Rosalia Tanghe - Versaerel; echtg. v. Severinus, Josephus Tienssoone (RMO II, p. 104, nr. 7).
8. **CORNETTE** Henricus, Placidus (°Voormezele, 27-3-1861 - †Marquette-by-Lille, 25-6-1926. De toelating voor het overbrengen van de gestorvene naar Luidschote werd de 26ste juni daaropvolgend verleend door 'le Conseiller de Préfecture Délégué'. De overbrenging gebeurde op 1 juli en dezelfde dag gaf Florent Desmytter, namens 'de Ambtenaar des Burgelijken Stands', 'machtiging tot begraving'. Deze geschiedde daags daarop. Henri Cornette was een zoon van Benedictus en Johanna Cornette-Geldof en de weduwnaar van Elodia Sylvia Gelefortrie (RMO II, p. 104, nr. 8). Waren dit de uitbaters geweest van de herberg 't Wickhuis'?
9. **STEVERLYNCK** Elodia, Cordula (°West-Roosebeke, 29-10-1857 - †Z. schielijk 2-9-1926) d.v. Petrus en Nathalia Steverlynck - Bruneel; weduwe van Augustus Versaerel (RMO II, p. 104, nr. 9).
10. **VERSAEVEL** Maria-Ludovica (°Brielen, 4-10-1885 - †23-9-1926) d.v. Aloysius en Elodia Steverlynck. Zij overleed dus 3 weken na de schielijke dood van haar moeder (cfr supra nr. 9). Haar man heette: Camillus Decaestecker (RMO II, p. 104, nr. 10).
11. **VANDERMEERSCH** Eugenia, Regina (°Poperinghe, 16-11-1835 - †18-11-1926). Eugenia was pas in haar 92ste levensjaar getreden. Zij was een dochter v. Philippus, Jacobus en Eugenia, Victoria Vandermeersch - Schovelynck. Zij was weduwe uit eerste echt van Carolus Ludovicus Gouwy en uit tweede echt van Theodorus, Leonardus Bossaert (RMO II, p. 104, nr. 11).
12. **BALDUCK** Noël, Josephus, Constantinus (°Z. 16-11-1926 - †Z. 19-11-1926), z.v. Josephus en Julia Balduck - Soenen (RMO II, p. 105, nr. 12).
13. **HUYGHE** Carolus-Ludovicus (°Elverdinghe, 13-3-1845 - †schielijk Z. 21-11-1926) z.v. Josephus en Maria Huyghe-Melis; weduwnaar van Prudentia Monton en echtgenoot van Rosalia Callens (RMO II, p. 105, nr. 13). 1926 was voor Luidschote een 'onzelig' jaar. Dertien begravenissen. Vier kindjes 'beneden 1 jaar' moesten naar het kerkhof gebracht worden.

1927

1. **DEVISSCHERE** Raphaël, Rogerius, Cornelius (°Z. 22-2-1926 — †Z. 4-1-1927) z.v. Cyrillus en Magdalena Devisschere - Lietaert (RMO II, p. 105, nr. 1). Dit gezin had op 16-2-1926 al een dochtertje van 10 maanden verloren.
2. **TALON** Julius, Amandus (°Roosbeke, 16 juli 1849 — † schielijk Z. 28-1-1927) z.v. Carolus, Franciscus en Amelia, Sophia Talon - Veramme, weduwnaar van Maria-Ludovica Debacher, die zich op 20 mei 1925 'verhangen' had (RMO II, p. 105, nr. 2).
3. **VANDEVYVERE** Flora (°Moorlede, 19-5-1882 — † 21-2-1927), d.v. Fredericus en Octavia, Louisa Vandevyvere - Verbevoere; echtg. v. Victor Servoen (RMO II, p. 105, nr. 3). Een zoontje van haar was op 19/20-11-1923 'doodgeboren'.
4. **LAUWERS** Gulielmus (= Willy), Camillus (°Z. 29-3-1926 — †Z. 17-3-1927) z.v. Marcellus en Celina Lauwers - Vandermeersch (RMO II, p. 105, nr. 4). Willy's broertje, André, was de dag zelf van zijn geboorte (23-8-1924) overleden.
5. **DEBUSSCHERE** Aloysius, Achilleus (°Merchem 26-7-1866 — †Z. 16-5-1927) z.v. Petrus, Amandus en Philomena Debusschere - Therry; echtg. v. Romanica Costonoble (RMO II, p. 105, nr. 5). Hier weer het 'kidi' op 17 augustus 1927 van Deken Verwaeye.
6. **BOSSAERT** Maria, Leonia (°Noordschote, 7 november 1882 — †Z. 24-8-1927) d.v. Carolus en Sophia, Catharina Ghysselen; echtg. v. Camillus Depoorter. (RMO II, p. 106, nr. 6).
7. **STORME** Godeliëva, Maria (°Z. 17-12-1926 — † 18-9-1927) d.v. Julius en Julia Storme - Vallaeys (RMO II, p. 106, nr. 7).
8. **CALLENS** Aloysius, Isidorus (°Langemarch 10-1-1863 — †Z. 14-11-1927) z.v. Petrus en Amelia Callens - Plancheel; echtg. v. Pharaïlda, Maria Develter (RMO II, p. 106, nr. 8).
9. **CALLENS** Alida, Theresia (°Voornegede 29-6-1908 — †Z. 26-11-1927) d.v. Aloysius (+) en Pharaïlda Develter (RMO II, p. 106, nr. 9). Alida was nog geen 19½ j. oud. Ze stierf 12 dagen na haar vader.

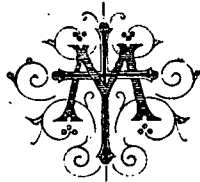
1928

1. **COSTONOBLE** Romanica, Ludovica (°Merchem 8-10-1866 — †Z. 2-2-1928) d.v. Ludovicus en Rosalia Dekoker; weduwe v. Achilleus Debusschere (†Z. 16-5-1927) (RMO II, p. 106, nr. 1).
2. **VANLERBERGHE** Lucia (°Z. 12-12-1859 — † Boesinghe, 11-3-1928) d.v. Petrus en Amelia, Cecilia Kosteloot; echtg. v. Camillus Meter. Ze werd te Luidschote begraven met toelating van Pastoor Vanneste. Ook het Gemeentebestuur van Boesinghe had goedkeuring gegeven voor de overbrenging naar Luidschote.

3. **DEVISSCHERE** Maria Jose (phina) (°Z. 29-3-1928 - †Z. 12-4-1928) d. v. Cyrilus en Magdalena Devisschere - Distaert (RMO II, p. 106, nr. 3). Dit echtpaar had al een dochtertje van 8 maanden (+ 16-2-1926) en een zoonnetje van tien maanden (+ 4-1-1927) weten sterven... En nu dit wichtje van twee weken!

1929

1. **KNOECKAERT** Nathalia, Virginia (° Gheluvelt, 8-1-1836 - †Z. 28-2-1929) d. v. Lucas, Vincentius en Felicitas, Perpetua Knoekaert - Pattyn; weduwe van Carolus-Ludovicus Vandelaanroote (RMO II, p. 107, nr. 1). Haar man was hier op 19 mei 1921 overleden, in zijn 82ste levensjaar. Zij werd . . . meer dan 93 jaar oud!
2. **LOUWAGIE** Fro (°Z. 21-7-1856 - †Z. 27-3-1929) z. v. Aloysius, Benignus en Carolina Theresia Theissen; echtg. v. Celina, Sylvia Leune (RMO II, p. 107, nr. 2).
3. **BRYN** Achilles (° Veurne, 10-9-1876 - †Z. 15 mei 1929) z. v. Edmundus en Clemencia Bryn - Bailloul. Pastoor Bryn, die in het 'Obit' 'vicarius oeconomus' geheten wordt en zelf altijd als 'deservitor' (= waarnemer of pastoor' tekent), had in de acht, negen jaar dat hij hier verbleef 51 parochianen begraven. Sedertdien rust hij op het kerkhof van Luidschote, dicht bij het koor. Het zou zijn rouwgedachten hier kunnen inlassen, maar het lijkt me meer passend dit te doen als we verdergaan met de geschiedenis van onze parochie. We nemen hier echter zijn 'doodbrief' over.
Het 'Obit' van Pastoor Bryn werd ingeschreven in het Overlijdensregister (RMO II, p. 107, nr. 3) door 'vicaris oeconomus' Gabriël Peene, priester gewijd op 26-5-1923. Geboortig van Kortrijk (18 december 1896) heeft E.H. Peene in januari 1922 eervol ontslagen als Pastoor van O.-L.-Vrouw - Asselbroek, waar hij als 'pastor emeritus' zijn intrek genomen heeft in het plaatselijke rustoord.
4. **VANDERHAEGHE** Carolus (°Z. 1854 1-december - †Z. 10-6-1929), z. v. Reubens en Barbara Vanderhaeghe - Derdaale; weduwnaar van Octavia Bozaert (RMO II, p. 107, nr. 4).
Ook dit overlijdensbericht werd ingeschreven door E.H. Gabriël Peene, vic. oec., die hier dus enige tijd dienst heeft gedaan tijdens de vacature, ontstaan door de voortijdige dood van E.H. Achiel Bryn (die nog geen 53 jaar was toen hij stierf).
De bisschop van Brugge, Gustaaf-Jozef Waffelaert, bracht enige tijd na dien een bezoek aan Luidschote, waar hij de 3e juli 1929 alle kerkregisters nazag en ondertekende.
5. **CHARLET** Silvia (°Z. 30-4-1856 - †Z. 3-8-1929) d. v. Desiderius en Barbara Wulleman, echtg. van Brigadier - Veldwachter Sigismundus Mebdom (RMO II, p. 107, nr. 5).

Heer en Vrouw CYRIEL BRYS-BOURNALIE en Kinderen ;
Heer en Vrouw RENÉ BRYS-NEYRINCK en Kinderen ;
Eerweerde Zuster ELISABETH van de Zusters Clarissen, geboren Juf-
vrouw AUGUSTA BRYS ;
Heer en Vrouw EMIEL BRYS-BOUDOLF ;
Heer en Vrouw GOOLAERTS-BRYS en Kinderen ;
Heer en Vrouw OMER VANDAELE-BRYS en Kinderen ;
Vrouw Weduwe HENRI BRYS-DESMET ;
Heer JORIS BRYS ;
De Familien BRYS en BAILLEUL ;
De Heeren van den Kerkraad,

melden U met droefheid, doch met christene gel. enheid het
pijnlijk verlies dat zij komen te ondergaan door het schielijk afsterven
van

Gerw. Heer Achille Brys

Pastoor van Zuydschote

hun beminden BROEDER, OOM, BLOEDVERWANT en PASTOOR,
*geboren te Veurne, en overleden te Zuydschote, den 15 Mei 1929,
in den ouderdom van 52 jaar en 9 maanden.*

De Plechtige LIJKDIENST, gevolgd van 'e BEGRAVING,
tot dewelke gij uitgenoodigd wordt, zal plaats hebben in de parochiale
kerk van ZUYDSCHOTE, op **DINSDAG 21 MEI 1929**, om **11** uur.

Vergadering in het Sterfhuis, te 10 1/2 uur.

De Metten en Laudén zullen gezongen worden daags te voren te 5 u. nam.

Wilt gij de diensn. afstomping in uwe gebaden te herdenken

De gehavende doodbrief van Pastoor Brys

6. DEWEERDT Leonia (° Reninghe, 13-10-1852 — † 28-8-1929), d.v. Joannes-Franciscus en Maria-Clara Dewancher; echtg. van Henri Knockaert (RMO II, p. 107, nr. 6).

1930

1. STORME Gerardus, Michaël (° Z. 9-10-1929 — † Z. 10-3-1930) zoontje v. Jules en Julia Storme-Vallaeyb (RMO II, p. 108, nr. 1). Deze achtgenoten hadden al een dochtje van 9 maanden naar het kerkhof moeten brengen op 20 september 1927.
2. DEVOS Maria-Theresia (° Z. 19-10-1860 — † Z. 10-3-1930), d.v. Ludovicus-Josephus en Amelia Carolina Devos-Vrammont, echtg. van Carolus-Ludovicus Vandenberghe (RMO II, p. 108, nr. 2).
- Dit is de derde - en laatste! - uitvaartplechtigheid welke de nieuwe Pastoor, E.H. Remigius Top hier heeft kunnen houden. Hij was ernstig ziek en kreeg een coadjutor in de persoon van E.H. Florentinus Van Cayseele, die de volgende drie overlijdens in het RMO II zal registreren. Florent Van Cayseele was nog maar een jaar geladen tot priester gewijd (22-12-1928). Hij was op 30 oktober 1902 te Reningelst, hij beham als pastoor van de Sint-Amandsparochie te Ingelmunster eervol ontslag in september 1924 en ging op rust in het Rustoord van Passendale.
3. DEBRUYNE Nathalia, Constantia (° Poperinghe, 13 mei 1844 — † Z. 7-4-1930). wed. v. Benedictus, Cornelius Ozeel (RMO II, p. 108, nr. 3).
4. DEBACKER Henricus, Isidorus (° Reninghe, 21-12-1857) z.v. Carolus Ludovicus en Amelia Sophia Morlion; weduwnaar van Felicia, Euphrasia Deconinck; na diën hertrouwd met Maria Ludovica Simoen (RMO II, p. 108, nr. 4).
5. KNOCKAERT, Henricus, Renatus (° Z. 24-10-1846 — † Z. 10-4-1930), z.v. Petrus Camillus en Ursula Amelia Dondaine; weduwnaar van Leonia, Lucia Deweerdt (RMO II, p. 108, nr. 5).
6. TOP Remigius. Pastoor Remi, Hendrik, Corneel Top (° Beveren ad Isaram = Beveren-aan-de-Yzer, 25-1-1874) ontliet in de Heer te Luidschote de 24ste april 1930. Hij was pas op 25 juni 1929 aangesteld geworden als pastoor te Luidschote. Tien maanden later was hij al gestorven. Ook zijn doodprentje is in het kerkarchief bewaard gebleven. We zullen het in een ander deel van de 'ZAVENINGEN' laten overdrukken. We bezitten ook zijn rouwbrief, die wij op de volgende bladzijde overnemen. Het is een aandenken aan deze waardige priester, die hier slechts zo kortstondig verbleef (RMO II, p. 108, nr. 6).
- Luidschote kreeg, in afwachting van de benoeming van een nieuwe pastoor 'een' desservitor, namelijk E.H. Marcellus Vanden Weghe (thans overleden). Deze schreef het 'Obit' van Pastoor Top en registreerde de twee volgende sterfgevallen (3 mei en 5 juni 1930).

Mevrouw Frederik GANTOIS-TOP, kinders en kleinkinders ;
Heer en Mevrouw Achiel TOP-SAMPERS, kinders en kleinkinders ;
Heer en Mevrouw René TOP-LEBBE en kinders ;
Heer en Mevrouw Henri KETELERS-TOP, kinders en kleinkinders ;
Heer en Mevrouw Remi DEBYSER-TOP ;
Eerwaarde Zuster BERTILLA (Juffrouw Julia Top) klooster van St.
Jozef te Ieper ;
Eerwaarde Zuster MARIA-BERCHMANS (Juffrouw Augusta Top)
klooster der Penitenten te Poperinge ;
De kinders en kleinkinders van wijlen den Heer Jules TOP-DECLERCK ;
Heer en Mevrouw Gaston LEPEE-DECLERCK en kinders ;
De familiën TOP, COENE ;
melden Ue. met diepe droefheid doch met volle onderwerping aan Gods Wil,
het afsterven van hun Broeder, Schoonbroeder, Oom, Grootoom en Kozijn,

EERWAARDEN HEER

REMI-HENDRIK-CORNEEL TOP

PASTOOR TE ZUIDSCHOTE

geboren te Beveren-aan-Yzer, den 25 Januari 1874, in den Heer ontslapen den
24 April 1930, voorzien van alle gerechten onzer Moeder de H. Kerk.

De plechtige begrafenis waartoe Ue. wordt uitgenoodigd, zal plaats
hebben te Zuidschote, Dinsdag 29 April, te 11 uur (zomertijd).

Vergadering ten sterfhuize om 10,45 u.

De Metten zullen daags te voren gezongen worden, te 17 u.

Heer Jezus, dat zijn ziel met vrede ruste !

Zuidschote, 25 April 1930.

7. DURNÉZ Michaël, Cornelius (°Z. 25-1-1930 - †Z. 3-5-1930) g.v. Achilleus en Irma Durnez - Vandamme (RMO II, p. 109, nr. 7).
8. VAN LERBERGHE Theophilus (°Z. 1-2-1856 - †Z. 5-6-1930) g.v. Petrus Leonardus en Juliana, Virginia Van Lerberghe - Mahieu (RMO II, p. 109, nr. 8).
9. GREMONTREZ Marcellus, Mauritius, Cornelius (°Z. 25-6-1930 - †Z. 27-6-1930) g.v. Josephus en Martha Gremontrez - Wyffels (RMO II, p. 109, nr. 9).
Dit was de eerste begrafenis welke Pastoor Leo de Jaegher te Luidschote verrichtte.
10. VLAMYNCK Johannes, Henricus, Cornelius (°Boesinghe, 22-2-1929 - †11-7-1930, Boesinghe) g.v. Marcellus, Audomarus, Cornelius en Magdalena Vlaminck - Declerck. De begrafenisplechtigheid had te Luidschote plaats "de consensu scripto R: D: Vanneste, pastoris in Boesinghe (RMO II, p. 109, nr. 10). Het was een oude traditie dat de inwoners van Luizerne op het kerkhof van Luidschote werden "tereardebesteld".
11. VLAMYNCK Noël (°Boesinghe, 16 juli 1930 en dezelfde dag overleden). Broertje van voorgaande. Marcel en Madeleine Vlaminck - Declerck. Jan werd begraven op 14 juli en Noël vier dagen later ("In hac sepultus est de consensu R: D: Pastoris in Boesinghe.") (RMO II, p. 109, nr. 11).
12. VANDELANNOTE Maria - Ludovica (°Gheluvelt, 4-4-1866 - †Ostendis, in hospitiis S^{ts}. Cordis", 27-8-1930) d.v. Carolus - Ludovicus en Nathalia, Virginia Vandelanotte - Knochaert; echtg. v. Florentinus Desmytter. te Luidschote begraven op 1-9-1930. (RMO II, p. 109, nr. 12).
In 1930 waren er opvallend veel begrafenisstenen te Luidschote. Er overleden dat jaar vijf kleine kindjes.

1931

1. DEPUYDT Silvia, Sidonia (°Boesinghe, 24-8-1865 - †Z. 2-1-1931), d.v. Lovinus, Leopoldus en Maria - Theresia Depuydt - Depuydt, echtg. v. Aloisius Vandermeersch (RMO II, p. 110, nr. 1).
2. LADRISOU? Maria - Mathildis (°Moorstede, 18-1-1858 - †°Boesinghe (Luizerne) 26-1-1931) d.v. Petrus, Johannes en Virginia Decuyperre, weduwe van 1° Augustus Vandermeersch en 2° Carolus - Ignatius Samyn (RMO II, p. 110, nr. 2). Ik lees tweemaal Ladrisou; het zou misschien toch Ladrisou kunnen zijn.
3. TIERSBOONE Aloisius (°Z. 12-2-1860 - †Z. 23-3-1931) g.v. Carolus - Franciscus en Rosalia, Theresia Tiersboone - Florie; weduwnaar van Theresia Hooghe (RMO II, p. 110, nr. 3).
4. VAN HOLME Leonia (°Beninge, 12-6-1859 - †Z. 23-3-1931) d.v. Engelbertus, Albertus en Virginia, Constantia Vanholme - Platteeuw; echtg. v. Carolus - Ludovicus Willaert

5. HUYGHE Cyrillus, Amilius (°Z. 18-8-1889 — T schielijk te Woesten 8-4-1931) z.v. Carolus-Rudovicus en Rosalia Huyghe-Callens; echtg. v. Jema Callens (RMO II, p. 111, nr. 5).
6. BALDUCK Guillelmus (= Willy), Joseph, Julius, Antonius (°Z. 13-6-1931 — TZ. 19-6-1931), z.v. Josephus, Carolus, Leo en Julia, Emma, Maria, Cornelia Balduck-Soenen (RMO II, p. 111, nr. 6).
- Deben Vervoacke nam inzage van de familieregisters de 10de augustus 1931.
7. PERSOONE Silvia, Barbara (°Woesten, 22-10-1843 — TZ. 5-10-1931) d.v. Philippus, Jacobus en Maria-Theresia Vanolme; weduwe v. Seraphinus Vandecasteele. Haar overlijden staat geboekt RMO II, p. 111, nr. 7. Pastoor de Jaegher had haar de laatste sacramenten toegediend. Ze werd bijgezet op het kerkhof van 'Crombeke'.
8. HAEZEBROUCK Esther, Maria, Cornelia (°Z. 6-11-1931 — TZ 18-12-1931) d.v. Gerardus, Edgardus en Eugenia Haezebrouck - Van Ouplines (RMO II, p. 111, nr. 8).

1932

1. SERROEN Marcellus (° Clermont, Oise, Frankrijk, 23-5-1917 — TZ schielijk 11-2-1932) z.v. Victor — Hector en Flora Serroen - Vanderyvere (RMO II, p. 112, nr. 1).
2. GOUWY Rosalia (°Z. 15-1-1858 — TZ 29-2-1932) d.v. Carolus-Rudovicus en Eugenia, Regina Vandermeersch, weduwe v. Engelbertus Debecamp; echtg. v. Innocentius, Carolus Vandamme (RMO II, p. 112, nr. 2).
3. DOGHE Aloysius (°Z. 19-4-1855 — TZ. 3-3-1932) z.v. Ludovicus, Franciscus en Amelia, Franciska Doghe-Deman, echtg. v. Virginia Schorreel (RMO II, p. 112, nr. 3).
4. DECONINCK Amatus (= Aimé) (° Elverdinge, 29 jan. 1876 — T Ieper, 6-6-1932), z.v. Seraphinus en Emerentia Deconinck-Bertier, echtg. v. Felicia, Maria, Cornelia Dooghe (RMO II, p. 112, nr. 4).
- Hij was stichter en eerste schrijver der Boerengilde van Zuidschote.

†

Gedenkt in uwe Gebeden de Ziel
van den Heer

AIMÉ DECONINCK

Echtgenoot van Vrouw
FELICIE DOOGHE

STICHTER EN EERSTE SCHRIJVER DER BOERENGILDE VAN
ZUIDSCHOTE - KASSIER DER SPAAK- EN LRENGILDE

geboren te Elverdinge den 29 Januari 1876, haastig
overleden te Ieper den 6 Juni 1932, bediend met de
heilige Gerechten, den 9 Juni 1932 te Zuidschote
geuitaart en begraven.

HIJ WAS LID DER BROEDERSCHAPPEN VAN HET
H. SAKRAMENT EN VAN HET H. HERT.

.....

De kroon is ons hoofd ontvallen, de vreugde, gedoofd in onze herten, is in rouw en droefheid veranderd, want onze goede echtgenoot, vader en bloedverwant wordt aan onze liefde ontrukkt!

In trouwen band met zijne echtgenoot vereenigd, wandelde hij als een plichtgetrouwe man, vol zorg en vlijt voor zijn gezin, vol toewijding aan zijne kinderen, vol dienstveerdigheid en minzaamheid, voor allen die hem naderden.

De warme krachten van zijn heet, de rijke gaven van zijn verstand gaf hij mild en edelmoedig ten beste voor het goede. Hij diende zijnen God en zijnen evennaaste in edele, zuivere liefde, met woord en pen, met raad en daad, in onbaatzuchtig en onuitputtelijk maatschappelijk dienstbetoon, bezield met den lever van een apostel.

Bemind van God en van de menschen, zal zijn aandelen nog lang in zegening blijven.

Beminde Echtgenoot, Kinders, Moeder, Zusters en Bloedverwanten, God roept mij. Zijn wij tijdelijk gescheiden, de banden der trouwe liefde blijven onverbreekbaar. Aan uwe zorgen laat ik mijne kinderen, die ik zoo teeder beminde. Met gerust gemoed, verlaat ik de wereld. Tot wederziens tot in Gods glorierijke heerlijkheid waar geluk en vrede onverstoortbaar blijven.

H. Hert van Jesus, ik heb betrouwen in U! 300 d. af.
Zoet Hert van Maria, wees mijne zaligheid! 300 d. af.

Drukk. Sanaon-Vanneste, Porcelinghe

Hij was ook 'kassier der Spaar- en Leengilde'. Hij werd hier op Donderdag 9 Juni <1932> onder een grooten toeloop van geloovigen ten aarde besteld.
 'Namens de Boerengilde werd door Meester Balduck (een) lijkrede uitge-
 sproken', die nadien gepubliceerd werd in "De Poperingenaar" van 19 ju-
 ni 1932. Het uitgeknipt artikel werd ingeplakt in het Parochieboek I, p. 61.
 'Na het afsterven van Mr. A. Deconinck, werd het ambt van kassier opgedra-
 gen aan den Eerw. Heer Leo De Jaegher, voorzitter van den toezichtsrad.
 In 1937 aan Gaston Notredame, schoonbroeder van A. Deconinck" (aldaar,
 p. 61).

Pastoor Leo De Jaegher (*ibidem*, p. 60) schrijft dat Aimé Deconinck o-
 verleed "na eene heilkundige bewerking... 56 j. oud... Hij was een voor-
 beeldige christen[e], bezield met een apostelziel en een echte maatschappe-
 lijke overker, die veel diensten bewees aan de leden der Boerengilde. Hij
 voerde het woord op al de vergaderingen en wist, met kennis van zaken,
 de godsdienstige, maatschappelijke en nab- belangen der Boerengilde te be-
 spreken."

5. WILLAERT Carolus - Ludovicus (°Bischote, 3-12-1857 - †Z. 18-6-1932) z.
 v. Petrus, Franciscus en Rosalia Willaert - Callawaert; weduwnaar van Leoni-
 a, Octavia Vanholme (RMO II, p. 113, nr. 5).
6. METSU Camillus (°Woesten, 14-3-1864 - †Avelgem, 6-7-1932), z. v. Livinus
 en Rosalia Metsu - Gauquie, weduwnaar van Lucia Vanlerberghe. Hij
 woonde onder 'Boesinge' en werd te Luidschote begraven (RMO II, p. 113, nr. 6).
7. VIEREN Placidus, Aloysius (°Z. 26-4-1845 - †Z. 5-8-1932), z. v. Carolus, Jo-
 sephus en Amelia - Sophia Verbrigghe (RMO II, p. 113, nr. 7). 'Pupke' Vieren
 was in zijn 88ste levensjaar toen hij hier overleed. Hij was de laatste
 afstammeling in rechte lijn van een oud. Luidschote. Boerensgeslacht,
 waarvan we reeds leden terugvinden in de tellingslijst anno 1697
 van Luidschote (Z nr. 27: 'Philippe Vieren, laboureur, 1-1 f 0-2 (= 2 dochters
 ouder dan 12 j.) / - 2-0 (= 2 zonen jonger dan 14 j.) / - 3 (vallets) - 1 (servante);
 allen inwonend op de Hofstede). Pieter Vieren wordt genoemd in de 'Ver-
 pachtinghen' van 1768, 1778 en 1783, telkens als pachter van het perceel
 herkland nr. 11. In 1788 staat er in het 'Pachtboek': "wylent
 S(ieu)r pieter Vieren" en in 1793: "wylent Sieur Pieter Vieren nu fran-
 cois dewilde."

De 'Staat van Goederen', opgesteld door Pastoor Petrus Beseyne, de
 6de april 1787, zegt dat het perceel nr. 11 'in cheinse' wordt gehouden
 door de weduwe Pieter Vieren (zie 'ZANTINGEN', dl. XII, p. 39).

Placide Vieren boerde rond 1900/1910 langs de 'Noordstraat' (de
 oude Weststraat, nu Karabiniersstraat; zie 'ZANTINGEN', dl. III, p. 33)
 en 'Lucie' Vieren woonde toen naast het 'gemeentehuis' (en) herberg...
 kinders Van Eecke (aldaar, bl. 30). 'Leonie' Vieren wer op donderdag
 5 november / door een obus' dood geslagen in haar huis ('ZANTINGEN', dl. XII,
 p. 7).

1933

1. **VANDERMEERSCH** Marcellus, Cyrillus (°Z. 9-11-1891 - † 8-2-1933) g. v. Aloisius en Silvia, Sidonia Vandermeersch-Depuydt; echtg. v. Jema, Maria Willaert (RMO II, p. 114, nr. 1).
2. **NOLLET** Maria (° Zeper, 19-4-1903 - † Z. 14-3-1933, 'jonge dochter' van nog geen 20 j.), d. v. Hector, Raimundus en Stephanía, Lucia Nollet-Becarren (RMO II, p. 114, nr. 2). Maria had als tweede naam: Magdalena.
3. **MONKERHEY** Leonia, Felicia, Maria (° Zeper, 14-10-1865 - † Z. 24-5-1933) d. v. Johannes-Baptista en Juliana, Apollonia Monkerhey-Cailliau; weduwe v. Augustus - Arthurus Cailliau (RMO II, p. 114, nr. 3).
4. **GREMONTREZ** Joseph (°Z. 30-5-1933 - † Z. 30-5-1933, dus de dag van zijn geboorte...; het wichtje kwam om 2 u. in de namiddag ter wereld en stierf 2 u. later) g. v. Josephus en Martha, Cornelia Gremontrez-Nyffels (RMO II, p. 115, nr. 4).
5. **DEVOS** Augustus, Bernardus (°Z. 29 augustus 1851 - † Boezinge 6 juli 1933, E.H. Marcel Vande Weghe had hem in Boezinge de laatste Gerachten toegediend) g. v. Engelbertus, Albertus en Carolina, Nathalia Blanckaert; weduwnaar van Clementia Butaye. August werd op 11 juli te Zuidschote begraven. We bezitten zijn 'bidprentje'.
6. **VERHAEGHE** Amiliannus, Aloisius (° Handzame, 13-3-1848 - † Z. 16-7-1933. Een 'jongman' van méér dan 85 j.) g. v. Josephus en Anna Verhaeghe-Depuydt (RMO II p. 115, nr. 6).
7. **DESMET** Guillelmus (= Willy), Victor (° 3-8-1933 en 2 weken later, nl. op 15-8-1933 hier gestorven) g. v. Josephus, Cyrillus en Jema, Adriána Desmet-Debeyne (RMO II, p. 115, nr. 7).
8. **DE COUSSEMACKER** Maria Ludovica (° Alveringem 22-8-1852 - † Z. 27-9-1933) d. v. Benedictus, Franciscus en Anna Theresia Bulthé; weduwe van Desiderius, Ferdinandus Lauwers. E.H. Marcel Vandeweghe, onderpastoor te Boezinge had haar 'berecht' (RMO II, p. 116, nr. 1).

Maria is onze bijstand in dit leven en onze troost in de uur der dood.

† Troostvolle Gedachtenis van Heer
Augustus - Bernardus DEVOS

Zoon van Heer Engel Devos
en Vrouw Carolina-Nathalie Blanckaert
Weduwaar van Vrouw CLEMENCE BUTAYE
geboren te Zuidschote den 29 Augustus 1851
en godoruchtig overleden te Boezinge den 6 Juli 1933.
HIJ WAS LID VAN DEN H. HARTEBOND.

.....

Ik ben door d'hand Gods geraakt en op een lijdensbed nedergevelde geweest, maar ik heb mij voor den Almachtigen GOD verootmoedigd en Hij heeft mij ondersteund.
Job B. d. Ps.

Wat voor ons troostelijk en door ons na te volgen is: is het levendig geloof dat den overleden man bezielde, voornamelijk gedurende zijne ziekte, die hem moest ten grave doen dalen. Hij heeft den Heer gezocht, Zijnen aanbiddelijken naam aanroepen, Christus lijdende in dood overwogen, tot O. L. Vrouw zich met groot vertrouwen gewend en daardoor heeft hij reeds van hier beneden wat ruste genoten; zijn gedurig lijdende aanveerdende heeft hij vergoeding gedaan voor de misdagen, die hij ooit uit menselijke krankheid had kunnen bedrijven en verzekerd mogen wij zijn dat hij eeuwig met Christus zal verheerlijkt worden.
B. d. Ps. H. Jac. H. B. H. Paul.

Lieve Zusters, Bloedverwanten en Vrienden, waarom geweend? Ik heb een schoonen ouderdom bekomen en den hemel gewonnen! Mijne liefde voor u sterft niet; heb dank om uwe genegenheid en bezorgdheid, gij vooral die mij, gedurende de pijnlijke ziekte zoo liefdevol hebt verpleegd, bidt voor mij. Het gebed te samen met de almoeis is beter dan al de schatten die men kan vergaderen, het doet ons de barmhertigheid en het eeuwig leven vinden. Tot wederziens hierboven.

Minnelijk Hert v. Maria, wees mijne zaligheid. 300 d. afl. Jesus, Maria, Jozef. 7 j. en 7 quadr. afl.

DRUK. SANSSEN-VANNESTE, POPERINGE.

9. BEKE Honoratus (°Woumen, 24-5-1869 - †Z. 30-9-1933) z. v. divinus en Barbara Beke-Debergh; echtg. v. Ludovica de Brendel (RMO II, p. 116, nr. 9).
10. WILLEMS Emma, Maria (°Z. 29-1-1864 - †Z. 28-12-1933) d. v. Bernardus en Rosalia Willems-Messdagh; ex S.° Andrea (prope Brugas); weduwe v. Constantinus Montens (RMO II, p. 116, nr. 10).

1934

1. DEVRIENDT Pelagia, Sophia (°? 21-1-1862 - †Z. 7-2-1934) d. v. Ludovicus en Amelia, Sophia Devriendt-Vanhamme, "ex Woesten?"; echtg. v. Augustus Behaeghel (RMO II, p. 117, nr. 1).
2. LOUWAGIE Petrus, Jacobus (°? 25-7-1855 - †Z. 16-4-1934) z. v. Aloisius, Benignus en Carolina, Theresia Theirssen; echtg. v. Leonia, Maria Lacour, "ex hac" (RMO II, p. 117, nr. 2).
3. HOORELBEKE Leonia, Sylvia (°? 18-10-1869 - †8-11-1934) d. v. Servatius, Franciscus, Xaverius en Virginia, Nathalia Leeman; echtg. v. Emericus Deeraemer, "ex Langemark" (RMO II, p. 117, nr. 3).
- Pastoor Leo de Jaegher wijzigt vanaf 1934 de formulering van het 'Obit'. Hij vermoed dat Pelagia Devriendt (nr. 1) te Woesten geboren is; Petrus, Jacobus Louwagie te Luidschote en Leonie Hoorelbeke te Langemark. De tekst is niet zo duidelijk en daarom plaatste ik liever een vraagteken bij de geboorteplaats.
- Zeer weinig sterfgevallen in 1934.

1935

1. LOUWERS Victor, Desideratus, Cornelius (°Z. "ex hac", 10-2-1935 - Z. 14-2-1935, 4 dagen oud) zoon van Ericus, Joachim, Cornelius en Gabriëla, Lucia Louwers-Gheeraert (RMO II, p. 118, nr. 1).
2. VALLAEYS Henricus (°Z. "ex hac", 15-3-1855 - †Roninge, 13-2-1935) z. v. Carolus en Rosalia Vallaeys-Vanacker; weduwnaar v. Leonia, Lucia Becarren. Pastoor Debacher van Roninge had hem de H. Gerechten toegediend, doch hijzelf (of de familie) vroegen dat de uitvaartdienst en de teraardsbestelling te Luidschote zouden plaats hebben ("electus... funeris et coemeterio sepulturae in Luidschote") (RMO II, p. 118, nr. 2).
3. CALLENS Carolus-Ludovicus (°Langemark, 15-2-1856 - †Z. 23-2-1935) z. v. Petrus, Josephus en Amelia Callens-Planckel; weduwnaar v. Ludovica Soenen (RMO II, p. 118, nr. 3).

4. **TIERSSOONE** Guillelmus (= Willy), Camillus (° Boezinge, 5-4-1934 - † Boezinge 12-3-1935) zoontje v. Severinus, Josephus en Emma Tiersoone-Pieters. - Emma Pieters is getrouwd van Camillus Depoorter en 'civiliter tantum' gehuwd met Séverin (RMO II, p. 118, nr. 4).
5. **TAHON** Arsenius, Achilleus (° Z. 8-11-1876 - † 26-3-1935) z. v. Placidus en Eugenia Dezwarte. Arsène stierf schielijk (RMO II, p. 119, nr. 5).
6. **DEZEURE** Camillus (° Z. 28-1-1867 - † in hospitali 'Joris', 15-4-1935) z. v. Amandus en Rosalia Dezeure-Lamaire. Camiel werd op Paaszaterdag (20 april) teraardebesteld doch de uitvaartdienst vond drie dagen later plaats (23 april) (RMO II, p. 119, nr. 6).
Hier werd de tekst weer 'gevidimeerd' door Deken Verwaete en dit de 4de september 1935.
7. **VANDENDRIËSSE** Ludovica (° Z. 21-12-1858 - † Boezinge, 2-11-1935) d. v. Ludovicus en Maria-Theresia Vandendriësse - Heughebaert; echtg. v. Theophilus Charlat (RMO II, p. 119, nr. 7).
8. **VANDEBROUCKE** Amatus (° Langemark, 6-3-1853 - † Z. 1-12-1935) z. v. Carolus en Rosalia Vandebroucke - Verbeke; weduwnaar v. Hortensia, Clemencia Fasseel (RMO II, p. 119, nr. 8).
9. **VANDEBROUCKE** Julius, Ralmundus (° Langemark, 28-3-1881 - † Z. 6-12-1935) z. v. Amatus en Hortensia, Clemencia Fasseel; echtg. v. Adelina, Maria Debruyne. Jules ging 5 dagen na zijn vaders' overlijden (RMO II, p. 120, nr. 9).
10. **DE SWARTE** Eugenia (° Noordschote, 24-1-1854 - † Z. 31-12-1935) d. v. Petrus en Rosalia De Swarte - Vanderzand; weduwe van Placidus, Josephus Tahon (RMO II, p. 120, nr. 10).

1936

1. **DEZEURE** Rematus (° Z. 25-8-? - † Z., schielijk 12-3-1936), z. v. Amandus, Placidus en Rosalia, Sophia Lamaire; echtg. v. Helena, Felicia Decaene (RMO II, p. 120, nr. 1).
2. **DEBRUYNE** Adelina, Maria (° Langemark, 1-3-1889 - † Z. 16-4-1936) d. v. Julius en Elodia, Maria, Sophia Debruyne - J. Herck; weduwe v. Julius, Ralmundus Vandebroucke (RMO II, p. 121, nr. 2).
3. **KEIRSEBILCK** Odilus, Cyrillus (° Ledelgem, 16-3-1913 - † Z. 30-4-1936) z. v. Edmundus en Leonia Keirsebilck - Escloo (RMO II, p. 121, nr. 3).
4. **SIX** Firminus, Constantinus (° Markem, 22-2-1912 - † 4-5-1935 Z.) z. v. Edmundus en Ferna Goddevine (of Goordervine). Deze jonggezel v. 22 j. woonde te Bilschote. Hij werd op het grondgebied van Luidschote uit de Vaart gehaald ('extractus ex aquis Canalibus') en hier de 6de mei begraven.

5. PIETERS Maria (° Nieuwkapelle, 26-2-1885 - † Z. 25-6-1936).

Haar andere doopnamen waren: Cornelia, Amata, Coralie. Zij was een dochter v. Henricus en Silvia Pieters-Butaye en echtgenote van Burgemeester Ruygheus, Hieronimus Peccen (RMO II, p. 121, nr. 5).

Dit was de laatste uitvaartdienst die E.H. Leo De Jaagher hier leidde. Op 30 juli 1936 werd hij pastoor benoemd te Hoogbeert. Hij werd hier opgevolgd door E.H. Alfons Gruwier. Deze zal hier in 1936 nog vijf parochianen moeten begraven, t.w.:

6. DEPOORTER Honoratus (° Bixschote, 3-3-1854 - † Z. 19-8-1936) z.v. Amandus, Ludovicus en Anna, Theresia Veronoline; weduwnaar v. Eudoxia Verfaillie. Honoré had nog de laatste Sacramenten ontvangen van E.H. De Jaagher (RMO II, p. 122, nr. 6).

7. SCHOOREL Franciscus, Cornelius (° Vort, 'Bruxellis', 28-10-1928 - † Boezinge (Lizenne) 17-10-1936) z.v. Ericus (= Eric) en Maria Schoorel-Vanstaen. 'Obiit subito' schrijft Pastoor Gruwier. Het achtjarig jongetje werd om 2½ u. 's namiddags te Lizenne 'doodgeraden' door een autobus (RMO II, p. 122, nr. 7).

(8) TIERSOONE Severinus, Josephus (° Z. 21-8-1887 - † Boezinge (Lizenne) waar hij woonde (° Rabitanv'), 19 mei 1936) z.v. Aloysius en Maria-Theresia Hooghe, weduwnaar v. Stephanica Tanghe. Séverin werd te Zuidschote begraven.

Pastoor Leo De Jaagher had dit overlijden niet in het Registrum Mortuorum II ingeschreven. Hij moet echter een aantekening achtergelaten hebben. Zijn opvolger, E.H. Gruwier schrijft het sterfgeval in onder nr. 4 bis en vermeldt: 'sign. Leo De Jaagher, Pastor.' (RMO II, p. 122, 4 bis).

(9) In het RMO II: nr. 8.

ROTSAERT Alicia, Maria (° Diksmuide, 5-2-1874 - † Z. 23-10-1936) d. v. Alphonsus en Maria Rotsaert-Ledene; weduwe v. Camillus Bequoye. Zij ontving het H. Oliesel uit handen van Pastoor Gruwier (RMO II, p. 122, nr. 8 = (9)).

(10) TIERSOONE Lucianus, Julianus (° Fontenay-en-Parisis, Frankrijk, 17-10-1919 - † Boezinge (Lizenne) 13-12-1936), z.v. Severinus en Stephanica Tanghe. Deze jongen van 17 j. was sinds het overlijden van zijn vader, 7 maanden eerder, wees. "Permitterte R.D. Vanneste, pastore de Boezinge" mocht hij te Zuidschote begraven worden (RMO II, p. 122, nr. 9 = (10)).

E.H. De Jaagher is hier ruim 6 jaar pastoor geweest. Hij bracht in die periode 47 parochianen ten grave. Zuidschote telde in 1937 nog 470 inwoners.

1937

1. **GOUDESEUNE** Sophia, Clementia (° Kemmel, 12-12-1852 † Z 19-3-1937).
d.v. Henricus en Sophia Goudebeune - Devos; weduwe van Petrus Doozhe
(RMO II, p. 123, nr. 1).
2. **VERHOOGHE** Suzette, Adelina (° Poperinghe, 30-9-1936 † 28-3-1937) doch-
ter van Valerius en Maria Verhooghe-Vandenbroucke (RMO II, p. 123, nr. 2).
3. **CALLENS** Rosalia, Philomena (° Langemark, 30-3-1846 † Z 23-5-1887)
d.v. Petrus en Amelia Callens-Planchaël; weduwe v. Carolus-Ludovicus Huy-
ghe. Rosalie was in haar 92de levensjaar (RMO II, p. 124, nr. 3).

Mgr. Henricus Lamiroy vormde op 22 juni 1937 in Sint-Leonardus te
Luidschote 15 meisjes en niet minder dan 26 jongens. Bij die gelegen-
heid legde Pastoor Gruwier een Vormselregister aan, dat op genoemde datum,
samen de andere Parochie registers, door de Bisschop werd ingezien
en ondertekend: ° Vidi, 22 Junii 1937, † Henricus, Episc. Brugis.

4. **MARIA-THERESIA ALLEWAERT** (° Boesinghe, 27 juni 1863 † Z 12-7-
1937) d.v. Seraphinus en Anastasia Allewaert - Dupuydt; weduwe v.
Henricus Versaerele; echtg. v. Basilus, Hector Thierssoone (RMO II,
p. 124, nr. 4).
5. **VANDELANNOOTE** Hortensia, Clementia (° Gheluvelt, 26-3-1879) d.v.
Carolus-Ludovicus en Nathalia Vandelanootte - Knochaert; echtg. v.
Henricus Mynghere (RMO II, p. 124, nr. 5).
6. **VERGOTE** Julia (° Wingene, 25-1-1850 † Boesinghe (Luxerne) 13-12-
1937) d.v. Ludovicus en Teresa Vergote - Vancouterre; echtg. v.
Amilius Goossens (RMO II, p. 124, nr. 6). "Permittente R. D^o Pastore de
Boesinghe in luidschote sepulta."

7. **LOUWAGIE** Eu-
lalia (° Z. 4-2-
1864 † Eerne-
gem) d.v. Benig-
nus, Aloysius en
Carolina Theris-
sen. Zij was nog
huishoudster ge-
weest bij E.H. Van-
Campenhout
en overleed te Eer-
nagem, 23-12-
1937. Ze werd te
Luidschote be-
graven op 28-12-
1937.

<p>† BID VOOR DE ZIEL VAN MEUFVROUW EULALIE LOUWAGIE DOCHTER VAN BENIGNUS en CAROLINA THERSSEN, geboren te Zuidschote den 4 Februari 1864 en godsvruchtig overleden te Beringen, den 23 December 1937. Versterkt door de troostmiddelen onzer Moeder de H. Kerk. Zij werd geïnterred en begraven te Zuidschote den 28 December 1937.</p>	<p>Zij was lid van de Congregatie van O. L. Vrouw, en meik deel van al de godvruchtige Broederschappen der Parochie. Haar lang leven is een voorbeeld geweest van getrouwe dienstverrichting, van vast geloof, van innige godsvrucht. Daar zij van jong af de deugd beïnde en in de vrees Gods was opgevoerd, was zij weerdig bevonden vele jaren in den dienst te staan van den Priester Gods, haar Erwerden Kozijn. Zij was eene wijze maagd, eene van 't getal der voor- zichtigen; zij kende den weg naar de kerk, maar niet tot de wereldsche liden: zij vond al haar vermaak in de zoetheit van een stil en afzonderd leven. Als waar kind van Maria beïnde zij de Onbevleete Maagd met een oprechte liefde en heet bij Haar tot in haar sterven uur staan op sterke gevonden. Vartwel, Bemide Zusters en Bloedervanten! ik bedank u voor uw genegenheid. God roept mij tot Hem! Zijn H. Will is geschied. Toont mij nu voort uw genegenheid met veel voor mij te bidden. Tot wederziens in den hemel. Vartwel, Bemide Medezusters der Congregatie. gedenkt hoe zoet het is Maria getrouw te dienen! Bidt voor mij. Zoet Hert van Maria, wees mijn toelicht. (300 d. all.) DRUKK. GEBR. GARREIN, OIKMOEDERSTRAAT, 39, YPER</p>
--	--

8. DEWITTE Franciscus, Aloysius (°Antwerpen, 10-4-1885 - † Ieper, 25-11-1937) z.v. Petrus en Rosalia Dewitte - Beeelaere; echtg. v. Julia Calleeuw (RMO II, p. 125, nr. 8).

1938

1. SYX Aloysius (°Merehem, 20-1-1861 - † Z. schielijk 14-1-1938) z.v. Damianus en Maria-Ludovica SYX-DEBROCK; echtg. v. Maria-Ludovica Dewancker (RMO II, p. 125, nr. 1).
2. DEWANCKER Maria-Ludovica (°Beringhe, 25-4-1864 - † Z. 4-3-1938) d.v. Carolus-Ludovicus en Rosalia Dewancker-Devos; weduwe v. Aloysius Syx (RMO II, p. 125, nr. 2). Hij volgde haar man nog geen twee maanden later in het graf.
3. HOORELBEKE Valerius (°Bikschote, 1-12-1894 - † Z. 3-5-1938) z.v. Petrus en Sylvia Hoorelbeke - Verstraete; echtg. v. Magdalena Bruemeel (RMO II, p. 126, nr. 3).
4. MESDOM Sigmundus (°Z. 21-2-1847 - † Jabbeke, 4-5-1938, in zijn 92ste levensjaar) z.v. Ludovicus en Maria-Theresia Vandenberghe; weduwnaar van Sylvia Charlat. Hij werd 'berecht' door F.H. Deroy, pastoor van Jabbeke, waar hij toen woonde. De begrafenis had plaats te Luidschote, de 7de maal 1938, om 2 u. 's namiddags (RMO II, p. 126, nr. 4).
5. MYNGHEER Henricus (°Z., 23-4-1874 - † 30-5-1938) z.v. Amandus en Clementia Bouten; weduwnaar v. Hortensia, Clementia Vandekamwote (RMO II, p. 126, nr. 5).
6. OREEL Henricus (°Elverdijnghe, 17-7-1876 - † Z. 18-7-1938) z.v. Benedictus en Nathalia Oreel-Debruyne; echtg. v. Loë Dewancker (RMO II, p. 126, nr. 6).
7. DEPOORTER Joanna, Demetria, Cornelia (°Poperinge, 21-5-1938 - † Z. 9-8-1938) dochtertje van Ericus en Bertha Depoorter - Lauwers (RMO II, p. 126, nr. 7).
8. IDE Julia, Magdalena (°Z., 16-2-1938 - † Z. 24-8-1938) dochtertje v. Mauritius en Maria-Magdalena Ide-Mesure (RMO II, p. 127, nr. 8).
9. HAEZEBROUCK Henricus, Ludovicus (°Woertem, 10-10-1865 - † Z. 27-9-1938) z.v. Petrus en Mathilda Hoornaert; echtg. v. Felicie Claeys (RMO II, p. 127, nr. 9).
10. MASSEHELIN Julius (°Staden, 19-12-1881 - † Z. 7-11-1938) z.v. Constantinus en Julia Masschelín - Dyphout; echtg. v. Caeclestina, Evelina Vallaeys (RMO II, p. 127, nr. 10).

11. KEIRSEBILCK Julianus, Josephus (° Veldaghem, 11-4-1921 - † Z. 12-11-1938) z. v. Edmundus en Leonia Keirsebilck - Eeclou (RMO II, p. 127, nr. 11).
12. DECAUWER Alphonsus, Ludovicus (° St. Nicolaas (sic!) (discretus) Gandavensis), 18-4-1870 - † Z. 20-11-1938) z. v. Petrus, Johannes en Seraphina Vangoethem (RMO II, p. 127, nr. 12).

1939

1. LESAFFRE Augustus, Clemens (° Wervik, 22-11-1859 - † Boezinge (Lizierne), 13-1-1939) z. v. Carolus, Henricus en Rosalia, Nathalia Lesaffre - Lief-ooghe; weduwnaar v. 1° Elisa Masschelein, 2° Maria Stephania Roussel; echtg. v. Catharina, Victorina Breyme. Hij werd met toestemming van de Hr. Pastoor v. Boezinge te Zuidschote begraven (RMO II, p. 128, nr. 1).
2. BECARREN Eudelia - Maria (° Ypris, 12-2-1939 - † Boezinge (Lizierne), 27-2-1939). Het meisje was een dochtertje v. Cyrillus en Rachel, Maria, Becarren - Degrave. de Pastoor v. Boezinge liet toe dat het hier begraven werd (RMO II, p. 128, nr. 2).
3. TIERSOONE Leopoldus (° Z. 25-6-1856 - † Z. 30-5-1939), z. v. Carolus, Franciscus en Rosalia Tierssoone - Glorie; echtg. van Eugenia Staelen (RMO II, p. 128, nr. 3).
4. BEHAEGHEL Augustinus (° Penninghelst, 26-2-1860 - † Z. 26-6-1939) z. v. Petrus en Barbara Logie; weduwnaar van Felicie Derstendts (RMO II, p. 128, 4).
5. HEUGHEBAERT Julianus, Albertus (° Wulveringhem, 31-12-1875 - † Z. 22-7-1939) z. v. Carolus-Ludovicus en Maria Heughebaert - Ghyselen; echtg. v. Maria Clays (RMO II, p. 128, nr. 5).
6. SCHORREEL Virginia (° Boezinge, 20-8-1863 - † Z. 18-8-1939) d. v. Albertus en Clemencia Schorreel - Vercamer; weduwe v. Aloysius Ooghe (RMO II, p. 129, 6).
7. CHARLET Theophilus (° Z. 30-9-1862 - † Boezinge (Lizierne) 24-9-1939) z. v. Desiderius en Barbara Charlet - Wulleman; weduwnaar v. Ludovica Vandendriessche (RMO II, p. 129, nr. 7).
8. DURANT, naamloos (° en † Z. 5-11-1939), zoontje v. Henricus, Ludovicus Durant en Simonna Huyghe. Gedoopt door Dokter Thibeau van Marhem (RMO II, p. 129, nr. 8).

1940

1. DECOENE Helena, Felicia (° Boezinge, 19-3-1874 - † Z. 12-1-1940) d. v. Aloysius en Julia Decoene - Liebaert; weduwe v. Renatus Berzeure (RMO II, p. 129, nr. 1).

2. BREYNE Catharina, Victoria (° Wervicq, 25-11-1867 - † Boezinge (Lizierne), 3-2-1940) d.v. Joannes en Octavia Breyne - Vanhaelst; weduwe v. Augustus, Clemente Desoffre. Toestemming v. Z.E.H. Pastoor v. Boezinge (RMO II, p. 129, nr. 2).
3. TIERSOONE Henricus (° Z. 25-1-1859 - † Z. 29-2-1940) z.v. Carolus, Franciscus en Rosalia Tiersoone - Eglorie; weduwnaar v. Maria-Ludovica De-weerd (RMO II, p. 130, nr. 3).
4. MAELFEYT Monica (° Merkem, 10-4-1937 - † 23-5-1940) d.v. Camillus en Rachel Maelfeyt - Duwez; (RMO II, p. 130, nr. 4).
5. AMPE Eugenia (° Handzame, 11-6-188? - † schielijk te Reninge 27-5-1940) d.v. Fro en ? Dervindt; echtg. v. Amilius Comyn. Zij woonde in St. Jan 'prope Iprato' en werd hier op 27-5-1940 begraven. Stierf zg tijdens de vlucht? (RMO II, p. 130, nr. 5).
6. VLAMYNCK Marcellus (° Vormezele, 19-1-1899 - † Boezinge (Lizierne) 19-12-1940) z.v. Julius en Paulina Vlaminck - Debruyne; echtg. v. Magdalena, Maria Declercq. Met toelating van de Pastoor v. Boezinge hier begraven (RMO II, p. 130, nr. 6).
- (7) STAELEN Eugenia (° Merkem, 28-7-1867 - † gestorven te Reninge tijdens de vlucht ('fugiens') 2-6-1940) d.v. Carolus en Joanna Staelen - Van den Busche; weduwe v. Leopold Tiersoone. E.H. Roels had haar nog het H. Oliebel toegediend (RMO II, p. 130, nr. 5 bis). Pastoor Gruwier heeft dit sterfgeval slechts nadien geregistreerd.

1941

1. DEGRENDEL Ludovica (° Z. 13-2-1871 - † Ypris, 28-1-1941) d.v. Engelbertus en Juliana Degrendel-Papegaey; weduwe v. Honoratus Beke. E.H. Labis, aalmoezenier, diende haar de sacramenten der Stervenden ('sacramentum exequium') toe (RMO II, p. 131, nr. 1).
2. VERWAERDE Henricus (° West-Vleteren, 25-7-1872 - † Boezinge (Lizierne) 16-4-1941) z.v. Petrus en Maria Ludovica Serpieters; echtg. v. Emma Deschuytter. Toelating verleend door Pastoor v. Boezinge (RMO II, p. 131, nr. 2)

Mgr. Henricus Lamiroz was hier op 17 juni 1941. Hij zag en ondersteunde de parochiële registers en diende te Elverdinge het H. Vormsel toe aan 13 jongens en 19 meisjes van Luidschote. Graaf Antonius de Lauberspin was vormpater en Mevr. Elodia Decat-De Jonckheere was er vormmeter.

3. Ghesquière Emma (° Reninghe, 5-9-1861 - † Z. 25-7-1941) d.v. Amandus en Rosalia Ghesquière - Moerman; echtg. v. Ludovicus Storme (RMO II, p. 131, nr. 3).
4. VIENNE Rosalia (° Merkem, 29-9-1853 - † Z. 21-9-1941) d.v. Petrus en Sophia Vienne-Deman, weduwe v. Leonardus Fasteel (RMO II, p. 131, nr. 4).
5. ROUSSELLE Aloysius, Gustavus (° Boezinge, 8-2-1863 - † Reninge, 7-10-1941) z.v. Gregorius en Leonia Rousselle-Decoene; weduwnaar van Clotilda Van Eecke. Hij woonde te Reninge. De pastoor van deze parochie liet toe dat hij te Luidschote begraven werd (RMO II, p. 132, nr. 5).

1942

1. VANDENBERGHE Carolus-Ludovicus (° Boezinge, 13-2-1851 - † Z. 30-12-1941, doch hier de 3de jan. 1942 begraven) z.v. Jacobus en Sophia Vandenberghe-Platteau; weduwnaar van Maria-Theresia Devos (RMO II, p. 132, nr. 1). Charles-Louis was haast 91 jaar toen hij stiërf.
2. DEPOORTER Jenny, Elza (° Z. 23-11-1941 - † Z. 12-4-1942) dochtertje v. Ericus en Bertha Depoorter - Lauwers (RMO II, p. 132, nr. 2).
3. VANDENBERGHE Vedastus, Josephus (° Z. 30-1-1889 - † schielijk Z. 23-7-1942) z.v. Carolus en Maria-Theresia Devos. Hij ontving het H. Oliësel van Pastoor Gruwiers (RMO II, p. 132, nr. 3).
4. BLOOTACKER Gulialmus (= Willy), Franciscus (° Z. 13-4-1942 - † Z. 28-8-1942; 3½ maand oud) z.v. Mauritius en Germana Blootacker - Fasteel (RMO II, p. 132, nr. 4).
5. SCHORREEL Cyrillus, Camillus (° Boezinge, 27-10-1880 - † Boezinge (Luzerne) 11-10-1942; hier begraven met toestemming van de Pastoor van Boezinge) z.v. Eugenius en Rosalia Schorreel-Lava; echtg. v. Lydia Terssoone (RMO II, p. 133, nr. 5).
6. TATON Maria-Ludovica (° Z. 10-6-1880 - † Z. 19-11-1942) d.v. Placidus en Eugenia Taton-Deswarte (RMO II, p. 133, nr. 6).

Hier eindigt het overlijdensregister II. Pastoor Gruwiers begon het derde aan te leggen en gaf het als titel mee: 'Registrum Mortuorum Ecclesiae Parochialis de Luidschote. Incipiendo (= beginnende ab anno 1943, per me A. Gruwiers, pastorem.'

Hij zou er slechts één sterfgeval in noteren!, t.w. dit van:

1943

1. TIERSOONE Augusta, Maria (° Z. 23-7-1890 - † Z. 22-1-1943) d.v. Leopoldus en Eugenia Staalen; echtg. v. Achilleus Fasteel (RMO III, p. 1, nr. 1).
E.H. Alfons Gruwiers werd op 12 februari 1943 aangesteld tot Pastoor te Kemmel, waar hij 'in de slaer' ontliëp op 17 mei 1962.

E.H. Alois Van Antwerpen werd pastoor van Luidschote op 12 februari 1943. Hij had 6 maand voordien zijn 50ste verjaardag gevierd. De eerste parochiane die hij hier diende te begraven was:

2. LEUNE Calina, Sylvia (°Bilschote, 19-2-1876 - †Reninge, 1-7-1943) d.v. Benedictus en Sylvia Leune-Lutschentier; weduwe van Ivo Louwagie. Zij verbleef 'in nosocomio Vallaeys' te Reninge en ontving het H. Olieel van E.H. Roels, onderpastoor aldaar (RMO III, p.1, nr.2).
3. HAEZEBROUCK Georgius, Gerardus, Cornelius (°Oostvlatoren, 6-9-1926 - †Z. 27-7-1943) z.v. Gerardus en Eugenia Haezebruck - Vanouplines (RMO III, p.1, nr.3).
4. PERBYN Ludovicus, Franciscus, Julius (°Ledegem, 26-11-1881 - †Boezinge (Lizerne) 16-9-1943) echtg. v. Elisa Heyrens (RMO III, p.1, nr.4).
5. TIERSOONE Basilus, Joseph (Hector) (°Reninge, 21-8-1884 - †Z. 7-11-1943) z.v. Henricus en Ludovica Tiersoone - Deneveldt; weduwnaar v. Maria-Theresia Allewaert. Pastoor Van Antwerpen diende hem het H. Olieel toe (RMO III, p.2, nr.5).
6. VANVOOST Petrus (°Aartrijke, 1-5-1861 - †Z. 20-12-1943) z.v. Carolus en Isabella Vanvoost - Cortbals; echtg. v. Leonia Ongenaal (RMO III, p.2, nr.6).

1944

1. SNICK Aloysius (°Z. 10-11-1874 - †Z. 11-1-1944) z.v. Petrus en Rosalia Snick - Camelié (RMO III, p.2, nr.1).
2. VAN HULLEBUSCH Germanus (°Martincourt, Oise, Frankrijk, 1-12-1920 - †Brussel in de St.-Pieterskliniek, 26-3-1944) z.v. Honoratus en Maria Declerck (RMO III, p.2, nr.2).
3. DEGRENDÉL Leonia (°Z. 9-8-1876 - †Z. 23-8-1944) d.v. Engelbertus en Julia Degrendel - Sapegaey; echtg. v. Camillus Samper (RMO III, p.3, nr.3).
4. DECRAMER Emericus (°Langemark, 5-9-1864 - †Z. 9-10-1944) z.v. Petrus en Maria-Theresia Decramer - Bouten; weduwnaar v. Leonia Hooselbeke (RMO III, p.3, nr.4).
5. DECOENE Leonardus (°Merkem, 31-1-1875 - †Z. 10-10-1944) z.v. Ludovicus en Virginia Decoene - Ligneal; weduwnaar v. Eugenia Boghe (RMO III, p.3, nr.5).
6. VAN ECKE Alidorus (°Boezinge, 23-1-1882 - †Z. 27-10-1944) z.v. Fidélis en Mathildis Van Eecke-Blancaert (RMO III, p.3, nr.6).
7. LEURIDAN Walterus (°Ieper, 7-12-1904 - †Ieper, Materniteit, 8-12-1944) zoon v. Rogerius en Frena Leuridan - Tahon (RMO III, nr.7).

1945

1. HEUGHEBAERT Mariá, Andrea, Cornelia (°Z. 31-1-1945 - °Z. 4-3-1945) dochtertje v. Andreas en Magdalena, Mariá Heughebaert - Vande Waeter (RMO III, p. 4, nr. 1).

Hier wederom nazicht van de parochieregisters door Mr. Henricus Lamiroy, op 25-6-1945, de dag waarop Rg in Sint-Leonardus 16 jongens en 18 meisjes kwam vormen.

2. CARREIN Theophilus, Cyrillus (°Langemark, 15-10-1872 - †Z. 13-7-1945) z. v. Lucia; echtg. v. Emerentia Dumoulin (RMO III, p. 4, nr. 2).
3. VERMOTE Henricus (°Roosbrugge-Haringe, 13-11-1916 - †Leper, 'in nosocomio' = ziekenhuis, 1-8-1945) z. v. Cyrillus en Jema Vermote-Lemahieu (RMO III, p. 4, nr. 3).
4. VANDEVELDE Hieronymus (°Oost-Vlaeren, 30-3-1888 - †Z. 15-9-1945) weduwnaar v. Magdalena Beck en echtg. v. Georgina Notredame. Pastoor Van Antwerpen diende hem het H. Olievel toe (RMO III, p. 4, nr. 4).
5. SMAGGHE Aloysius (°Merkem, 1-2-1883 - °Z. 5-10-1945), z. v. Carolus en Clementia Millerville; echtg. v. Maria Theresia Verby (RMO III, p. 5, nr. 1).

1946

1. LACOUR Leonia (°Boezinge, 20-9-1866 - †Dunstoord Elverdinge, 5-1-1946) d. v. Leo en Maria Lacour-Brutsaert; weduwe v. Jacobus Louwagie (RMO III, p. 5, nr. 1).
2. DECORTE Emericus, Cornelius (°Boezinge, 25-7-1890 - †Ziekenhuis Leper, 19-3-1946) z. v. Aloysius en Maria Decorte, echtg. v. Jema Huyghe (RMO III, p. 5, nr. 2).
3. VANDENBERGHE Eliza, Cornelia (†Z. 16-2-1897 - †Z. 27-5-1946) d. v. Carolus en Maria-Theresia Vandenberghe-Dorot; echtg. v. Hieronymus Palfliet. "Conditionaliter S. Oleum accept." (RMO III, p. 5, nr. 3).
4. TOP Daniël, Julianus, Cornelius (°Poperinge, 28-11-1943 - †Z. 20-6-1946) zoon-tje v. Georgius en Rachel Top-Vandewalle (RMO III, p. 5, nr. 4).
5. SCHOREEL Leonia (°Z. 5-1-1867 - †Z. 4-8-1946) d. v. Eugenius en Rosalia Schooreel-Lava; echtg. v. Honoratus Haeybrouck (RMO III, p. 6, nr. 5).

1947

1. MELIS Sylvia, Octavia (°Rennige, 11-11-1863 - †Z. 26-1-1947) d. v. Floribertus en Angela Melis-Metsu; echtg. v. Carolus Dewaneker (RMO III, p. 6, nr. 1).
2. VANDERMEERSCH Valerius (°Z. 28-3-1895 - †Z. 7-4-1947) z. v. Aloysius en Sylvia Vandermeersch-Depuydt; echtg. v. Jema Depoorter (RMO III, p. 6, nr. 2).

3. VAN EECHE Iidorus, Adolphus, Rudolphus (°Z. 16-11-1890 - †Z. 8-4-1947) z. v. Iidorus, Leonardus en Maria-Theresia Devos, weduwnaar v. Bertha, Martha Kestelym, echtg. v. Emilia Billiet (RMO III, p. 6, nr. 3).
4. MABESOONE Gery (°Tzenberge, 7-11-1934 - †Ziekenhuis Ieper, 15-6-1947) z. v. Gerardus en Maria Mabesoone-David (RMO III, p. 7, nr. 4).
5. DECOSTER Romania (°Eernegem, 20-1-1872 - †Z. 18-10-1947) d. v. Franciscus en Rosalia Decoster-Brouckmeersch, echtg. v. Carolus Logier (RMO III, p. 7, nr. 5).
6. LOUWAGIE Gulielmus (= Willy) (°Ieper, 18-3-1947 - †Ieper, 23-10-1947) z. v. Medardus en Orinda Louwagie-Steenkiste (RMO III, p. 7, nr. 6).
7. VANDAMME Innocentius, Carolus (°Merkem, 7-1-1866 - †Z. 11-12-1947) z. v. "Sti Gillis" et Nathalia Vandamme-Digneel, weduwnaar van Rosalia Gouwy (RMO III, p. 7, nr. 7).

1948

1. SERROEN Victor, Hector (°West-Rozebeke, 10-11-1876 - †Z. 4-3-1948) z. v. Petrus en Felagia Serroen-Nerejan, weduwnaar v. Flora Vanderjvere (RMO III, p. 8, nr. 1).
2. SERRYN Paulus, Andreas (°Z. 30-7-1948 - †Z. 21-8-1948; 3 weken oud) z. v. Michaëlis en Laura, Maria Serryn-Barbier. Het kindje werd door Pastoor Van Antwerpen, in sterfensnood, gevormd (RMO III, p. 8, nr. 2).
3. TANGHE Gerarda, Georgiã, Cornelia (°Z. 8-2-1948 - †Z. 2-9-1948) d. v. Hieronymus en Albertus Tanghe-Verhoye. Ook dit klein meisje werd gevormd (RMO III, p. 8, nr. 3).
4. BREMONTREZ Josephus, Camillus (°Boezinge, 5-9-1894 - †Z. 18-9-1948) z. v. Henricus en Maria Gremontrez-Deverdt, weduwnaar v. Martha Wyffels. Hij ontving het H. Oliebel (RMO III, p. 8, nr. 4).
5. BLOOTACKER Arthurus, Camillus (°Elverdinge, 12-11-1878 - †Z. 19-9-1948) z. v. Angelus en Sidonia Blootacker-Noyel, echtg. v. Helena Vandenbriele (RMO III, p. 8, nr. 5).
6. BEVELTER Pharaïldis (°Passchendale, 24-12-1868 - †Waasten, 1-10-1948, doch kwaadebesteld te Z.) weduwe van Hloysius Callens (RMO III, p. 9, nr. 6).
7. DOOGHE Felicia, Cornelia (°Elverdinge, 23-10-1884 - †Z. 11-10-1948) d. v. Petrus en Clementia Dooghe-Goudegeune, weduwe van Amatus (= Aimé) Decoinck. (RMO III, p. 9, nr. 7).
8. NOTREDAME Georgina, Maria, Cornelia (°Waasten, 13-12-1891 - †Ziekenhuis Ieper, 30-11-1948) d. v. Henricus en Emma Notredame-Verdrugge, weduwe v. ¹° Amiliamus Vergote en ² van Hieronymus Vandervelde (RMO III, p. 9, nr. 8).

9. SIX Simona, Maria, Cornelia (°Z. 19-9-1927 - † 5-12-1948) d. v. Camillus en Bertha Six-Thierssoone. Hij ontving de H. Kalving "sub conditione" (RMO III, p. 9, nr. 9).
10. SMAGGHE Hieronymus, Camillus (° Oostvlieteren, 19-11-1878 - † Beninge, 11-12-1948) z. v. Petrus, Franciscus en Genovera, Theresia Dieusaert; echtg. v. Elodia, Maria Moerman. Pastoor Van Antwerpen had hem het H. Oliebel 'onder voorwaarden' toegediend. Jérôme werd op 15-12-1948 te Luidschote begraven, al woonde hij toen te Beninge (RMO III, p. 10, nr. 10).
11. RONDELE Carolus, Remigius (° Lehtegem, 7-3-1868 - † Z. 15-12-1948) z. v. Augustus en Juliána Rondele - Maechelbergh; echtg. v. Pitteman Elisa (RMO III, p. 10, nr. 11).

1949

1. LEMAHIEU Irma, Maria (° Beninge, 4-8-1883 - † Z. 16-1-1949) d. v. Julius en Leonia Lemahieu - Ollier; echtg. v. Cyrillus Vermote (RMO III, p. 10, nr. 1).
2. DUTHOO Fernandus, Georges, Mauritius (° Zeper, 14-10-1947 - † Z. 26-1-1949) z. v. Georgius en Bertha, Maria Duthoo - Keirsebillek. Het jongetje werd in sterfensnood gevormd (RMO III, p. 10, nr. 2).
3. DEWANCKER Carolus (° Beninge, 24-1-1860 - † Z. 3-5-1949. Charles naderde de 90 j.) z. v. Engel - Albertus en Maria-Theresia Dewancker - Vandecasteele; weduonaar v. Silvia, Octavia Melis (RMO III, p. 10, nr. 3).
4. MAHIEU Juliána (° Woesten 15-8-1864 - † 6-5-1949). Haar tweede doopnaam was Virginia. Zij was een dochter v. Petrus Joannes en Catharina Mahieu - Grunvier.

Ter gelegenheid van de 'Vorming' van 7 jongens en 14 meisjes in Sint-Leonardus, op 28 juni 1949, ondertekent Mgr. Lamiroy alle parochieregisters.

5. BALDUCK Maria, Sidonia (° Grammane, 26-3-1858 - † Z. 4-8-1949 in haar 92ste levensjaar!) d. v. Ivo en Rosalia Balduck - Desloover (RMO III, p. 11, nr. 5).
6. NOTREDAME Emma, Cornelia (° Beninge, 10-8-1876 - † Z. 6-8-1949) d. v. Eduardus en Fidelia, Amelia Poissonnier; echtg. v. Achilles Florie (RMO III, p. 11, nr. 6).

1950

Slechts twee sterfgevallen:

1. VERHAEGHE Arthurus (° Rudderwoude, 19-8-1893 - † Z. 3-2-1950), z. v. Leopoldus en Leonia Verhaeghe - Naessens; echtg. v. Adronia Depoorter (RMO III, p. 11, nr. 4).
2. VANDERMEERSCH Hieronymus (° Z. 29-6-1876 - † Z. 13-3-1950), z. v. Henricus en Euphemia Vandermeersch - Harzebrouck; echtg. van Emma Debove (RMO III, p. 12, nr. 2).

1951

1. DEPOORTER, Helena, Martha (° Passchendale, 26-8-1876 - † Boezinge, 8-1-1951), d.v. Fredericus en Hortensia Depoorter - Remmerij; echtg. v. Achilles Desmet (RMO III, p. 12, nr. 1).
2. DESCHUYTTER Emma, Maria, Cornelia (° Proven, 4-3-1874 - † Z. 5-4-1951), d.v. Carolus-Ludovicus en Catharina Deschuytter - Verhaeghe; echtg. v. Henricus Kuwaerde (RMO III, p. 12, nr. 2).
3. GLORIE Achilles (° Z. 19-9-1876 - † Boezinge 21-4-1951) z.v. Petrus en Maria-Theresia Glorie-Glorie, weduwnaar v. Emma Notreclame (RMO III, p. 12, nr. 3).
4. ONGENAE Leonia (° Ledelgem, 12-2-1868 - † Z. 6-6-1951) d.v. Franciscus en Francisca Ongenae - Bout; weduwe v. Petrus Van Doost (RMO III, p. 13, nr. 4).
5. DEMAN Maria (° Jonkerthore, 19-10-1879 - † Z. 30-9-1951) d.v. Aloysius en Amelia Deman - Desuytter; echtg. v. Aloysius Casier (RMO III, p. 13, nr. 5).
6. LAUWERS Bertha (° Z. 1-9-1912 - † Z. 5-11-1951) d.v. Cyrillus en Demetria, Maria Lauwers - Coppenolle, echtg. v. Ericus, Albericus Depoorter (RMO III, p. 13, nr. 6).
7. MOERMAN Elodia (° Reninge, 9-11-1881 - † Reninge, 3-12-1951) d.v. David en Amelia Moerman - Derloo; weduwe v. Hieronymus Smagge (RMO III, p. 13, nr. 7).

1952

1. DOTIACQUET Rita, Jacoba, Cornelia (° Z. 13-9-1951 - † Z. 20-2-1952) d.v. Rogerius en Gilberta Dotiaquet - Verhaeghe (RMO III, p. 13, nr. 1).
2. LEURIDAN Vedastus (= Gaston) (° Reninge, 29-7-1876 - † Jeper, 9-7-1952) z.v. Franciscus en Julia Leuridan - Muyssers; echtg. v. Maria Nollet (RMO III, p. 14, nr. 2).

1953

1. EECLO Leonia (° Ledelgem, 14-1-1882 - † Jeper, 10-3-1953) d.v. Joannes en Amelia Denoo; echtg. v. Edmundus Heertebilck (° RMO III, p. 14, nr. 1).
2. VANWEE Henricus, Cornelius (° Reninge, 10-11-1884 - † Z. 18-7-1953) z.v. Desiderius en Eudoxia Vanhee - Melis; echtg. v. Bertha Defafortrie (RMO III, p. 14, nr. 2).
3. PIPE Carolus, Ludovicus (° Moorslede 5-4-1862 - † Z. 4-8-1953; 97 z. en 4 m.!) z.v. Johannes en Rosalia Pipe - Verhaeghe; echtg. v. Emma Vandelaanoots (RMO III, p. 14, nr. 3).
4. TIERSBOONE Ida (° Reninge, 28-8-1889 - † Z. 16-9-1953) d.v. Henricus, Ludovicus en Maria-Ludovica Tiersboone - Demeerdts, echtg. v. Leo Versaerele (RMO III, p. 15, nr. 4).

1954

1. MYNGHEER Semilius (° Z. 30-3-1873 - † Z. 29-7-1954), z.v. Amandus en Clementia Myngheer - Bouter; echtg. v. Anna, Maria Lauwers (RMO III, p. 15, nr. 1).
2. MESEURE Maria, Magdalena (° ? - † Z. 28-10-1954) d.v. Carolus-Ludovicus en Victoria Meseure - Devoldere; echtg. v. Mauritius Ide (RMO III, p. 15, nr. 2).

1955

1. DELEFORTRIE Hieronymus (° Boezinge, 7-10-1893 - † Z. 9-2-1955) z.v. Ferdinandus en Sophia Delefortrie-Clauw; echtg. v. Adriana Tierssoone (RMO III, p. 15, nr. 1).
2. VANDAMME Victorina, Maria (° Z. 27 mei 1896 - † Z. 20-3-1955) d.v. Innocentius, Carolus en Rosalia Vandamme-Gouvy; echtg. v. Camillus Versavel (RMO III, p. 16, nr. 2).
3. LOUWAGIE Hilarius, Celestinus (° Bilschote, 25-6-1901 - † Z. 24-4-1955) z.v. Ivo en Celina Louwagie-Deune; echtg. v. Martha Depoorter (RMO III, p. 16, nr. 3).
4. TATHON Hieronymus (° Z. 17-11-1875 - † 8-6-1955) z.v. Placidus en Eugenia Deswarte (RMO III, p. 16, nr. 4).
5. VAN EECHE Josima, Anna, Maria (° Boezinge, 9-9-1880 - † Z. 15-6-1955), d.v. Fidelis, Amandus, Constantinus en Mathildis, Robia Van Eecke-Blanchaert; z.v. E.H. Renty ^{overleedte} haar (RMO III, p. 16, nr. 5). Ze woonde toen in Boezinge.
6. SAMPERS Camillus, Augustus (° Leisele, 6-7-1886 - † Z. 13-9-1955) z.v. Alexander Augustus en Leonia Sampers-Dequendel; weduwnaar v. Leonia Dequendel. Moeder en dochter hebben volgens het Overlijdensregister dezelfde naam. Is dit juist? (RMO III, p. 16, nr. 6).
7. VANDELANNOOTE Emma, Rosa (° Geluveld, 3-3-1888 - † 6-12-1955), d.v. Carolus-Ludovicus en Nathalia Vandelannoote-Knoekaert; weduwe v. Carolus Pypa (RMO III, p. 17, nr. 7).

1956

1. RONDELÉ Romania, Maria (? 1-8-1907 - † kliniek Ieper, 22-5-1956) d.v. Carolus-Ludovicus en Elisia Rondelé-Pitteman; echtg. v. Richardus DeKnock (RMO III, p. 17, nr. 1).

Dit was de laatste begrafenis welke Z.E.H. Alois Van Antwerpen hier moest verrichten. Sinds zijn aanstelling te Luidschote (12 februari 1943) had hij er 71 personen ten grave gebracht. Hij was hier 13 j. en 10 m. pastoor, vermits hij op 10 december 1956 ontslag nam (hij was toen 63 j. en 11 m. oud). Had hij een voor gevoel van zijn nadere einde? Hij ging zich te St.-Henricus Torhout vestigen en 'overleed' er 'godvruchtig' de 30 augustus 1957. In zijn bidprentje staat er te lezen: "De overledene was een eenvoudige en nederige priester die verheven was boven de lof der mensen en alleen de lof van God en het welzijn van de zielen zocht... Zijn eenvoud, goedheid en rechtmoedigheid maakten hem beminnelijk bij zijn parochianen, en naar het voorbeeld van zijn Goddelijke Meester, is hij in zijn bedieningen, al weldoende voorbij gegaan. Hij was een priester naar Gods hart."

We hebben de 'doodbrief' van Pastoor Van Antwerpen teruggevonden en publiceren hem op volgende bladzijde. Als ik goed ingelicht ben, is zijn huishoudster, Juffrouw Irma Van Cauwenberghe, nog bij leven.

PRIESTER IN EEUWIGHEID !

Het heeft de Almachtige behaagd tot Zich te roepen de ziel van zijn
trouwe dienaar,

Zeereerwaarde Heer

ALOIS VAN ANTWERPEN

RUSTEND PASTOOR VAN ZUIDSCHOTE,

geboren te Torhout de 11 januari 1893, en godvruchtig overleden te Torhout St Henricus de
30 augustus 1957, voorzien van al de genademiddelen van onze Moeder de H. Kerk
en de Apostolische Zegen in het stervensuur.

Dit melden U met droefheid, doch met volle overgave aan Gods H. Wil :

Juffrouw Maria VAN ANTWERPEN,
Heer en Mevrouw Aimé DEMUNSTER-VAN ANTWERPEN,
Heer Maurits VANDENBERGHE-VAN ANTWERPEN,

zijn Zusters en Schoonbroers :

Heer en Mevrouw Marcel COYSMAN-DEMUNSTER,
Eerwaarde Zuster MARIE-AIMÉE, in het klooster der Zusters van O. L. Vrouw van
7 Weeën te Ruiselede, in de wereld Juffrouw Anna DEMUNSTER,

Heer Jozef DEMUNSTER,

Juffrouw Godelieve DEMUNSTER,

zijn Neven en Nichten :

Juffrouw Irma VAN CAUWENBERGHE,

zijn trouwe huishoudster :

De Eerwaarde Zusters van het Wit-Gele Kruis,

De Familiën VAN ANTWERPEN, DEMARÉ en DEVOLDER.

De plechtige Koordienst waarna de begrafenis, waartoe U vriendelijk wordt uitgenodigd,
zal plaats hebben in de parochiale kerk van St HENRICUS te TORHOUT op **woensdag
4 september 1957, te 10,30 uur.**

Onder de mis zal de H. Communie uitgereikt worden.

De achtwekenmissen worden gezongen in dezelfde kerk elke woensdag te 7.30 uur vanaf
11 september.

De Gregoriaanse Missen worden gelezen bij de Eerw. Paters van Scheut te Torhout.

De Rozenkrans wordt gebeden in de kerk zondagmiddag te 1.30 uur.

Bijeenkomst aan het sterfhuis, Dorp, St Henricus te 10 uur.

St HENRICUS Torhout, de 30 augustus 1957.

DRUK. M. WYSEURE-DECOBTER, GITS

Op 3 december 1956 was E. H. Welly, Jozef Coucke tot pastoor te Zuidschote aangesteld geworden. Op tweede Nieuwjaarsdag van 1957 moest hij zijn eerste parochiëne begraven. Deze was nog in 1956 gestorven. Hij heette:

2. TIERBOONE Maria, Cornelia (°Reninge, 21 mei 1896 - † Z. 29-12-1956). Hij was de echtgenote van Mauritijs Krsaevel (°20-12-1892), die nu in zijn 92ste levensjaar is (RMO III, p. 17, nr. 2).

1957

1. BAELAND Marie - Louise (°Gassendale, 15-4-1886 - † [29-1-1957]. Ehtg. v. Jules Vermeersch (RMO III, p. 17, nr. 1).
2. SYX Adriana, Maria (°Boezinge, 21-11-1896 - † ? 12-4-1957). Ehtg. v. René Timmerman (RMO III, p. 18, nr. 2).
3. DEPOORTER Martha (°Z. 17-7-1901 - † Jeper, 14-6-1957), weduwe van Hilaire Louwagie (RMO III, p. 17, nr. 3).
4. DEVOS Maria, Valentina (°Marke - Kirkem, 22-3-1901 - † Z. 7-8-1957), ehtg. v. Lucianus Rondela (RMO III, p. 18, nr. 4).
5. LAUWERS Eric (°Lampemisse, 5-8-1903 - † Lichenhuis Roeselare, 2-11-1957) ehtg. v. Gabriëlle Gheeraert (RMO III, p. 18, nr. 5).

1958

1. DURNÉZ Aloysius (°Poperinge, 9-9-1875 - † Z. 13-6-1958; in het Obit staat er als geboortplaats: Poperinge, het bidprentje zegt: Boezinge). Alois was een zoon v. Carolus - Ludovicus en Julia Durnez - Claerebout en weduwnaar v. Rosilda Verfaillie (RMO III, p. 19, nr. 1).
2. GLORIE Hieronymus (°Z. 26-10-1884 - † ? 26-8-1958) z. v. Carolus - Ludovicus en Melania Glorie - Leconte; ehtg. v. Eudoxia Van Exem (RMO III, p. 19, nr. 2).
3. LAUWERS Cyrillus (°Z. 19-5-? - † ? 19-12-1958) z. v. Petrus en Lucia Lauwers - Bonte; ehtg. v. Demetria, Maria Coppenolle.

†

BIDT VOOR DE ZIEL

van Heer

ALOIS DURNÉZ

Weduwnaar van Vrouw

RENILDE VERFAILLIE

geboren te Boezinge, 9 september 1875 en zachtjes in de Heer ontslapen te Zuidschote, 13 juni 1958, bediend van de H. Sacramenten der Zieken.

Langs de oevers van de vaart, in werkplaats of tuin, op de betongietery bij zijn zoon, daar sleet de duurzame overledene zijn allerlaatste jaren. Gedienschtig en werkzaam, nuttig en bezig zijn, een in-branf en een in goed-mens, zó bestond ALOIS en zó bleef Hij tot de laatste dagen ook van zijn ziekte "zonder morren of knorren".

Méer echter dan men vermoedde leefde in hem een voorbeeldig Kristen. Oud geworden deed hij telkens mede met de generale berechting. Zijn biecht was hem heilig, diep godvruchtig vouwde hij zijn oude en eeltige handen om O. L. Heer te ontvangen, iedere zondag las hij ook thuis de gebeden van de H. Mis.

Hij voelde zijn dood naderen en heel bewust en gerust blikte hij betrouwvol ten hemel. Op de vroege morgen zelf van het feest van het Heilig Hart — als een beloning — heeft God tot deze welbeminde ziel gesproken. "Kom binnen mijn trouwe dienaar... zalig dezachtmoedige, de nederige, de geduldige, de goede, de gelovige... dat alles zijt gij geweest, neemt thans bezit van uw hemels en eeuwig loon".

Duurbare Kinderen en Familie, ik dank U vooral de keren dat Gij voor mij goed zijt geweest en vooral in mijn ziekte voor mij hebt gezorgd. Vergeet mijn ziel niet en tot wederziens bij O. L. Heer.

Eerwaarde Zusters van 'het Wit-Gele Kruis, Gij hebt in mij een nieuwe voorspreker bij O. L. Heer. Ik dank U.

Heilig Hart van Jezus, ik heb betrouwen op U!

(300 d. añ.)

Drukk. D. Ampe-Dupont, Boezinge.

1959

1. TIERSOONE Bertha, Maria (°Z. 18-3-1896 - †Z? 23-1-1959), d.v. Leopoldus en Eugenia Tierssoone - Staelen; echtg. v. Camillus Six (RMO III, p. 20, nr. 1).
2. VERMOTE Hendrik, Jozefus, Cornelius (°Lampervisse, 12-4-1877 - †Merhem, 14-3-1959) g.v. Engelbertus en Maria-Theresia Vermote - Vantoortelboom (RMO III, p. 20, nr. 2).
3. DECOCK Cypriel, Camillus (°Becelare, 28-12-1882 - †Z? 17-3-1859) g.v. Carolus-Ludovicus en Louisa, Mathilda Decock - Durney; weduwenaar van Celine Vandamme (†Rumbeke, 23-2-1946) en hertrouwd met Irma Depoorter op 25-5-1949. Hij was hier woonachtig, doch de teraardebestelling vond plaats te Rumbeke (RMO III, p. 20, nr. 3).
4. DECORTE Homer (°Z. 1-10-1889 - †O.L.V.-Hospitaal Kortrijk, 19-3-1959), g.v. Henricus en Lucia Decorte - Vandromme; echtg. v. Helena Rousselle (RMO III, p. 21, nr. 4).
5. SMAGGHE Urbania, Cornelia (°Noordschote, 2-12-1907 - †H.-Hart-kliniek, Roeselare, 26-7-1959) d.v. Aloysius en Maria-Theresia Smagge - Verly; echtg. v. Constant Arteel (RMO III, p. 21, nr. 5).
6. SIMOEN Maria-Ludovica (°Konnebeke, 23-2-1871 - †Z? 19-8-1959) d.v. Engel en Amalia Simoen - Vandoollaeghe; weduwe van Henricus-Ludovicus Debaecker (RMO III, p. 21, nr. 6).
7. VERBURGH Jules (°Langemark, 12-10-1883 - †Z? 31-10-1959), g.v. Emilius, Albertus en Filomena Verburgh - Vandembroucke (RMO III, p. 21, nr. 7).

Het overlijdensregister werd hier nagezien en ondertekend door de Pastoor-Deken van Poperinge: L.E.H. Jerom Geldof. Hij had dit reeds eerder gedaan op 20-1-1957 en, na het ontslag v. Pastoor Van Antwerpen, op 5-12-1956 (''sidi et sigillo meo munivi?'). Mgr. Henricus Lamiroy had hetzelfde gedaan de 28ste juni 1949.

1960

En jaar met uitzonderlijk veel sterfgevallen... Natuurlijk moet men de verhouding in acht nemen. Luidschote telde bij de telling van 1960 nog 404 inwoners...

1. VANACKERE Arthur (°Z. 15-2-1886 - †Z? 4-2-1960) echtg. v. Lydia, Maria Tierssoone (RMO III, p. 22, nr. 1).
2. PALFIET Lena, Maria (°Z. 15-2-1960 en dezelfde dag hier overleden) d.v. Andreas en Maria Palfliet - Augustyn. Lena werd 'in extremis' gedoopt door Bertina Derschuyter (echtg. v. Marcellus Debergh) uit Noordschote (RMO III, p. 22, nr. 2).
3. LAUWERS Marcellus, Jerome (°Z. 28-8-1888 - †Z? 18-2-1960) g.v. Désiré en Maria-Ludovica Decoussemaecker; echtg. v. Celina Vandermeersch (RMO III, p. 22, nr. 3).

- 3^b CHEYSENS Elisa, Esther (° Morsela, 3-2-1882 - †? 25-2-1960) d. v. Carolus-Ludovicus en Maria-Ludovica Vandorpe; weduwe van Hector Depestel en van Ludovicus, Françoise, Julius Persyn. Zij woonde te 'Steenstrate' (onder Boezinge, doch werd te Zuidschote begraven (RMO III, p. 22, nr. 3bis).
4. (5) MERVEILLIE DANIEL (° Z. 27-8-1946 - † O.-L.-Vz.-Liekhuus Poperinge, 19-4-1960) z. v. Honoratus (Honoré) en Anna Merveillie-Deramoudt (RMO III, p. 23, nr. 4).
5. (6) COUWET Michel (° Roerbrugge-Haringe, 4-3-1903 - † Boezinge, 2-5-1960) z. v. Camillus, Corneltius en Erelvia Couwet-Bonney; echtg. v. Margaretha, Maria Vanlerberghe (RMO III, p. 23, nr. 5).
6. (7) PALFIET Jerome (° Reisele, 7-7-1887 - † Reninge, 13-7-1960) z. v. Aloysius, Augustus en Dionia, Sidonia Palfiet-Bansee; weduwnaar van Elisa Van derberghe (RMO III, p. 23, nr. 6).
7. (8) CARREIN Maria-Ludovica (° Bilschote, 2-7-1881 - † Z. 18-8-1960) d. v. Aloysius en Pharaïlde, Florence Carreïn-Depoorter; echtg. v. Aloïsius Becarren (RMO III, p. 23, nr. 7).
8. (9) VAN EXEM Eudoxie, Helena (° Meeen, 2-7-1881 - †? 2-10-1960) d. v. Henri, Louis en Marie-Louise Van Exem-Minne; weduwe v. Jerome Flo-rie (RMO III, p. 24, nr. 8).
9. (10) VANDERMERSCH Jules (° Langemark, 29-9-1879 - †? 11-12-1960) weduwnaar v. Maria-Ludovica Baebeland (RMO III, p. 24, nr. 9).
10. (11) TANGHE Marnina (° Merkem, 11?-7-1960 - † aldaar, dezelfde dag?) d. v. Josephus (° Z. 5-3-1933) en Odette (° Merkem, 22-4-1934) Tanghe-Bruneel. Het meisje werd "in extremis" gedoopt door "Moeder Overste" (RMO III, p. 24, nr. 10).
11. (12) ARTEEL Leo, Albert (° Torhout, 23-2-1899 - † Z? 30-12-1960), z. v. Edmondus en Maria-Louise Arteel-Bostoen; echtg. v. Maria Haeyebrouck (RMO III, p. 25, nr. 11).

Oeken Jerome geldof nam inzage van de parochieregisters op 16-1-1961.

1961

1. DEPOORTER Irma, Maria (° Z. 8-1-1892 - † Z? 10-2-1961) d. v. Honoré en Eudoxia Depoorter-Verfaillie; weduwe v. Valère Vandermersch en 2° van Cynel Decock (RMO III, p. 26, nr. 1).
2. VANDERMERSCH Robert (° Honfleur, 12-8-1917 - † Brugmans-Kliniek, Brussel, 5-6-1961) z. v. Marcellus en Irma Vandermersch-Willaert; 'maritus separatus' v. Maria Frit; 'civiliter' gehuwd met Leonie Grublin en 'gehuwrot' in St.-Jans-Molentboeck (RMO III, p. 26, nr. 2). Robert werd op 8-6-1961 te Zuidschote begraven.

3. LOUWAGIE Philomena, Godelieve (°Z. 15-12-1907 - † H. Hart - Kliniek Roeselare, 7-6-1962) d.v. Ivo en Celina Louwagie - Laune. Philomena was huishoudster van de pastoor van Dikhebus. De uitvaartdienst had daar plaats op 10-6-1962, waarna ze op het kerkhof van Zuidschote begraven werd (CRMO III, p. 26, nr. 3).

4. VERMOTE Cyril (°Lampennisse, 21-3-1878 - † Z. 19-8-1962), z.v. Engelbertus en Maria-Theresia Vantoorstalbooms; weduwnaar v. Ferna Lema-riën (CRMO III, p. 27, nr. 4).

"Vidi 21-2-62 Fer. Galdof p. d."

1962

1. VERSAEVELE Germana, Geranda (°Beminge, 11-11-1913 - † Kliniek v. de 'Zwarte Zusters' in Ieper, 25-7-1962), d.v. Leo; echtg. v. Camiel Becarren (CRMO III, p. 28, nr. (1)).

2. CLAEYS, Felicie, Leonie (° 2-8-1862 te Boezinge - † Z. ? 24-8-1962), weduwe v. Henricus Haerzbrauck. Over de viering van deze "honderdjarige v. Zuidschote een uitvoerig relaas in de 'Liber Memorialis' II, blz. 84-95. "Het geheel der feestelijkheden werd ingezet met een H. Mis te 10 h, die werd bijgewoond door Mgr. de Smedt? ... op de eerste rij zat ook ... Metertje Vandeburie ... de 102-jarige ... uit St. Jan." Over die grondige hulddiging en het bezoek dat Mgr. de Smedt toen bracht aan verscheidene gezinnen; later wellicht méér! Hier alvast één foto, waarop overigeen zich zal herkennen ...

1963

1. SCHORREEL Elodie (°Z. 11-11-1880 - † Luzyerne Boezinge?, 8-2-1963); echtg. 'in secundis nuptiis' v. Leo Vandenberghe, hier begraven (RMO III, p. 29, nr. 1).
- 1^b HOEDT Maria-Ludovica (°Roosbrugge-Maringe, 30-5-1916 - † Ziekenhuis Poperinge, 18-2-1963) d.v. Gaston en Augusta Hoedt-Mahieu; echtg. van Mauribius Lobelle (RMO III, p. 29, 1bis).
2. HOLLEVOET Marcel, Antonius, Cornelius (°Elverdinge, 15-6-1885 - † Z. 24-3-1963) g.v. Louis, Napoleon en Felicie, Marie Hollevoet - Ampe; echtg. v. Emma, Maria, Cornelia Dorghe (RMO III, p. 29, nr. 2).
3. BECARREN Alois (°Merkem, 28-1-1879 - † Kliniek Ieper, 26-3-1963) (RMO III, p. 29, nr. 3).
4. BOSSAERT Henricus, Desiderius (°Noordschote, 20-1-1880 - † Z. 26-9-1963) g.v. Carolus, Eugenius en Sophia, Catherina Bossaert - Ghytelen; echtg. v. Robertina Vandenbroucke (RMO III, p. 30, nr. 4).
5. BILLIET Emilie, Maria, Barbara (°Xwerveke, 15-11-1892 - † Z. 18-10-1963) d.v. Augustus en Maria-Theresia Billiet - Ketels; weduwe v. Isidorus, Adolphus Van Eecker (RMO III, p. 30, nr. 5).
6. VERSAEVELE Leon (°Z. 2-4-1891 - † Z. 18-10-1963) g.v. Henricus en Maria-Theresia Versaevele - Allewaert; weduwenaar v. Ida, Maria Terssoone (RMO III, p. 30, nr. 6).
7. DENYS Victor, Théophile (°Geluvelde, 15-1-1873 - † Z. 22-10-1963, 90 j., 1 m. en 1 w. oud), g.v. Februs en Leonia Denys - Masschalein; echtg. v. Ludovica Pillaert (RMO III, p. 30, nr. 7).

1964

1. BLOMME Agnes (°? 30-4-1929 - † Ziekenhuis Ieper, 22-2-1964) d.v. Oscar en Maria Blomme - Pype (RMO III, p. 31, nr. 1).
2. DEGRYSE Marie (°Poelkapelle, 1-10-1880 - † Z. 25-2-1964), weduwe v. Julius Demey. Ze werd te Elverdinge begraven (RMO III, p. 31, nr. 2).

1965

1. VERSAVAL Camiel, Cypriel (°Z. 1-3-1889 - † Stedelijk Ziekenhuis Roeselare, 7-1-1965) g.v. Henricus en Maria-Theresia Versavel - Allewaert (RMO III, p. 31, nr. 1).
2. DEPOORTER Adrienne (°Peninge, 7-10-1900 - † Kliniek der Zwarte Luster, Ieper, 11-1-1965), d.v. Aloysius, Franciscus en Elodie Depoorter - Vandenbroucke; weduwe v. Arthur Verhaeghe, echtg. v. Oscar Blomme (RMO III, p. 32, nr. 2).
3. PITTEMAN Elisa (°Aartrijke, 22-11-1874 - † Rustoord Merkem, 15-1-1965) d.v. Johannes en Idonea Pitteman - Boddey; weduwe v. Carolus Rondalé. Elisa was op haar 91ste (RMO III, p. 31, nr. 2bis).

3. MAHIEU Hieronymus (Jerome) (°Woesten, 2-1-1884 - †Z. 7-3-1965), weduwnaar v. Augusta Vanexem. Hij werd te So traardebesteld ('tumultus est' CRM O III, p. 32, nr. 3).
4. BOSSAERT Emma (°Noordschote, 17-5-1886 - †Z. 28-3-1965) weduwe v. Jules Verburgh CRM O III, p. 33, nr. 4).
5. BOSSAERT Jeanne (°St.-Lambert, Frankrijk, 20-10-1918 - †O.L.V.-Hospitaal Ieper, ²⁵⁻⁶⁻¹⁹⁸⁵ d. v. Henri en Robertina Bossaert-Vandenbroucke; echtg. v. Mauritijs Verwyter CRM O III, p. 33, nr. 5).
6. PILLAERT Louise, Adeline (°Wijtschaete, 25-5-1883 - †Markem, 17-7-1965) d. v. Henricus, Carolus en Rosalia Pillaert-Delcu CRM O III, p. 33, nr. 6).
7. WILLAERT Cyriel-Camiel (°Boezinge, 23-6-1888 - †Boezinge?, 12-9-1965) z. v. Carolus Willaert en ?; echtg. v. Leontina Charlet. Hier begraven (CRM O III, p. 33, nr. 7).
- 7b. DEBACKER Maurice, Jozef, Cornelius (°Reninge, 18-9-1919 - †Z. 25-9-1965) z. v. ?; echtg. v. Clemence Achet (CRM O III, p. 34, nr. 7 bis).
8. FASSEEL Achiel, Cyriel (°Z. 23-3-1889 - †Z. 28-11-1965) z. v. ?; weduwnaar v. Augusta Tierssoone (CRM O III, p. 34, nr. 8).

In werkelijkheid registreerde Pastoor Willy Coucke 10 sterfgevallen in 1965.

1966

1. VANDENBROUCKE Benoit, Jozef (°Gyverinkelhove, 24-4-1917 - †Beernem, 4-3-1966) z. v. ?; echtg. v. Maria Vermote (CRM O III, p. 35, nr. 1).
2. COPPENOLLE Demetrie, Marie (°Kortemark, 18-8-1887 - †Elverdinge, 30-4-1966) d. v. ?; weduwe v. Cyriel Lauwers (CRM O III, p. 35, nr. 2).
3. VANHAELEMEERSCH Jules (°Ruddervoorde, 19-3-1908 - †'Rijzel', 23-6-1966) z. v. ?; echtg. v. Rachel Jacob (CRM O III, p. 35, nr. 3).
4. BEHAEGEL Marcel (°Woesten, 21-8-1900 - †? 6-7-1966) z. v. ?; echtg. v. Magdalena Tierssoone (CRM O III, p. 36, nr. 4).
5. LOUWAGIE Gerard (°Z. 12-8-1928 - †? 14-7-1966) z. v. <Hilaire en Martha Louwagie-Depoorter> (CRM O III, p. 36, nr. 5).
6. LAUWERS Anna-Maria (°Z. 1-7-1886 - †? 17-11-1966), d. v. ?; weduwe v. Emiel Mynghere (CRM O III, p. 36, nr. 6).
7. PETIT Emma, Maria (°Passendaale, 17-9-1886? - †St.-Jozefsgesticht Ieper, 24-11-1966) d. v. Honoré en Mathilde Petit-Deerynaere; weduwe v. Camillus Depoorter (CRM O III, p. 36, nr. 7).

1967

1. VANDELANNOOTE Margareta (°Reninge, 3-6-1908 - †Kliniek Tielt 28-4-1967) d.v. Remi en Augusta Vandelanooote-Cailliau. Vervaardt dienst te Z., teraardebestelling te Reninge (RMO III, p. 37, nr. 1).
2. MYNGHEER Martha (°Roosbrugge, 7-5-1919 - †Kliniek der Zwarte Lusters Ieper, 13-8-1967) d.v. Emiel en Anna-Maria Myngheer-Lauwers (RMO III, p. 37, nr. 2).
3. BEHAEGEL Achiel (°Woesten, 22-12-1908 - †schielijk Z. 15-9-1967), z.v. ? (RMO III, p. 37, nr. 3).
4. BECARREN Leonard, Cornelius (°Bikschote, 7-12-1910 - †Kliniek Gent, 27-12-1967) z.v. ? (RMO III, p. 37, nr. 4).

1968

1. DECRAMER Hector (°Langemark, 19-10-1893 - †Rustoord Westroze eke, 4-3-1968) z.v. Emericus en Leonie Decramers-Hoorzelboke (RMO III, p. 38, nr. 1).
2. PECCEU Remi (°Boezinge, 26-2-1885 - †Z. 4-6-1968) weduwnaar v. Maria Pieters. "Sinds 1921 was hij Burgemeester v. Zuidschote" (RMO III, p. 38, nr. 2).

Mijn vadersje, hij was rechtvaardigheid.
Hij had de zware last op zich geladen
Een eerlijk man te zijn
In woord en daad. M.G.

†

TER ZALIGER GEDACHTENIS AAN
DE HEER

REMI - JEROME PECCEU

weduwnaar van mevrouw MARIA PIETERS
BURGEMEESTER van de GEMEENTE ZUIDSCHOTE.
geboren te Boezinge, 26 februari 1885 en rustig in
de Heer ontslapen te Zuidschote, 4 juni 1968,
bediend van het sakrament der zieken 'in extremis'.
Verermerkt met verscheidene eretekens.

Er is rouw op het „Noord Bellegoed“... De
luiken zijn gesloten... Er heerst een pijnlijke stilte...
(Twee en dertig jaren geleden hebben wij dat ook
ervaren.)

Tussen tranen heen staan wij voor de grote wer-
kelijkheid dat ook hier „de dood haar taak vervuld
heeft“, doch innig dankbaar omdat wij een enig
goede vader en grootvader zoveel jaren hebben
mogen beminnen en van zijn goedheid genieten.
Alles is nu stil, maar in deze grote stilte spreken
machtig vele levendige herinneringen. Een groot
verlies blijft het heengaan van zulk een vader en
peter, van zulk een mens...

Een laatste maal namen wij afscheid. Zoals hij
het gewoon was, kwam hij mee tot aan de poort,
en bleef er geruime tijd staan kijken: „God
beware u...“

Hij was edel van karakter en vroom. In dat leven
vond men er de uitdrukking van een levendig geloof,
zoals dit weleer meermalen gebeurde. Steeds heb-
ben wij van hem leren beoefenen zonder menselijk
opzicht wat goed en rechtvaardig was. Deze levens-
wijze droeg hij over op zijn gezin dat voor hem
een heiligdom betekende. Hij was een minnende en
beminnende vader en peter.

En toen zijn medeburgers hem tot burgervader
hebben aangesteld, ambt dat hij nu 47 jaren be-
kleedde, heeft hij dat beoefend met een grote
zorgzaamheid. Hij was er zich zeker bewust van
dat hij zich bij God, van wie alle gezag komt, zou
moeten verantwoorden over het gebruik van zijn
gezag tot welzijn van de gemeenschap. Daarom
deed hij zijn best in alle kringen die medewerking
en zijn diensten verwachtten.

Steeds dankbaar zullen zijn geliefde kinderen en
kleinkinderen hun leven lang vader en peter in hun
gebeden en herinneringen gedenken.

Innig verbonden familieleden vragen ook biddend
de Heer om de welverdiende zaligheid voor hun
broeder, schoonbroeder, oom en kozijn. En zoveel
vrienden en bekenden bidden met de Kerk: „Geef
hem, Heer, de eeuwige rust, en dat het eeuwig
licht hem verschijne.“

De heer en mevrouw Engel PECCEU - BEEUWSAERT
en kinderen Nelly, Lena, Willy, Martine
en Rik,

Eerwaarde heer André PECCEU, onderpastoor op
Sint-Amand te Ingelmunster,

De heer en mevrouw Michel PECCEU - DECORTE
en kinderen Félix, Luc, Annie, Paul en
Dirk,

De heer en mevr. Silvere VANDECASTEELE-PECCEU
en kinderen Colette, Christine, Mia, Bea
en Marc,

De families PECCEU, BOSTYN, ...
PIETERS en BUTAYE.

zeer gevoelig aan uw genegenheid
bedanken Ued. om uw gebeden en
uw blijken van kristelijke deelneming.

Drukkerij D. Ampe, Poesinge
Funebra, Valentin, Basculestraat 13, Ieper.
Tel. 057 / 212 82

3. ROUSSELLE Helena, Sophia (° Boezinge, 14-4-1887 - † Ziekenhuis Ieper, 9-6-1968) weduwe v. Omer Decorte (RMO III, p. 38, nr. 3).
4. GLORIE Marie-Louise (° Z. 6-1-1914 - † Ziekenhuis Ieper, 16-12-1968) d.v. Jerome en Eudoxie glorie-Van Exem (RMO III, p. 38, nr. 4).
5. VANDERPIJLE Maria (° Stavela, 6-5-1905 - † H. Martkliniek Roeselare, 29-12-1968) echtg. v. André Pattyn. Domicilie in Zuidschote (Oostpoezelstraat), 'Tumulata' in Noordschote (RMO III, p. 39, nr. 5).

1969

1. CLAYS Maria, Julia, Cornelia (° Haringe, 20-11-1879 - †? 2-1-1969; in haar 90ste levensjaar); weduwe v. Julius Heughebaert. "De uitvaartmit had... plaats in Bilschote met zinking in Zuidschote" (RMO III, p. 39, nr. 1).
2. CALLEBUN Julia (° Waardamme, 30-11-1883 - † Z. 28-1-1969), weduwe v. Franciscus Dewitte (RMO III, p. 39, nr. 2).
3. DEFRANCO Martha (° Elverdinge, 22-6-1904 - †? 4-2-1969) echtg. v. Camillus Cuvelier (RMO III, p. 39, nr. 3).

1970

1. CAILLIAU Zulma, Maria, Anna (° Langemark, 10-11-1912 - †? 16-1-1970) echtg. v. Helaire Devos (RMO III, p. 40, nr. 1).
2. VERMOTE Maria, Augusta, Cornelia (° Lampernisse, 7-5-1914 - † Ziekenhuis der Zwarte Tusters Ieper, 4-2-1970), d.v. Cyrillus, Camillus Vermote en?; weduwe v. Benedictus Vanderbrouche (RMO III, p. 40, nr. 2), Karabinierstraat.
3. VANDENBROUCHE Robertina (° Langemark, 10-10-1884 - †? 12-2-1970) weduwe v. Henricus Bossaert. Domicilie: Middelstraat (RMO III, p. 40, nr. 3).
4. DEPESTELE Charles (° Kuurne, 10-5-1912 - † Kliniek Ieper, 7-8-1970) g.v.? Domicilie: 'Steenstrate nr. 2, Boezinge'. Hier begraven (RMO III, p. 41, nr. 4).

1971

1. BEELE Joël (° Bilschote, 8-7-1911 - † Kliniek Ieper, 28-7-1971) g.v. Richardus en? Domicilie: Steenstraat nr. 53 (RMO III, p. 41, nr. 1).

²Vidi Em(iel) Lootens p. d. 11-9-71

2. VANDENCASTEELE Maria (° Woesten 23-10-1877 - † Elzene, 14-12-1971. Ze was op haar 95ste) weduwe v. Richardus Beele. Ze had haar domicilie te Zuidschote en werd hier begraven, de 20ste december 1971 (RMO III, p. 41, nr. 2).

1972

1. DECNOCK Richard (° Waardamme, 19-8-1900 - † Kliniek der Zwarte Tusters Ieper, 28-1-1972) weduwnaar v. Romanie Rondelé (RMO III, p. 42, nr. 1).

2. DESEYNE Irma (° Ledegem, 7-9-1907 - † Kliniek der Kwarta Lusters Ieper, 21-2-1972) echtg. v. Josephus Desmet (RMO III, p. 42, nr. 2).
3. LOGIER Charles ('Carolus-Ludovicus') ('St.-Pieters Kapelle', 18-3-1879 - † Z. 12-3-1972. Charles-Louis overleed 6 dagen vóór hij zijn 93ste levensjaar zou beëindigen) weduwnaar van Romanie Dekoster (RMO III, p. 42, nr. 3).
4. VERWAERDE Bertha (° Boninge, 8-9-1904 - † O.L.-Vrouw hospitaal Ieper, 30-5-1972) echtg. v. Julius Arteel. Domicilie: 'Luidschoteplaats' n° 16 (RMO III, p. 42, nr. 4).
5. DURNÉZ Rachel (° Monvaux, Frankrijk, 15-3-1911 - †? 6-11-1972) echtg. v. Camillus Maelfeyt (RMO III, p. 43, nr. 5).
6. VANDERMEERSCH Celina (° Z. 11-12-1896 - †? 11-11-1972) weduwe v. Marcellus Lauwers; echtg. v. Lucien Rondelé. Domicilie: 'Luidschotestraat' n° 1 (RMO III, p. 43, nr. 6).
7. SIX Camiel (° St.-Jan-Ieper, 12-7-1885 - † O.L.-Vrouw hospitaal Ieper, 28-12-1972), weduwnaar v. Bertha Tiersorne. Hier begraven op tweede miunwjaarsdag 1973 (RMO III, p. 43, nr. 7).

1973

1. DEPOORTER Erik (° Z. 5-2-1911 - † O.L.-Vrouw hospitaal Ieper, 3-6-1973) g.v. Camillus .....; weduwnaar v. Bertha Lauwers (RMO III, p. 44, nr. 1).

Pastoor Willy Coucke verbleef hier ca. 17 jaar en 7 maanden. In die periode moest hij 87 sterfgevallen registreren.

1974

1. COUCKE Willy; 'parochus de Luidschote' (° Aarsela, 18-7-1907 - † Kliniek Ieper, 7-7-1974) g.v. Amilius en Maria Coucke-Dobbels. Hij werd hier op 13 juli 1974 begraven. Zijn zerk bevindt zich naast deze van E.E.H.H. Pastoor Brys en Top, tegen het hooghoor van onze kerk. Uit zijn bidprentje citeren wij: 'als pastoor van een kleine parochie verwezenlijkte hij voor de landbouwbevolking van zijn streek zijn stoute dromen.'
Tijdens de vacatuur deed E.H. Jozef Renty, toen medepastoor van Boezinge en thans pastoor van Kruiseik, hier dienst als 'vicarius oeconomicus'. Hij registreerde het overlijden van L.E.H. Coucke (RMO III, p. 44, nr. 1) alsook dit van;
2. BEHAEGHEL Mauritius (° Woesten, 19-9-1901 - † Z. 4-8-1974) g.v. Augustus en Pelagie Behaeghel-Deviemdt. E.H. Renty heeft hem berecht (RMO III, p. 44, nr. 2).

L.E.H. Willy Coucke kreeg als opvolger: pastoor Noël Favorel (benoemd 29-7-1974 en aangesteld 1-9-1974). Nauwelijks hier moest deze reeds een parochiële begraven, nl.:

3. VANDAMME Irma (° Merkem, 18-4-1897 - † schielijk Z. 8-9-1974) echtg. v. Achiel Durnez. Domicilie: 'Steenstraat, 45' (RMO III, p. 45, nr. 3).
4. ARTEEL Jules (° Torhout, 13-10-1895 - † ziekenhuis Ieper, 20-11-1974) weduwe-naar v. Bertha Verwaerde (RMO III, p. 45, nr. 4).
5. WILLAERT Irma (° Boezinge, 11-8-1889 - † Rusthuis 'Ter Kouter' Merkem, 25-11-1974) weduwe v. Marcel Vandermeersch (RMO III, p. 45, nr. 5).

1975

Een bijzonder droevig jaar, waarin 12 overlijdens moesten gemoteerd worden.

1. MAELFEYT Willy (° Z. 21-6-1939 - 'die Nativitatis D.N.' 25-12-1974, † Z.) g. v. Camiel en Rachel Maelfoyt-Durnez (Domicilie: 'Steenstraat, 15') (RMO III, p. 45, nr. 1). Willy werd op 4 januari 1975 ten grave gebracht.
  2. DURNEZ Ronny (° Ieper, 17-8-1954 - † O.L.-Vrouw-hospitaal Ieper, 23-2-1975) g. v. Albert en Georgette Durnez-Barbiér (Dom.: 'Luidschoteplaats, 20') (RMO III, p. 45, nr. 2).
  3. VINCENT Jozef (° Ieper, 15-4-1948 - † Marand, Iran, 16-3-1975) g. v. Alidor en Anna Vincent - Notredame; echtg. v. Monique Anthouens. "Tumulatus est in Boezinge" (RMO III, p. 46, nr. 3).
  4. TIERSBOONE Adrienne, Maria (° Z. 20-11-1891 - † O.L.-Vrouw-hospitaal Peperinge) weduwe v. Jerome Delafortrie (Dom.: Oorblateren, Weppe 14) (RMO III, p. 46, nr. 4).
  5. GREMONPREZ Marie-Louise (° Boezinge, 10-10-1925 - † Kliniek Ieper, 29-11-1975) echtg. v. August Lobelle (RMO III, p. 46, nr. 5).
  6. ARTEEL Marc (° Ieper, 5-9-1949 - † Luzerne, Boezinge, 11-6-1975) g. v. Gerard en Maria Arteel-Willlaert (RMO III, p. 46, nr. 6).
  7. IDE Maurice (° Lichtervelde, 15-8-1894 - † Yverne, Kliniek St.-Augustinus, 12-6-1975) weduwenaar v. Maria Meseure. Maurice verbleef in het Rustoord te Bulskamp (RMO III, p. 47, nr. 7).
  8. HAEZEBROUCK Gerard (° Reningelot, 11-1-1890 - † Z. 13-8-1975), echtg. v. Eugénie Vanouplines (RMO III, p. 47, nr. 8).
  9. RABAËY Madeleine (° Bekogem, 1-7-1913 - † Z. 13-9-1975), echtg. v. Gaston Lauwers (RMO III, p. 47, nr. 9).
  10. TIERSBOONE Lydie (° Z. 30-7-1885 - † Luzerne, Boezinge, 20-9-1975) weduwe uit eerste echt v. Cyriel Schorreel en uit tweede v. Arthur Vanacker. Lydie was haar 91ste levensjaar ingetreden (RMO III, p. 47, nr. 10).
- Volgen nog 2 overledenen waarvan de uitvaartdienst elders gehouden werd, doch op ons kerkhof 'bijgezet' werden, nl.:
11. VERLY Marie-Thérèse (° ? - † Menen, 16-3-1975), weduwe v. Aloysius Smaghe (RMO III, p. 47, nr. 11).

12. **COVELIER** Camiel (° Reningelst, 27-3-1903 - † Ieper, 15-12-1975) weduwnaar v. Martha Defranco (RMO III, p. 47, nr. 12).

1976

1. **HUYGHE** Fema (° Z., 11-9-1886 - † Z., 8-1-1976. In haar 90ste levensjaar.) d.v. Cornelius en Rosalia Huyghe - Callens; weduwe v. Emeric Decoste († 19-3-1946), (RMO III, p. 48, nr. 1).
2. **LOUWAGIE** Walter (° Bilschote, 23-7-1905 - † Lichenhuis Reigerlo, bij Beernem, 31-1-1976) z.v. Ivo en Celina Louwagie - Leuna; echtg. v. Suzanna Blanckaert (RMO III, p. 48, nr. 2).
3. **DEWANCKER** Loe (° Oostreteren, 18-11-1893 - † O.L.-Vrouw-hospitaal Ieper, 25-2-1976) weduwe van Henricus Oreal (RMO III, p. 48, nr. 3).
4. **ARTEEL** Constant (° Torhout, 28-4-1908 - † 'mortuus inventus est domi' Z., 24-3-1976) weduwnaar v. Urloania Smaggha (RMO III, p. 48, nr. 4).
5. **DEHAENE** Daniël (° Roosbrugge-Harlinge, 1-4-1908 - † Kliniek der Zwarte Zusters Ieper, 31-8-1976) echtg. v. Martha Top (RMO III, p. 49, nr. 5).

1977

1. **CHARLET** Leontine (° Z. 10-11-1887 - † Luzerna, Boezinge, 18-4-1977. 'Tientje' was er naast 90.) weduwe v. Cyrillus Willaert (RMO III, p. 49, nr. 1).
2. **NOLLET** Maria (° Langemark, 5-7-1881 - † Lichenhuis Kortrijk, 23-8-1977. Maria was al een eind over de 96!) weduwe v. Gaston Lewidan, te wronde laatst in O.L.-Vrouw van Bijstand te Kortrijk (RMO III, p. 49, nr. 2).
3. **VANDEBERGHE** Leon (° Z. 12-4-1886 - † Luzerna, Boezinge, 26-9-1977. Leon was naast 91½ j. oud) weduwnaar v. 19/ Eliza Vandenberghe en 29/ v. Elodia Schooreel (RMO III, p. 49, nr. 3).
4. **CALLENS** Fema (° Namertinge, 8-9-1891 - † Ieper, 10-10-1977) weduwe van Cyriel Huyghe (RMO III, p. 50, nr. 4).
5. **VANHAELEMEERSEN** Anna (° Z. 24-5-1932 - † Villeret, Zwitserland, 14-12-1977) echtg. v. Willy Verhaeghe. Hier begraven op 19-12-1977 (RMO III, p. 50, nr. 5).

1978

1. **DE JAEGER** Achiel (° Aartrijke, 14-9-1904 - † O.L.-Vz.-Hospitaal Ieper, 21-1-1978) z.v. Aloïs en Philomena De Jaeger - Verplancke (RMO III, p. 50, nr. 1).
2. **SOENEN** Julia (° Reninge, 16-8-1902 - † O.L.-Vz.-Hospitaal Ieper, 25-1-1978) echtg. v. Jozef Balduck (RMO III, p. 50, nr. 2).
3. **TANGHE** Leon (° Zwervzele, 17-6-1897 - † Kliniek Ieper, 20-5-1978) echtg. v. Madeline-Germaine Verbarel (RMO III, p. 50, nr. 3).
4. **MOERMAN** Maurice (° Merkem, 8-1-1904 - † Hospitaal Ieper, 22-5-1978) echtg. v. Maria Verburgh (RMO III, p. 51, nr. 4).

1979

1. POISSONNIER Maria (° Woesten, 22-7-1915 - † Hospitaal Ieper, 22-1-1979) weduwe v. Leonardus Becarren (RMO III, p. 51, nr. 1).
2. VANDENBERGHE Maurice (° Z. 10-10-1900 - † Kliniek, Ieper, 31-1-1979). Domicilie in Rustoord te Reninge; ultraartsdienst aldaar. "Tinking" te Zuidschote. Zoon v. Charles en Maria-Theresia Vandenberghe-Devos (RMO III, p. 51, nr. 2).
3. GHEERARDYN Albert (° Angoulême, Frankrijk, 24-6-1916 - † Kliniek Ieper, 26-3-1979) "Maritus mulieris nihil ignotae; sub eodem tacto vivens cum Madeleine Sauvage, vidua alicujus de Koninck." (RMO III, p. 51, nr. 3).
4. TIERSOONE Marcel (° Z. 19-1-1907 - † schielijk Z. 4-5-1979) g.v. Leopoldus en Eugenia Tierssoone-Staelen (RMO III, p. 52, nr. 4).
5. BOSSAERT Gaston (° Noordschote, 22-2-1910 - † Academisch Liekenhuis Brugge, 22-6-1979) g.v. Henricus en Robertina Bossaert-Vandenbroucke (RMO III, p. 52, nr. 5).
6. VERKEST Godellere (° Leisele, 19-4-1923 - † schielijk Kliniek Ieper, 2-10-1979) echtg. v. Albertus Vermeulen (RMO III, p. 52, nr. 6).
7. DEZEURE Daniël (° Z. 22-5-1907 - † Z. 2-12-1979) echtg. v. Malvina Kleinbeilck (RMO III, p. 52, nr. 7).
8. DECOODT Michel (° Klerken, 14-7-1910 - † schielijk Z. 13-12-1979) echtg. v. Juliana Decluse (RMO III, p. 52, nr. 8).

1980

1. VANDEWIELE Maurits (° Oostkamp, 12-10-1894 - † Z. 3-1-1980) echtg. v. Julia Willaert (RMO III, p. 53, nr. 1).
2. DEBRUYNE André (° Rosbrugge, 13-2-1918 - † Z. schielijk 23-2-1980) echtg. v. Suzanna Dekein. Ultraartsdienst en begraving te Bilschote, "ubi defunctus per circiter viginti annos commoravit. Valde recens in nostram parochiam immigravit. Propter quod haec omnia permisi R^o D^o parochie in Bilschote." (RMO III, p. 53, nr. 2).
3. NUYTEN Henri (° Langemark, 3-11-1892 - † Hospitaal Ieper, 24-3-1980) weduwnaar v. Fima Burggraere. Ultraartsdienst te Zuidschote. Tenaardabestelling in "familiehelder" (RMO III, p. 53, nr. 3).
4. DURNIZ Achiel (° Z. 28-6-1894 - † Z. schielijk 2-5-1980) weduwnaar v. Fima Vandamme (RMO III, p. 53, nr. 4).
5. BEHAEGHEL Anna (° Woesten, 30-10-1898 - † schielijk Rustoord te Woumen, 14-5-1980) d. v. Augustus en Felagia Behaeghel-Derilendt (RMO III, p. 54, nr. 5).
6. NOYELLE Maurice (° Champagne St. Hilaire, Nienne, Frankrijk, 26-6-1917 - † Hospitaal Ieper, 5-7-1980) echtg. v. Magdalena Madelein (RMO III, p. 54, nr. 6).

7. LAGAYSSSE Roger (° Merkem, 9-5-1932 - † 'schielijk' in 'Bikschote', 4-9-1980 - *Immensus inventus est*) echtg. v. Paula Wybon. Hij had toen zijn domicilie Middelstraat 1, Zuidschote (RMO III, p. 54, nr. 7).
8. LOUWAGIE Medard (° Z. 27-2-1907 - † schielijk Ieper, 20-10-1980) echtg. v. Orinda Steenkiste (RMO III, p. 54, nr. 8).

1981

1. VERYSER Margaretha (° Boezinge 5-2-1909 - † Z. 30-5-1981) echtg. v. Mawits Weirssbilet (RMO III, p. 55, nr. 1).
2. WILLAERT Julia (° Boezinge, 21-11-1898 - † Z. 23-6-1981) weduwe v. Mawits Vandewiele (RMO III, p. 55, nr. 2).

1982

1. BARBIER Arthur (° Merkem, 5-11-1896 - † O.L.-Vrouw hospitaal Ieper, 2-4-1982) echtg. v. Angèle Bequoye (RMO III, p. 55, nr. 1).
2. VAN BELLEGHEM Jerome (° Asselbroek, 25-3-1924 - † 'improvisa morte surrep-tus' Z. 21-9-1982) echtg. v. Angèle De Vriete (RMO III, p. 55, nr. 2).

Gezjen 15-10-1982

Paul Mol, deken Poperinge

3. VERFAILLIE Achille (° West-Rozebeke, 11-7-1888 - † Z. 8-10-1982. Was toen de oudste parochiaan van Zuidschote; op zijn 95ste) echtg. van Emma Depoorter (RMO III, p. 56, nr. 3). Lid van 'The American Legion'.
4. VANDENBUSSEHE Arthur (° Westvleteren, 26-9-1913 - † O.L.-Vrouw hospitaal Ieper) echtgenoot v. Magdalena Fasseel (RMO III, p. 56, nr. 4).

1983

1. RONDELÉ Lucien (° Aantwijke, 13-3-1893 - † Ruitoord 'Hof ten Jyzer, Reninge, 21-2-1983. Lucien was haast 90 jaar oud) weduwenaar uit eerste echt v. Maria-Valentina Devos en uit tweede v. Celina Vandermeersch (RMO III, p. 56, nr. 1).
2. DE JAEGER Henri (° Aantwijke, 17-10-1902 - † O.L.-Vrouw hospitaal Ieper, 19-6-1983) z.v. Aloïs en Philomène De Jaeger - Verplancke (RMO III, p. 56, nr. 2).
3. DUMEEZ Marcel (° Klerken, 19-6-1910 - † Z. 18-7-1983) echtg. van France, Julia a Becauxen (RMO III, p. 56, nr. 3).

Gezjen 14-10-83 Paul Mol, deken

4. VANOUPLINES Eugénie (° Langemark, 20-1-1895 - † Z. 20-10-1983) weduwe van Gerard Haezebrouch (RMO III, p. 57, nr. 4).
5. SAMPERS Adrien (° Reninge, 4-11-1913 - † O.L.-Vrouw hospitaal Ieper, 12-12-1983 (RMO III, p. 57, nr. 2) echtgenoot v. Albertine Mahieu.

-1984-

1. DEVOS Hilaire (° Ronbaix, Frankrijk, 22-4-1901 - Thiekenhuid Roerelare, 28-1-1984) weduwnaar v. Zulma Cailliau. 'laatste burgemeester van Luidschote' (RMO III, p. 57, nr. 1).
2. VANSTAEN Maurice (° Merkem, 23-7-1907 - Luzerne, Boezinge, 31-1-1984) echtg. v. Agnes Schoorveel (RMO III, p. 57, nr. 2).
3. VERSTRAETE Leon (° Z. 7-4-1908 - O.L.-Vrouw'hospitaal Ieper, 16-2-1984) echtg. v. Elza Barbier (RMO III, p. 57, nr. 3).
4. BEQUOYE Margareta (° Stuijvekenskerke, 10-1-1910 - O.L.-Vrouw'hospitaal Ieper, 17-2-1984) (RMO III, p. 57, nr. 4) Echtg. v. Oscar Barbier.
5. LOUWAGIE Marcel (° Bilschote, 17-3-1904 - T Kliniek Ieper, 2-4-1984) echtg. v. Flavie Deman (RMO III, p. 58, nr. 5).
6. BRAYON godfried-Marcel (° Klerken, 14-4-1917 - T 'improvisa morte surreptus' Z. 2-4-1984) echtg. v. Maria Demey (RMO III, p. 58, nr. 6).
7. VERSAVAL Madeleine-Germaine (° Merkem, 24-8-1912 - T Kliniek Ieper, 17-4-1984) weduwe v. Leon Tanghe (RMO III, p. 58, nr. 7).

Deze lijst werd afgesloten op Vrijdag (22 april) 1984. Sinds mijn aanstelling 1-9-1974 moest ik reeds 63 sterfgevallen noteren in het REGISTRUM MORTUORUM III. Dit laatste vermeldt tot op heden, vanaf 1943 tot en met Pasen 1984, niet minder dan 224 overledenen.

Sinds de heroprichting van de parochie 'inde ab 15 mensis Novembris 1920' werden er in REGISTRUM MORTUORUM II (vanaf p. 100) 161 sterfgevallen ingeschreven. Zo komen wij tot een totaal van 385 overlijdens voor een periode van iets méér dan 63 jaar, d.i. een gemiddelde van 'ruim' 6 afgestorvenen per jaar.

Om het nazoeken te vergemakkelijken voor al wie een ver of dicht familielid, overleden sinds 1921, wil terugvinden, hebben we een alfabetische lijst aangelegd van alle familienamen, die wij, voor ^{het} betrokken tijdstip (1921-Pasen 1984), in de Overlijdensregisters II en III hebben aangetroffen.

Mellicht kan zo'n lijst ook een hulp zijn voor personen die aan stambrom-onderzoek doen. Wij herhalen - wat we reeds eerder schreven in onze ZANTINGEN - elk van de Parochieregisters van Luidschote kan door belangstellenden persoonlijk worden ingezien. Ik wil hen - indien gewenst - hierbij graag helpen, want vergeet het niet: alle registers zijn uitsluitend in het Latijn gesteld, de inkt van de oudere boeken is soms getoond en niet ieder handschrift is meteen duidelijk. Men moet er soms wel even aan wennen ...

REGISTER DER FAMILIENAMEN

We schrijven de familienamen over zoals 'we deze in het Overlijdensregister aantreffen. De getallen die erop volgen, wijzen de bladzijde(n) aan, waar 'deze namen in dit deel van de 'Zantingen' kunt terugvinden. Let er echter op zij op eenzelfde bladzijde meerdere malen kunnen voorkomen, althoek dat een zelfde of zeer gelijkluidende naam (b.v. Versavel en Versaerel(e)) niet noodzakelijk op een dichte of verre familieverwantschap duidt.

<p>A. Achet ³⁵ Alexander(a) ³⁻⁴ Allwaert ¹⁸⁻²³⁻³⁴ Ampe ²¹⁻³⁴ Anthemes ³⁹ Arbeel ³¹⁻³²⁻³⁸⁻³⁹⁻⁴⁰ Augustyn ³¹</p>	<p>BOGAERT ⁷ BONNEZ ³² Bonte ³⁰ Bossart ²⁻⁵⁻⁶⁻²⁴⁻³⁵⁻³⁷⁻⁴¹ Bostoen ³² BOUT ²⁷ BOUDEN ¹⁹⁻²³⁻²⁷ BLANCKAERT ¹⁴⁻²³⁻²⁸⁻⁴⁰ BLOMME ³⁴ BREYNE ²⁰⁻²¹ BROUCKMEERSCH ²⁵ BRUNEL ⁵⁻¹⁹⁻³² BRUTSAERT ²⁴ BRYON ⁴³ BULTHÉ ⁴⁻¹⁴ BURGGRAEVE ⁴¹ BUTAYE ¹⁴⁻¹⁷</p>	<p>CLAEREBOUT ²⁰ CLAEYS ^{19-33 (zie ook CLAYS)} CLAUW ²⁸ CLAYS ²⁰⁻³⁷ COMYN ¹⁹⁻³³ COPPENOLLE ²⁷⁻³⁰⁻³⁵ CORNETTE ³ CORTHALS ²³ COSTENBLE ⁶ COUCKE ^{30-passim} COUWET ³² CUYELIER ²⁷⁻⁴⁰</p>
<p>B. Bacheland ³⁰⁻³² Baes ⁴ Bailleul ⁷ Balduck ⁵⁻¹²⁻¹³⁻²⁶⁻⁴⁰ Bamelis ²³ Barbier ²⁶⁻³⁹⁻⁴²⁻⁴³ Becaren ¹⁴⁻¹⁵⁻²⁰⁻³²⁻³³⁻³⁴⁻³⁶⁻⁴¹⁻⁴² Beelaere ¹⁹ Beek ²⁻⁴⁻²⁴ Baala ³⁷ Behaeg(R)el ¹⁵⁻²⁰⁻³⁵⁻³⁶⁻³⁸⁻⁴¹ Beke ¹⁴⁻²¹ Bequoye ¹⁷⁻⁴²⁻⁴³ Berther ¹² Beryne ¹³ Billiet ²⁵⁻³⁴ Blotacker ²²⁻²⁵ Boddez ³⁴</p>	<p>C. CAILLIAU ¹⁴⁻²⁶⁻³⁷⁻⁴³ CALLEUW ¹⁹⁻³⁷ CALLENS ³⁻⁴⁻⁵⁻⁶⁻¹²⁻¹⁵⁻¹⁸⁻²⁵⁻⁴⁰ CALLEWAERT ¹³ CANEELE ³² CAPELIER ³ CARREIN ²⁴⁻³² CASIER ²⁷ CHARLET ⁷⁻¹⁶⁻¹⁹⁻²⁰⁻³⁵⁻⁴⁰</p>	<p>D. David ²⁵ Debucker ⁴⁻⁶⁻⁹⁻¹⁵⁻³¹⁻³⁵ DEBERGH ¹⁵⁻³¹ DEBROCK ¹⁹ DEBRUYNE ⁹⁻¹⁶⁻¹⁹⁻²¹⁻⁴¹ DEBUSCHERE ⁶ DECAESTECKER ⁵ DECAT ²¹ DECAUWER ²⁰ DECLERCK ¹¹⁻²¹⁻²³ DECKOCK (ook DEKNOCK) ²⁸⁻³⁷ DECOCK ³¹⁻³² DECOENE ¹⁶⁻²⁰⁻²²⁻²³ DECOODT ⁴¹ DECORTE ²⁴⁻³¹⁻³⁷⁻⁴⁰ DECOSTER (ook DEKOSTER) ²⁵⁻³⁸ DECONINCK (ook DEKONINCK) ⁹⁻¹²⁻²⁵⁻⁴¹</p>

DECOUSSEMAECKER 4-14-31
 DECRAEMER (ook DECRAMER) 15-23-36
 DECRUYENAERE 36
 DECUYPERE 11
 DEFRANCA 37-40
 DEGRAVE 20
 DEGRENDDEL 15-21-23-28
 DEGRUYSE 34
 DEHAENE 40
 DE JAEGER 11-12-13-15-17
 DE JAEGER 40-42
 DE JONCKHEERE 21
 DEKINDT 3
 DEKOKER 6
 DE LAUBESPAIN 21
 DELEFORTRIE 5-27-28-39
 DELEU 4-35

DEMAN 12-22-27-43
 DEMEY 34-43
 DEMOLDER 4
 DENOO 27
 DENYS 34
 DEPESTEL(E) 32-37
 DEPOORTER 6-15-17-19-22-24-26-27-28-30-31-32-34-35-38-42
 DEPUYDT 11-14-18-24
 DERAMOUDT 32
 DERDAELE 7
 DEROY 19
 DERUYTTER 27
 DESCAMP 12
 DESCHYT(T)ER 21-27-31

DESEYNE 14-38
 DESLOOVER 26
 DESMET 14-27-38
 DESMYTTER 5-11
 DESWARTE (ook DEZWARTE) 4-16-22-28

DEVELTER 6-25
 DEVISSCHERE 4-6-7
 DEVLOO 27
 DEVOLBERE 29
 DEVOS 3-9-14-18-19-22-24-25-30-37-41-42-43
 DEVRIENT 15-20-21-38-41
 DEVRIESE 42
 DEWANCKER 7-19-24-26-40
 DEWEERDT 9-21-23-25-27
 DEWILDE 13
 DEWITTE 19-37
 DEZEURE (ook DESEURE) 2-16-20-26-41

D'HERCK 16
 DIEUSAERT 26
 DOBBELS 38
 DONDEINE 9
 DOOGHE 12-18-25-34
 DUFLOU 2
 DUHOCADET 27
 DUMEEZ 42
 DUMOULIN 24
 DURANT 20
 DURNEZ 11-21-30-31-38-39-41
 DUTHOO 26

E.
 EECLOO 16-20-27

F.
 FASSEEL 4-16-22-35-42
 FISSIT 32
 FOCKENDY 3

G.
 GAUQUIE 13
 GELDOF 5
 GHEERAERT 15-30
 GHEERARDYN 41
 GHESQUIERE 22
 GHEYSENS 23-32
 GHYSELEN 6-20-34
 GLORIE 2-11-20-21-26-27-30-32-37
 GODDEVINE 16
 GOTTSENS 18
 GOUDESEUNE 18
 GOUWY 5-12-25-28
 GREMONPREZ 11-14-25-39
 GRUSLIN 32
 GRUWIER 17-18-21-22-26 en pabbim
 GRYSON 5

H.
 HAEZEBROUCK 12-19-23-24-26-32-33-39-42
 HARDY 3
 HEUCHEBAERT 16-20-24-37
 HOEDT 34
 HOLLEBEKE 4
 HOLLEVDET 34
 HOOGHE 11-17

HOORELBEKE 15-19-23-26
HOORNAERT 19
HUYGHE 3-4-5-12-18-
20-24-40

I.

IDE 19-27-39

J.

JACOB 35

K.

KEIRSEBILCK 16-20-26-27-
41-42

KESTELOOT 6

KESTELYN 4-25

KEELS 34

KNOCKAERT 7-9-11-18-28

L.

LABIS 21

LACOR 15-24

LADRISOU ? 11

LACAYSSE 42

LAMAIRE 16

LAMIROY 18-21-24

LAUWERS 4-6-14-19-22-
27-30-31-35-36-38-39

LAVA 22-24

LECLUSE 41

LECONTE 30

LEBENE 17

LEEMAN 15

LEMAHIEU 24-26-33

LESAFFRE 20-21

LEUNE 4-7-23-28-33-40

LEURIDAN 23-27-40

LIEBAERT 20

LIEFOEGHE 20

LIETAERT 4-6-7

LIGNEEL 23-25

LOBELLE 34-39

LOGIE 20

LOGIER 25-38

LOUF 3

LOUWAGIE 7-15-18-23-24-
25-28-30-33-35-40-41-43

LOUWERS 15 (zie LAUWERS)

LUSCHENDIER 4-23

LYPHOUT 19

M.

MABESONE 25

MADELEIN 41

MAECKELBERGH 26

MAELFEYT 21-38-39

MAERTENS 4

MAHIEU 11-26-34-35-42

MASCHHEL(E)IN 19-20-34

MASSON 3

MATTEN 5

MELLS 5-24-26-27

MERVEILLIE 32

MESDAGH 15

MESDOM 7-19

MESSEURE 19-27-39

METSU 6-13-24

MILLEVILLE 24

MONKEMHEY 14

MONTENS 15

MOUTON 5

MUYSSSEN 27

MYNGHEER 3-18-19-29-
35-36

N.

NAESSENS 26

NEYEJAN 25

NEZEBOONE 4

NOLLET 14-27-40

NOYEL 25

NOYELLE 41

NOTREDAME 13-24-25-26
- 27-39

NUYTEN 41

O.

OLLIVIER 26

ONGENAE 23-27

OOGHE 3-12-20-23

OREEL 9-19-40

P.

PALFLIET 24-31-32

PAPEGAEY 21-23

PARMENTIER 5

PATTYN 7-37

PECCEU 3-4-17-36

PEENE 7

PERSOONE 12

PERSYN 23-32

PETIT 35

PIETERS 3-4-16-17-36

PILLAERT 34-35

PITTEMAN 26-28-34

* PLATEVOET 2-5

PLATTEUW 11-22

POISSONNIER 36-41

POLLET 4

PRIEM¹²
PYPE 27-28-34
* PLANCKEEL 6-15-18

R.
RABAAY 39
REMMERY 27
ROELS 4-23
RONDELÉ 26-28-30-34-37-38-40
RO TSAERT 17
ROUSSEL 20
ROUSSELLE 22-31-37

S.
SAMPERS 23-28-42
SAMYN 11
SAUVAGE 41
SCHOR(R)EEL (ook SCHOD-REEL) 3-12-17-20-22-24-34-39-40-43
SCHOVelynck 5
SERPIETERS 21
SERROEN 3-6-12-25
SERRYN 25
SIMOEN 9-31
SIX (ook SYX) 2-16-19-26-30-31-38
SMAGGHE 24-26-27-31-39-40
SNICK 23
SOENEN 5-12-15-40
STAELEN 20-21-22-31-41
STEENKISTE 26-41
STEVERLYNCK 5
STORME 6-9-22
STROBBE 2

T.
TAHON 4-6-16-22-23-28
TANGHE 5-17-25-32-40-43
THEIRSEN 7-15-18
THERRY 6
THIBEAU 20
THIERSSONE (ook TIERS-
(S)OONE 5-11-16-17-18-20-21-22-23-26-27-28-30-31-34-35-38-39-41.
TIMMERMAN 30
TOP 9-10-24-40

V.
Vallay 2-6-9-15-19
VANACKER(E) 15-31-39
VAN BELLEGHEM 42
VAN CAEYSEELE 9
VAN CAMPENHOUDT 18
VAN COSTENOBLE 3
VANCOUTERE 18
VANDAMME 11-12-25-28-31-39-41
VANDECASTEELE 26-37
VANDELANNOTE 2-3-7-11-18-19-27-28-36
* VANDENBRIELE 5
VANDENBROUCKE 4-16-18-31-34-35-37-41
* VANDENBERGHE 9-19-22-24-32-34-40-41
VANDENBUSSCHE 21-42
VANDENDRIESSCHE 4-16-20
VANDE(N)WEGHE 9-14
VANDEPITTE 37
VANDERHAEGHE 2-7

VANDERJEUGD 16
VANDERMEEREN 11
VANDERMEERSCH 4-5-6-11-12-14-24-26-31-32-38-39-42
VANDEVELDE 2-4-24-25
VANDEYVERE 3-6-12-25
VANDEWAETER 24
VANDENALLE 24
VANDEWIELE 41-42
VANDOO LAEGHE 31
VANDORPE 32

VAN ECKE 4-22-23-25-28-34
VANEXEM 4-30-32-35-37
VANHAMME 15
VANHEE 27
VANHOLME (ook VANOLME) 11-13
VANHULLEBUSCH 23
VANLERBERGHE 6-11-13-32
VANOOST 23-27
VANOUPINES 12-28-39-42
VANNESTE 6-11-17
VANSTAEN 17-43
VANTOORTELBOOM 31-33
VANDROMME 31
VANGOETHEM 20
VANHAELEMEERSCH 35-40
VANHAELEST 21
VERAMME 6
VERBEKE 16
VERBRIGGHE 13
VERBURGH 31-35-40
VERCAMER 20

Verdruyje ²⁵ VERFAILLIE 2-17-30-32-42 VERGOTE 18-25 VERHAEGHE 11-26-27-34 -40 VERHOOGHE 18 VERHOYE 25 VERILEST 41 VERLY 24-31-39 * VERMEERSCH ³⁰ * VERMOTE 24-26-31-33- 35-37	VERNOLINE 17 VERPLANCKE 40-42 * VERMEULEN 41 VERSAEVEL(E) 18-27-30- 33-34 VERSAVEL 28-34-40-43 VERSCHOORE ⁶ VERSTRAETE 19-43 VERVAEKE 3-6-12-16 VERWAERDE 21-27-38-39 VERNYER 35-42	VIENNE ²² VIEREN ¹³ VINCENT ³⁹ VLAMYNCK 11-21 VRAMMOUT ? W. WILLAERT 11-13-14-32-35- 39-40-41-42 WILLEM ¹⁰ WULLEMAN 7-20 WYBOU 42 WYFFELS 11-14-25
--	--	---

Aangezien er nog wat plaats overblijft op deze bladzijde, willen we hier het rouwprentje overnemen van Florent Desmytter, "gewezen schepen der gemeente en gewezen lid van de kerkeraad van Zuidschote en gewezen schatbewaarder van het bureau der kerkmeeesters" (Liber Memorialis II, p. 31). Samen met zijn echtgenote "legateerde hij aan de kerk van Zuidschote "... de kapel van O. L. Vrouw van Bijstand, roeger door hem en zijne vrouw gebouwd op tien areen grond daaraan palende" plus "eene som van 5.000 frank met last v(an) gedurende 25 jaar jaartijks een jaargatijde te doen tot lafenis zijner ziel en die zijner huisvrouw -

a) gedurende 25 jaar jaartijks een jaargatijde te doen tot lafenis zijner ziel en die zijner huisvrouw -
 b) ten eeuwigen dage de namen van hem en zijne huisvrouw in het jaargebed in te schrijven.

De Commissie van Openbare Onderstand van Zuidschote vermaakt hij ook eene som van 5.000 fr., om gedurende 25 jaren brooddeeling te doen aan de armen der gemeente. (ibidem p. 40). Deze stichting werd goedgekeurd door bestondige afvaardiging van den Provinciaalen Raad van West-Vlaanderen in zitting van 20 mei 1938.

De Heer Gouverneur richtte echter den 10 juni 1939 een schrijven aan de kerkfabriek waarin o.m. te lezen

Bond van het H. Hart

†

BID VOOR DE ZIEL
VAN HEER

Florent DESMYTTER
WEDUWAAR VAN VROUW
MARIE VANDELANNOOTE

geboren te Zuidschote, den 2 September 1861
en haastig overleden te Poperinge,
den 8 Februari 1936,
bediend van het H. Oliesel.

HIJ WAS EERELID VAN DEN H. HARTEBOND

De dood zal komen als wij 't minst vreezen.
« Hij zal komen als een dief in den nacht »
verzekert ons Christus. En toch wie meent er
dat hij door den dood zal verrast zijn?
Wel hem, dien de dood voorbereid vindt, want
niet een schielijke dood is te vreezen, maar ook
een onvoorziene en niet voorbereide dood.
Deze man leidde zijn ouden dag in wel-
verdiende rust, maar steeds afgewisseld door
giedienstige bezigheden; tevens in eenvoudige
godsdienstigheid, die bij hem nochtans den blij-
moedigen blik op 't leven met al zijn wissel-
valligheden niet 't minste stoorde.
DIERBARE FAMILIE, en gij vooral LIEVE ZUSTER,
trouwe gezellin mijner oude dagen, u allen ver-
laat ik voor een beter leven. Hebt dank voor
uw genegenheid en bidt voor mijn ziel. Aan
al mijn vrienden tot wederziens bij den Heer.
H. Hert van Jesus, ik heb betrouwen op U!
300 d. afl.

Drukk. Sanson-Vanneste, Poperinge.

staat: "dat de kapel die in dit legaat begrepen is, niet het karakter van een kapel of bijkerk in den wettelijken zin van het woord bezit en dat bijgevolg de bepaling van den last van het onderhoud van deze kapel door de bevestigde kerkfabriek, slechts als de uitdrukking van een eenvoudigen wensch kan aangemerkt worden."

Toch werd er in mei 1944 door de Kerkfabriek 1562,50 + 76 fr. uitgegeven voor 'herstelling, (van het) plafond der Kapel en herschildering' (ibidem, p. 32).

'Smytters' kapel - we schreven het al - is later afgebroken geworden en vervangen door de tegenwoordige kapel. Van de 9a. 95 ca. bouwland is er thans niets meer in bezit van de kerkfabriek. Een deel werd onteigend en de rest 'verduweent' in gevolge de ruilverkaveling.

Wat zouden die vrome schenker en schenkerster daarvan denken - zo ze nog bij leven waren? ... ..

Naar mijn gevoel had men toch wat meer eerbied moeten opbrengen voor de 'laatste wilsbeschikking' van deze weldoeners. Dat een wegsonwille van het 'algemeen welzijn' - naderhand moet verbreed worden, dat konden Florent en Marie vanzelfsprekend niet voorzien, dat hun kapel daarvoor diende afgebroken te worden, zou hun zeker en vast bedroefd hebben. Maar ze waren ongetwijfeld grootmoedig genoeg om te aanvaarden dat het zo 'moest' en ze zouden zich toch gelukkig gevoeld hebben bij de 'inwijding' van de tegenwoordige kapel. Dat er daartoe wat grond diende onteigend te worden, zouden ze - zo denk ik - geredelijk aanvaard hebben; doch wat de 'ruilverkaveling' met de rest van de gekonken grond uitrichtte zouden zij ook niet 'goedgepraat' hebben. Dat kan inderdaad niet door de beugel!

Ter 'verontschuldiging' van de verantwoordelijken van de ruilverkaveling kunnen wij alleen aanvoeren, dat zij de geschiedenis van dit legaat niet kenden.

Een treurige zaak, voorwaar..., doch de Kerkfabriek kreeg niet de minste inspraak bij al deze beslissingen. Hoe kan men dit rechtvaardigen?

Miel Favorel
+ parochus
in
Zuidschote

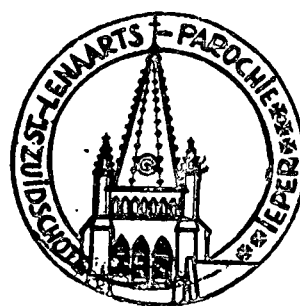
NOËL FAVOREL

'ZANTINGEN'

AFL.15

OUDE MOLENS TE ZUIDSCHOTE

A. DE MOLEN VAN 'CORTEWILDE'

B. DE MOLEN VAN 'STEENSTRAETE',
IN 'SUITSCHOTE POESEL'

'PRO MANUSCRIPTO'

PINKSTEREN

1984

OUDE MOLENS TE ZUIDSCHOTE

A. 'DE CORTEWILDE MEULEN':

Hr. Maurice Cailliau (Ieper) list ons een reeks fotocopiën overhandigen, die de Hr. Jozef Cailliau, uit Oostende, enige tijd geleden, heeft laten nemen. De originele documenten bemsten alken - voorzover ik kan vaststellen in het Rijksarchief te Brugge, te zijn bijzonder interessant voor de kennis van de vroegere molens te Zuidschote. De bewaarten ook gegevens die nuttig kunnen zijn voor hen die belangstellen in de geschiedenis van hun familie. Daarom willen we deze akten hier in extenso publiceren en bespreken.

I: 1629 " Wy Schepenen vander heereyckheide on(de) vierseha(re) van Noort ende Zuytschoten: salut. Doen te wet(en) dat heident (= heden), daete deser, voor ons comen ende ghecompareert zyn in persoonen: Melsyoor de 20, fili(u)s maertel, oudt vyfentzeventich Jaeren ofte daer ontrent, waghemaecker van zyn(en) stulle, woone(nde) ter Luuzerne, in Zuytschoten voors(e)yt, en(de) Jooris gharaert, fili(u)s Victoors, oudt sesenvechtich Jaeren, woonende tot Noortschoten, naer solempneelen eede in onse handen ghedaen.

De welcke compar(anten), ter instantie en(de) verouche van Franchois Ploequyn, fili(u)s Gaspar, ghecertiffiert ende gheattesteert hebben voor de gherechteghe waerheyt, also wy certiffieren ende attestieren by desen, tyame(n) ende elck int bysondere, dat wy attestantien hebghesien voor den trouble staen eenen muela(n) opden wal ter Cortewilde met een rosmuela(n) daerbeneden, inde prochie van Zuytschoten, neffens de steenstraete, daer nu eenen muelen ende rosmuelen staet, toebehooren(de) voorschreuen Ploequyn. Certiffierende en(de) attesteren(de) alvoor(en) dat, also den voorszonden) muelen en(de) rosmuelen ghebrant was inden trouble, hebben de voorszonden) attestantien ter stont ghesien de wynt vanden voorszonden) wal berijft staen met een staecke ofte plantsoen, dat daerop gheplant ofte ghestelt waer(er)n. Den welcken ghehuordeghen muelen en(de) rosmuela(n) es met tweeren vande voorszonden) staecke, ghedaen stellen by Gaspar Ploequyn, vader van(den) voorszonden) Franchois, als wetende de gelve ald(ae)r ghebrocht van Meessene.

Van alle twelcke den voorszonden) fran(chois) Ploequyn versocht heeft dese ghehuordeghe l(etteren van attestantie), die wy hem verleent hebben, omme hem te valydeeren daer ende alzoet behooren zal.

In teeken der waerheyt hebben wy, schepenen voorsch(re)ven, hier op ghedaen drucken den zeghel van onsen voorschepenen over ons allen, beneffens thandteeken van onsen ghesworen clercq vander viersehare.

Actum iiii den) Aprilis XVIe neghenentwintich. Toorenden
J. Vand(er)ghote
1629 //

Links in de rand van deze officiële schepenakte staat er een apostille of kanttekening, die niet gemakkelijk te ontzifferen is. Ik lees het volgende:

"Jek (?) ondertekent, Raedt (= raadsman) van zyne Kon(s)tabley-cka) Malzestey)t, ... ergrave van (den) Lande en (de) Graefscupe van Vlaen(de)ren), certifiert by dese als dat Fran(c)hois Ploequyn voldoen heeft t'en placcaete van zyne malzestey)t (innega)ende (?) sijne meulern, by dese attestatie vermeldt (?) Toorconde(n) desen ghetekent desen xijden april 1629
Loijs de Blaseren"

Op de eigenlijke schepenakte volgt onmiddellijk deze tekst:

"Daer naer compareren (de) in persone den voorsch(re)ven franchois ploequin, de welke verclaerde by eede in handen van ons schepenen voorsch(re)ven, dat hy comparant), als proprietaris vanden voorn(omden) muelenwal, niet en beryndt in eeneghe zynne bewyzen dat den voorn(omden) muelenwal in siet zoude belabt zyn den wynt vande voorn(omde) muelen annegaende, daete alvrooren.

Toorcon(den)

J. vand(er)ghote
1629 »

We hebben hier te doen met een wel zeer merkwaardige schepenakte aangaande de 'MEULEN TER CORTEWILDE'.

De oorkonde gaat uit van de Schepenen van de Heerlijkheid en de Vierschaar van Noord- en Zuidschote. Deze schepenbank, die sinds eeuwen afhing van de Abdij van Meter, 'dorpsvrauwe' van deze beide gemeenten, was samengesteld uit vooraanstaande ingezetenen van die twee parochies.

Volgens de tekst van het document, dat gedateerd is van de 4de april 1629, zou de handtekening deze zijn van de beëdigde klerk van de Vierschaar: J. Vanderghote.

Vet de . . . Tellingstaat, anno 1697, van Noordschote weten wij dat er toen aldaar twee gezinnen 'vander ghote' een halfstade uitbaatten, t.w.: 'François' vander ghote, laboureur' (1-0/1-1/0-0/1-1=5) en 'Jacques vander ghote', laboureur' (1-1/2-2/0-3/0-0=9).

Een zekere 'Mahien van(der)ghote' pachtte in 1688 'een half gemet sonlant' (perceel nr. 29), dat toebehoorde aan de Kerckfabriek van Zuidschote en behoorde tot de 'Landen ghelaghen in poebel xijtschote, oosten sprelet.' Dit perceel lag 'inde nearynge' in strakte

'met den oosteinde op den pit ofte beke ende van zyden <tlant> van Mahieu vander ghoten...' (Pachtboek 1688, p. 16).

Onder nr. 30, ook in 'poesel' lezen we over een 'kercke wech... liggende... op tlant van Mahieu vander ghoten' (ibidem, p. 16). 'Ignaes lewridan' pacht 'een half vierendeel lants, liggende, in een stiek genaemt het loovestick. Op dit land "placht" er een cleen huysken te staen'. Het half vierendeel paalt 'west' aan 'tlant vanden dorch van noortscoten.' De tekst zegt verder: 'in welck stiek onse lieve <nauwe> gilde van zuydschoten heeft vryftigh roeden lants al gemeene liggende met de kynderen Jacob vander ghoten...' (ibidem, p. 17).

We hebben hier bijgevolg te doen met boerenfamilies uit Noordschote, die (wat) land bezitten in de Poezel te Zuidschote.

In 1778 was een zekere 'J. ... vander ghoten' lid van de schepenbank, vermits hij mede de "verpachtinge" van het kerkland van Zuidschote ondertekent.

Het zou best kunnen zijn dat J. Vand(er)ghote, die de akte van 1629 tot tweemaal toe onderschrijft, toen ook 'voorscheper' was en als zodanig over een eigen 'zeghel' beschikte.

Stippen we terloops aan dat Pastoor Petrus Beseyne in de 'staat van Goederen', die hij de 6de april 1787 opstelde, 't'Zynghende Jaergetyde' vermeldt 'van dheer Jaspar van der goote, met laudes, zyngende misse en eough was.' (Cfr. ZANTINGEN XII, p. 36) (1).

De 'van der goote's zullen dus wel tot een vooraanstaande familie behoord hebben.

We ontmoeten echter nog andere namen in de oorkonde van 4 april 1629, b.v. deze van de twee personen die als 'getuige' optreden. Jacris gheraert uit Noordschote, zoon van Victor gheraert, is op dat ogenblik 56 jaar oud, terwijl Melxyoor (= Melchior) de 20, zoon van Maarten er 76 'ofte daer ontrent' is. Melchior woont 'ter Luuzerne' in Zuidschote en is wagenmaker van beroep. Het op de schrijfwijze: 'Luuzerne'. De oudste teksten gewagen altijd van Luuzerne en niet van Lizerne, zoals sommigen het nu nog altijd blijven schrijven.

Waarom? - weet ik niet..., maar zij hebben het zeker en vast mis! Dat ze me een oude tekst voorleggen waar er klaar en duidelijk Lizerne staat. Doch dat kunnen ze niet. Etymologisch moet het trouwens Luuzerne zijn, Waarom dan 'halbtarvig' of 'niet-beter-wetende' vasthouden aan een foutiere schrijfwijze? 'En est mysterium...'

We weten dus weer iets méér. Rond het einde van de XVIe eeuw was er een wagenmaker te Luuzerne (en waarschijnlijk reeds (veel) vroeger) en dat zou zo blijven tot aan de Eerste Wereldoorlog.

(1) In het Rijksarchief te Gent, Fonds van de Raad van Vlaanderen, berust er een document (nr. 14.292) noemens een proces tussen Jaspar van der Gote, griffier van de parochie Noord- en Zuidschote en de Wethouders van de stad en banneling Vaurne. Het gaat over een executie in 1661. Daarover méér later.

Die twee (oudere) mensen komen voor de Schepenbank, "ter instantie en (de) versoekende van Franchois Ploegwyn, ffilius Jaspars."

Hij bevestigen - onder ede - dat zij, "voor den trouble", hebben ghesien ... staen eenen muelen op den wal tusschen de cortewilde met een rosmuelen daer beneden, inde prochie van zuutshoten, neffens de steenstraete. Deze zin is het herlezen waard. Hier hebben wij eerst en vooral de ongeveer oudste schrijfwijze die we kennen van deze molen en de plaats waar hij stond. In de volksmond zei men toen: 'de muelen ter cortewilde', naast de 'cortewilde - muelen'.

De twee al oudere getuigen hebben hem daar nog weten staen op de molenwal. 't Zal wel een houten molen geweest zijn, een 'kistmolen' met een trap buiten. Maar voor de troebelen was er "daer beneden" de molenwal bovendien nog een 'rosmuelen', d. i. een molen, die door een ros (= een paard) in beweging gebracht werd. Wanneer er geen wind stond, geen molenvang was, bleef de windmolen in het kruis staan, de roeden (van de wieken) werden overschuin geplaatst, nadat men de zeilen had toegeroeld. Kwam er voldoende wind opzetten, dan spande men het zeil breed-uit en zette de wieken zo dat ze wind vatten. De molen stond dan "op de wind". Bij windstilte of als er zeer veel te malen viel kon men een paard inspannen in de rosmalen. De mensen waren toen ook verouderd: een trekdier (dikwijls geblinddoekt) dat al-maars-door in een kring stapt, een 'zwenbel', een lange drijfstaag verbonden met houten kamraden, die molenstenen door drasiën waartussen het graan gemalen wordt.

In die tijd stonden er te Zuidschote en het omliggende verscheidene molens. U weet misschien dat er altijd, hier te lande, een 'maalmonopolie' bestond. Binnen de zone met een straal van een mijl die zich rond de steden (zoals Toper, Kortrijk, Mener, enz.) uitstrekke, mochten er geen particuliere molens zijn. De mensen die in deze woonde, moesten hun granen naar de grafelijke (later: de koninklijke) banmolens brengen, waar het tweeëntwintigste deel van het meel ten profijte van de staatkas werd afgenomen. De molens die buiten zulke zone lagen was het streng verboden "de ... moudre aucunes graines pour les lieux sujets à la banalité des moulins domaniaux." De guldenbergabdij had een eigen windmolen staan buiten het gebied, dat voorbehouden ^{was} aan de "banmolens" van Mener.

De abdij zelf lag echter binnen die exclusieve zone en normaal moest het blooster de granen, benodigd voor het onderhoud van de zusters, de leerlingen van het pensionaat, het dienstpersoneel, enz., of bestemd voor het neeshof, laten malen in de 'moulins banaux de Mener.' Graaf Lodewijk van Mala had de religieuzen in 1384 toch de toelating verleend "te doen malen ... te haer selves muelne ... alsoo vele corens als hemlieders om de sustinancie van hemlieders onse van haren dienslinghen nothabelic wesen sal."

De mensen uit het omliggende, die verder dan een mijl van Menen of-
 woonden, hadden eveneens het recht hun graan op de kloostermolen te laten
 malen. waar het 2de^{ste} deel van het meel (d.i. "soo vele als men tot Mae-
 nen in des coninex meulens is nemende") ten voordele van de abdij
 werd afgenomen. Onze molenaars zullen ook wel hetzelfde 'maakrecht'
 gehad hebben (rond de 4,55% van het meel).

Tijdens de oorlog "survenue en lan 1667 et pendant le siége (= het beleg)
 que le marisael d'Haumont fit à la ville de Courtray" was de molen
 van de abdij afgebrand. In oorlogstijd - zo zeggen de religieuzen in een
 verzoekschrift, dat denkbaar in 1673 tot Lodewijk XIV gericht werd -
 is er altijd gevaarlijk het graan naar de abdijsmolen te moeten voe-
 ren. Tijdens de laatste oorlogen hebben ze vertcheidene keren "perdu
 enee faisant leurs chevaux, grains et chariots, et mesme (= zelfs) quel-
 ques leurs lays (= sommige van hun knechten)" ont "esté exposé à
 la mercy et violences des parties." Dit risico is er nog altijd "par la
 guerre présente avec les Holandois et par les courses (= de strooptochten)
 qui commencent desja a faire leur partie dans toute la chastellinie
 de Courtray."

Om deze redenen wilden zij "un moulin à chevaël" (= een rosmolen) la-
 ten bouwen op het terrein zelf van het klooster. Ze hadden toestem-
 ming gekregen "des fermiers de la majesté" om er een vanaf november
 1675 in gebruik te nemen en nu vragen zij de Franse koning "permission
 et octroy" om die molen/ook in de toekomst verder te mogen gebruiken.
 Ze beloven "quelles ne se serviront dudit moulin à chevaël que pour
 leur propres usages (= voor eigen gebruik)". De zaak kwam voor de Raad
 van State, die bij arrest van 30 oktober 1674 toelating verleende "de faire
 construire... un moulin à chevaël dans l'enclos de ladite abbaye... pour
 la nourriture des religieux, pensionnaires, serviteurs." De Raad stelt
 als voorwaarde "qu'il serat libre aux fermiers du domaine de Merin
 d'entre< > dans ledit moulin pour y faire visite on cas de soubcion
 (= vermseden, verdenking) de fraude." In geval dat de controleurs een
 overtreding vaststelden, zal het klooster (weer) verplicht zijn het graan
 in de Baumolens te Menen te doen malen.

De schreier het reeds de molen van de Guldenberg te Harelgein was in
 1667 platgebrand. Dit was reeds niet vroeger, ^{molens} gebeurd, b.v. "int jaer 1578"
 tijdens de 'grote Beroverte'. Toen werden ook "de kercke ende meest alle de
 huysaeggien" van het klooster totaal verwoest. Het werd "zoo geruymert...
 deur brant ende andersins datter niet en resteerde dan eenige oude meuraig-
 gien." Al wat bruikbaar was werd geroofd; al het zandsteen, het plaveisel

van de kerck, tot zelfs de muurambkers. Na de inneming van de Kerck door de "Malcontenten" (22-2-1580) kwamen de religieuzen van de Guldenbergabdij naar Kerck, waar ze hun intrek namen in de reeds vroeger aangekochte huysje "en d'oude palloris" (= de schandpaal van't bastael). De zusters in die 'refuge' (of wykhuis) leefden werkelijk "in extrême armoede, ja qualick enen stoel hebbende omme... op te sitten," "Bivant la plupart du labours de leur maistris et assistance de leurs parents et amyx, et tenant escole, parce que tous leurs biens, ysaent du costé de noort de la... dyx, sont esté en friche (= braak' gebleven et subjects à l'exécution des Vrybutens jusques à la Triere, que fust publiée en l'an 1609. Ayant esté brûlé sept <de> leurs centes."

Op 21 juni 1571 was nog één van hun pachtboeren te Nieppe afgebrand.

Wanneer de molen 'ter Cortenvilde' in de vlammen opging kunnen wij op geen jaar na zeggen. Ze werden - luidens de oorkonde van 12 april 1629 "ghebrandt... indem trouble? de twee getuigen, wa-gemmaker Melchior de Ro van Duzerna en Joris Gheeraert, uit Noortschote, hebben ze nog weten staan. Welnu, deze laatste was in april 1629 56 j. oud. Hij moet dus in 1572/73 geboren zijn. Indien de molen in 1578 in brand gestoken werden - zoals toen te Wevelgem gebeurde - dan kan hij nog maar een jongen van 5/6 jaar geweest zijn. Zo'n kind ver-geet een kind niet licht. Doch de molen kunnen wel enkele jaren later afgebrand zijn.

Beide getuigen bevestigen ook dat ze, na de brand, gezien hebben dat "de wynt vanden... <molen> wal bevyt" stond met een staeche ofte plantsoen, dat daarop gheplant ofte ghestelt waer<in>." Er is hier zeer waarschijnlijk ^{prake} van een "windvang", die ten dele uit een houten schutting (= "staeche") en ten dele uit een "haag" (= "plantsoen") bestond. Word de wind door zo'n heining naar de wieken gestuurd of deed deze dienst als windbelaam, ik weet het echt niet. Het kan best zijn dat het 'schutzel' samen met de beide molens in de vlammen is op-gegaan. In 1629 stonden er "ter cortenvilde" in ieder geval weer een <wind>'muelen ende <een> rosmuelen". Als ik de tekst van de oorkonde juist interpreteer, is het Jaspaz Floequyn, de vader van Francois Floequyn ("proprietaris" in 1629), die de 'jeghenwoor-deghen muelen ende rosmuelen' heeft doen oprichten. Indien ik het goed versta is (althans de wind)molen "aldaer ghebrocht van Maets-sene."

(Molenaar en) eigenaar Francois Floequyn wenste van deze ge-tuigenissen "letteren van attestatie ... omme hem (in zijn eigendoms-recht) "te valydearen daer ende alzoot behooren zal."

De schepenbank van Noord- en Zuidschote willigde zijn verzoek in

Ma die eigendomstitel verkregen te hebben (dieze aangaande de molenwal, de windschutting en de twee, tijdens de troebelen, afgebrande molens waren wellicht in de brand gebleven) diende Francois Floequyn, als proprietaaris, nog een verklaring af te leggen. Hij moest namelijk verklaren "niet en bevindt, in eeneghe syne bewyzen" (er moesten dus toch nog enige documenten bewaard zijn gebleven...), dat de molenwal "in tijt zoude belast zyn, den wijnt vande voornemde) muelen anngaende. Vermoedelyk wordt hier allusie gemaakt op "het windgelt", dat de bezitter van een molen aan de Staat diende te betalen.

Misschien was deze vorm van belasting nog niet zolang in voege gebracht. Proprietaaris Floequyn zal zich wel in regel gesteld hebben ten aanzien van de "placcacte" van zyne Koninklijke Majesteit.

Louis de Blasere, Raadsheer in de Raad van Vlaanderen, bevestigt dit trouwens in zyn apostille van 17 april 1629.

De akte in verband met "Cortewilde" is voor ons bijzonder leerrijk. We vinden er zeer waarschijnlijk de namen in terug van de oudste - ons thans bekende molenaars. Dat zowel de windmolen als de rosmolen er vóór "den trouble" stonden (dicht reeds in XVI de eeuw kan niet betwijfeld worden. Dat ze tijdens de Bevoerten (misschien in 1578 of enige tijd nadien) afbrandden, evenmin. Misschien heeft Gaspar Floequyn dat nog zelf zien gebeuren.

Hij was het in ieder geval - als we tekst goed verstaan die de "geghenwoordeghen muelen en (de) rosmuelen)" liet overbrengen uit Mesen en deze liet "stellen" "op den wal te cortewilde". Dit zal vermoedelyk slechts gebeurd zyn na de ondertekening op 9 april 1609 van het Twaalfjarig Bestand. Toen eerst keerste er "in den lande" voldoende veiligheid om met de "heropbouw" van onze "verwoeste gewesten" te kunnen beginnen. Ook te Wevelgem werd de heropbouw van het eigenlyke klooster slechts in 1609 aangevangen: "int jaer 1609 es geleyt den eersten steen van den doornster, t'cappyttele, den vyftere ende... de beukere.. Eerst "up den eersten dach van oogst" 1627 werd "binnen de... nieuwe kerke anden hooghen autaar ghedaen de eerste misse" sinds "de arme ruine van de yelre kerke." De nieuwe kerke werd op 9 juni 1630 gewijd door "den eeuwerden Malxomilian Vilain van Doornick" (1614-1649).

Het is echter niet onmogelijk dat de molens 'ter cortewilde' reeds enige jaren vóór 1629 werden heropgebouwd. Na de verovering van Ostende - het voornaamste bolwerk van de gans-gezinden in onze streek - door Spinola op 20 september 1604 - zal er hier wel voldoende rust gekerst hebben om met het allernoodzakelijkste te beginnen; de pachtboeren, de woonsten, de molens, enz.

Ik vraag mij af of de abdij van Meers, waarvan de abdis - sinds oude tijden - o.m. de titel voerde van "comtesse de messines et dame de Noort- et Luyckshote" niet tussengekomen is in deze zaak. De twee oude molens van Luidschote (deze van "Cortewilde" en deze van "Steenstraete" waren totaal vernield tijdens de Beroerten. Een dorp zonder een eigen molen was toen (haast) niet denkbaar.

Brood was vroeger - méér nog dan nu - essentieel voor de voeding van de menschen. Brood is uiteraard een wonder van voedzaamheid. Het is een belangrijke leverancier van vele noodzakelijke en energierijke stoffen.

De geschiedenis van het brood gaat terug op de ruwe, platte koeken die waarschijnlijk al werden gebakken door de menschen uit het Steenen Tijdperk en zo'n 8000 jaar geleden ontdekten hoe ze graan kon malen, vermengen met water en bakken op hete stenen. Het eerste gerezen brood ontstond volgens de historici twee- tot drieduizend jaar geleden in Egypte, waar wilde gist 'toevallig' terecht moet zijn gekomen in een bakkerdeeg en zo het eerste gerezen brood ter wereld opleverde. In 1936 troffen leden van een expeditie van het New York Metropolitan Museum of Art verscheidene 35 eeuwen oude broden aan in de Egyptische Asasif-vallei. Tot hun verbazing, toonde de analyse van de broden aan dat sommige vrijwel gelijk waren aan roggebrood uit onze tijd! Het gerezen brood drong omstreeks 600 v. Chr. door in Griekenland. De Romeinen dwongen met nieuwe verbeteringen. Ze bouwden hoge, dikwandige bakkersovens. Ook ontwikkelden ze maalderijen, werkend op waterkracht - en een deegmenger, aangedreven door paarden en ezels. Brood was voor de Romeinen zo belangrijk dat het uitreiken van koren (frumentum) een essentieel onderdeel werd van hun sociale politiek. Alleen door korenvoorziening en schouwspelen (panem et circenses) was het Romeinse volk in toom te houden, moet Keizer Trajanus (98-117) hebben gezegd.

Ook in ons land is lange tijd brood en armenzorg bijna synoniem geweest. Nog in 1963 werd in Houtem (Nauwne) door de familie van een overledene, volgens aloud gebruik, na de begrafenisplacchtigheid een honderd broden uitgedeeld aan de behoeftigen van het dorp (Cfz het Beste uit Reader's Digest, 1984, juni, pp. 74-77).

26 n brooddelingen aan de armen waren ook te Luidschote bij een plechtige uitvaart nog zeer lang gebruikelijk. Wij citeerden in dl. XIV van de Handelingen nog een paragraaf uit het Testament van de vroegere smid van divyenne, schepen en Lorkmeester Florent Desmytter (schielijk overleden te Poperinge op 8 februari 1936), waarbij deze laatste een som van 5.000 fr. 'vermaakte' aan 'de Commissie van Openbaren Onderstand van Luidschote, ... om gedurende 25 jaren een brooddeeling te doen aan de armen der gemeente.' (Liber Memorialis II, p. 140).

In het middeleeuwse Europa werd voor dagelijks gebruik meestal donker, grof brood gegeten. Wittebrood kwam alleen op zon- en feestdagen op tafel of op een kermiss of bruiloft. De kleur van het brood was veelzeggend voor de welstand van de gastheer. Ook in de Guldenbergabdij te Wervelgem werd er tijdens de week 'bruis' brood gegoten en 'spondags sort'.

Eeuwenlang bleven de meeste mensen hier hun eigen brood bakken, waardoor de beroepsbakkers weinig talrijk waren. In het dossier van de Volkstelling ten jare 1697 troffen ^{we} voor ganz het grondgebied van de "Acht Prochieën" slechts twee bakkers ('° brulengiers') aan, allebei te Namertinge, dat toen met zijn 846 inwoners de derde grootste gemeente was. Bij ons bakten de mensen in hun eigen overhuis of in dit van de geburen. En meestal volkorenbrood. Met de geleidelijke stijging van de welvaart daalde het broodverbruik. De consumptie van vlees en ander voedsel nam toe, waardoor de behoefte aan plantaardig eiwit daalde. Dat de mensen minder zware arbeid te verrichten hadden heeft ook bijgedragen tot de afneming van het broodverbruik. Hoe armer de tijden, hoe meer brood er gegeten werd. Brood was (en is nog) een (relatief) goedkoop en uitstekend voedingsmiddel. Zeven bruine boterhammen vormen de dagelijkse hoeveelheid die het Nationaal Bureau voor de Voeding voor een volwassen man nodig acht (cf. Het Beste, ibidem, pp. 77-78).

Luidschote telde voor de troebelen van de tweede helft der XI^{de} eeuw twee windmolens op zijn grondgebied. Ze werden platgebrand tijdens de troebelen. Maar bij het dénombrement anno 1697 stonden er hier wederom twee. In ganz de 'generalitayt' telde men er toen minstens twintig.

De abdij van Meseu ontsnapte - naar het schijnt - aan de furie van de 'Beeldstormers', doch werd in mei 1579 in lichterlaaie gezet door de Walen, die de stad op de Staatsgezinde troepen veroverd hadden. Abdis Antoinette de Saint-Omer (aangesteld in februari 1595) legde zich - uit alle kracht - toe op het herstellen van de kloostergebouwen, doch ^{daze} werden opnieuw vernield tijdens een razzia van de Oostendse rebellen. Waren de molens van Meseu tijdens de Beroveren eveneens in de vlammen opgegaan of gespaard gebleven van het ergste? Abdis Antoinette had de armen - bij zoveel tegenslag -

niet laten zakken. In 1604 was de abdij (ten minste dele) weer opgebouwd, vermits ze het kruis op de kerktoren kon laten plaatsen. Heeft ze met even grote spoed de molens laten heroprichten of -indien ze slechts in min of meerdere mate beschadigd waren - deze zo snel als mogelijk was doen herstellen.

Dat men een volledig nieuwe (dus onlangs opgerichte) molen in die jaren te Meseu zou afgebroken hebben om hem "op den wal ter Cortewilde" weer op te bouwen, is moeilijk aan te nemen. Waarschijnlijk mocht "Jasparr Ploeguyen" een oudere molen - die onbeschadigd was gebleven of reeds hersteld - van Meessene naar Luidschote overbrengen. Misschien zelfs alleen maar de meest onontbeerlijke bestanddelen, zodat men ter plaatse het timmerwerk, enz., kon vervolledigen.

Die overbrenging kan best nog tijdens het abbatiaat van Antoinette de Saint-Omer gebeurd zijn, vermits die slechts op 15 december 1609, overleed. Zo niet moet ze geschied tijdens de eerste ambtjaren van abdis Jeanne de Baillencourt (1610-1618).

Indien de abdis van Meseu een molen liet overbrengen naar ons dorp, dan zal zij het wel gedaan hebben "pour le grand avantage de son village de Lydschoote."

Waarom "Franchois Ploeguyen" twee oudere mensen verzoekt voor de schepbank van 'Noort ende Luidschoten', onder ede' een getuigenis af te leggen is niet onmiddellijk duidelijk. De 45-jarige 'waghemaeker' van 'Luizerne en Joris Gheeraert van Noordschote bevestigen - we herhalen het - zes dingen: primò: "dat wy... hebben ghesien voor den trouble staen eenen muelen op den wal ter cortewilde met een rosmuelen daer beneden, in de prochie van Luidschoten, neffen de steenstraete; secundo: dat zowel de windmolen als de rosmolen "ghebrandt" zijn inden trouble"; tertio: dat beide molens da'ar stonden, "daer nu (april 1629) eenen muelen ende rosmuelen staet, toebehooren de den voorschreveren Ploeguyen."; quarto: dat zij - toen de molens afgebrand waren - "hebben ghesien de wynt vanden vooren (omden) wal bevyt staen met een staecke ofte plantsoen dat daerop gheplant ofte ghestelt waer (en)"; In april 1629 waren die 'schutting' en die 'beplanting' er niet meer; Melchior de Ro en Joris Gheeraert verklaren quinto - indien ik het goed begrijp - dat het de vader van 'Franchois Ploeguyen', Jasparr, is geweest die de vooren (om) de staecke heeft 'geweerd' (= afgebroken) en sexto, dat hij het was die de molens (s) - 'ald (ae) 2 ghebrocht van meessene' - heeft doen 'stellen'."

Waarom had de tegenwoordige eigenaar (en molenaar?), Jasparr's zoon,

zulk een gedetailleerde en beëdigde getuigenis, officieel geattesteerd door de wethouders van Noord- en Zuidschote vandoen.

Uit de apostille van Raadshere 'Loijp de Blasere' kan men afleiden dat 'Franchois Floequyn' dergelijke attestatie nodig had om te voldoen 'ten plaecse te van zijne...: cone(nl)/leke>Ma(gerstey)t.

Welke verordening hier bedoeld wordt, weet ik niet. Molenaar? Floequyn moet in elk geval kunnen bewijzen dat er "opden wal ter cortewilde ..." voor den trouble "een windmolen stond en bovendien een 'rosmolen' 'daerbeneden'. Hij moet bovendien bewijzen dat zijn molens in de plaats gekomen zijn van de vroeger aldaar bestaande.

Er zal dus wel van oude tijden een recht tot malen bestaan hebben 'ter cortewilde'. Zoals we verder - als we handelen over de molen van Steenstracte - zullen zeggen, mocht men zonder koninklijke toelating geen nieuwe molens oprichten. De wet was dienaangaande zeer streng. De redenen hiervan zullen we later uiteenzetten.

Trouwens er bestond voor de Bercoerten - misschien reeds/oude tijden - nog een andere molen te Zuidschote. Ook deze is in de vlammen opgegaan en zal heropgebouwd. Twee molens is veel voor een klein dorp als Zuidschote. Dit zal je nog beter verstaan als je de 'orgehoorde' privileges zult kennen, die de molenaars in Keurne - Ambacht bezaten. Echt niet te geloven.

Maar laten we verder gaan met de geschiedenis van de molen van Cortewilde.

Met de schepenakte van 4 april 1629 wilde 'Franchois Floequyn' zowel zijn 'maalrecht' als zijn 'eigendoms-titel' bewijzen.

Nie er onmiddellijk na hem molenaar werd van 'CORTEWILDE' kan ik niet zeggen. Was het een Ghyselen?

II. 1688 We nemen het Oude Pachtboek van Zuidschote ter hand. We citeren nogmaals - omdat het hier ter zake doet - een tekst uit de 'verpachtinghe' anno 1688. Op blz. 19-20 lezen we daar, onder de 'landen gheleghen in Boezynge en vallende "onder de zaele van Jpre", dat de 'kercke... van zuytschoten' eigenaars van het perceel 36. We geven de tekst in extenso:

"Anthieu(nl)/ghyselen heeft re>chierst (= in eijns genomen) een gemet vijftich roeden liggende bijde Cortewildemeulen, daer thuyts... vanden selven meulen op staet int voorin(omde) boezynge, streckende zuyt ende noort" (= de partij was dus zuid - noord gericht), palende met "brovteinde" aan "de groote heerstrate", met "tuyteinde" aan "blant van wylent d'aeldynge" (= de erfgenamen) van wylent m(eeste)re Jan Lerou onde consoorten", met "doostsyde ende westsyde" aan "blant van d(h)ee" &

De Heeren van de Raede van Brabant

Handwritten notes on the left margin, including 'Handt van een', 'Francois', and 'Louis de Blasen'.

Main body of handwritten text in Dutch, detailing a legal or administrative document with various clauses and signatures.

Handwritten initials or a signature at the bottom left of the page.

Niclays Carol ende blant vande kynderen van aeruout vander Broucke ende plaecte te weeben dan meerderen deel boomgaardt ...?

De woning van de molenaar stond op grondgebied Boezinge, de 'Cortewilddemaulen' zelf op Luidschote. Anthoenis Ghyselen had dus zijn domicilie in 'Boezynge' en wel 'onder de zaale van Jpre.' Het moet ons dan ook niet verwonderen dat hij ^{niet} vermeld wordt in de tellingsstaten van de 'Huictes Paroisse de Furnambacht', uit october/november 1697. Onder de circa 1750 gezinshoofden van de 'Generaliteyt', waarvan de naam en toenaam ^{werdens} opgenomen in het dossier van dit 'denombrement', hebben wij er slechts twee ontmoet die een gelijklopende naam droegen, nl.: 'Nicase Ghysel', een dagloner in het Krombeekse Vrije ('la francq de Crombecque') (KN 43) en Maryn Gyselen, eveneens 'journalier', maar ditmaal in 'la seigneurie de Swylande' (SN 43).

III.
1738
1739

In het Fonds van de Raad van Vlaanderen, dat in het Rijksarchief te Gent berust, is er een document bewaard, uitgaande van de Schepenen van Noord- en Luidschote, dat betrekking heeft op het proces, dat door een zekere Pieter Ghysela werd aangespannen contra Maria-Josèphe Cocle, douairière (= 'veduwe van hoge stand') van Joseph Boonaert, in verband met de molen en molenwal van 'Cortewilde' te Luidschote (nr. 26.424).

Wij hebben deze akte, gedateerd van 1738, tot dusver nog niet kunnen inzien, Wel hebben wij een ontwerp van rekest ('Projet de requete') onder ogen, dat dateert van 16 december 1739 en betrekking heeft op deze weinig verkwikkelijke zaak. Dit document bevindt zich in het Staatsarchief te Brugge. Het is uitermate interessant en bevat veel leerrijke gegevens, die wellicht een bredere lezerskring kunnen interesseren, al gaat in eerste instantie ogenschijnlijk om een banale 'dorpsruzie'. Doch de edelachtbare douairière was geen 'katje om zonder handboenen aan te pakken' en ze maakt er een zaak van die haar weerslag kan hebben ver buiten de dorpsgrenzen. Juist omdat ik dit document belangrijck acht, heb ik mij de moeite getroost om het helemaal te 'ontcijferen'. Ik citeer eerst de originele tekst. Hij is in het Frans van die tijd geschreven en slechts een 'Aladtschrift'... , wat het overbetruiven niet vergemakkelijkt. Ziehier dan, wat ik er kon van maken:

« A L'Empereur et Le Roy? »

(Het moet hier gaan om Karel VI, keizer van het Heilige Roomse Rijk -1711-1740- en vader van aartshertogin Maria Theresia, van 1740 tot 1780, keizerin van Oostenrijk).

"Remontrent (= vertogen) très respectueusement Dame Charlotte Petronille de la Tour, abbesse et Comtesse de Messines et dame de Noort et Zuytschote, tant pour elle que pour le plus grand avantage de son village de Zuytschote et dame Marie Joseph Coele, douairière de Joseph Bonaert, escuyer (= ridder, 'chevalier'), donans a connoître que par la coutume de la ville et chatellenie de Furnes, titre 37, art. (icela) j.^{er} (= premier) il est disposé que les propriétaires des moulins sont en droit de faire abatre les arbres et autres bois à la hauteur de dix pieds, qui passeront les trente quatre ans de croissance (= croissance, groei), sans l'étendue et a la distance de cent verges de leurs moulins, qui est un privilège dit ruymbane (= ruim baan!), accordé aux meuniers pour faciliter la mouture des grains en faveur du publicq ...

Hier onderbreven we even voor enig commentaar. Mevrouw Weduwe Joseph Bonaert (vanouds groot-grondbezitter te Zuidschote en omliggende) (zie o.a. delen III en IV van onze Tellingen) is erin geslaagd de toenmalige abdis van Mesen 'voor haar wagens te spannen'. Charlotte - Petronille de la Tour de Saint - Quentin werd door de bisschop van Ieper de 6de januari 1732 als abdis geïnstalleerd. Zij overleed op 9 oktober 1750. Zij was in feite de voorlaatste abdis van Mesen. Maria Theresia zal het klooster de 30ste augustus 1776 supprimeeren.

Als 'dame de Noort et Zuytschote' kan ze wel belang gehad hebben in de zaak. Maar misschien heeft ^{zich} zij toch om de tuin laten leiden door de listige weduwe Bonaert.

Toch moet gezegd dat het privilege met de zo passende naam: 'ruymbane', dat de molenaars in Fenne-Ambacht bezaten, voor mensen van nu bijzonder vreemd voorkomt. Zij hadden volgens titel 37, artikel 1 van de 'keure' van de stad en de kastelenij Fenne volgend recht. Zij mochten alle bomen en alle houtgewas, die méér dan 34 jaar oud waren (en dus 'rijp' om 'om te hakken'), doen 'afzagen' tot op een hoogte van tien voet, d.i. ongeveer 3 meter, en dit tot op een afstand van 100 roeden (= ca. 384 meter) van hun molen.

Een ongelooflijk en in de ogen van Mevrouw de Douairière een onaangename privilege: alle volgroeiende bomen mogen door vallen of op ca. 3 meter doen 'inkorten' binnen een diameter van méér dan 3/4 fm. En zeggen dat er toen twee molens waren te Zuidschote! Te begrijpen dat de eigenaars dat niet konden slijken, althans wanneer de molenaars het gewoonterecht wilden toepassen. Welke deden dit echter niet. Maar laat ons verder lezen in het 'project van rekest' van Dame Marie Joseph Coele. Ze schrijft:

2 et quoque ce privilège ne scauroit estre sensé avoir été accordé plus qu'à un seul moulin pour chaque village, et encore a un moulin, y établi par octroy special de votre majesté, il est cependant que les predescesseurs de Benoit Duytschaever, meunier au dit village de Xuytschote, une des huit parois(es) de furneambacht, ont fait transporter, il y a quatre vingt ans ou environ, un moulin de messines, Châtellenie d'Ipres au village de Xuytschote, non obstant que de lors il y avoit un autre moulin au meme villag(e), suffisant pour servir le publicq de la paroiss(se) ... (hier is een lijn onleesbaar; wsch. wordt de oppervlakte van het dorp aangegeven) ... ou environs, et quelle ne consiste qu'en (deux cens quattervint) habitans." We onderbreken de tekst heel even voor enig commentaar.

Volgens de adellijke dame kan het privilegie, genaamd "ruymbane", slechts aan één molen per parochie gegeven zijn geworden en dan slechts aan een molen, die er met speciale machtiging van Zijne Majesteit is opgericht geworden. Mevrouw Weduwe Bonaert beweert echter dat de voorgangers van de tegenwoordige molenaar, Benoit Duytschaever, de molen (van Cortewilde) zo'n 80 jaar geleden vanuit Meseu (dat niet in Veurne-Ambacht maar in de kastelenrij Teper ligt...) naar Luidschote hebben laten overbrengen, een dorpje van slechts 180 inwoners (dit getal werd door een andere land ingevuld), niettegenstaande het feit dat er toen reeds een andere molen in het dorp stond (zij bedoelt hier de molen van "Steenstraat" in de "Poebelhouck", waarover we nog uitvoerig zullen spreken).

"Donaire" Marie-Josèphe Coele kent niet zo best de voor-geschiedenis van de "Cortewilde-meulen". Ze beweert immers dat de voorgangers van Benoit Duytschaever "il y a quatre vingt ans ou environ" naar Luidschote hebben doen overbrengen. Ze schreef haar "projet de requete" ten laatste op 18 december 1739. De overbrenging zou dus - volgens haar - ergens voor 1659 gebeurd zijn. Ze slaat de bal mis. Het kan 40, 50 jaar vroeger geschied zijn.

We leren uit de akte ook dat Luidschote tegen het einde van 1739 nog slechts 180 inwoners telde, dat kan juist zijn, al waren er blijkens de volkstelling die Lodewijk XIV ten jare 1697 deed verrichten toen toch nog 311 inwoners. Misschien heeft de weldadige dame de cijfers wat gedrukt, om haar rekest kracht bij te zetten... Ik zeg wel: misschien!, want zij vulde het getal niet zelf in. Misschien was het wel de Abdis, de 'dorpsvrouwe', die het nadien deed.

Nog iets: op 16 december heette de molenaar van Cortewilde: Benoit Duytschaever, terwijl het (eerste?) proces contra de donaire van Joseph Bonaert in 1738 aangehangig was gemaakt door Pieter Ghysels.

We laten het aan meer bevoegden over om de 'stamboom' van de families Ghysselen en Duytschaever - en de graad van verwantschap tussen beide - op te maken. We stellen gewoon vast dat de eigenaar(3) van 'Cortewilde' in 1738 nog Pieter Ghysselen heette en dat hij aan het eind van het jaar 1739 reeds opgevolgd was door Benoit (= Benedictus) Duytschaever.

In deel III van onze Kaartingen (pp. 9-11) hebben we reeds 't een en 't ander gezegd over hoger genoemde families.

De 'Verpachtinghe' vande Kercke-landen gedaen ... in 1688, t eerste boefmesse 1688 innegaende" vermeldt - we zeiden het reeds herhaaldelijk - een genaamde 'Anthui(nis)' (= Antonius) Ghysselen als cijnspachter van "een gemet vyftich roeden", waarop het huis van 'de Cortewildemeulen' staat. Antonius was dus wel molenaar 'ter cortewilde' in 1688. In 1738 was het Pieter Ghysselen en het jaar daarop: Benedictus Duytschaever.

In de latere (30/9/1768 - 6/10/1770 - 3/4/1783 - 15/4/1788 en 27/6/1793) komt de familienaam Ghysselen geen enkele maal meer voor als pachter of huurder.

Van de andere kant is er noch in de 'Verpachtinghe' van 1688, noch in de Tellingstaat van 1697 nergens sprake te Luidschote van een Duytschaever. Wat méér is: die familienaam wordt niet éénmaal vermeld in het dossier van het 'denombrement' in 'd'Acht Prochie's', anno 1697. Waar komen de Duytschaevers vandaan? Worden er toen leden van die stam in de klastalerij Ieper, waartoe Boezinge behoorde? Dat kan bett.

In ieder geval is Benedictus Duytschaever reeds in 1739 op 'de Cortewildemeulen', in opvolging van Pieter Ghysselen. Hij is er vermoedelijk 'ingebrouwd'. In alle vijfjaarlijkse verpachtingen die in kerkarchieef van Luidschote bewaard bleven (1768 - tot en met 1793 staat het perceel cijnsground "daer het molenhuis opstaet" steeds op naam van 'V(du)a Benedictus Duytschaever', de weduwe dus. Wel eigenaardig is het feit dat die cijnspacht, met een looptijd van "29 jaeren" voor het eerst begonnen is in 1728 "ende verlanght" werd den 12de meye 1779 voor oock 29 jaeren à 30de parisijs by jaere, mitog(aeder) 6.10.6^{de} gereet, boefmesse 1778.

dat de eerste pachttermijn op naam staat van een Duytschaever, doet veronderstellen dat vorenoemde Benedictus wellicht al in 1728 op de molen kwam, zonder dat deze toen al zijn eigendom was. Molen en molenhuis behoorden in 1738 lijkbbaar nog aan Pieter Ghysselen, vermits hij het is die een proces inspant tegen de Douairière Bonaest. De 'verdeling' van de goederen - als er ten minste een geschied is - zou dan kort daarna hebben plaatsgevonden, aangezien de wededala dame het in december 1739 opneemt tegen Benedictus Duytschaever.

De 'Verpachtinge' van 30 september 1768 vermeldt twee percelen land die door een zekere "Caerel Duytschaever" gepacht worden. Beide partijen liggen in "Suytschoote poebel".

Het eerste perceel (nr. 27) bestaat uit "134 roen gartlant liggende op den noortcant van eene meerder partje van 3 (gemeten) 1 (lyne) 95 roen, competentende de kinderen benedictus duytschaever met consoorten, streckende van (den) boomgaert van (de) selve hofstede westwaert tot den ketswegh, abint (teren) de (= palende) van noorden den gescheid(en) duytschaver, ende van zyden d. d. Vrauwe gilde van Suytschoote."

Diezelfde "Caerel Duytschaever" huurde in 1768 nog een tweede partij van "veertigh roeden lants, liggende west van de vervallen hofstede van" ... (niet ingevuld in de tekst) ... "commerde met het westeinde op den kerckewegh, nevens het land vande kercke van alhier" (nr. 47).

De tekst van de 'Verpachtinge' van 6 oktober 1778 (nr. 47) laat ons toe het ontbrekende zinsdeel in te vullen. Het gaat om "de vervallen hofstede van (de) kinderen benedictus duytschaver." Het woord "kerckewegh" werd hier verbeterd in "ketswegh". De 'Verpachtingen' van 1783, 1788 en 1793 gewagen steeds van "den ketswegh", wat dus wel de juiste benaming zal geweest zijn. Wat een ketsweg kunnen wij alleen gissen: wellicht een met keien en steenbrokken verharde weg, waar er gensters uit de wagenwielen en stenen 'ketsten'...

De kinderen van benedictus Duytschaever (die dus op 30 september 1768 al gestorven was) bezaten land in "Suytschoote Poebel" en er lag daar een "vervallen hofstede" die hun toebehoorde.

Heeft benedictus Duytschaever daar nog een tijd gewoond vooraleer hij naar de 'Cortewildermolen' trok of was het gewoon eigendom van zijn familie, van zijn ouders? Was hij al weduwnaar met kinderen toen hij 'introuwde' op Cortewilde? Wat "Caerel Duytschaever" betreft die in 1768 nog twee percelen in pacht nam; zijn naam komt in latere jaren niet meer voor in het Pachtboek. De percelen nr. 27 en 47/48 worden op 6/10/1778 allebei gepacht door Joannes de Coninck.

Er zou hier weleens sprake kunnen zijn van Joannes Baptista de Coninck, echtgenoot in eerste huwelyk van Isabella Theresia Costenoble († vóór 8/12/1825) en in tweede huwelyk van Joanna Theresia Morlion, uit Benninge. De Parochieregisters geven ons heel wat inlichtingen

(1) In het RMO I, p. 61 vonden wij het overlijden geregistreerd van Engelbertus Duytschaever, geboren in 1760 als zoon van Carolus en Catharina Duytschaever - Huyge. Engelbertus huwde Barbara Caecilia Morlion. Hun dochter Eugenia Colata (o.z. 1800) overleed hier, nog ongehuwd, op 11 mei 1823 (RMO I, p. 28). Een andere dochter (o.z.) stierf de 7de maart 1823, slechts 7 jaar oud (RMO I, p. 25). Hun vader overleed op 23 juli 1833 en hun moeder de 13e september 1834. Zij was 65 j. oud en eveneens geboortig van Leidschote (RMO I, p. 67).

over deze Joannes Baptista De Coninck en zijn gezin.

Een dochter van de echtgenoten Jan Baptist en Isabella Theresia De Coninck-Costemoble zag rond 1765 te Zuidschote het levenslicht. Ze trouwde later met Andreas Debeir, werd weduwe en overleed hier op 8 december 1825. (RMO I, p. 29).

Een oudere broer, Josephus Jacobus De Coninck, werd rond 1762 te Zuidschote geboren. Hij zal nadien trouwen met Ludwina Theresia Wyckaert, (°Z. in december 1766), een dochter van Petrus en Maria Cornelia Wyckaert-Fremault, beiden geboortig van Reninge doch in 1766 hier gehuisvest.

Ludwina Wyckaert stierf te Zuidschote, de 23de april 1827 (RMO I, p. 38). Haar man, Josephus De Coninck, overleefde haar bijna 22 jaar, aangezien hij hier pas op 10 maart 1847 de ogen sloot. Hij was 85 jaar geworden (RMO I, p. 116).

De eerste vrouw van Joannes Baptista De Coninck, Isabella Theresia Costemoble, was reeds lange tijd overleden, toen hun dochter Isabella De Coninck, weduwe Andreas Debeir, op 8/12/1825 stierf. Joannes Baptista was hertrouwd met Joanna Theresia Morlion (° Reninge, januari 1757). Ze kon twee dochters uit dit laatste huwelijk: Regina Josephina De Coninck, die meerderjarig was toen ze te Zuidschote op 18 januari 1820 in het huwelijk trad met Philippus Jacobus Heughebaert (RMA I, p. 7). Dit echtpaar liet hier tussen 1820 en 1837 niet minder dan twaalf kinderen dopen! (RBA I, pp. 18-121, passim).

De tweede dochter van het gezin De Coninck-Morlion heette Maria Joanna (°Z. januari 1788). Ze overleed hier de 27de juli 1830 (RMO I, p. 54).

Haar vader, Joannes Baptista Deconinck, moet hier vóór 8 december 1819 gestorven zijn vermits zijn afsterven niet vermeld staat in het RMO I, dat toen begonnen werd. Zijn weduwe hertrouwde nog met Joannes Franciscus Meersseman en overleed te Zuidschote op 25 september 1827 (RMO I, p. 39).

Ik kan me vergist hebben bij het identificeren van Joannes De Coninck. Het perceel kerkland nr. 27, in 1768 nog in pacht gehouden door 'Caerel Duytschaever', staat vanaf 1778 tot en met 1793 steeds op naam van een Joannes De Coninck. Voor wat het perceel nr. 47/48 betreft is de zaak onduidelijker. In 1768 heette de pachter nog 'Caerel Duytschaver'. In 1778 staat er daar onduidelijk: 'Joannes deconinck' en in 1783: evenzo. In 1788 wordt het 'Jan Baptist De Coninck' en in 1793 weer: 'Joannes de Coninck'. Mijn inziens gaat het steeds om dezelfde persoon. Doch ik kan me vergissen... Zoals iedereen...

Door al deze 'familie - berichten' zijn we ver afgedwaald van ons onderwerp; het verzoekschrift dat de edele dame, Marie Joseph Coela, weduwe van Joseph Bonaert, en de Abdis van Meeßen rond het einde van 1739 zinnens waren te sturen naar zijne Majesteit, Keizer Karel VI.

Ne gaan verder met het publiceren van hun 'ontwerp van rekest'. De douairière beweert dat het overbrengen van een molen vanuit Meeßen naar de molenwal van 'Cortewilde' te Zuidschote gebeurd is zonder speciale machtiging van zijne Hoogheid. Ze schrijft immers: "Le transport a été fait sans special octroy de V^{otre} majeste et sans le contentement de la première suppliante, comme dame du lieu (= de Abdis van Meeßen). Ze voegt er nochtans aan toe; "il est bien vray que personne ni a contredit et que les prédécesseurs du dit Duytschaver ont continué a zuytschote a payer a sa majeste la même reconnaissance de trois livres parisis par an, qu'ils avoient payé lorsque le moulin étoit à messines." (Het 'erkenningssrecht' beliep toen bijgevolg 3 pond parisis ¼ faarts). Mevrouw Weduwe Bonaert vervolgt: "Mais il n'est pas moins vray qu'il n'en résulte tout au plus qu'une simple tolérance, tant de la part de sa majeste que de celle de la première suppliante et de tous les habitants intéressés, a quoy l'on s'est d'autant plus facilement prêté que les prédécesseurs du nomme Duytschaver, persuadés que leur droit n'étoit pas si fort que celui de l'ancien moulin, ne se sont jamais avisés de se prevaloir du privilège de la coutume, et de vouloir faire abatre les arbres qui étoient dans la cas de la coutume." (Er is nimmer protest geweest omdat de voorgangers van Benedictus Duytschaver, die zich niet zo zeker in hun recht voelden, nimmer het 'famauzge' privilege hebben durven uitspreken.) "quoique certainement depuis le transport dudit moulin de messines à zuytschote, il y ait eu toujours des très grand(s) dans l'étendue du moulin prescrite par la coutume, et n'y a que deux ou trois ans que le nomme Ghysselen, dont Duytschaver a épousé la veuve, et de chef ('mit diens hoofde') entre dans ses droits, a commencé a vouloir obliger les propriétaires des terres voisines a abatre les arbres qui tombent dans la disposition de la coutume."

We leren hier heel wat bij. Het is nog (Pieter) Ghysselen geweest die 'de lont aan het vuur heeft gestoken'. Twee, drie jaar geleden heeft hij het in zijn hoofd gehaald 'de eigenaars van de gronden, die binnen de reikwijdte van het privilege lagen, te willen verplichten alle bomen te vellen die onder het 'verbod' vielen. Benedictus Duytschaver is sindsdien met de weduwe van (Pieter) Ghysselen getrouwd en heeft dus de rechten van deze laatste geërfd.

Hier zijn een rijftal lynen doortrecept, zodat de juiste samenhang met wat volgt ons ontstaat.

Ik meen te verstaan dat 'la seconde suppliante (= 'suppliante' = 'smekster')' lui a opposé les raisons cy dessus et notamment que lorsqu'le moulin dont il s'agit a été placé a xuytschote, il y en avoit déjà un autre et que ce premier se trouve, aujourd'hui en paisible possession d'user du privilège de la coutume,

"que partant (= bijgevolg) le moulin Duytschaver n'en peut jouir a défaut d'octroy special de sa majesté, et le consentement de ceux a qui il apartient et qui avoient interest."

Mevrouw de Douairière voert nu een nieuw argument aan en zegt; "en effet, s'il étoit permis de transférer les moulins d'une paroisse, regie par une coutume qui ne donne point ce privilège (onder verstaan: Nerven), sur une paroisse qui a droit d'en jouir (B.O. & Zuidschote), et cela de son autorité privée (op eigen gezag), l'on verroit facilement plusieurs moulins s'établir dans la Châtellenie de furmes, au grand préjudice du public; car tout ainsi que les prédécesseurs de Duytschaver ont transféré le moulin de messines a xuytschote, un autre pourroit y transférer un troisième, et un autre un quatrième, et ainsi dépouilleroient-ils toute la paroisse des arbres et des bois montans, en vertu de la Coutume de furmes." *Er steekt vanzelfsprekend grond van waarheid in wat Mevrouw Weduwe Bonaert zegt. Maar gaat ze 'van leer' trekken tegen het gevraakte en inderdaad 'exorbitante' artikel van de "costuyume" (het "gewoonterecht") van Neuvne-Ambacht.*

Lees met mij: "cette coutume est toute singulière et unique dans la Flandre, administratif on de l'otre Majesté; au fait du privilège dont il s'agit, il n'y a que la coutume du franc de Bruget qui la donne aussi, mais avec cette différence quelle ne donne que quarante verges d'étendue (ca. 153,60 m.), au lieu que celle de furmes donne cent verges de distance du moulin (= ca. 384 m.), qui fait deux cens verges en diamètre (= méer dan driekwart km...), en quoy on'est fort méreuse et difficile a supporter, sur tout si elle doit avoir lieu à l'égard de tous les moulins sans distinction; mais il est bien a croire que l'intention des glorieux prédécesseurs (= de graven van Vlaanderen) decretant la coutume de furmes n'a point été autre que d'accorder le privilège, dont parle l'art (icle) 1er du 37e titre, a un seul moulin dans chaque village; néanmoins comme il n'appartient pas aux juges subalternes et encore moins aux particuliers de donner l'interprétation a la coutume ou d'y donner

quelque restriction lorsqu'elle parle en termes généraux, puisqu'elle s'est réservée à elle seule la faculté de toute interprétation, changement, ampliation (= 'ampliation' = uitbreiding) et restriction comme elle le trouvera convenir pour le bien et l'utilité de la communauté et des habitants de la châtellenie, recours au décretement de la coutume de Furnes, c'est la raison que les suppliées prennent la liberté de s'adresser à la justice et la bonté de sa majesté impériale et catholique.

La suppliante très respectueusement, qui aiant favorable regard aux raisons alléguées, son bon plaisir soit de déclarer par forme d'interprétation et de restriction sur la coutume des ville et châtellenie de Furnes, que le privilège accordé aux moulins titre 37, article premier n'aura lieu à l'avenir que pour un seul moulin dans un même village, et que, lorsqu'il viendra à s'y placer un second, ou qu'il s'y trouvera placé sans être en possession et jouissance du privilège de la coutume dit Ruymbaere, ils n'en pourront jouir ne fut que ce privilège leur soit accordé spécialement et expressément par leurs lettres d'octroy,

et comme notre magistrat de Furnes, des officiers des huit parishes de Furnes-ambacht, ... (De rest van de tekst ontbreekt).

We moeten echter - om volledig te zijn - nog een nota overnemen die gans de inhoud van het recto beslaat. Die aantekening luidt als volgt:

"Le soussigné déclare que madame l'abbesse et comtesse de messines, a voulu à sa requisition prêter son nom dans ce projet de requête, et promet par cette que les frais des poursuites déjà faites et à faire seront supportés par la dame douairière Bonaert seule, sans que la dite dame en sera intéressée directement ni indirectement.

Fait ... (= à l'heure) ce 16 decembre 1739.

H. Bonaert

Hogerstaande randnota is melbetekenend. Hat is op verzoek van 'dame douairière Bonaert dat Mevrouw Abdis van Mersen haar naam heeft willen lenen aan dit ontwerp van request. Mevrouw Weduwe Bonaert verklaart bovendien uitdrukkelijk dat alle proceskosten, die reeds gemaakt zijn of nog te maken volledig op zich neemt, zonder dat de Abdis er rechtstreeks of onrechtstreeks moet in tussenkomen.

Men krijgt de indruk dat Mevrouw Charlotte-Pétronille de la Tour de Saint-Quentin, overste van Mersen, eenvoudig een 'dienst' heeft willen bewijzen aan de welgedede dame Marie-Joséphé Coela, weduwe van Ridder Joseph Bonaert,

O. L'Empereur et j.

Remontrent tres respectueusement Dame
 Charlotte pietronille de la Tour abbelle et
 Combelle de Mellines et ^{Dame} de Noort et zuyt-
 =schote, tant pour elle que pour le plus
 grand avantage de son village de zuytscho-
 et dame marie josephe Locke donataire de
 Joseph Boncourt etc., Donans a connoître
 que par la coutume de la ville et Chatelein
 de Furnes titre 37 art. j.^{me} il est disposé
 que les propriétaires des moulins sont en
 droit de faire abatre les arbres et autres
 bois a la hauteur de dix pieds qui passeront
 les trente quatre ans de croillon, dans l'etendu
 et a la distance de cent verges de leurs
 moulins, qui est un privilege dit rymbane
 accordé aux meniers pour faciliter la
 monture des grains en faveur du publicq,
 et quoyque ce privilege ne scauroit estre
 censé avoir esté accordé plus qu'a un seul
 moulin pour chaque village, et encore a
 un moulin y établi par octroy special de
 votre majeste, ~~especial~~ il est cependant
 que les predecesseurs de Benoit Duytschaver
 menier au village de zuytschote, une des
 huit paroisses de Furnembacht, ont fait
 transporter il y a quatre vingt ans ou environ
 un moulin de mellines Chatelein d'jmes au
 village de zuytschote, non obstant que de
 lors il y avoit un autre moulin au meme villa-
 suffisant pour servir le publicq de la paroisse

Le soussigné declare que madame l'abbelle et Combelle de Mellines, a
 sa requeste, ont fait leur serment dans ce projet de requeste et par
 suite des provisions de la dite ville et a faire serment supporté par la dite
 ville, sans que la dite dame en sera intervenue. Le soussigné a
 vu et a lu ce projet de requeste et a vu et a lu le serment de madame l'abbelle et Combelle de Mellines, a
 son serment.

Deze laatste stamde uit een adellijk geslacht, dat reeds belangrijke eigendommen bezat te Zuidschote (ou elders) (zie o.m. 'ZANTINGEN, delen III en IV). De strikte toepassing van het privilegie "Ruymbaene" door de molenaars van Cortewilde (Pieter Ghyselen en na hem Benedictus Druytschaever) was (zeer) schadelijk voor haar (... "on'est fort onéreuse et difficile a supporter...").

De abdis van Meseu nam echter haar voorzorgen. Ze wilde wel haar naam lenen, maar in geen dele betrokken zijn in de financiële lasten van al dat procederen. Zo'n rechtsgeding kon - naar de gebruiken van die tijd jaren aanbleven...

Abdis Charlotte de la Tour wist toen waarschijnlijk al, dat ze op geen te best blaadje stond bij de Oostenrijke Overheid. De regeringscommissarissen namen het niet dat ze zo fransgezind was. Tijdens haar abbatiaat gaf zij het habijt aan negen novicen, "toutes françaises...". Bij haar dood op 9 oktober 1750 waren er - van de zestien leden van de kloostergemeenschap - nog slechts drie, die afkomstig waren uit het gebied dat onder de Oostenrijkers viel.

Of dit verzoekschrift Keizer Karel VI ooit onder ogen gekomen is, weten we niet. Na de ongelukkig verlopen aanvalsoorlog tegen de Turken en het ondertekenen van een 'madelikh' vradactaat in 1739, was hij een gebroken man. Een jaar later stierf Karel VI. Zijn dochter, aartshertogin Maria-Theresia volgde hem in 1740 op.

De jonge keizerin bezat een grote bekwaamheid voor haar taak als heerseres. Ze was energiek en volhardend. Ze had een scherpe blik voor wat mogelijk was en wanneer zij een hervorming als onverwijdelijk beschouwde, aarzelde zij niet tot handelen over te gaan.

Of zij het verzoek van de Abdis van Meseu en van Dame Douairière Bonaert persoonlijk heeft doorlopen is mij niet bekend. Dat de kern van de 'molenkwestie', die haar voorgelegd werd, haar inderdaad kon interesseren, staat buiten kijf. Het was veel méér dan een bureauwuzie of een dorpsgeschil.

We weten evenmin of Hare Majestait ooit is ingegaan is op het verzoek en welke de uitslag is geweest van het proces voor de Raad van Vlaanderen tussen de molenaar (s) van Cortewilde en Dame Marie-Joséphe Coele.

IV
ca.
1700

Volledigheidshalve publiceren we hier nog een korte tekst, die betrekking heeft op de molen van Cortewilde en voorkomt in een lijst van molens, die Lodewijk XIV (1643-1715) heeft laten opmaken, nadat hij onze streek tijdelijk had veroverd. Het zou me niet verwonderen moest deze 'telling' van de bestaande molens ongeveer in dezelfde ^{periode} gebeurd zijn als het famese "denombrement" van oktober-november 1697. De 'zonnekoning' liet eerst de molens tellen in de veroverde gewesten en nadien (?) de molens. Maar het geschrift te

oordelen, kan de lijst best rond het jaar 1700 opgesteld zijn.

Hier wat er te lezen staat onder 'Kuytschoote', (bij het nummer 2):

"Item (= hier; 'Il y a...') un moulin a vent, nommé de Cortewille, appartenant a Anth(oin)e ghysselen, sis (= gelegen) sur son fond (= op zijn eigendom) souz la terre et seign(eu)rie du Seigneur du lieu (= de Abdis van Meben, dorpsvrouw van Luidschote).

Lequel moulin devoit au Roy une reconnoissance de trente pattrars l'an, que le propriétaire at rachatté et pour cela payé vint huit livres, deux sols, six deniers, compris les deux sols pour livre."

We hebben weerom een en ander bijgeleerd. Antonius Ghysselen (reeds vernoemd in het Oude Pachtboek van Luidschote ten jare 1688) was wel degelyk eigenaar van de windmolen van 'Cortewille', en dit nog rond de jaren 1700. Als 'erkenningbrecht' had hij jaarlijks 30 'pattrars' te betalen aan de Franse Kroon, doch hij heeft dit 'recht' eens en voorgoed afgekocht voor 28 pond, 2 sols en 6 deniers.

Het wordt stilaan tijd om wat we tot dusver schreven over de 'Cortewildemeulen' beknopt samen te vatten. Met alle voorbehoud vandiers.

- 1° Voor de Berceuten van de tweede helft der XVIde eeuw, laat ons zeggen voor 1550, stonden er 'ten Cortewilde' in een windmolen in een rosmolen.
- 2° Beiden gingen in de jaren 1570/1580 in de vlammen op.
- 3° Jasper Floegwyn liet den 'seghenwoordeghen (wint)muelen en de rosmuelen', vooraan in de jaren 1600, van Meben naar Luidschote overbrengen.
- 4° Zijn zoon, 'Franchois' was er in 1629 eigenaar van en molenaar.
- 5° In 1688, en nog rond 1700, is 'Artheunis' ('Anthoine') Ghysselen in het bezit van de molen.
- 6° Pieter Ghysselen, al een (geruime?) tijd opvolger van (zijn vader?), Antonius, geraakt ten laatste in 1738 in een proces verwikkeld, betreffende het privilegie 'Ruymbaene', met een groot-grondbezitter de douairière van Joseph Bonaert (1).
- 7° Pieter Ghysselen sterft en zijn weduwe hertrouwt met Benedictus Duytschaever, tegen wie vernoemde weduwe, 'gestuurd' door de Abdis van Meben, in december 1739 van plan is een rekest in te dienen bij Keizer Karel VI.

(1) Het 'gemet vyftich roeden'... "daer thuyt van "de Cortewildemeulen... opstaet" was reeds ten tijde van Antonius Ghysselen eijnsland ('verpachtinghe 1688'). Het zou kunnen zijn dat Pieter Ghysselen het molenbedrijf rond 1728 heeft overgenomen, vermits de eijns-te beginnen met 1728 - "voor 29 jaeren her-nieuwd wordt. Vanaf de 'verpachtinghe van 1768' staat deze eijns altijd op naam van Weduwe Benedictus Duytschaever".

Vit het Pachtboek van Luidschote weten we bovendien dat de zijns van het 'garvlandt ... daer het molenhuys optaet in ... Boesinghe ? in 1768, 1778, 1783, 1788 en nog in 1793 op naam staat van 'vidua Benedictus Duytschaever'. Blijken een kaart, gedateerd van 7 juni 1763, bezat deze laatste ook een perceel 'bosch' benoorden den 'nieuwen hemmel' in de hofstede Bonaert (zfr Lantingen, deel III). Zij was bijgevolg reeds weduwe in 1763. Het feit dat de cynspacht 'den 12e maye 1779 voor oock 29 jaeren ... 'verlanght' wordt, als wanneer de vijfjaarlijkse verpachting van het herkland op 6 oktober 1778 had plaatsgevonden, laat veronderstellen dat zij in die tussentijd overleden is. Ik denk dat ze één of meer kinderen had, zowel uit haar eerste huwelijk met Pieter Ghysselen, als uit haar tweede echt met Benedictus Duytschaever. De cynspakte bleef later in het Pachtboek wel op haar naam staan. Had zij - haar dood voelend naderen - de cynspacht nog willen verlengen om klaarheid in zaken te bekomen? Dain was^{ze} op 12 mei 1779 nog in leven. Maar de cynspacht gaat in met 'baefmets' 1778!.. Doch het molenbedrijf zal ze wel (veel) vroeger aan een zoon? uit haar eerste huwelijk hebben overgelaten. Kan dit Philippus Ghysselen zijn?

V
1770

We kennen een acte uit 1770, die handelt over een 'liquidatie omme d'heer Ignatius nicolaïs Bonten, Schepen der stede van Ipre, gemachticht over Vrouw Marie anne de Calonne, Donairiere van den heer edelen heer eugenius joseph Blondel, Ridder, heere van Daubere, etc., tot Donar, Vercouper, ter eendere zyde;

ende philippus jacobus ghysselen, als gedeclareerden Commandt van Gheuz pieter wychaert, cooper, van een huys met ontrent een half gemet erfve, daer medegaende, gheleghen binnen de prochie van Boesinghe onder de zaele van Ipre, by de Cortewillemeulen, ter andere zyde.

De tekst zegt klaar en duidelijk dat Mevrouw Weduwe de Calonne dit huys met ongeveer een $\frac{1}{2}$ gemet erf verkoopt. Maar wie is de eigenlyke koper. Pieter Wychaert is slechts een tussenpersoon. De echte koper is 'philippus jacobus ghysselen'. Het Franse woord: 'command' betekent immers: 'Véritable acquéreur d'un bien acheté fictivement par une autre personne.' een 'commanditaire' is een 'Baillieur de fonds', een persoon die de fondsen, nodig voor b.v. de aankoop van een goed, verstrekt.

En nu een woord over het huis "met ontrent een half gemet erfve, daer omedegaende". Het kan hier niet gaan om het molenhuis zelf, want dit stond op 1 gemet 50 roeden herkggrond. Uit de 'Verpachtinghe' van 30 september 1768 kennen we de juiste grenzen van deze cymgrond en de namen van de aanspalende eigenaars. Bewust perceel grensde toen (anderhalf jaar voor de verkoop van het andere huis en erf "by de Cortewillemeulen") "oost ende west blant van dheer Laurens de gelcke, noech west jonckvrouwe boutten, noort de steenstraete ende zyijt jonckvrouwe Carton..."... Toch vreemd, nietwaar, die naam boutten, dezelfde als deze van de schepen van Ieper, die als gevolmachtigde optreedt voor de verkoopster, de welgedele dame Marie anne de Calonne, weduwe van Ridder Eugenius Joseph Blondel, uit Douai. De term Jonkvrouw duidt ook een hoge afkomst. Zouden al die personen geen familie van elkaar zijn?, zoals de Ghyselens en de Wyckaerts dat ook waren.

We vinden een Petrus (Pieter) Wyckaert in het RMO I van Zuidschote. Zijn echtgenote, María Cornelia Fremault, was evenals hij afkomstig van Reninge. Ze moeten zich hier al vroeg gevestigd hebben want hun dochter Ludwina Theresia Wyckaert werd in januari 1767 te Zuidschote geboren (RMO I, p. 38). Een andere Wyckaert, Carolus Martinus Franciscus was reeds 45 jaar toen hij ^{hier} de 24ste november 1824 in het huwelijk trad met Carolina Eugenia Depoortere (29 j.), dochter van Emmanuel Franciscus en María Joanna Depoortere - Ghyselen. Carolus was toen weduwnaar.

Nemen we nu weer het Pachtboek ter hand. We zoeken de 'Verpachtinghe' van '6de octobre 1778' op (deze van 1773 ontbreekt jammer genoeg) en wat lezen we nu in verband met het cymtland "daer het molenhuys op staet" (nr. 38)? Het perceel paalt "oost ende west" aan de eigendom van "dhoirs van jonckvrouwe Laurens de gelcke" (die inmiddels gestorven moet zijn), "noordt de steenstraete ende zyijt joncker Carton." Hebt U het bemerkt? De naam van 'jonckvrouwe boutten' komt in 1778 niet meer voor onder de aanspalende eigenaars. Het perceel dat in 1768 nog op haar naam stond is ondertussen blijkbaar verkocht en dat strookt perfect met de koopakte van begin 1770.

Alles laat bijgevolg vermoeden dat Philippus Jacobus Ghyselen, door 'bemiddeling' van Pieter Wyckaert een huis met erf koopt, dat paalt aan de cymgrond waar het molenhuis op staat. Was hij toen al de molenaar van Cortewilde en wilde hij 'de doering' uitbreiden? De molen blijft in elk geval 'van vader op zoon' in de familie.

... de 'instel' voor de koop vond plaats op 27 januari 1770 en de 'overslagh' geschiedde de 10de februari daaropvolgend.

"Alvooren ... moet ... den koper 16 schellingen betaelen voor hoofteleedt' (een soort 'smartgeld' misschien ???).

De hoogste prijs die ingesteld werd kwam van Joannes Melis met 82 pond 15 schellingen. Dit bedrag werd nadien "verhooght by Gheue & Jacobus Van eecke, scoopers commant, met 10 pond, waarvan de 3/4 in profflyt- & 1/4 kwam van den vercooper", die dus 7 1/2 pond krijgt.

De Van Eecke's waren ook familie van de Ghyssels en de Wychaerts (zie b.v. Zantingen III, p. 10, voetnoot 2). Joannes Melis bood toen 2 pond meer (waarvan weer 3/4 voor de verkoper, hetzij 1-10-0). Pieter Wychaert, "ook scoopers commant" deed er in twee keren nog 1/2 - 5-0 grooten & Vlaemisch bij. De helft van die som (6-2-6) ging naar de verkoper.

Hierdoor kwam het bedrag "suylver voor den vercooper" in het totaal op £ 98-13-6.

"Den koper moet bovendien betaelen aen den voornemden Melis over het gheven van den hoogsten instel ende synne gheseyde verhoogynge t'samen - 1-6-0." — "Ende hy houdt aen sich selven over het gheven van synne voornemden derye verhoogynghen t'samen - 8-12-6."

"Voorts is noch scoopers laste voor godspenninc in profflyt van het kuyt van correctie (= het 'verbeteringsgesticht') deser stede. 10-5-0"

Werden verder ook 'scoopers laste' aangereken: ^{voor} attachen, elycker, t'publicieren buyten, over het stellen de conditiën de & 2 ende over de forme deser liquidatie met twee Doubelts (= dubbelts, duplicaten) een som van 1-18-0.

Al die getallen samen brengen het bedrag op 110-10-0, "wanof de twee stuyver te ponde groote besproken voor tairre (= toring, verteer) bedraegen 1-16-10.

"Den koper moet suylver betaelen de gheheele eerste Rubricque, bedraeghen de £ 98-13-6; uyt de tweede Rubricque - 1-6-0; de derde Rubricque - 1-18-0; over de tairre - 1-16-10. — coopecontract met acte tabellion (= notariële acte) - 0-10-0 — copie procuratie ende octroy - 0-4-0."

Al deze posten brengen de totale koopsom op £ 104. 8. 4.

Philippus - Jacobus GHYSELEN was getrouwd met Eugenia - Francisca Detschryvere - die ik vroeger reeds vermeld heb. Ik heb het 'rouwprentje' voor mij liggen van hun zoon Engel - Albertus - Stephanus Ghyssels. Deze werd geboren te Boesinghe (in het Molenhuis ???) den 25 December 1801 en overleed te Luydenhote den 30 December 1885. Hij werd "begraven op zijne geboorteplaats den 2 Januari 1886."

Hiermede hebben we zowat alles, wat we de laatste tijd bijgeleerd hebben over 'DE CORIEWILDEMOLEN', nu neergeschreven. Een en ander zal wel fout zijn. Doch het staat iedereen vrij de tekst te corrigeren...

B. DE MOLEN VAN 'STEENSTRAETE' IN DE 'POESELHOECK' TE ZUIDSCHOTE

Er bestond van overouds ("d'anchienneté") nog een andere molen te Zuidschote, die in de Poegel stond.

Het oudste document dienaangaande is een notariële akte, daterend van 23 november 1697, die op 16 januari 1698 bekrachtigd werd door de schepensbank van Noord- en Zuidschote. De oorspronkelijke Vlaamse tekst is niet bewaard, zodat we beroep moeten doen op een Franse vertaling die na 2 augustus 1746 opgesteld werd.

1697 We publiceren eerst de notariële akte van 23 november 1697. Het gaat om een koopakte. Lichier de tekst ervan:

« Tous ceux qui verront ce presente lettres, Jean Baptiste Stove, tabellion (= notaris), estably par le Roy (= Lodewijk XIV), pour recevoir, garder, grosser (= 'grossieren' = 'een grosse maken', d.i.: een afschrift van een akte) et sceller (= ver-zegelen) avec le seal (= 'sceau' = zegel) de sa majesté, et signer tous contracts, testamens, obligations (= schuldbekentenissen) et autres actes, qui passeront pardevant nottaire au district du parlement de tournay, salut

« faisons scavoir, que pardevant nous, comme nottaire royal de la residence d'ypre, et en la presence de sieur Jean Baptiste fernexche et sieur Matthieu Vanderghote, demeurans à Langhemareq et Boezinghe, tesmoins, comparut en personne, jaecque Godtschalek, demeurant a Suitschoote, lequel confessoit d'avoir rendu a jaecque Cailliau, demeurant a noortschoote, icy present et reconnoissant avoir achetez: un moulin a vent a usage de moudre grain, avant moulin, et moulin a cheval (voorheen: <wind>molen en rosmolen), avec les maisonnages, e(s)tablement (= 'huizingen' en bijhorende gebouwen) et deux cens et quelques verges (= roeden) de terres, la ou que lesdits moulins (en't meerwoud!) et maisonnages sont dessus, et ce avec les appendances et deppendances, franchissemens (= 'affranchissemens' = vrijstellingen, ontheffingen) et subjections (= 'subjections' = 'afhankelijkheden' = lasten), comme d'anchienneté, seits (= sis = gelegen) en la paroisie de Suitschoote en poesel, appelée le moulin de steenstraete. »

Nu volgen de grenzen van de verkochte eigendom:

« abouttant de solleil levant (= oosten), midy (= zuiden) et couchant (western Ignace Leuridan, encor du midy paus<el> louage et Matthieu Vanderghote, et de versmer (= 'naar de <noord>zee toe' = ten noorden) mont<ieu>e durast. »

« étant net et non chargé, si non que de rentes seig<neur>alles, comme d'anchienneté. » (= zoals van overouds).

e pour y mettre main le premier du mois de mai 1698, (= met in gang van 1 mei 1698 mag de koper het goed betrekken) sur les conditions ci apres, sçavoir

- pour denier a Dieu (= godspenning) cinq sceillins (= schellingen), don gratuit, deux pistoles (cens 'pistole' was 10 pond tournois waard). Dessus cinq patacons de france, (de patacon, ter waarde van ca. 50 stuivers, was in de XVII^{de} en XVIII^{de} eeuw in de Nederlanden een gangbare munt) pour carité (= charité = liefdadigheid) et

- de principal achat la somme de cinq cens quatre vingt onze livres de gros de flandres, net argent, sans plus? (de eigenlijke koopsom bedraagt netto: 591 pond grote Vlaamsch. Zo'n was 'oorspronkelijk' een pond zilver waard),

- a paier avant le susdit premier de may (1698), pour quoy le predict moulin rest(e) obligé, tellement que l'acheteur pourra paier lad(ite) somme entre le premier janvier (1698), et le premier de may prochain, et sera l'acheteur en tel cas avec le payement des deniers, paier pour louage (= als pacht) quinze florins par mois, jusque' au premier de may (1698) susdit,

- tous les frais dependant a cet achat sont a charge du vendeurs, soit du martgelt ('marktgeld'), s'il en eschet (= echoit = 'te betalen valt'), que de tous autres, nul excepté, ni reserve', comme aussi du wintgelt. (deze benaming hebben we al eerder ontmoet. We onderbreken even de tekst om een aanhangsel, horende bij de scheperakta van 1629 aangaende de 'Cortewildemeulen', te publicieren. Wellicht kan dit 'toevoegsel' enig licht werpen op het begrip wintgelt. Zie hier die nota:

"Daer naer comparereeren (de) in persoonen den voorschreveren francois ploequyn, de weleke verclaerde by eede in handen van scheperen voorschreveren, dat hy comparerende als proprietaris vanden voornomden muelenwal, niet en bevindt in eeneghe zynne bewyzen, dat den voornomden muelenwal in jiet zoude belast zyn den wynt vande voornomde muelen annegaende. Daer toe albrooren. Voorconden Granderghote 1629."

Francois Ploequyn vond nergens enig bewijs dat hij 'in jiet zoude belast zyn den wynt vande... meulen annegaende. Hij had derhalve geen 'wintgelt' te betalen.

- s'tant aussi rendu un nouveau ..... (het woord is niet ingevuld. Het kan een technische term geweest zijn, die de vertaler ofwel niet verstond of waarvoor hij geen Frans woord vond...), et en cas qu'il viendrait a manquer (als dat bedoeld onderdeel buiten werking

- kwam te vallen), de cy et may <1698> susdit, sera de froije (= frais = onkosten) moittie' par moittie' (voor elk: de helft),
- en cas qu'on les travaux mouvant (de 'bewegende' delen) viendroît aussi quelque chose a manquer pendant le meme temps, sera a charge du vendeur, et en cela y faisant mettre un nouveau (de verkoper moet het in gebreke zijnde onderdeel door een ouwem laten vervangen),
  - mais le manquement de present pierre (hier: molensteen) ne sera point a charge du vendeur.
  - Le vendeur est en outre tenu de surmettre un nouveau voile et
  - y laisser en la maison et moulin ensamble les quatre couches et les planches servant pour greniers,
- donnant procuration irrevocable a Jean de wilde (die procuratie had gebre-gen), pour comparoir pardevant juge competent, et y faire la des- et adhe-ritance (= i' l'ait-bezit- en in-bezit-treding?) necessaire, avec les solemnités en tel cas usé (= gebruikelijk),
- et en cas que l'arraire (= 'les arrhes': som dié' op voorhand' betaald wordt) viendroît a être pris, le vendeur (= Jacques Godtschalck) devra compter a l'acheteur trois pistoles pour ses ruysses (= ruse = moete), sous promesses et re-nunciations (= renonciations = verzaking) que le droit,
- en foy de quoy avons nous signé, et scellé ce present, avec le seal or-dinaire de sa majesté, en nos greffe de la ville d'Ypre, le 23e jour de novembre 1697, et estoit signé J. B. Store.

Nog geen twee maanden ^{later} tegde Jan de wilde, die daartoe gevolmachtigd was, de notariële akte voor aan de Mehouders van Noord- en Zuidschote, dié de eren vermeldde koop en verkoop officieel bekrachtigden.

Deze schepensakte, daterend van 16 januari 1698, begint aldus:

"Nous Pierre van Rontarghem, pierre pietars, jacques orreel, max(i) milien vreesche et pierre cailliau, Escharins d'haute et vertueuse dame, madame marie louise de Creguy, abbesse et comtesse de Messines, princesse de Broij-sotte, dame de dulsemont, d'orst et west vierschaere, Eltendamme, etc., faisons savoir, que pardevant nous, est venus et comparus en personnes, Jean de wilde, fort de procuration cy apres suivants de mot a autre (= woordelyk) (hier volgt dan de notariële akte, dié we hoger hebben opgeno-men). De schepenen besluiten dan als volgt:

"en vertu de la procuration cy dessus, fut le même de wilde brés et loia-lement desisti et desherité du(dit) moulin a vent, avant moulin <à vent> et moulin a cheval, avec les maisonnges, establemens et deux

linnes .... (niet ingevuld) r(2r)g(e)s de terre (er is hier een vergissing' gebeurd. De akte van 23 november 1697 spreekt van 'deux cens et quelques verges'. Twee lijnen zijn gelijk aan 200 roeden), avec tous les appendances et dependances, franchissemens et subjections, tous suivant l'acte tabbellionaire cy devant."

Jan de Wilde trad dus op als procuratiehouder van de verkoper: Jacques Godtschalek. De schepenen vervolgen:

"Et fut en cela bien et loialement vesty et adheritá (= in bezit gesteld) le susdit Jacques Cailliau, sur les conditions, restrictions et modifications portez par l'acte susdit, pour en jouir que de ses propres biens, ses heritiers et predecesseurs, alant l'acheteur fait le serment que cet achat n'est point fait, pour les porter en mains mortes, directement ny indirectement."

De koper, Jacques Cailliau, heeft dus onder ede moeten verklaren dat de eigendom die hij kocht op gewone wijze in 'de dode-hand' zal overgedragen worden ('goederen in 'de dode-hand' kunnen niet door erfrecht worden overgedragen en 'ontsnapt' aldus aan de successierechten, wat de fiscus niet zinde. Tegen deze overgang van onroerend goed in 'de dode-hand' zal de overheid herhaaldelijk in verzet komen en amortisatiemetten uitvaardigen, waardoor een deel van de 'ontdoken' successierechten toch binnenrijft).

De schepenen beëindigen de akte als volgt:

"En foy de quoy avons nous, Eschevins susdit, ce present fait expedier sous le signataire de notre griffier, ce seize janvier 1698 tesm(oin)?"

1698

Signé J. de Coussemacker

Ik zei het reeds: we hebben ^{hier} de originele stukken niet onder ogen. Het gaat om een jongere vertaling, opgesteld door een latere griffier van dezelfde Schepenbank. Deze schrijft trouwens aan het slot van het document:

"Aprés translat (= translation) du flamant et collation (= collation = vergelijking van de documenten) faite par soussigné greffier des paroisses de noord et suytschote, declaree pour trouvé cette copie conforme a son original., tesm(oin) f: E: Vanderhaeghe.

Deze copie dateert van na 2 augustus 1746, om redenen die we later zullen uiteenzetten. Franciscus Emmanuel Vanderhaeghe, die te Luidschote woonde, is lange jaren griffier geweest van de Schepenbank van Noord- en Luidschote. Hij (schreef? en) ondertekende de 'Verpachtinghen' van 30 september 1768 en van 6 oktober 1778. Deze van 3 april 1783 draagt de handtekening van (zijn zoon?) opvolger: griffier Carolus Ludovicus Vanderhaeghe, eveneens te Luidschote gevestigd, die ook de verpachting van 27 juni 1793 ondertekende.

Het loont de moeite de akten van 23 november 1697 en van 16 januari 1698 rustig te herlezen en even te commentariëren. We kennen immers praktisch alle personen die erin vermeld worden.

We beginnen met de toenmalige abdis van Meseu, Marie-Louise-Victoire de Créquy (° 1634 - † 31-10-1706). Zelf van adellijken bloede, voert ze als abdis (ze werd op 22 juni 1679 geïnstalleerd.) enkele 'ronkende' titels: gravin van Meseu, prinses van Croyssette, dame van Dulsemont, van d'Ost- en West-Viensehaan, van Elzen-damme, etcetera!... In de tekst staat er Dulsemont, doch het gaat eigenlijk om Dullemonst. De abdis van Meseu was er 'dorpsvrouw' en moest in 1687 in proces gaan in verband met de molens van deze gemeente... Ze heeft veel bouwverken en herstellingen doen uitvoeren aan haar klooster, blokken laten bergieten, de beiaard op 15 stuks gebracht, enz., enz. In 1685 liet ze een kroniek van haar abdij opstellen. Ze liet ook een eigenhandig geschreven dagboek na.

De namen van omzeggens alle andere personen, die in de schepenakte voorkomen, zijn ons uit andere bronnen bekend. Het merendeel onder hen staat vermeld in de tellingsstaten anno 1697 van Noordschote en Luidschote. We geven hun namen zoals ze daar te lezen staan, met aanduiding van hun beroep en de samenstelling van hun 'gezin' (inwonende knechten en meiden inbegrepen).

We beginnen met de toenmalige schepenen:

- 1) Pierre Van Ronterghem (- Zuidschote, nr. 22-), laboureur, $1-1/2-2/0-2/1-0/ = 9$ pers.
Aangezien hij het eerst genoemd wordt, zal hij wel 'eerste' ^{schepen} geweest zijn.
- 2) Pier(z)ic Pieters (- Noordschote, nr. 36-), laboureur, $1-1/0-0/0-1/4-2/ = 9$ pers.
Het is onze 'Groot Pieters', filius Pieter, geboren op den XIII Maerte MDCLXV (° 14-3-1665 te Z. en † 23-10-1729 te N.), uit wiens 'Memoriën en geschiednis-sen', opgetekend in 'eener handboek', wij o.m. in deel XII van onze Tontin-gen kostbare inlichtingen hebben overgenomen. Halverwege ^{schepen} januari 1698 was hij nog geen 32½ jaar oud en reeds schepen. Hij was gehuwd, had een dochtertje, 4 'valets' en 2 'servantes' die op de boerderij verbleven.
- 3) Jacques Orreel (- Noordschote, nr. 54-), laboureur, $1-1/0-0/2-2/2-2/ = 10$ pers.
- 4) Maximilien Verecke (- Zuidschote, nr. 25-), laboureur, $1-1/1-0/3-0/3-2/ = 11$ p.
Dat zal wel de boer van de hofstede Bolonaert, bij 't Vuylvordecken'.
- 5) Pierre Cailliau (- Noordschote, nr. 63-), laboureur, $1-1/0-0/2-0/1-2/ = 7$ p.

Vijf schepenen, allen 'grote' boeren. Twee ervan wonen te Luidschote en drie te Noordschote. Ook de griffier, 'le Sclieur Pierre de Coustemaekker' was toen te Noordschote gehuisvest (nr. 3), $1-1/0-1/3-0/3-2/ = 11$ personen.

Waarom de Baljuw niet in de akte van 16-1-1698 voorkomt, weet ik niet. Hij woonde eveneens te Noordschote en heette: le Sclieur Joseph Maupetit (nr. 2), $1-1/0-1/3-0/1-2/ = 9$ personen.

U ziet het de Noordschotenaars waren ver in de meerderheid. In okt/nov. 1697 telde Noordschote trouwens 'kop' 500 inwoners en Luidschote slechts 311.

Pour Pierre van Nesterghem

piere pictoro, jaquies oriel, maxmilien
vereeke, et pierre cailliau, Eschevins
d'haitte, et verticuse dame, madame
marie Louise de Grequy, abbessse et
Comptesse de Messines, princesse de
Croijsette, dame de dilsenroue (d cost et
West Bierchaere), Ilsendamme, &c, faisons
scauoir, que pardevant nous, est venus
et compareis en personnes, jean de
wilde for de procurator. Cij apres
Suzans, de mot a autre, Toit ceulx
qui verrou et presente Lettres, jean
Bap^e Stove, tabbellion etabli par le
Roy, pour recevoir, garder, greffer et
seller, avec le sceel de sa majeste, et
signer tous contracts, testamens, obligations
et autres actes, qui passeront pardevant
notaire au district du parlemen
de toirunay, Sait faisons scauoir, que
pardevant nous, comme notaire royal
de la Residence d'ipre, et en la presence
deieur jean Bap^e ferlaelle, et Sicut
Matthieu Vandergrate, demourans a
Langhemareq, et Doeringg, lesmoins,

(Signature)

Nu een woordje over de persoon die de molen van 'Steenstraete' verkoopt: Jacques Godtschalck. In 1688 was hij 'kerckmeester' te Luidschote. De tellingsstaat van 1697 vermeldt hem onder het allerlaatste nummer (hij woonde wsch. ook het verst van de dorpskom af. Zijn molen stond in de 'Roegel'...). Onder nr. 54 lezen we: Jacques Godtschalck, meubnier, 1-1/0-0/1-3/1-0/=7. Waarom hij zijn 'doening' verkoopt, weten we niet. Hij had geen 'oudere' zoon of dochter, wel een jongen beneden de 14 jaars en drie meisjes onder de 12 jaar. Er woonde een arm gezin, zonder kinderen, bij hem in, alsook een (mulders) knecht.

Ik heb een tijd gedacht dat hij de molen van Luizerne uitbaatte. Dit was fout, want die molen is slechts veel later gebouwd geworden. Hij komt zelfs niet voor op een kaart uit 1771/1778, waarover we later zullen spreken.

Ook over de kopers, Jacques ^(s) Cailliau weten we een en ander.

Vreemd genoeg wordt hij nergens vermeld in de tellingsstaten van okt./nov. 1697, noch onder Noordschote, noch onder Luidschote. Ten andere we treffen in heel het dossier van dit 'Dénombré', dat toch rond de 1750 gezinshoofden vernoemt, maar één enkele Cailliau aan en wel kopersgenseme Pierre Cailliau, landbouwer en schepen te Noordschote. Elders in de 'Generaliteyt van d' Acht Prochiën' woonden er geen Cailliau's.

In de tellingslijst van Noordschote staat er wel een molenaar vermeld onder het nr. 13, nl.: Michiel de Poortere, meubnier, 7-1/0-1/2-2/0-0/=7 personen.

Waarom onze Jacques Cailliau niet vernoemd ^{wordt} blijft voor mij een mysterie. Had hij zijn molen te Noordschote eind okt. of half nov. misschien al overgelaten aan Michiel de Poortere, nu hij op 't kopen stond van de molen van 'Steenstraete'? (de koopakte dateert - we herhalen het - van 23/11/1697 en de bekrachtiging door de schepenen volgde op 16/1/1698). Vraagteken! Jacques Godtschalck verbleef toen nog op de molen van de 'Bevelhouck', vermits hij meegeteld werd te Luidschote. De koopakte voorzag dat Jacques Cailliau maar per 1 mei 1698 mocht betrekken. Ik zie slechts één oplossing: hij moet met zijn gezin na de overlaten^g van zijn molen te Noordschote en in afwachting dat hij te Luidschote kon komen wonen, tijdelijk elders verbleven en niet op het grondgebied van 'd' Acht Prochiën.' Een aanvaardbare uitleg? Misschien...

Doch er is nog iets dat mij eigenaardig voorkomt. Ik heb reeds gesproken - toen ik met Cortewilde bezig was - over de lijst van molens, die Lodewijk XIV (+1715) liet opmaken. Wat lezen we daar onder Noordschote?

Er wordt voor dat dorp maar één molen vermeld. We lezen:

2 Noordschote

"Il y a un moulin a vent, appartenant aux enfans de Jacques Cailliau, sis sur leur fond (=staande op hun eigendom), sur la terre et jurisd-

diction du seigneur du lieu. Lequel moulin devoit une reconnaissance au Roy de quelque grain par an, que les propriétaires ont rachaté, et payé pour cela la somme de soixante livres de France."

Onmiddellijk eronder volgt "Luytschoote", waar er twee molens zijn. Over de tweede, "un moulin à vent, nommé de cortewille" hebben we reeds geschreven. Nu over de eerst- vermeldde:

"Il y a un moulin à vend dans ladite paroisse, proche la Steenstraete, appartenante a Jacques Cailliau, sis sur son fond, souz la terre et seigneurie du seigneur de Luytschoote. Lequel moulin devoit une reconnaissance au Roy de trente pattars l'an, que le propriétaire a rachaté, et pour cela payé vingt et huit livres, deux sols, six deniers, compris les deux sols pour livre." Jacques Cailliau betaalde voor het afhopen van de 'erkenning' juist evenveel: als de eigenaar van de "cortewille"-molen, Anthoïnye Ghyselen?

Hoe kan dat nu? Jacques Cailliau is reeds te Luidschote gevestigd toen die telling gebeurde en terzelfdertijde is de molen van Noordschote nog in onverdeeltheid en eigendom van de kinderen van Jacques Cailliau. Ik veronderstel bijgevolg dat Michiel de Foortere, die de molen van Noordschote in okt./nov. 1697 uitbaatte, gehuwd was met een dochter van Jacques Cailliau. Stamde onze Jacques uit een molenaarsfamilie? Dat kan best. Hijzelf moet - als ik goed ingelicht ben - te Noordschote geboren zijn, ten vroegste eind 1667. Hij trouwde op 15 juni 1698 met Catherina Burayne, die de 26te augustus 1673 te Noordschote ter wereld was gekomen. Zijn vader, Josse (Joos) Cailliau was geboortig van Lande (° 2-10-1639) en was op 16 januari 1667 te Noordschote in het huwelijk getreden met Anne Vermaarsch, die aldaar de 5de februari 1676 overleed. Joos Cailliau overleefde zijn echtgenote slechts een paar jaren, vermits hij op 14 april 1678 te Noordschote 'ter ziele ging'.

Keren we terug naar de personen die vernoemd worden in de akten van 23/11/1697 en 16/1/1698.

Jan De Wilde, die optreedt als gevolmachtigde van Jacques Godtschalck, de verkoper van de molen van 'Steenstraete' was een Luidschotenaar. Hij wordt als volgt vermeld in de tellingsstaat van 1697: "Jean de Wilde, amman, 1-1/0-1/0-0/1-1/=5 personen. Volgens Constant en Paul Tamborijn, Geschiedenis van Elverdinghe, 1929, p. 13, droeg de eerste schepen den naam van Voorschepers ende kluurkeur, ook som degen van Amman."

Het erf waarop de molen van 'Steenstraete' stond paalde aan diverse percelen land, waarvan we weten wie er in de jaren 1697/1698 eigenaar van was. 1° Ignace (Ignaes) Louridan, pachter van het nr. 46° in Luyschote poezel, ten jare 1688 en ook vermeld in de Telling van 1697 onder het nr. 43: "Ignace Louridan, laboureur, 1-1/0-0/0-0/3-3/= 8° personen.

2° Faun(s) Louage is een landbouwer uit Noordschote (nr. 19; (1697) Paul Louage, laboureur, 1-1/1-1/1-1/2-2/= 10° personen.

3° Matthieu Vanderghote, die bij de verkoping van 23/11/1697 opbreedt als getuige, wordt een paar maal vermeld in de verpachtinghe van 1688. Hij bezat grond "in poezel ghytschote ovsten Jprelaet" (cfs. nrs. 29 en 30) en woonde te Boezinge.

We kunnen ons voorstellen dat Jacques Cailliau wel enige problemen zal gehad hebben om het groot bedrag samen te brengen, dat hij op tafel moest leggen voor de aankoop van de molen van Steenstraete in de 'Poesselhouck' te Luidschote. Of hij bij het overlaten van zijn molen te Noordschote aan (zijn schoonzoon ??) Michiel de Forstere enig 'uitredageld' heeft ontnungen blijft een pure gissing. De molen bleef eigendom van zijn kinderen.

Misschien had Jacques Cailliau wel een of andere lening moeten aangaan om de koopsom vóór 1 mei 1798 op tafel te kunnen leggen en de inrichting van molen en molenhuis te Luidschote zal ook een aardige stuiver gekost hebben.

Wat zou Je in zijn plaats gedaan hebben? Die eventuele leningen zo vlug mogelijk aflossen en over wat baar geld trachten te beschikken.

In elk geval stellen we vast dat de nieuwe 'mulder' van 'Steenstraete' — eens te Luidschote gehuisvest een partij zaailand, die hij te Reninge had liggen verkoopt.

De notariële acte van deze verkoping is ten groten dele bewaard gebleven. Ze moet uiteraard van ná 1 mei 1698 dateren. Lichier de tekst ervan:

"Compareerde Joannis Moke, Machtich ten procuratie over Jacob cailliau, fillius Joss, meulenaere, wonnende op de prochie van Luyschote, welken comparant exhibeert acte notariael, ghesseert onder de greffe van den tabellion (= notaris) der residentie van Jpere, danof den inhouden hiervan volgt van woorde te woorde:

"Alle de gonne die dese presente lattersen sullen sien, francois godtschaelick, tabellionaris hereditaire, ghestelt by den Conynck om te ontfanghen, bewaren, gresseeren, seghelen met den zeghel van syne Majesteit ende terecken alle contracten, testamenten, obligatien ende ander acten die ghemaeckt ende ghesseert worden voor notaris in't district van t'parlement van doornyk, salut.

na
1/5/1698

Doen te wetene dat voor meester pieter de meesemaecker, notaris royal tot Jpre resideerende, inde presentie van Adriaen de stichel^{re} > ende pieter opsomer, ghetuyghen hiertoe ghe[...], compareerde in persone Jacob Cailliau, fi[liu]s, Meulenaere, woonende op de prochie van suytshote, welken comparant verclaerde, soo hi> doet by desen, wel ende deughedalycq vercocht te hebben aen ende ten proffytte van Jo[ncke]r franchois de fyne, fi[liu]s Jacques, ter acceptatie van my notaris, eene partije saylant, groot vier bynen ofte daer ontrent, gheleghen inde prochie van Ronynghe onder de Ceure, streckende, east ende> west, aboutteerende t'oo[er]cynde den thiende[n] drietsch, toebehoorende Jouis de Stricker, van suyden> de kynderen Jacques cailliau, van westen de selve kynderen ende noort t'lant van d'hoirs Frans westerlant, synde suyver ende> onbelast ten sy met s'haeren evene (= avoine = haver) als van oude tyden, die in capstael blyft s'coopars laste; de verlopen (= de vervallen pacht, interesten) te suveren tot barefne[de] bestleed(en) (een jaartal wordt hier niet vernoemd...); t'sydert wanneer den pacht wert scoopers proffitt[te], presentelycq ghebruyckt door pieter ghesquiere de Jonghe, dit [h]omme te godsp[enningh]e XII sch[ellinghen] parisi[sis], lyfscop ter discretie, ende van corps princip[ael] voor de somme van negghen twyntich ponde[n] grooten, ghereet betaelt, dese overbulex die[n]de> (als?, voor?) ... .. ende absolute quittance" ... ..

De rest van de tekst ontbreekt. Dit is wel jammer, vermits we daardoor de datum niet kennen waarop deze notariële akte verleden werd.

De pachter van die partij zaailand, Pieter ghesquiere, de Jonge, hebben we niet teruggevonden in het dossier van de Volkstelling in de Acht Parochies, ten jare 1697. We troffen er nochtans drie gezinshoofden van die deze familie-naam droegen: We vermelden ze hier: Louis ghesquiere, landbouwer te Elverdinge (nr. 44), Noël ghesquiere, dagloer te Reningelst en Norbert ghesquiere, landbouwer te Namertinge (nr. 24). We vonden ook twee Buesquiere's, labeu te Elverdinge, nl.: "Chaerle" guesquiere, dagloer (nr. 96) en Mailli-aert guesquiere, landbouwer (nr. 7).

Ook de andere namen, die in dit document vernoemd worden, hebben we niet kunnen "thuitwijzen", behalve natuurlijk deze van de verkoper, Jacob Cailliau, zoon van Joos. Jacob moet al vroeg een deel van zijn onroerende bezittingen op naam van zijn kinderen geplaatst hebben. De molen van Noordschote - we lagen het al - behoorde rond 1700 toe "aux enfans Joacque Cailliau" en deze laatste waren in die tijd ook gezamenlyk eigenaar van grond, "gheleghen inde prochie van Ronynghe, onder de Ceure."

Het staatsarchief te Brugge bezit nog andere documenten, die betrekking hebben op de molens van 'Steenstraete'.

We beginnen met een akte, daterend van 21 oktober 1702. De tekst ervan luidt als volgt:

1702

"Le soussigné, greffier de la commission pour la confection du papier terrier du Roy, certifie que Monsieur Antoine Burouble, procureur au Bureau des finances, fondé de procuration spéciale de Jacques Cailliau, demeurant a Snytschote, a ce jourd'hui fait au greffe de laditte commission, sa déclaration pour deux moulins a usage de moudre grains; l'un a vent a deux tournant et l'autre a cheval a un tournant, situés audl'it Snytschote, et ce pour satisfaire a l'arrest du Conseil, du quatrième may 1700, et a l'ordonnance de Messieurs les commissaires pour la confection dudit papier terrier, du onzième février 1701, qui il ma payé dixhuit sols quatre deniers monnoye de france, porté par l'ordonnance pour estre employé suivant l'ordre de sa majesté, duquel payement il est aussi fait mention dans laditte declaration, qui ne servira avec le present que d'un seul et même acquit (= betaling), fait a Lille le vingt uniesme octobre mil sept cent deux.

Signé du mesnil

Accorde a son original l'esmoin

J. E. Vanderhaeghe

"Plus j'ay receu pour les frais de la signification du deffaut la somme de vingt deux sols six deniers monnoye de france, étoit paraphé."

We leren hier opnieuw heel wat bij.

Vooreerst is het duidelijk dat er toen - zoals certijds - op het bedrijf van 'Steenstraete' twee graanmolens waren. (Van een stampmolen om die houdend zaad te pletten is er vooral nog nergens sprake).

De ene molen was een 'moulin... à vent à deux tournant(s)', de andere: een rosmolen "à un tournant." Ik ben geen molen-kenner en weet bijgevolg niet wat er met de uitdrukking: "à un tournant" en "à deux tournant(s)" bedoeld wordt. Dat zal wel iets te maken hebben met het aantal molenstenen. Een windmolen met 2 koppels (van elk een 'loper' (de bovenste) en een 'ligger' (de onderste)) moet wel een groter maalvermogen gehad hebben dan een "moulin à cheval"... met slechts 1 stel molenstenen.

Er bestonden in onze streek hier en daar wel oliemolens, waarin er olie uit lijn- of raapzaad geperst werd. Men sprak dan van een olie-stamperij. Filips II, koning van Spanje, verleende b.v. op 26 februari 1556 de toelating om een tweede windmolen op te richten te Werelgem, onder de uitdrukkelijke voorwaarde dat deze alleen mocht gebruikt worden om olie te pletten... <des> lettres doctroy... portoient deffenses expresses de

non servir [à] autres usages que tordre l'huile, à peine de confiscation." Toen een latere eigenaar, Guillaume Jacques, zijn rechten te buiten ging en op deze molen graan begon te malen, tekende de Guldenbergabdij, die door deze onwettige concurrentie in haar belangen geschaad werd, want zij bezat ook een graanmolen, onmiddellijk protest aan bij de koninklijke Raad te Doornik. De weduwe van Guillaume Jacques - die inmiddels hertrouwd was - werd door de "Conseil souverain du Roy en Tournay", bij arrest van 10 december 1671, in het ongelijk gesteld. Zij mocht zich gelukkig achten dat haar molen niet werd verbeurdverklaard en kreeg uitdrukkelijk verbod "de ... ten servir à l'usage de moudre bled, à peine de fourfaire ledit moulin au prouffyt de sa majesté." Er werd in beroep gegaan tegen dit vonnis, er volgde proces op proces. De zaak kwam ten langen laatste voor de "conseil d'etat du Roy." De beslissing viel slechts op 20 september 1681, Lodewijk XIV. beval "que le moulin ... sera remis en tel estat qu'il doit estre suivant les lettres doctroy de 1556, ce faisant qu'il ne pourra servir à autre usage que tordre huille ..."

Laat ons nu terugkeren naar ons document van 21 oktober 1702. Het origineel is niet bewaard en de copie werd ergens na augustus 1746 door Franciscus Emmanuel Vanderhaeghe, griffier van Noordschote en Zuidschote, geschreven.

In de jaren 1700 ging er weer beroerd aan toe in onze streek. De vreed-
periode die op de Negenjarige Oorlog (1688-1697) volgde was slechts van korte duur. Reeds in 1701 werd de Spaanse successie-oorlog uitgeland. Wij leefden onder de Franse Overheersing en de 'Lonnakoning' had al maar door geld nodig om de krijgsoveraties te bekostigen. Hij gedroeg zich hier en meester: hij liet algemene volkstellingen houden in de veroverde gebieden, een inventaris opmaken van alle molens hier te lande en stuurde zijn landmeters, ingenieurs en andere functionarissen op onze streek af om er alle gronden te meten en in kaart te brengen ten dienste van het kadaster. En zoals steeds moesten de inwoners' opdraaien voor de kosten van deze kadastrering.

Zoals het uit de inhoud van de akte van 21 oktober 1702 blijkt was er de 4de mei 1700 een arrest uitgevaardigd door ^{de} Koninklijke Raad in verband met de kadastrale 'legger' of 'terrier du Roy.' Dit Koninklijk besluit werd op 11 februari gevolgd door een verordening van de Commissie "pour la confection du papier terrier du Roy", waarbij een bepaalde belasting werd opgelegd. Of het geld dienen moest voor het vervaardigen van

het papier, benodigd voor het maken van de kadastrale registers, ligt mij niet zo waarheidsvrij. Ik denk dat met het zinsdeel "la confection du papier terrier du Roy" wel het kadastreren zelf bedoeld wordt. Al kan men nooit weten! De financiële positie van Frankrijk was toen effenaf deplorabel...

Het kan zijn dat Jacques Cailliau, onze molenaar van Fouzel, die verordeningen niet konde of gewoon nagelaten had de belasting te betalen.

Het duurde of hij kreeg een 'deurwaarder' aan huis. Deze gerechtelijke aanmaning omwille van het ^{niet lang} gebreke blijven met de belastingbetaling ("la signification du defaut [= defaut de payement]) kostte hem een mooie struiver. De belasting die hij te betalen had bedroeg (slechts) "dix huit sols, quatre deniers monnoye (= monnaie) de France, doch "pour les frais de la signification" moest hij er nog "vingt deux sols, six deniers" bij betalen!

Er stond nog erger voor de deur, want in het 'handboek' van Pieter Pieters, filius Pieter, lezen we het volgende onder het jaar:

1703 "Op 8 December, wezende des nachts van Maria Ontvangenisdag zoo hebben wij gehad zulk een afgryzelyken wind, dat er menige meulens ommegevraeyd zijn, te weten op Noordschote, op Nieucappella, op behoorbakke, op Mieuwpoort, op Dixmude, ^{voorn} Boyenkerke (= Adinkerke), Luydcote en meer andere."

Pieter Pieters boerde toen te Noordschote en zal die storm mee gemaakt hebben. Hij kende de streek en wist alle dorpen en steden die hij opsomt liggen.

We hebben de oorspronkelijke tekst van zijn "Memorien en geschiedenissen" niet onder ogen gehad. Ze weten we niet of er in het origineel handteekening wel degelyk Luydcote staat, dan wel Luydcote.

Nu, dit doet niet zoveel ter zake. De stormwind moet die nacht met een ontzettende bracht gewoed hebben en een brede strook van de Westhoek, van aan zee tot in het Iperise erg geteisterd hebben. Ook de plaatsen die Pieter Pieters aangeeft, op een kaart op en ze zal merken welk deel van de streek het felst geteisterd werd door deze orkaan. Het kan zelfs een tornado geweest zijn met een wervelwind, die "menige meulens" heeft doen "ommevraeyen".

Dat de molen (van de kinderen Jacob Cailliau) te Noordschote een van de vele slachtoffers was, zegt Pieter Pieters zelf. Hun vaders molen in de "Fouzelhouck" en de "Cortewildemeulen" te Luidschote zullen er ook wel bij geweest zijn. Luidschote viel ten volle in het gebied dat door de stormwind 'gegeseld' werd.

Over andere schade spreekt onze kroniekschryver niet, maar die zal ook wel aanzienlijk geweest zijn.

Jacob Cailliau zal die (zware) tegenslag nog lang overleven. en nog vrachten en vrachten keeren malen, vooral eer hij 'van lyve tot doot' zou gaan. Dit gebeurde te Luidschoote op 30 november 1720. Zijn sterfdatum staat voluit geschreven in een document, dat wij eveneens van de Heren Jozef en Maurice Cailliau ter inzage kregen en waarvan we de tekst - die onvolledig is - nu publiceren:

1720

"Extrait hors le partage fait a la maison mortuaire de Jacques Cailliau, fils de Joub, decede en la paroisse de Suitschoote, le dernier novembre 1720, que dieu l'absolve, la on entre autres se trouve ce qui suit."

Het gaat hier slechts om een uittreksel uit de akte, die de verdeling ('le partage') vastlegt van de nagelaten goederen. Deze verdeling onder de erfgenamen gebeurde - zo zegt het 'extrait' - in het sterfhuys zelf. Het is erg jammer dat we de volledige tekst van deze verdeling niet kennen. Wellicht bestaat dit document niet ons meer. Echt spijtig, want het zou ons toegelaten hebben inzicht te krijgen in de nalatenschap van een ongetwijfeld vrij 'bevoede' en bemiddelde burger van Luidschoote ten jare 1720.

Het uittreksel dat bewaard bleef werd om welbepaalde redenen uit de 'verdelingakte' overgeschreven en handelt alleen over de molen en wat er bijhoort.

De schryver van het uittreksel (naar alle waarschijnlijkheid griffier Franciscus Emmanuel Vanderhaeghe) begon met folio 4 verso en plaatst als titel: "Biens icy appartenant, venant du cote du deffunt."

Er is hier dus sprake van de (omroevende) goederen, komende van de kant van de afgestorvene.

"Suitschoote

"Dans la même paroisse de Suitschoote, dans la poesselhouck deux linnes .... ~~verige~~ sous karbes et terre a labour (= twee lijnen en erbele roeden gras- en akkerland), étant le fond la on que les maisonages, établemens (= woongebouwen, stallingen) et autres edifices sont dessus, com~~m~~e aussi un moulin a vent, a usage de moudre grains, appelé le moulin de steenstraet, avant moulin et moulin a cheval (men zou dus denken dat er in 1720 geen rosmolen meer bestond)." En nu de gronzen van het molenerf:

"abouttant de soleil levant, midy et couchant. Steuzz marran- nes, abant en mariage jacquamine van nieukerecke, veuve de philippe Vieren, et les onffans de jean du floz, encore du

conchant (= ten westen) Boudewin Louwage, et de verbermer mous (leuz) Durest icy = deux limes .... v(er)g(e)s, avec le moulin, maisonna- ges et etablements la dessus avec les v(er)g(e)s catth. eil. e (ware het geen Franse tekst; de zon geneigd zijn te lezen: 'avec les verberre cattheilen', wat wil zeggen: 'met de overige roerende goederen').

Uit de tekst mogen we afleiden dat Jacob Cailliau nog een of meer andere eigendommen bezat te Zuidschote; er staat immers in de tekst: 'Dans la meme paroisse de Suitschoote. Et is dus in de voorgaande folio's al eerder sprake geweest van bezittingen in gemene parochies.

Nog iets: we vinden Philippe Hieron al. In okt./nov. 1697 wordt hij in de Tellinglijst vermeld onder nummer 27. We lezen er: "Philippe Hieron, laboureur, 1-1/0-2 / 2-0 / 3-1 = 10 (personen). We weten nu dat hij gehuwd was met "Jacqueline (= Jacomina, Jacqueline) van Nieubersche." In 1720 was zijn weduwe reeds hertrouwd met Etienne Jean Mannens. Lou ze op de boerderij gebleven zijn na haar tweede huwelijk?

In z'n 'Boudewin Louwage' een zoon zijn van "Laurent Louage, labou- reur, 1-1/0-0 / 1-4 / 3-2 = 12 p. In 1697 had deze laatste, naast vier kleine dochtertjes, ook een zoon van min dan 14 jaar. Het kan onze Boudewijn zijn.

We lezen verder in het uittreksel uit de verdelingsakte van 1720:

"Estant net et non charge, si non, que de rentes seigneuriales, comme d'ancienmeté.

"Acquis par le Defunct, par achat fait contre Jacques Godtschalck, suivant l'adheritance passé par devant la loy de noort et suitschoote, en date du seize janvier 1698. Signé comme greffier P. de Coussemaecker."

"Ainsy fait le present extrait hors le ... partage surdit ..."

De rest van de tekst ontbreekt,

Wie van de kinderen van Jacob en Catharina Cailliau - Busseyne heeft de molen overgeërfd? Is het Jan-Baptist Cailliau geweest die in 1728 in het huwelijk zal treden met Constance Lou(w)age, geboren te Noordschote, de 8de april 1704. Inderdaad! We weten dit - en nog meer dingen uit een belangrijk document dat zeer rijk na 2 augustus samengesteld werd en also het ware een korte samenvatting geeft van verscheidene akten betreffende de 'Steenstraete-molen', die wij in de vorige bladzijden gepubliceerd hebben.

Het beruht eveneens in het Staatsarchief te Brugge en begint als volgt:

"Suitschoote

Pour satisfaire a l'arrêt du Conseil d'état du Roy du 20. aoust 1746, par lequel il est ordonné à tous possesseurs de moulins

na
2/8/1746

dans l'étendue de la westflandre de remettre a Monseigneur le controlleur général des finances les lettres de permission d'érection desdits moulins, et les autres titres de leur propriété et possession.

— Jacques Ignace de Coene, fils de François, aiant en mariage anne, constance Louwage, veuve de Jean Baptiste Cailliau, fils de Jacques, déclare lui et ses consors (= deelgenoten) appartenir deux moulins a usage de moulin grain, scis (= gelegen) en la paroisse de Suitschote, un des huit paroisses de furs' ambacht; l'un a vent a deux tournans et l'autre a cheval a un tournant (de rosmolen bestond dus oovg altijd) We weten nu ook dat de weduwe van Jan Baptist Cailliau, zoon van Jacob, hertrouwd is met Jacobus, Ignatius de Coene, die aldus de nieuwe molenaar werd van 'Steenstraete'.

We onderbreken even om een zekere Benedictus Cailliau te vermelden. We vinden zijn naam in het oudste sterfregister van Zuidschote (RMO I, p. 15, nr. 5). Daar wordt op 4 september 1821 het overlijden geregistreerd van een zekere Maria Joanna Hemelsoen, te Woumen geboren als dochter van Jacobus en Maria Joanna Hemelsoen Ghyselen. Ze trad in het huwelijk met Benedictus Cailliau en hertrouwde later met Jacobus Lambertus Blanckaert. Toen ze de 4e september 1821 te Zuidschote overleed was ze 79 jaar oud. Ze moet dus in 1742 geboren zijn. Benedictus Cailliau moet dus een leeftijdsgenoot geweest van Jan-Baptist Cailliau, doch ik weet niet of ze (dichte) familie van elkaar waren.

We gaan verder met de acte:

« Pour verifier la propriété de ce moulin (alle molenaars in Westvlaanderen moesten op bevel van Keizerin Maria-Theresia een bewijs voorleggen van hun 'vergunning', alsook hun eigendoms titels) ledit Coene joint a cette déclaration un extrait collationné de l'état (= de staat (van goederen)) ou partage fait a la maison mortuaire dudit Jacques Cailliau, pere de Jean Baptiste.»

Nu begrijp je waarom ^{de} griffier een gecollationneerd afschrift moest maken van sommige 'bewijzestukken'. Zo bleven ze ten andere voor het nagerlacht bewaard.

Jacobus Coene bezorgde ook

« Item une copie authentique de l'achat fait dudit moulin, par le même Jacques Cailliau a Jacques godtschalck, suivant l'adheritance passé pardevant Bailly et Eschevins des paroisses de noord' et suitschote, en date du 16e janvier 1698, signé comme greffier P. de Coursemacker.»

— "Je déclare de ne pas être pourveu de la permission accordée pour l'érection de ce moulin, mais étant à presumer que ce moulin a été érigé, en vertu d'octroy, attendu qu'il a été chargé d'une redevance annuelle de trente pattars par an."

En octrooi, dus een machtiging door de regering, verleend om een molen op te richten bezit hij niet, doch het feit dat de molen belast is voor een jaarlijks bedrag van 30 pattars, doet veronderstellen dat dit octrooi vertijds inderdaad verleend werd.

— "Cette redevance annuelle ou reconnaissance a cessé par l'affranchissement ou le rachat (=afkoop, vrijkoping) qu'il en a été fait le 15e jour de 9bre 1695 (= 15/11/1695), ainsi qu'il consta (= zoals het blijkt) de la quittance du garde du trésor royal du 10e de 9bre 1696 (= 10/11/1696) et joint par copie dûment legalisé, enregistré au contrôle general des finances le 11e jour de 12bre 1696 (= 11/12/1696), comme aussi par la copie authentique de la quittance de deux livres, seize sols, trois deniers, autant que la même godtschalck a payé le 12e jour de 9bre 1696 susdit (= 12/11/1696), pour l'ontier paiement de deux sols pour livre, de celle de vingt huit livres, deux sols, six deniers, mentionné a l'article précédent. Die kwijtingen hebben we niet teruggevonden. Een jaar ongeveer vóór hij zijn molen verkocht, had Jacob Godtschalck het jaarlijks verschuldigd 'erkenningrecht' eens en voor goed afgekocht ...

Er is nog een bijlage :

— "On joint icy copie legalisé de la quittance de dix huit sols, quatre deniers, monnoye de France, que Jacques Cailliau a payé le 21e 8bre 1702 (= 21/10/1702), de ce qu'il a été taxé pour la confection du papier terrier du Roy, pour sa declaration (= aangeifte) des susdits deux moulins

"Moyennant quoy ledit Jacques, Ignace de Coene, propriétaire avec ses consorts espère d'avoir satisfait au desir de l'arret du 2e mars mil sept cent quarante six

fait a Suitchoote, le ... (datum niet ingevuld).

Hebt U het bemerkt. Vooraan in de akte wordt er gezegd dat de verordening van de Raad van State dateert van 2 augustus 1746 en gans onderaan lezen we 2 maart 1746.

Hiermede hebben we alle akten, die ons door de familie Cailliau werden toevertrouwd, zo goed als we konden bestudeerd.

Wat de molen te 'Steenstrate' betreft, kennen we nu een aantal molenaars, die opeenvolgend deze molen hebben uitgebaat. Het zijn:

- 1) Jacob Godtschalck, tot 1 mei 1698.
- 2) Jacob Cailliau, vanaf 1 mei 1698 tot aan zijn dood op 30 november 1720.
- 3) Joannes-Baptista Cailliau, zoon de voorgaande, gehuwd met Anna, Constantia Louwage. Molenaar vanaf 30/11/1720 tot aan zijn dood (1).
- 4) Jacobus, Ignatius de Coene, getrouwd met de weduwe van voorgaande. Nog molenaar na 2/8/1748.

Wie hem opvolgde weten we voorlopig niet. De parochieregisters beginnen slechts per 8 december 1819 en het oude gemeentearchief van Luidschote is op 27 februari 1840 in de vlammen opgegaan...

Er rest ons nog 'n paar kaarten te publiceren, of beter fragmenten ervan, die speciaal onze streek aanbelangen.

De oudste kaart, waarvan wij een gedeelte overnemen draagt als titel:

"Le Comté de Flandres, divisé en ses Chastellanies, Balliages, So, le Franc de Bruges et le Pays de Waes, dédié (= opgedragen) au Roy (= Lodewijk XIV) par son très humble, très obéissant, très fidèle sujet et serviteur, HUBERT FAILLLOT, géographe de Sa Majesté. Reven. corrigé et augmenté sur les Mémoires les plus nouveaux en l'année. 1720."

Het exemplaar dat wij voor ogen hebben is op stevig linnen geplakt en gerouwd. Afmetingen 54 cm X 74 cm. Het is slechts een onderdeel van een veel grotere kaart. De "Partie Occidentale du Comté de Flandre" is erop afgebeeld.

De oorspronkelijke kaart werd getekend door de Franse geograaf Hubert, Alexis Faillot (° Arignon, 1632, † 1712). In 1675 werd hij vereerd met de titel "géographe ordinaire du roi." Hij is de auteur o.m. van de "Atlas nouveau" (uitgegeven in 1674 en heruitgegeven in 1690) en van een atlas: "Le Neptune François" (verschenen in 1693).

In opdracht van de Franse Koning? heeft hij ook een gedetailleerde kaart gemaakt van het graafschap Vlaanderen, dat toen voor een (groot) deel in Franse handen was. Deze kaart kan dus heel gemakkelijk nog van voor de jaren 1700 dateren. We nemen er slechts het fragment uit over waarop onze eigen streek afgebeeld staat.

Na Faillots dood in 1712 werden zijn atlassen bijgewerkt en verder uit-

(1) Onder de Cailliau's moesten er vanouds molenaars geweest zijn. Rond de jaren 1700 waren er niet alleen te Noordschote en te Luidschote maar ook halverwege ongeveer tussen Kemmel en Wulvergem. Op de kaart van Faillot (p. 48) troffen wij aldaar een "Cailleaus Molen" aan.

gegeven door zijn zoon Bernard-Hyacinthe (+1739) en zijn kleinzoon Bernard-Antoine (+1749), beiden geograaf des Konings.

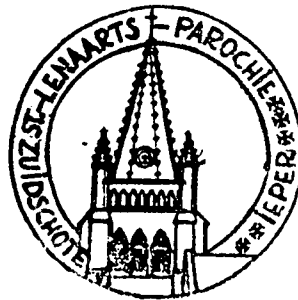
De kaart van 1720, "reveu, corrigé et augmenté sur les Mémoires les plus nouveaux" zal dus bijgewerkt zijn door Hubert Faillots zoon, Bernard.

Het zijn Franse 'geografen', die te Parijs werkten aan de hand van opmetingen, 'mémoires' of aantekeningen, die door Fransen (of Fransstaligen) waren meesgerchreven. Zij kenden geen woord Vlaams - de landmeters niet en de cartografen evenmin -; lees mijn versie van onze plaatsnamen, enz., en ze hersteld staan. Ze hebben er wat van gemaakt! Enkele voorbeelden; Sudcotte, La Pipale, Oilleboets Capelle (die schrijfwijze kenden we nog niet!), Courtes (il)la, Steenstratte, Fort de Witte (= het Fort 'ten Wittenhuysse'), La Henogue (= de Knoeke), Pont Perboom, onder Woestene: 'Roust, Spehalgont'! (you men niet moeten lezen: 'Roesten (= Woesten), Speelgoed (= Buitenverblijf?'), Heysediecken (= 'Hohe Ziecken'), enz., enz. Men moet 'van de streek' zijn om dat 'verbasterd' Vlaams te verstaan.

Tot slot van deze aflevering van de "ZANTINGEN" nemen we nog een fragment over van een "Kabinetskaart" van de "Oostenrijksche Nederlanden", die dateert uit de jaren 1771-1778. Het is eigenlijk een kadasterkaart. Het origineel beruist in de Koninklijke Bibliotheek van België. Afmetingen: 2,17 maal in de lengte; 4,72 maal in oppervlakte. Ons fragment komt uit het deel Stavola (1/4).

De copie waarover we beschikten, was zo onduidelijk, dat we wel verplicht waren haar bij te werken. De molens van 'Kortewille' en van 'Steenstracte' staan er op aangeduid, alsook Luzeerne, de dorpskom van Luidschote, en nog veel meer. Let ook op het toenmalig weggennet. Neem een vergrootglas, misschien vind je bijzonderheden die je speciaal interesseren. Ik wen je vruchtbaar spuurwerk.

Tot een volgende keer. Als 't God belijft!

Moely Favorel
+ parochus
in
Luidschote

EEN FRAGMENT UIT EEN KAART VAN DE FRANSE GEOGRAAF
 HUBERT JAILLOT (°1632,+1712)

EEN FRAGMENT UIT EEN KABINETSKAART VAN DE OOSTENRYJKSE NEDERLANDEN (1771/1778)

